

**Uwagi do wstępnego projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (wersja 2.0)
zgłoszone podczas konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko 22.11-26.12.2013**

Lp	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwagi	Uzasadnienie uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko Zarządu Województwa Małopolskiego
UWAGI OGÓLNE DO DOKUMENTU					
1	Projekty transregionalne	Ze względu na liczne kontakty i podejmowane działania w zakresie realizacji wspólnych projektów pomiędzy samorządami miast i gmin z terenu województwa małopolskiego i województw ościennych (np. miasta Jasło w województwie podkarpackim z miastem Gorlice) wnioskuję o zabezpieczenie w budżecie MRPO na lata 2014-2020 puli środków na realizację projektów transregionalnych – wykraczających poza obszar jednego województwa a jednocześnie ważnych dla mieszkańców miast i gmin sąsiadujących województw.	Z informacji przekazanych przez samorządowców z województwa podkarpackiego wynika, że w budżecie RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 zostaną zabezpieczone środki na realizację tego rodzaju projektów. Brak odpowiednich środków po stronie województwa małopolskiego uniemożliwi naszym samorządom lokalnym realizację wspólnych projektów z jst województwa podkarpackiego.	Witold Kochan, Burmistrz Miasta Gorlice	Uwaga nieuwzględniona Nie przewiduje się osobnej alokacji na realizację projektów transregionalnych. Nie ma natomiast przeszkód w realizacji projektów z partnerami z innych województw pod warunkiem spełniania warunków związanych z kwalifikowalnością terytorialną projektów w poszczególnych regionalnych programach operacyjnych.

fgaz ów2	Obszary wiejskie	W projekcie RPO istnieje szereg zapisów odnoszących się do interwencji adresowanej do obszarów wiejskich, które należy ocenić pozytywnie. W szczególności należy pozytywnie ocenić proponowane w projekcie RPO zapisy dotyczące wspierania inwestycji wodno-kanalizacyjnych a także wydzielenie osobnego działania dotyczącego rewitalizacji obszarów wiejskich	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga przyjęta do wiadomości
3	Obszary wiejskie	MRiRW postuluje opisanie/ wprowadzenie mechanizmów, które zapewnią, iż odpowiednia część interwencji zostanie skierowana na rozwiązywanie problemów jakie stoją przed obszarami wiejskimi. W szczególności MRiRW postuluje rozważenie wydzielenie działań dedykowanych dla obszarów wiejskich, zgodnie ze	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona Nie przewiduje się wydzielenia działań dedykowanych wyłącznie obszarom wiejskim- - poza działaniem ukierunkowanym na odnowę fizyczną i społeczną obszarów wiejskich. Postulat o stosunkowo szczegółowym charakterze, który wprowadzony do programu powodowałby jego znaczącą fragmentaryzację (systematyka osi priorytetowych oparta jest o priorytety inwestycyjne,

		zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniem jakie stoją przed Małopolską. Działania takie mogłyby dotyczyć m.in. kwestii reorientacji zawodowej rolników, małżonków i domowników oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.			a nie działania i poddziałania, które właściwe będą dla Uszczegółowienia MRPO). Co do zasady grupa wskazana w uwadze może być objęta wsparciem w ramach RPO w PI 8.5 (zarejestrowani bezrobotni), PI 8.9, PI 8.7 – osoby pragnące założyć własną działalność gospodarczą, PI 8.10 – osoby, które z przyczyn zdrowotnych nie pracują lub których aktywność zawodowa z przyczyn zdrowotnych jest zagrożona.
4	Terytorialny obszar realizacji	W priorytetach, gdzie w części „Terytorialny obszar realizacji” jest mowa o Krakowskim Obszarze Metropolitalnym i wykorzystaniu instrumentu rozwoju terytorialnego, jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, proponuje się wprowadzenie zapisów umożliwiających korzystanie z tego instrumentu, tj. ZIT, również przez beneficjentów z obszaru miasta Tarnowa (jako ośrodka regionalnego) i z jego obszaru funkcjonalnego.	Zgodnie z założeniami ZIT realizowane będą przede wszystkim na terenie miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych. Ponadto, zarząd województwa może zdecydować o finansowaniu ZIT w mniejszych ośrodkach, m.in. w miastach regionalnych oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.	Gmina Miasta Tarnowa	Uwaga nieuwzględniona W ramach MRPO nie przewiduje się realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) na innym obszarze niż miejski obszar funkcjonalny Krakowa. W całym województwie realizowany będzie natomiast inny instrument rozwoju terytorialnego, tj. Subregionalny Program Rozwoju (SPR), który swoim zasięgiem obejmować będzie pięć subregionów zidentyfikowanych w Małopolsce, tj. Krakowski Obszar Metropolitalny, tarnowski, sądecki, podhalański, Małopolska Zachodnia.

5	Uwaga ogólna	Zgłoszone przez PKP PLK S.A. uwagi do poprzedniej edycji projektu RPO w ramach konsultacji społecznych nie zostały uwzględnione w żadnym zakresie. Wyrażamy ubolewanie i prosimy o uwzględnienie naszych poniższych uwag, ponownie wniesionych do niniejszej edycji projektu RPO. W szczególności zwracamy uwagę na pkt. 7 niniejszego formularza, w którym po raz kolejny podkreślamy iż pominięcie infrastruktury kolejowej w ramach RPO jest działaniem o negatywnych skutkach dla regionu, w szczególności w kontekście problemów środowiskowych związanych z zanieczyszczeniem powietrza w rejonie Krakowa i okolic.	-	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. Do 5 lutego 2014 r. prowadzone są konsultacje <i>Dokumentu implementacyjnego do strategii rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)</i>, tam też powinny zostać zgłoszone dodatkowe propozycje projektów w tym zakresie. W ramach MRPO realizowane będą wyłącznie inwestycje z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie
---	---------------------	--	---	---------------------------------	---

					transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
6	Uwaga ogólna	Widoczna jest koncentracja przedsięwzięć i dedykowanych środków wokół aglomeracji krakowskiej i w powiatach		Mirosław Wędrychowicz, Starosta Gorlicki	Uwaga niezasadna Zapisy projektu programu nie dają podstaw do wyciągnięcia wskazanych wniosków.

		graniczących z województwem śląskim, co rodzi obawę o równomierny rozwój regionów położonych w pozostałych częściach Małopolski, w tym oczywiście najbardziej oddalonych i zagrożonych wykluczeniem takich jak Powiat Gorlicki.			W ramach programu wprowadzane są rozwiązania, które zapewniają wpływ partnerów na podział alokacji oraz zrównoważony rozwój poszczególnych obszarów województwa o podobnej charakterystyce rozwojowej. Realizacji takiego podejścia służy w szczególności Subregionalny Program Rozwoju.
1. WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO-SPOŁECZNEJ					
7	Diagnoza , pkt 4, str. 7	Proponuje się dopisać: <i>Z badań w zakresie klastrów przemysłowych w Polsce – ich niski poziom innowacyjności wynika m.in. z niskiego kapitału społecznego w środowisku przedsiębiorców i naukowców. Dlatego planuje się wykorzystać mechanizm Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w celu rozwoju kapitału społecznego.</i>	„Benchmarking klastrów w Polsce – edycja 2012”, PARP Jednym z głównych celów mechanizmu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) jest rozwój kapitału społecznego.	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS Diagnoza zostanie uzupełniona o informacje na temat kapitału społecznego w części dotyczącej obszaru 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej.
8				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
	Diagnoza , Regionalna polityka energetyczna	Należy doprecyzować zapisy MRPO w zakresie gazów cieplarnianych biorąc pod	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

	przyjazna środowisku	uwagę, że zalicza się do nich nie tylko dwutlenek węgla (ale też np. metan).		Ekologicznych	
9	Diagnoza, Str. 12 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku pkt 17 –dane nt mocy instalacji OZE. oraz Str. 16 Ochrona środowiska naturalnego - pkt 25	<i>Brak</i> źródła danych bazowych, w oparciu o które przeprowadzono analizę. Proponuje się uzupełnić informację.	Nie można zweryfikować podanego stanu faktycznego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
10	Diagnoza, str. 12 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Rozszerzenie nazwy o słowo zasobooszczędna” po zmianie: Zasobooszczędna regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku,	<i>Zasobooszczędna Europa</i> – to Inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”, słowo podkreśla preferencję intensywnego, ZRÓWNOWAŻONEGO a nie ekstensywnego, sektorowego rozwoju zbyt często dąży się do zbędnych nowych inwestycji	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Działania dotyczące wprowadzenia zasobooszczędnej polityki są wprowadzone do programu w różnych obszarach m.in. w osi 4 i 6. Dlatego też rozszerzanie nazwy jednej osi priorytetowej nie jest zasadne.
11	Diagnoza, str. 12 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Zestawienie możliwości produkcyjnych producentów energii elektrycznej na terenie Małopolski (6 384,5 GWh) z jej zużyciem (12 750	Region Małopolski nie prowadzi praktycznie żadnej „polityki energetycznej co widać po ilości aktualnych gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, energię	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego	Uwaga nieuwzględniona Dane wynikające z dokumentów wojewódzkich, w tym projektu Regionalnego Planu Energetycznego

		GWh), wyazuje niedobór podaży producentów znajdujących się na terenie województwa w stosunku do zużycia energii¹⁹. Wynika z tego, że Małopolska jest regionem-konsumentem energii. Zdecydowana większość producentów wykorzystuje paliwa konwencjonalne (węgiel kamienny), jedna trzecia z nich opiera swoją działalność o źródła odnawialne i alternatywne energii, głównie energię wody: Po zmianie: Małopolska jest „netto” konsumentem energii elektrycznej. Region zużywa jej ok.13TGW h a wytwarza ok. 6TWh. Zdecydowana większość producentów wykorzystuje paliwa konwencjonalne (węgiel kamienny), jedna trzecia z nich opiera swoją działalność o źródła odnawialne i	elektryczną i paliwa gazowe, PGN, SEAP-ów i innych dokumentów związanych z bezpieczeństwem energetycznym. Wystarczy podać dane, poza tym Energia elektryczna to tylko jedna przetworzona forma energii, nie generująca np. największej ilości zanieczyszczeń powietrza.	Wykorzystania Energii	
--	--	---	--	-----------------------	--

		alternatywne energii, głównie energię wody			
12	Diagnoza , pkt 19, str. 13	Zapis należy uzupełnić o informację na temat wstrzymania miejskiego programu ograniczenia niskiej emisji (PONE) w latach 2010-2011 ze względu na zmiany w ustawie Prawo ochrony środowiska.	Ze względu na zmiany w ustawie Prawo ochrony środowiska nastąpiła dwuletnia przerwa w działaniu dobrze skonstruowanego programu.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
13	Diagnoza, str. 13 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Wykreślić: Niedoinwestowanie Krajowego Systemu Przesyłowego powoduje zwiększenie strat sieciowych. Straty te w krajowym systemie elektroenergetycznym są znaczne i wynoszą rocznie około 14 TWh. Uzupełnić kolejne zdanie: Możliwości przesyłowe sieci nie pozwalają na rozwój nowych mocy energetycznych, natomiast zapotrzebowanie na energię rośnie i przewiduje się, że będzie się stale zwiększać,	Ciekawe bo porównywalne ze zużyciem Małopolski, lecz nie dotyczy MRPO Jeśli wielka energetyka ma wielkie problemy to rozwiązanie nasuwa się oczywiste, tym bardziej, iż poprawa EE, wynika ze wszystkich strategicznych dokumentów, unijnych, krajowych (BEIS) regionalnych (działanie 5.2 z Projekt „Programu Strategicznego Ochrona Środowiska” w Małopolsce koncepcja wysp energetycznych jest również tam zawarta działanie 5.1.2.	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Zmiana uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie dotyczącym rozszerzenia opisu priorytetu.

		więc kluczową rolę będzie odgrywała istotna poprawa EE (efektywności energetycznej) oraz strategia źródeł rozproszonych i „wysp” energetycznych oraz rozwój OZE .			
14	Diagnoza, str. 14 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Największe efekty przynosiły przedsięwzięcia służące istotnej poprawie efektywności energetycznej związane: z likwidacją starych niskosprawnych źródeł spalania i wymianą ich na nowe niskoemisyjne i z termomodernizacją budynków. Mniejsze zużycia paliw do ogrzania obiektu również przynosi istotny efekt ekologiczny w postaci obniżenia emisji CO2 i zanieczyszczeń do atmosfery.	Modyfikacja zdania z wykorzystanie ustawowych definicji przedsięwzięcia służącymi poprawie EE (za ustawą o efektywności energetycznej z 15IV2011 Dz. U551z późn. zmianami http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110940551 charakterystycznym jest. iż poprawa EE jest działaniem częstym, lecz nie upublicznianym wbrew zaleceniom Art. 10.u 3. Ustawy o EE wszystkie opisane działania to właśnie PSPEE warto to podkreślić, jasno wyartykułować. Istotna jest propagowanie podobnych działań. Efekt ekologiczny to przede wszystkim uniknięta emisja	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie dotyczącym zmian w diagnozie.
15	Diagnoza , str. 14 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Ostatni akapit w miejsce „Działania (...) Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza <i>jest tzw. emisja powierzchniowa, w której</i>	Warto rozważyć eliminację eksperckiego pojęcia „emisji powierzchniowej. Jak widać niedokładnie wytłumaczonego w Źródłowym dokumencie. Wszystkie wymienieni one w akapicie działania	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie wyszczególnienia podejmowanych działań służących

		wielki udział mają niskosprawne paleniska domowe wykorzystujące często paliwa złe jakościowo lecz pozornie tanie. Przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej winny więc nadal koncentrować się na: wymianie źródeł ogrzewania mieszkań, (niskosprawne piece i kotły węglowe może zastąpić : podłączenia do sieci ciepłowniczych; <i>ich rozwój i modernizacja w celu podłączania nowych użytkowników może okazać się celowy</i>; ogrzewanie- gazowe, olejowe, nowoczesne kotły retortowe); zmniejszeniu zapotrzebowania budynków na energię ciepłą poprzez tzw. głęboką termomodernizację; wspieraniu budownictwa energooszczędnego i pasywnego Zasobooszczędność związana	wiążą się z pojęciem EE, warto to podkreślić, jasno wyartykułować. Istotna jest propagowanie podobnych działań. Efekt ekologiczny to przede wszystkim uniknięta NISKA emisja. Która ma olbrzymi wpływ na jakość miejskiego powietrza, zdrowie ludzkie. <i>Zasobooszczędna Europa</i> – to Inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”, słowo podkreśla preferencję ZRÓWNOWAŻONEGO rozwoju. Wykorzystanie ustawowych definicji:EE, przedsięwzięcia służące poprawie EE (za ustawą o efektywności energetycznej z 15IV2011 Dz. U551z późn. zmianami <i>Rozwój i modernizacja w celu podłączania nowych użytkowników może okazać się celowy – może być usunięte w świetle zapisów fragmentu nr [19]</i>		efektywności energetycznej
--	--	---	--	--	-----------------------------------

		z istotną poprawą efektywności energetycznej będzie skutkowało znacznym ograniczeniem lokalnej emisji CO ₂ , pyłów i wszelkich zanieczyszczeń związanych z niskosprawnym spalaniem w celu przekształcenia energii wiązań chemicznych w ciepło.			
16	Diagnoza , str. 14 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Od kilku lat w całej Polsce, obserwuje się tendencje zmniejszania zapotrzebowania na energię ciepłą. Zabiegi termomodernizacyjne obiektów, inwestycje przedsiębiorstw mające na celu poprawę sprawności wytwarzania i przesyłu energii a także zwiększona świadomość społeczeństwa dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i płynących z tego oszczędności niosą za sobą powolny lecz sukcesywny spadek zużycia energii cieplnej.	Należy wyeliminować powtórzenie, nie jest jasna sytuacja w Małopolsce, brak wartości, pogłębionej analizy, przyczyn, rośnie przecież powierzchnia użytkowa, jak jest ogrzewana itp czy knp. Koszt ciepła czy dystrybucji ciepła są za wysokie? itp . Jaka jest polityka gmin? – niestety brak jest większości aktualnych gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie eliminacji powtórzenia.

17	Diagnoza , str. 14 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Dodać ostatnie zdanie : W większości gmin Małopolski niestety brak jest aktualnych gminnym planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe i założeń doń.	Powszechnie nie realizowany ustawowy wymóg art. 18,19: Prawo energetyczne (1997)	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO w odniesieniu do aktualnej sytuacji w zakresie opracowanych planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w województwie
18	Diagnoza , pkt 20, str. 14	Proponuje się dopisać o potrzebie dalszego uświadamiania społeczeństwa	Jest informacja o rosnącej świadomości, ale działania w tym zakresie muszą być dalej prowadzone	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
19				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
20	Diagnoza , pkt 21, str. 14	Proponuje się uzupełnić o informacje dotyczącą konieczności rozwoju sieci. Proponowany zapis: „.....Znaczne rezerwy występują zarówno w źródłach ciepła jak i w przepustowości systemów przesyłowych. Jednakże systemy przesyłowe nie są na tyle rozbudowane aby w pełni wykorzystać te rezerwy.”	Rozbudowa sieci cieplnej dostarczającej energię ciepłą wytwarzaną w kogeneracji do nowych obszarów spowoduje racjonalne wykorzystanie energii i urządzeń przesyłowych, co jest zgodne z regionalną polityką energetyczną przyjazną środowisku.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

21	Diagnoza , pkt 25, str. 16	Proponuje się dopisać „Celowym jest promowanie świadomych postaw konsumenckich”	To wskazuje na rzeczywiste źródło problemu jakim jest rozproszony układ urbanistyczny.	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
22				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
23	Diagnoza , pkt 27, str. 16	Proponuje się dopisać: „Ze względu na rozdrobnienie gospodarstw i uwarunkowania terenu, województwo ma mniejszy, jak Polska wskaźnik korzystających z sieci kanalizacyjnej do ogółu mieszkańców wsi - odpowiednio: 26,1% w województwie przy 29,4% w Polsce, i ponad dwukrotnie wyższy wskaźnik długości sieci na 1 km ² -odpowiednio 51,0 km/km2 w województwie przy 24,0 km/km2 w Polsce. Wskazuje to zwiększony koszt budowy wszelkiej infrastruktury liniowej, nie tylko sieci kanalizacyjnej, w województwie małopolskim i	Wskazuje na określone kierunki działań - z jednej strony tych, na które należałoby położyć szczególny nacisk, gdyż ich podjęcie powoduje pośrednio poprawę w innych obszarach; z drugiej strony na rodzaj działań jakie powinny być głównie podejmowane w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej np. budowę oczyszczalni indywidualnych lub grupowych.	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
24			Istnieje konieczność powiązania realizacji zadań podstawowych z zadaniami wspierającymi celem poprawy efektywności.	Wacław Gregorczyk Radny SWM	

		potrzebę działań w zakresie m.in. scalania gruntów i uporządkowania przestrzeni.			
25	Diagnoza, pkt 26 str 16 W latach 2000-2012 ilość odprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków wymagających oczyszczania uległa zmniejszeniu, przede wszystkim dzięki spadkowi o ok. 16% ilości ścieków przemysłowych.	Źródło – WIOŚ rok 2011	Weryfikacja danych	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
26	Diagnoza, pkt 27 str 16 W Krakowie w 2012 r. przybyło w Małopolsce 741,3 km sieci kanalizacyjnej (długość kanalizacji wyniosła 11390,4 km), podczas gdy w 2011 r. przyrost ten wyniósł 640,9 km.	Należy doprecyzować lokalizację, brak danych nt źródła informacji.	Nie można zweryfikować podanego stanu faktycznego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie podania źródła danych.

27	Diagnoza, Str.17 dane na temat odpadów nie są wynikowe - informacja w pkt 28 nie jest spójna z danymi w pkt 29. Pkt 28. W 2011 roku w województwie ałopolskim powstało łącznie 11 448,4 tys. Mg odpadów z czego: 93,4% stanowiły odpady z działalności gospodarczej, a 6,6%, to odpady komunalne. Pkt 29. Na terenie województwa ałopolskiego w 2011 r. wytworzono około 1 022 tys. Mg odpadów komunalnych.	Należy doprecyzować ilość wytworzonych odpadów w 2011 r (pkt 29) z danymi procentowymi w pkt 28 .	Nie można zweryfikować podanego stanu faktycznego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
28	Diagnoza , pkt 28-29, str. 17	Dane ilościowe odnoszące się do odpadów komunalnych obejmują rok 2011. Należy przyjąć dane z końca roku 2012.	Konieczność uaktualnienia danych obejmująca rok 2012 (a nie dane za 2011r.) wynika z faktu, iż prezydent miasta jest obowiązany do sporządzania rocznego sprawozdania z realizacji zadań	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

			z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi które przekazuje marszałkowi województwa i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska w terminie do 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy, natomiast marszałek do 15 lipca przesyła sprawozdanie do ministra właściwego do spraw środowiska (art. 9q i 9s ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – Dz. U. z 2012r. poz. 391 z późn. zm.).		
29	Diagnoza, Str 17 pkt 30, pkt 32 łącznie w 2011 r. w sektorze gospodarczym powstało <u>łącznie</u> 10 697,7 tys. Mg odpadów	Brak informacji nt źródła danych. Należy uzupełnić. Powtórzenie	Nie można zweryfikować podanego stanu faktycznego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
30	Diagnoza, pkt 33, str. 18	Opis dotyczy niezwykłego bogactwa przyrodniczego i kulturowego regionu ale tylko dziedzictwa kultury materialnej, obiektów nieruchomych i ruchomych,	Uzasadnienie jest oczywiste	Antoni Malczak Dyrektor Małopolskiego Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO W kolejnej wersji Programu MRPO, diagnoza zostanie uzupełniona o kwestie związane z dziedzictwem

		epatuje liczbami i wyjątkowością regionu pod tym względem, liczbami gości odwiedzających Małopolskę i stałą tendencją wzrostu ruchu turystycznego w Małopolsce. Całkowicie pominięte zostało dziedzictwo kultury niematerialnej, niezwykła, „żywa” kultura tego regionu, bez której nie byłoby tej wyjątkowości Małopolski. O ile Kraków często nazywany jest kulturalną stolicą Polski, to Małopolska niewątpliwie jest pierwszym w Polsce a może i Europie regionem pod względem różnorodności kulturowej i żywotności kultury regionalnej. Pominięcie tego faktu w DIAGNOZIE uważam za niedopuszczalne. <u>(Należy dodać do diagnozy)</u> Małopolska jest krainą wyjątkową – obok bogactwa krajobrazu i bogactwa			kultury niematerialnej. Jednocześnie ze środków europejskich w perspektywie 2014-2020 nie przewiduje się utworzenia w Małopolsce <i>Ośrodka Dziedzictwa Kultury Regionalnej</i>.
--	--	---	--	--	---

		kultury materialnej może poszczycić się niezwykle różnorodnością i bogactwem kultury niematerialnej, tworzonej przez wieki przez kilkanaście zamieszkujących te tereny grup etnograficznych. Tu można zobaczyć kilkadziesiąt odmian stroju ludowego, podziwiać bogactwo muzyki, tańca i obyczaju. Tu zachował się język regionu. Gwara podhalańska, lachowska, spiska, orawska, zagórzańska to żywe języki regionu. Dla mieszkańców południowej Polski to, co „nasze”, zawsze było szczególnie piękne. Przywiązanie do miejsca, tradycji i dawnych obyczajów kształtowało charaktery kolejnych pokoleń. To właśnie tu w sposób szczególny odbiera się zjawiska współczesności poprzez filtr zakodowanych od wieków wartości – to one			
--	--	---	--	--	--

		wpływają na zdolność percepcji, a także w dużej mierze kształtują charakter zdolności twórczych. Elementy tradycyjnej kultury Małopolski stały się znakami rozpoznawczymi kultury polskiej. Strój krakowski, strój podhalański, to rozpoznawalne na świecie znaki polskości. Krakowiacy, Górale, Lachy, Pogórzanie, Zagórzanie, Rusini, Żydzi, Romowie, osadnicy niemieccy stworzyli na tym terenie niezwykle barwną mozaikę kulturową, w której poszczególne elementy przyjmują zarówno czyste kolory najbardziej wyrazistych cech etnicznych, jak i przeróżne wymieszane odcienie wzajemnych wpływów sąsiadujących ze sobą kultur – również słowackiej i węgierskiej. Ogólnie biorąc, Małopolskę			
--	--	---	--	--	--

		można podzielić na kilkanaście regionów etnograficznych różniących się od siebie gwarą, strojem, muzyką, obrzędami i lokalnymi zwyczajami. Dla zachowania tożsamości kulturowej i żywotności kultury regionalnej konieczne jest zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony tego dziedzictwa zgodnie z przyjętą przez Polskę dnia 8 lutego 2011 r. Konwencją UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W tym celu należy utworzyć w Małopolsce Ośrodek Dziedzictwa Kultury Regionalnej.			
31	Diagnoza, infrastruktura transportowa str. 24	W diagnozie słusznie zauważa się ogromne znaczenie dostępności transportowej, która ma zasadniczy wpływ na rozwój regionu. Budująca wydawać się by mogła deklaracja, że program RPO „akcentuje wsparcie dla rozwoju zrównoważonego	Analizy czasowe dostępności transportowej we wskazanych dokumentach źródłowych do przygotowywanego RPO potwierdzają, że region Małopolski potrzebuje znaczącej poprawy systemu powiązań transportowych, w tym szczególnie w zakresie transportu kolejowego. Dlatego wzmocnienie udziału kolei w	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie

		<i>pod względem środowiska naturalnego systemu transportowego regionu, podnoszenie poziomu transportu zbiorowego oraz tworzenie warunków dla zwiększania jego atrakcyjności, w szczególności transportu kolejowego</i>". Niestety deklaracja ta nie ma przełożenia na zaproponowane i wskazane do realizacji projekty transportowe, wśród których nie znalazły się projekty dedykowane poprawie stanu infrastruktury kolejowej. Propozycja zmian: Stworzenie listy projektów kolejowych dedykowanych rewitalizacji linii kolejowych	publicznym transporcie zbiorowym wskazany został w tych dokumentach jako nadrzędny cel. Nie da się osiągnąć tego celu bez inwestycji w infrastrukturę kolejową. Z uwagi na jej niedostateczny stan techniczny, wymaga ona znaczących środków inwestycyjnych, aby mogła osiągnąć zadawalające standardy techniczno-eksploatacyjne. Realokacja środków finansowych z przeznaczeniem ich części na poprawę tej infrastruktury może zmienić postawiony wniosek w przywołanych dokumentach źródłowych do RPO, w których stwierdza się, że w transporcie kolejowym „pozytywne zmiany do 2020 roku ograniczają się jedynie do korytarza transportowego Rzeszów-Wrocław”.		w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. Do 5 lutego 2014 r. prowadzone są konsultacje <i>Dokumentu implementacyjnego do strategii rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.),</i> tam też powinny zostać zgłoszone dodatkowe propozycje projektów w tym zakresie. W ramach MRPO realizowane będą wyłącznie inwestycje z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług.
--	--	---	--	--	--

					Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
32	Diagnoza , okt 45, str. 24 w powiązaniu z pkt 42 i 43	Proponuje się dokonać analizy jak w uwadze dotyczącej uwarunkowań terenu odnośnie sieci kanalizacyjnej	To wskazuje na rzeczywiste źródło problemu jakim jest rozproszony układ urbanistyczny. Przy prawie takiej samej dostępności mieszkańców do dróg jak w Polsce, nakłady na infrastrukturę drogową muszą być dwukrotnie wyższe	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W miarę dostępnych danych i informacji analiza w tym zakresie zostanie pogłębiona.
33				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
34	Diagnoza , Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników	W części wstępnej, diagnostycznej, należy uzupełnić analizę rynku pracy o ocenę sytuacji na terenach wiejskich, w tym w zakresie	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Jednocześnie należy mieć jednak na uwadze, iż wskazana grupa może być

		ukrytego bezrobocia w rolnictwie (zgodnie z uwagami dotyczącymi sytuacji właścicieli nieruchomości rolnych oraz ich współmałżonków i domowników poszukujących nowych źródeł dochodów i zmierzających do zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej(uwaga do PI 8.5) oraz mieszkańców obszarów wiejskich, w tym osoby związane z prowadzeniem małych gospodarstw rolnych, tzw. ubodzy pracujący (uwaga do PI 9.4)		Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	objęta wsparciem w ramach RPO w PI 8.5 (zarejestrowani bezrobotni), PI 8.9, PI 8.7 – osoby pragnące założyć własną działalność gospodarczą, PI 8.10 – osoby, które z przyczyn zdrowotnych nie pracują lub których aktywność zawodowa z przyczyn zdrowotnych jest zagrożona.
35	Diagnoza , Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników (s. 26 – 32)	Uwaga ogólna dot. całego działu Korekta językowa diagnozy.	W treści diagnozy znajduje się znaczna liczba błędów językowych.	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w Projekcie MRPO
36	Diagnoza , Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników (s. 26)	Punkt 53 uspołnienie treści. Wykorzystanie w diagnozie wskaźnika bezrobocia (stopy bezrobocia) osób wg płci oraz grup wiekowych.	Zgodnie z informacją wstępną wnioski przedstawione w tym punkcie powinny się opierać o analizę trzech wskaźników, w tym wskaźnika bezrobocia. Następnie jednak odchodzi się od tego założenia podając dane dotyczące liczby osób	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO poprzez ujęcie dodatkowych danych dot. stopy bezrobocia.

			rejestrowanych jako bezrobotne przez Powiatowe Urzędy Pracy.		
37	Diagnoza , Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników (s. 26)	Poprawa zapisu: „Zauważyć można dodatkowo znaczną, niemal 9% różnicę w wartości wskaźnika dla kobiet (67,7) i mężczyzn (76,3%)”.	Różnice pomiędzy wartością wskaźnika kobiet i mężczyzn wynoszą niespełna 9 pp., a nie jak to wskazano 9%.	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO - zgodnie z treścią uwagi.
38	Diagnoza , Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników (s. 26)	Weryfikacja treści zapisu: „Kobiety częściej, niż mężczyźni zasilają szeregi osób bezrobotnych, mniejszy jest też w porównaniu do mężczyzn - odsetek kobiet aktywnych zawodowo”.	Podany wniosek może zostać wysunięty na podstawie analizy stopy bezrobocia kobiet, w której zestawia się liczby osób niepracujących w odniesieniu do danej kategorii (płci, wieku). Natomiast kontekst informacji wskazuje, że został wysunięty na podstawie analizy częstości struktury osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Dane dotyczące odsetka osób danej kategorii w ogólnej populacji osób bezrobotnych nie świadczą o tym, która grup (kobiety, mężczyźni) częściej zasila szeregi bezrobotnych, a która z tych grup jest częściej reprezentowana w populacji bezrobotnych.	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga nieuwzględniona. Wniosek jest prawidłowy i został wysunięty na podstawie także danych dot. stopy bezrobocia kobiet (dane w tym zakresie zostaną uzupełnione).
39	Diagnoza , pkt 53, str. 27	Proponuje się umieścić lub rozwinąć cytą: „ <i>województwo małopolskie charakteryzuje najbardziej</i>	Wg raportu „Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym”; Agrotec i PAN IGiPZ,	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

		<i>dynamiczny wzrost bezrobotnych na wsi”.</i>	2012, str. 147	Raby”	
40	Diagnoza , pkt 53, str. 28	Proponuję się dopisać „Takie podejście może być realizowane w ramach mechanizmu RLKS, promujące sięganie do zasobów lokalnych”	W ramach mechanizm RLKS tworzą się partnerstwa z udziałem przedsiębiorców, działające na obszarze lokalnym, blisko osób poszukujących pracy	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona. Diagnoza powinna zawierać dane i wyniki badań, które następnie mają przełożenie na zaproponowane grupy, które należy objąć wsparciem, a nie dotyczy sposobu zarządzania i wyboru sposobu instrumentu dystrybucji środków. RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS
41				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
42	Diagnoza	Proponuje się uzupełnić o informacje na temat kapitału społecznego i aktywności społecznej, w szczególności zamieścić cytat: „[...] <i>Niestety dużo gorzej wypada zmiana poziomu aktywności społecznej; pod tym względem region lokuje się na ostatnich miejscach w kraju.</i> ” oraz podkreślić, że poprawy należy upatrywać w zastosowaniu mechanizmu RLKS	Wg Diagnozy Społecznej poziom kapitału społecznego w Polsce należy do najniższych w UE i w ciągu ostatnich dwóch lat sytuacja w tym zakresie się pogorszyła. Wg tych badań, w woj. poza miastem Krakowem, poziom jest prawdopodobnie niższy niż średnia krajowa. Cytat pochodzi z w/w raportu.	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona o informacje na temat kapitału społecznego w części dotyczącej obszaru 11 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Jednocześnie w RPO nie przewiduje się zastosowania mechanizmu RLKS.

43	Diagnoza , pkt 56 str. 31	Proponuje się dopisać: Mechanizm RLKS pozwala na takie kompleksowe wsparcie dzięki wykorzystaniu kilku funduszy.	Nie wymaga uzasadnienia.	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona. Diagnoza powinna zawierać dane i wyniki badań, które następnie mają przełożenie na zaproponowane grupy, które należy objąć wsparciem, a nie dotyczy sposobu zarządzania i wyboru sposobu instrumentu dystrybucji środków. RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS
44				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
45	Diagnoza , Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym (str. 33, pkt 59)	Uszczegółowienie zapisów w punkcie 59 w kontekście analizy wskaźnika zagrożonych ubóstwem po transferach socjalnych.	W punkcie 58 przedstawiono informację o odsetku osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W punkcie 59 natomiast zaprezentowano informacje o wskaźniku zagrożenia ubóstwem po transferach socjalnych jednak w treści diagnozy mówi się o „wysokim odsetku mieszkańców województwa zagrożonych ubóstwem”. Tego typu skrót myślowy wprowadza zamieszanie, gdyż wartości wskaźników w punkcie 58 i 59 są różne, a odnoszą się do tego samego zjawiska. Informacje zawarte w punkcie 59 powinny oddawać sens wskaźnika, który jest w tym punkcie wykorzystywany.	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy dot. wskaźnika zagrożonych ubóstwem po transferach socjalnych zostaną doprecyzowane.

46	Diagnoza, Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym (str. 34, pkt 60)	Postulujemy o uzupełnienie niniejszej informacji danymi dotyczącymi zróżnicowania zagrożeniem ubóstwem pomiędzy wsią a miastem. Zgodnie z publikacją "Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS" (2013): „Podobnie jak w poprzednich latach, zagrożenie ubóstwem w znacznie większym stopniu dotyczy mieszkańców wsi niż ośrodków miejskich.(...) We wszystkich województwach, z wyjątkiem województwa śląskiego zagrożenie ubóstwem skrajnym jest wyraźnie wyższe na wsi niż w miastach.” Ponadto w ramach ww. opracowania zwrócono uwagę na korelację między źródłem utrzymania a zagrożeniem ubóstwem (W publikacji stwierdzono „ Bardziej niż przeciętnie	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona o informacje dotyczące zróżnicowania stopnia zagrożenia ubóstwem.
----	---	---	---	---	---

		narażeni na ubóstwo byli członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników (po ok. 11-12% osób w sferze ubóstwa skrajnego”).			
47	Diagnoza, Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym (str. 34)	Wykorzystanie w diagnozie wyników NSP 2011 oraz uwzględnienie liczby osób niepełnosprawnych biologicznie (faktycznie), a nie tylko prawnie	W kontekście sytuacji osób niepełnosprawnych pominięto tak ważne źródło informacji o liczbie osób niepełnosprawnych jest Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku. Przede wszystkim pozwala na oszacowanie skali problemu dot. osób niepełnosprawnych w odniesieniu do faktycznej i prawnej niepełnosprawności. Niepełnosprawność o charakterze prawnym (orzecznictwo) uzależniona jest bowiem nie tylko od faktycznej skali zjawiska, ale również jest wynikiem innych czynników (np. o charakterze administracyjnym).	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona o dane o liczbie osób niepełnosprawnych, wynikające z NSP 2011.
48	Diagnoza, Str. 34 pkt 61 W 2012 r. wskaźnik zatrudnienia zatrudnienia osób	Powtórzenie	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy diagnozy zostaną poprawione.

	niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w regionie kształtował się na poziomie 20,9% w porównaniu do 21,4% w skali kraju.				
49	Diagnoza , pkt 63 str. 35	Proponuje się dopisać: „Problem ten dotyczy głównie obszarów wiejskich, oddalonych od Krakowa.”	Taka jest sytuacja i należy ją podkreślać dla prawidłowego wyboru głównych kierunków interwencji.	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona o informacje dotyczące zróżnicowania stopnia zagrożenia ubóstwem.
50				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
51	Diagnoza , pkt 67, str. 37 (Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym)	Uaktualnienie danych	Materiał nie wskazuje źródła danych. Dane będące w posiadaniu Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, zgromadzone w ramach programu badań statystyki publicznej (stan na dzień 31.12.2011 r.), obejmujące zakres zawarty w punkcie 67, przedstawiają się następująco`: - 20 szpitali powiatowych, w tym 4 dla których podmiotem tworzącym jest miasto na prawach powiatu i 16 – powiat; - 4 szpitale resortowe* (2 szpitale Rady Ministrów – Instytut Gruźlicy i Chorób	Małopolski Urząd Wojewódzki	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Dane zostaną zweryfikowane i poprawione

			Płuc Szpital w Rabce, Centrum Onkologii Instytut im. Skłodowskiej-Curie w Krakowie, 2 szpitale Ministra Obrony Narodowej – 5 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ w Krakowie, 20 Wojskowy Szpital Uzdrowskowo-Rehabilitacyjny SPZOZ Krynica Zdrój); <i>*dane nie obejmują Szpitala Ministra Spraw Wewnętrznych</i> - 35 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej (lecznictwo stacjonarne); - 41 komórek organizacyjnych opieki długoterminowej wg kodów resortowych (Zakładów Opiekuńczo – Lecniczych ogólnych – 30, Zakładów Pielęgnacyjno-Opiekuńczych – 2, Zakładów Opiekuńczo-Lecniczych o kierunku psychiatrycznym – 3, Zakładów Opiekuńczo-Lecniczych dla dzieci – 1, Hospicjów – 5); - liczba łóżek w publicznych i niepublicznych szpitalach ogólnych (bez oddziałów noworodków i wcześniaków oraz bez szpitala MSW) na terenie województwa małopolskiego na dzień 31.12.2011 r. wynosiła – 14 043, liczba		
--	--	--	--	--	--

			łóżek na 10 tys. ludności wynosiła 42. Jednocześnie informuję, że pismem z 17 września 2013 r. znak: WP-VI.0442.31.2013 kierowanym do Marszałka Województwa Małopolskiego, tutejszy Wydział Polityki Społecznej MUW w Krakowie przekazał materiał zawierający analizę stanu epidemiologiczno-demograficznego, analizę stanu i potrzeb infrastrukturalnych podmiotów leczniczych, dla których organem założycielskim są jednostki samorządu terytorialnego oraz spółek powstałych z ich przekształcenia oraz stanu i potrzeb w zakresie profilaktyki zdrowotnej województwa małopolskiego. Materiał zawierał liczne wnioski i sugestie dotyczące zabezpieczenia opieki zdrowotnej województwa małopolskiego (do ewentualnego wykorzystania w ww. Projekcie).		
52	Diagnoza , Pkt 86, str. 44	Proponuje się dokonać szerszej analizy ilości osób angażujących się w uczenie przez całe życie w kontekście wydatkowych środków z UE w obecnym okresie	Wskaźnik ten w Polsce spadł z 5,1% w 2007 r. do 4,5% w 2012. W UE wynosi 9,0% (w Danii 31,6%). Na ten cel wydatkowo dziesiątki, jeśli nie setki mln zł, co wskazuje na nieskuteczność dotychczasowych form interwencji.	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona Diagnoza w wystarczającym stopniu opisuje kwestie dotyczące uczenia się przez całe życie w województwie małopolskim. Jednocześnie w

		programowania			
53		Wymaga szerszej analizy sposób wydatkowania środków z UE w obecnym okresie programowania z uwagi na zbyt skromne efekty.	Wskaźnik ten w Polsce spadł z 5,1% w 2007 r. do 4,5% w 2012. W UE wynosi 9,0% (w Danii 31,6%).	Wacław Gregorczyk Radny SWM	diagnozie nie opisano form interwencji, które będą odnosiły się do kształcenia osób dorosłych. Przykładowe typy przedsięwzięć zostały zawarte w sekcji 3.1 odnoszącej się do opisu osi priorytetowych. Jednocześnie diagnoza obrazuje stan w zakresie opisywanego zjawiska, a nie koncentruje się na ocenie dotychczasowych działań.
54	Diagnoza , Pkt 100, str. 49	Proponuje się dopisać: Szczególną szansę w tym zakresie stanowi mechanizm Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	Mechanizm ten jest szczególnie dedykowany dla potrzeb wskazanych w tym punkcie	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS
55		Proponuje się dopisać: Szczególną szansę w tym zakresie stanowi mechanizm RLKS.		Wacław Gregorczyk Radny SWM	
56	Diagnoza , Pkt 100, str. 49	Proponujemy nowe brzmienie zdania: Dla zrównoważonego rozwoju regionu niezwykle istotne jest zatem podejmowanie kompleksowych projektów	W procesach rewitalizacyjnych bardzo ważne jest poszerzanie oferty uczestnictwa w kulturze, czyli również wprowadzanie nowych funkcji społ-gosp. o charakterze kulturalnym lub wykorzystujących potrzeby i praktyki kulturalne. Kapitał kulturowy	Małopolski Instytut Kultury	Uwaga nieuwzględniona Biorąc pod uwagę, że rozwój potencjału kulturowego i kreatywnego jest jednym z czynników przyczyniających się do budowy kapitału społecznego, nie jest zasadne

		rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne, poprzez wprowadzenie do odnowionych przestrzeni nowych funkcji społecznych i gospodarczych, wspieranie włączenia społecznego, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz rozwijania kapitału ludzkiego, kulturowego i społecznego.	(kreatywność, ekspresja twórcza) obok społecznego (relacje społeczne, sieci współpracy) i ludzkiego (wiedza, wykształcenie, kompetencje zawodowe) to trzy bardzo istotne sfery budowania potencjału rozwoju społeczności Małopolski – zarówno w wym. indywidualnym jak i zbiorowym.		wprowadzanie wnioskowanej zmiany.
57	Analiza SWOT, Badania naukowe, rozwój technologiczny... Str. 50	W „Słabych stronach” dopisać do zdania „Słabe powiązania pomiędzy sektorem nauki i przedsiębiorstw”, „w tym wynikające z niskiego poziomu kapitału społecznego” W rubryce „Szanse” proponuje się dopisać: „Zastosowanie mechanizmu RLKS”	Konsekwencja wcześniejszej uwagi.	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS
58				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
59	Analiza SWOT, <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we</i>	W rubryce „Szanse” proponuje się dopisać: „Zastosowanie mechanizmu RLKS”	LGD mogą skutecznie wpływać na zastosowanie OZE przez społeczność lokalną i podnosić jej świadomość potrzeby zastosowania	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia

	<i>wszystkich sektorach</i>		niskoenergetycznych rozwiązań	Raby”	mechanizmu RLKS
60	str. 51		LGD mogą skutecznie wpływać na upowszechnianie zastosowania OZE przez społeczność lokalną.	Wacław Gregorczyk Radny SWM	
61	Analiza SWOT str. 51, słabe strony. Zbyt duża liczba mieszkańców korzystająca z węglowych kotłów indywidualnych – niska emisja.	Proponuje się uzupełnić kolumnę słabe strony o: - Brak środków finansowych mieszkańców na zakup i wymianę indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe na źródła przyjazne środowisku. - Wysoka cena nośników energii przyjaznej środowisku W analizie SWOT pominięto niedostatki systemu dystrybucji energii i konieczności modernizacji istniejącego tranzytu - „poprawę stanu infrastruktury dystrybucyjnej i usuwanie niedoborów przepustowości oraz zmniejszenie energochłonności sektora przemysłowego i mieszkaniowego”, o których mowa na str. 57	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga nieuwzględniona W analizie SWOT zostały wprowadzone zapisy dotyczące wysokich kosztów inwestycji energetyki odnawialnej i technologii ochrony środowiska oraz dekapitalizacji technicznej infrastruktury. Bardziej szczegółowe zapisy nie zostaną wprowadzone.

62	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51 - nowe	Nowe: doświadczenie w realizacji umów, których przedmiotem była realizacja i finansowanie przedsięwzięcia służącego poprawie EE	Gmina Kraków jako pierwsza realizowała program wspierany przez Bank Światowy dot. termo renowacji placówek oświatowych, umowy o poprawę EE w oświetleniu ulicznym, itp	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona
63	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51	Uzupełnić: Silne ośrodki akademickie – możliwości rozwoju innowacji sprzyjające poprawie EE w sektorze energetyki, OZE	Poprawa EE, która realizuje się niestety w sposób mało widoczny bo nieekspozowany jest Silną stroną regionu. Który ma potencjał do opracowania wzorców i podzielenia się dobrymi praktykami	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Wymienione w analizie mocne strony w tym rozwój innowacji w sektorze energetyki obejmuje również podejmowanie działań w zakresie efektywności energetycznej.
64	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51	Wykreślić Małopolska – konsumentem energii – Dodać: Brak benchmarkingu oraz możliwości rozwoju innowacji upowszechniana dobrych wzorców	1/ Nieistotne na poziomie regionu, 2/ Nieznajomość wzorców, własnej sytuacji podmiotów na tle innych porównywalnych jednostek	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Zagadnienia zbyt szczegółowe
65	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51	Możliwość wykorzystania znanych możliwości dodatkowego zewnętrznego finansowania poprawy EE – formuła TPF, EPC, ESCO, PPP	Z doświadczeń regionu jw. Oraz unijnego programu CombInES : WWW.combines-ce.eu	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Zagadnienia zbyt szczegółowe
66	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę</i>	Przy braku działań pilotażowych, wysokie koszty transakcyjne pierwszych	Z doświadczeń regionu FEWE jw. Oraz unijnego programu CombInES : WWW.combines-ce.eu	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz	Uwaga nieuwzględniona Zagadnienia zbyt szczegółowe

	<i>niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51	innowacyjnych wdrożeń		Efektywnego Wykorzystania Energii	
67	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51	Proponuje się uzupełnić analizę SWOT - <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> w pozycji : a) Słabe strony – „...węglowych kotłów i pieców indywidualnych...” b) Zagrożenia – „wysokie koszty inwestycyjne realizacji przyłączenia do sieci ciepłej nowych odbiorców” c) Szanse – „zwiększenie możliwości dystrybucji sieci ciepłowniczej”	a) Sformułowanie „kotłów węglowych” ogranicza analizę tylko do tych urządzeń, w Krakowie większość z nich została wyłączona z eksploatacji, natomiast pozostało do wyłączenia z eksploatacji wiele pieców węglowych b) Jako nowego odbiorcę należy rozumieć zmianę systemu ogrzewania w budynku ogrzewanym węglem (wyłączenie z eksploatacji pieców i kotłów węglowych) c) zgodne z regionalną polityką energetyczną przyjazną środowisku	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie uwagi a) czyli rozszerzenia zapisu o piece indywidualne. W przypadku uwagi b) zapis nie zostanie uwzględniony ponieważ dotyczy kwestii, które są ogólnym problemem dotyczącym wysokich kosztów tego rodzaju inwestycji występującym nie tylko na terenie naszego województwa. W odniesieniu do uwagi c) zapis nie zostanie uwzględniony ponieważ wspieranie rozwoju sieci ciepłowniczych jest możliwe do realizacji z poziomu krajowego.
68	Analiza SWOT , Tabela <i>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</i> str. 51	Zapis o dekapitalizacji infrastruktury energetycznej należy uszczegółowić, wymieniając rodzaj infrastruktury, charakter dekapitalizacji i obszary	Dekapitalizacja dotyczy ograniczonego obszaru i ten należy wskazać.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO w proponowanym zakresie oraz w ramach dostępnych danych.

		występowania. Zapis o przewidywanym wzroście zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą stoi w sprzeczności ze stwierdzeniem na stronie 16 i 17 o spadku zużycia energii cieplnej.			
69	Analiza SWOT, Ochrona środowiska naturalnego str. 52	W „Słabych stronach” proponuje się dopisać: „Wysoki koszt budowy inwestycji liniowych”. W rubryce „Szanse” proponuje się dopisać: „Zastosowanie mechanizmu RLKS”	LGD mogą być pośrednikiem we wsparciu budowy indywidualnych i zbiorowych oczyszczalni ścieków	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS Wysokie koszty inwestycji występują również w wielu innych rodzajach inwestycji, w związku z czym nie będzie to uwzględnione w analizie SWOT.
70				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
71	Analiza SWOT, Dziedzictwo regionalne, str. 53	W „Szansach” dopisać do zdania Tworzenie w zdegradowanych i odizolowanych dzielnicach miast warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego – szczególnie poprzez zastosowanie mechanizmu RLKS”	Konsekwencja wcześniejszej uwagi	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS
72				Wacław Gregorczyk Radny SWM	

73	Analiza SWOT, Dziedzictwo regionalne, str. 53	I znów autor lub autorzy Programu uważają, że niematerialne dziedzictwo kultury regionalnej w Małopolsce nie istnieje lub że jest zupełnie nieistotne. Wg tego dokumentu, nie ma w Małopolsce Górali, Krakowiaków, Lachów, Pogórzan, Spiszaków. Orawian..... Czy istnienie tych grup etnograficznych jest nieistotne ???. Czy nie należy o tym nawet wspomnieć w takim materiale jak Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020???. Czy nie są to mocne strony i szanse tego regionu??? <i>Tabelę należy przepracować i we wszystkich jej częściach uzupełnić!!!</i>	Uzasadnienie jest oczywiste	Antoni Malczak Dyrektor Małopolskiego Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO W kolejnej wersji Programu MRPO, dokument w części dotyczącej analizy SWOT zostanie uzupełniona o kwestie związane z dziedzictwem kultury niematerialnej.
74	Analiza SWOT, str. 53	Zawarta w projekcie analiza SWOT jako jedną z mocnych stron systemu	Niepokojącym jest to, że dostrzeżona w analizie SWOT słaba strona transportu w województwie małopolskim, jaką jest	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego

		transportowego Małopolski przedstawia stosunkowo wysoką gęstość sieci kolejowej. Z drugiej strony, w opisie przedsięwzięć w ramach rozwoju regionalnego transportu kolejowego, mowa jest jedynie o zakupie taboru i budowie centrów przesiadkowych, brak natomiast jakiegokolwiek sformułowania na temat infrastruktury kolejowej (gdy tymczasem w zakresie infrastruktury drogowej wymieniono znaczną liczbę przedsięwzięć). Propozycja zmian: Uwzględnienie w zapisach informacji o planowanych przedsięwzięciach kolejowych	niski stan techniczny infrastruktury transportowej, nie ma odniesienia w proponowanych działaniach. Brak wyszczególnienia w opisie przedsięwzięć infrastruktury kolejowej jest zatem poważnym niedopatrzeniem. Przy braku infrastruktury oferującej zadowalające parametry eksploatacyjne, inwestycje w nowoczesny tabor i węzły przesiadkowe nie przyniosą zadowalających rezultatów, gdy w dalszym ciągu czas jazdy (jako jeden z głównych czynników mogących przyciągnąć podróżnych do transportu kolejowego) pozostanie mocno nieatrakcyjny. Inwestowanie w infrastrukturę kolejową nie może być postrzegane jako działanie nie dotyczące samorządu. Celem Programu RPO jest poprawa atrakcyjności regionu, poprzez inwestycje nie tylko w środki trwałe będące własnością województwa.		podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych.
75	Analiza SWOT, Obszary rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego str. 54	W „Słabych stronach” dopisać „wysokie bezrobocie ukryte i rosnące bezrobocie ujawnione na obszarach wiejskich”. W rubryce „Szanse”	Konsekwencja wcześniejszej uwagi	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Ra <i>Benchmarking by</i>”	Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy w tej części wskazują na zróżnicowanie terytorialne bezrobocia. Jednocześnie nie przewiduje się uruchomienia

		proponuje się dopisać: „Zastosowanie mechanizmu RLKS”			mechanizmu RLKS.
76		W „Słabych stronach” dopisać „wysokie bezrobocie ukryte na obszarach wiejskich”. W rubryce „Szanse” proponuje się dopisać: „Zastosowanie mechanizmu RLKS”	Konsekwencja wcześniejszej uwagi	Wacław Gregorczyk Radny SWM	
77	Analiza SWOT	Dopisać w „Słabych stronach” o niskim poziomie kapitału społecznego i aktywności społecznej	Konsekwencja wcześniejszej uwagi	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Analiza SWOT zostanie uzupełniona o informacje na temat kapitału społecznego w obszarze dot. rewitalizacji przestrzeni regionalnej.
78				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
79	Wkład programu w realizację Strategii Europa 2020 str. 56-60	Praktycznie w każdym z punktów (bez 7) należałoby napisać o zastosowaniu mechanizmu RLKS.	Wynika to z uwag poniżej, ale i z rekomendacji dla woj. małopolskiego zawartej w w/w raporcie: <i>„W ramach województwa raczej nie występuje potencjał Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Szansą dla zwiększenia kapitału społecznego i ludzkiego w regionie jest zastosowanie instrumentu CLLD, oferującego kompleksowe instrumenty przekształceń według</i>	Wacław Gregorczyk Radny SWM	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS

			<i>Lokalnych Strategii Rozwoju szczególnie w pasie północnym i środkowym województwa w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w sektorze pozarolniczym. Zastosowanie CLLD w największym stopniu dotyczyć będzie działań: poprawa dostępu mieszkańców do podstawowych dóbr i usług (edukacja, pomoc społeczna - walka z ubóstwem i wspieranie włączenia społecznego, zdrowie, kultura/dziedzictwo narodowe), działania z zakresu rynku pracy (aktywizacja bezrobotnych, pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości, przyciąganie zewnętrznego kapitału, rozwój turystyki), wykorzystanie ICT dla rozwoju turystyki, promocji i marketingu lokalnych produktów oraz projekty służące budowaniu zdolności administracyjnych lokalnych JST</i>		
80			Wynika to z uwag poniżej, ale i z rekomendacji dla woj. małopolskiego zawartej w w/w raporcie: „W ramach województwa raczej nie występuje potencjał Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Szansą dla zwiększenia kapitału społecznego i ludzkiego w	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	

			regionie jest zastosowanie instrumentu CLLD, oferującego kompleksowe instrumenty przekształceń według Lokalnych Strategii Rozwoju szczególnie w pasie północnym i środkowym województwa w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w sektorze pozarolniczym. Zastosowanie CLLD w największym stopniu dotyczyć będzie działań: poprawa dostępu mieszkańców do podstawowych dóbr i usług (edukacja, pomoc społeczna - walka z ubóstwem i wspieranie włączenia społecznego, zdrowie, kultura/dziedzictwo narodowe), działania z zakresu rynku pracy (aktywizacja bezrobotnych, pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości, przyciąganie zewnętrznego kapitału, rozwój turystyki), wykorzystanie ICT dla rozwoju turystyki, promocji i marketingu lokalnych produktów oraz projekty służące budowaniu zdolności administracyjnych lokalnych JST (zarządzanie rozwojem, poszukiwanie ścieżki rozwojowej, promowanie atrakcyjności inwestycyjnej, ubieganie się o wsparcie ze środków UE oraz		
--	--	--	---	--	--

			<i>krajowych, przygotowanie do korzystania z innych instrumentów wsparcia UE), Należy podkreślić, że analizując transfery pieniężne WPR i PWRyb w latach 2002-2012 woj. małopolskie jest jednym z regionów (oprócz woj. podkarpackiego i śląskiego), które najmniej statystycznie skorzystały ze środków pomocowych.”</i>		
81	Wkład programu w realizację Strategii Europa 2020 , str 57 Pkt. 4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Rozszerzenie nazwy o słowo zasobooszczędna” po zmianie: Zasobooszczędna regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku,	<i>Zasobooszczędna Europa – to Inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”, słowo podkreśla preferencję intensywnego, ZRÓWNOWAŻONEGO a nie ekstensywnego, sektorowego rozwoju zbyt często dąży się do zbędnych nowych inwestycji</i>	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona W ramach osi priorytetowej 4, jednym z planowanych do osiągnięcia celów jest oszczędność zasobów (m.in. wody, ciepła, energii). W związku z czym takie działania są planowane do realizacji. Rozszerzenie nazwy Osi priorytetowej nie jest konieczne.
82	Wkład programu w realizację Strategii Europa 2020 , str. 57 Pkt. 4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Dodać EE – Efektywność energetyczna Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 4. skierowane zostaną zarówno na poprawę efektywności energetycznej regionu zwiększenie udziału OZE	Poprawa EE jest najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia emisyjności gospodarki. Potencjał działań z zakresu efektywności energetycznej jest znaczący nie tylko dla obniżenia emisji CO2, pyłów oraz innych szkodliwych substancji w tym benzo(a)piranu, tlenków siarki i azotu ale także zwiększenia konkurencyjności gospodarki. Za Projektem Umowy	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

			Partnerstwa, ustawą o EE, Dyrektywami 2006/32/WE, 2012/27/UE.		
83	Wkład programu w realizację Strategii Europa 2020, Pkt. 4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Proponuje się uzupełnić alokację środków o zapis: „.....rozwój energetyki ciepłej – ciepło systemowe,”	Energetyka ciepła, a zwłaszcza energia ciepła wytwarzana w kogeneracji wykorzystywana do ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej to czynnik istotny dla zrównoważonego rozwoju ukierunkowanego na wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z linią demarkacyjną na poziomie programu regionalnego wsparcie w ramach rozbudowy sieci ciepłowniczych nie będzie mogło być realizowane. W związku z czym nie będą rozszerzane zapisy, gdyż rozdział ten prezentuje wkład programu regionalnego w realizację Strategii Europa 2020.
	Tabela str. 62 do 63 wykaz priorytetów inwestycyjnych dla celu tematycznego: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach nie obejmuje działań przewidzianych do realizacji, o których mowa na str. 57 cyt:	Proponuje się uzupełnić zakres priorytetu inwestycyjnego o: działania mające na celu poprawę stanu infrastruktury dystrybucyjnej i usuwanie niedoborów przepustowości oraz zmniejszenie energochłonności sektora przemysłowego i mieszkaniowego. Należy również doprecyzować wskaźnik dla zadań z zakresu	Niespójności w opisie zakresu przedmiotowego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

	Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 4. skierowane zostaną zarówno na zwiększenie udziału OZE w produkcji energii, rozwój energetyki rozproszonej, poprawę stanu infrastruktury dystrybucyjnej i usuwanie niedoborów przepustowości oraz zmniejszenie energochłonności sektora przemysłowego i mieszkaniowego, jak również systemów transportowych miast w regionie. Ważnym działaniem będzie również redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa.	rozwój i modernizacji infrastruktury służącej do dystrybucji energii w celu przyłączania nowych instalacji OZE.			
--	---	--	--	--	--

84	Tabela Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych oraz rozkładu środków pkt. 4, ppkt.4.7 str. 63	Proponuje się uzupełnić pkt. 4.7 kolumna <i>Uzasadnienie wyboru</i> o zapis: „realizacja działań na rzecz rozwoju sieci dystrybucyjnej dostarczającej energię ciepłą wytwarzaną w kogeneracji”.	Rozwój kogeneracji powinien być równoległy z rozwojem sieci dystrybucyjnej dostarczającej energię ciepłą wytwarzaną w kogeneracji, gdyż są to systemy współzależne.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z linią demarkacyjną na poziomie programu regionalnego wsparcie w ramach rozbudowy sieci ciepłowniczych nie będzie mogło być realizowane. W związku z czym nie będą rozszerzane zapisy, gdyż rozdział ten prezentuje wybór celów w ramach programu regionalnego.
85	Tabela Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych oraz rozkładu środków pkt. 6 str. 64	Proponuje się uzupełnić pkt. 6.1. kolumna <i>Uzasadnienie wyboru</i> w zakresie zgodności z celami Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko o zapis: „i dystrybucja energii wytworzonej w ten sposób,”.	Działania ukierunkowane na system wspierający energetyczne wykorzystanie odpadów muszą być spójne z umożliwieniem dystrybucji wytworzonej w ten sposób energii.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO
86	Tabela Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych oraz rozkładu środków	Z Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 przede wszystkim należałoby przytoczyć cel 11 - Cel 11 – wzrost społecznego kapitału rozwoju	Priorytet inwestycyjny 9.9 powinien być realizowany poprzez mechanizm RLKS. Zgodnie z Umową Partnerską RLKS przyczynia się do budowy kapitału społecznego	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS
87	rozkładu środków str. 75			Wacław Gregorczyk Radny SWM	

88	Rozkład środków finansowych , str. 80	Oś priorytetowa 6.3 "Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego" - proponowany przydział środków jest rażąco niski.	W priorytecie 6.3. planowane jest finansowanie kultury w kwocie 45 mln - 1,56% całości planowanego finansowania w MRPO. Zbyt niskie finansowanie kultury – sektora, bez którego nie jest możliwy m.in. rozwój społeczeństwa opartego na wartościach humanistycznych, na obywatelskości, kreatywności (za którą idzie innowacyjność).	Muzeum Tatrzańskie im Dra Tytus Chałubińskiego w Zakopanem	Uwaga nieuwzględniona: Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. W związku z tym istnieje obiektywna trudność zwiększania alokacji w osiach nie objętych koncentracją tematyczną, kosztem osi (1-4) tą koncentracją objętych. Alokacja UE dla osi priorytetowej 6 została określona z uwzględnieniem analizy popytowej dotyczącej planowanych interwencji. W
----	--	---	--	--	--

					konsekwencji na wsparcie dziedzictwa kulturowego, wyodrębniono alokację w wysokości 45 mln EUR.
89	Rozkład środków finansowych, str. 80	Pominięcie w DIAGNOZIE i analizie SWOT niematerialnego dziedzictwa regionalnego skutkuje brakiem odpowiednich priorytetów i celów szczegółowych w strategii inwestycyjnej programu a tym samym brak jest w tej strategii odpowiednich środków odpowiadających tym brakującym priorytetom i celom szczegółowym.	Uzasadnienie jest oczywiste	Antoni Malczak Dyrektor Małopolskiego Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W kolejnej wersji Programu MRPO, dokument w części dotyczącej priorytetu inwestycyjnego 6.3 zostanie uzupełniony o kwestie związane z dziedzictwem kultury niematerialnej. Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja

					środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. W związku z tym istnieje obiektywna trudność zwiększania alokacji w osiach nie objętych koncentracją tematyczną, kosztem osi (1-4) tą koncentracją objętych. Alokacja UE dla osi priorytetowej 6 została określona z uwzględnieniem analizy popytowej dotyczącej planowanych interwencji. W konsekwencji na wsparcie dziedzictwa kulturowego, wyodrębniono alokację w wysokości 45 mln EUR.
90	Rozkład środków finansowych, str. 80	Utworzenie dodatkowej osi priorytetowej o nazwie Małopolska Ściana Północno-Wschodnia	Dla likwidacji zapóźnieni i przeciwdziałaniu dysproporcji pomiędzy wymienionymi obszarami a resztą województwa małopolskiego i całego kraju, niezbędne jest podjęcie dodatkowych działań ze szczebla regionalnego	Gmina Sękowa	Uwaga nieuwzględniona w zakresie postulatu nr 1 Konstrukcja programu opiera się o tematyczny (zgodny w większości z systematyką celów tematycznych wynikających z uregulowań UE) układ osi priorytetowych. W ramach niektórych z nich przewidywane jest zastosowanie instrumentów terytorialnych wdrażania RPO, tj. Subregionalnego Programu Rozwoju (SPR) oraz Zintegrowanych Inwestycji
91		1. Wnioskuję o uruchomienie w Małopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020 dodatkowej osi priorytetowej o nazwie Małopolska Ściana Północno-Wschodnia , obejmującej swym zasięgiem wyodrębniony obszar		Benedykt Węgrzyn, Wójt Gminy Dobra	

		geograficzny tj. powiaty: miechowski, proszowicki, gorlicki, limanowski, nowosądecki, dąbrowski i tarnowski oraz miasta Tarnów i Nowy Sącz. Celem tematycznym tej osi byłoby wzmocnienie peryferyjnych obszarów województwa tj. Małopolskiej Ściany Północno- Wschodniej, dla zapewnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całego Województwa Małopolskiego. 2.Dodatkowo wnioskuję a) o uwzględnienie dodatkowych preferencji dla wymienionego wyżej obszaru w celu ułatwienia dostępu do programu regionalnego, poprzez uwzględnienie wskaźników ekonomicznych w			Terytorialnych (ZIT). Realizacja SPR prowadzona będzie na obszarze wyodrębnionych przestrzennie subregionów województwa, w ramach której część kompetencji Instytucji Zarządzającej programem przekazana zostanie forum subregionalnym. Działanie to ma na celu wybór zadań do dofinansowania , które w największym stopniu odpowiadają na potrzeby i rozwiązują problemy w danym subregionie. Postulat nr 2 będzie rozpatrywany podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO. Zgłoszona uwaga zmierza do wprowadzenia zapisów, które uznaje się za zbyt szczegółowe w kontekście programu operacyjnego. Maksymalny poziom dofinansowania projektów, zgodnie z uregulowaniami UE nie może przekraczać 85%. Wprowadzanie ewentualnych preferencji na etapie wyboru
--	--	--	--	--	--

		kryteriach wyboru projektów, b) o zwiększenie poziomu dofinansowania dla wymienionego wyżej obszaru.			projektów odbywać się będzie w trakcie prac nad Uszczegółowieniem MRPO
92	Rozkład środków finansowych, alokacje dla działania 4.3	Prosimy o przedstawienie wyliczeń i założeń dla alokacji na poziomie 70 mln Euro. Działanie to powinno obejmować zarówno termomodernizację budynków w sektorze mieszkalnictwa jak i budynków użyteczności publicznej.	Według ekspertyz Banku Światowego roczny potencjał projektów termomodernizacyjnych w sektorze mieszkaniowym w Polsce w latach 2014 – 2020 wyniesie 60 milionów m2, wymagał on będzie nakładów inwestycyjnych na poziomie 3,438 miliarda Euro. Dla termomodernizacji budynków użyteczności publicznej w tym okresie konieczne są nakłady w wysokości 750 milionów Euro. W sektorze mieszkalnictwa w Polsce potencjał oszczędności sięga 0,49 Mtoe/rok, natomiast w sektorze budynków użyteczności publicznej 0,31 Mtoe/rok. Punktem wyjścia do oszacowania niezbędnych alokacji powinny stanowić ekspertyzy szacujące roczny potencjał termomodernizacji w sektorze	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu Inwestycyjnego 4.3 wsparcie będzie skierowane do sektora mieszkaniowego i publicznego. Inwestycje w tym Priorytecie mają mieć charakter kompleksowy. Jednak podkreślić należy, iż MRPO nie jest instrumentem, który może zapewnić środki pozwalające na pełną realizację potrzeb wynikających w tym obszarze mając na uwadze dokumenty operacyjne, jak np. Program Ochrony Powietrza. W kwestii dotyczącej określenia alokacji, to opiera się na dokumentach operacyjnych województwa - Program Ochrony Powietrza, doświadczeniach z obecnej

			mieszkaniowym i budynków publicznych.		perspektywy finansowej, ewaluacji ex-ante oraz danych z Banku Projektów Regionalnych.
93	Rozkład środków finansowych, alokacje środków w ramach PI 4.5 (str. 82)	Należy jednoznacznie wskazać alokacje dla kluczowej interwencji w zakresie poprawy jakości powietrza, tj. eliminacji powierzchniowych źródeł niskiej emisji . Postulujemy aby alokacja ta wynosiła 200 mln Euro. Oddzielnie należy określić alokacje dla zrównoważonego transportu. Oddzielnie należy określić alokację na działania związane ze zmniejszeniem zanieczyszczeń z procesów przemysłowych i energetyki.	Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego wskazuje, iż koszt realizacji gminnych programów eliminacji niskiej emisji (PONE) – eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe wyniesie 2.199,6 mln zł (ok. 536 mln Euro). Eliminacja wysokoemisyjnych urządzeń jest najbardziej kapitałochłonnym elementem PONE. Aby uzyskać znaczącą poprawę jakości powietrza, środki RPO 2014-2020 powinny skupiać się w tym priorytecie inwestycyjnym. Alokacja na poziomie 200 mln Euro odpowiada sfinansowaniu ze środków RPO 37% niezbędnych nakładów inwestycyjnych.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Wyjaśnienie: Na etapie wyznaczania interwencji w PI 4.5 dokonany został podział na dwa obszary: zrównoważonego transportu miejskiego oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza. Działaniom tym zostały przyporządkowane oddzielne alokacje, zakresy do realizacji oraz wskaźniki do osiągnięcia. Plan finansowy w zakresie alokacji dla poszczególnych PI oraz działań w ramach PI jest nadal przedmiotem prac nad programem. MRPO nie jest instrumentem, który może zapewnić środki pozwalające na pełną realizację potrzeb wynikających z Programu Ochrony Powietrza.
94	Matryca logiczna strategii inwestycyjnej	Proponuje się uszczegółowienie wskaźników poprzez podanie sposobu	Trudność może stanowić udokumentowanie zaproponowanych wskaźników rezultatu. Nie wskazano	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4

	programu str.82-83 Wskaźniki oś priorytetowa 4	dokonania pomiaru lub wskazanie wartości bazowej. Można również wprowadzić mniej skomplikowane mierniki w postaci mocy urządzeń, czy ilości energii lub ciepła wytworzonych w związku z zastosowaną technologią przyjazną dla środowiska.	sposobu ich pomiaru. Dla każdej osi priorytetowej zostały wymienione te same 4 wskaźniki. Natomiast w rozdziale 2 opis osi priorytetowych poszczególne priorytety mają przypisane te wskaźniki rezultatu, które mają charakteryzować dany priorytet (nie pokrywają się one z danymi w macierzy logicznej).	Krakowie	ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowo planowane jest opracowanie metodologii wyliczania każdego z przyjmowanych wskaźników.
95	Matryca logiczna projektu, str 82-83	W macierzy logicznej dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych realizowanych w ramach osi 4 wskazano te same wskaźniki rezultatu strategicznego, co nie jest spójne z danymi w rozdziale 2 opisującym poszczególne działania. Proponuje się uzupełnić dane. Dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych w ramach osi priorytetowej 4 - wskaźniki	Niespójność danych. Konieczność weryfikacji	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	W ramach dalszych prac nad programem, gruntownej weryfikacji będą poddane wskaźniki rezultatu i produktu pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowo planowane jest opracowanie metodologii wyliczania każdego z przyjmowanych wskaźników.

		rezultatu - w matrycy wskazano te same wartości bazowe i docelowe, zatem nie ma możliwości weryfikacji, jaki wpływ na ich wartość będą miały zadania zrealizowane w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Nie wskazano sposobu pomiaru wskaźników. Proponuje się uzupełnić informacje w ww zakresie.			
96	Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu str.83-84 5. Ochrona środowiska naturalnego Działania ograniczono do małej retencji, gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej. Na str 58 widnieje informacja, że „w	Proponuje się uzupełnić tabelę o brakujące dane.	Niespójność informacji.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie oraz realnej możliwości wywiązania się z przyjętego wskaźnika. Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu

	ramach poprawy zdolności adaptacji do zmian klimatu realizowana będzie mała retencja, przeciwdziałanie suszy oraz ruchom masowym.” Natomiast matryca programu nie przewiduje zarówno ruchów masowych jak i przeciwdziałania suszy wraz ze wskaźnikami rezultatu. Wskaźnik rezultatu dotyczy również tylko małej retencji.				planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
97	Rozkład środków finansowych , str. 89	Priorytet 9.9 powinien być realizowany przez 4 fundusze	Priorytet inwestycyjny 9.9 powinien być realizowany poprzez mechanizm RLKS i faktu, że ten mechanizm jest wielofunduszowy.	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona W projekcie Programu przewiduje się rezygnację z Priorytetu Inwestycyjnego 9.9; działania z zakresu rewitalizacji społecznej realizowane będą z innych Priorytetów inwestycyjnych właściwych dla Europejskiego Funduszu Społecznego.
98				Wacław Gregorczyk Radny SWM	

					RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS, natomiast w kolejnej wersji programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów grantowych realizowanych w szczególności przez Lokalne Grupy Działania. Mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
2. OPIS OSI PRIORYTETOWYCH					
99	Str. 90-210	Praktycznie w każdej osi (poza osią 7) powinien znaleźć się zapis o możliwości zastosowania mechanizmu RLKS	Wynika z wcześniejszych uwag Społeczność lokalna powinna mieć prawo do oddolnego określenia lokalnej strategii rozwoju, która może wpisywać się w różne osie tematyczne	Krzysztof Kwatera/ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby” Wacław Gregorczyk Radny SWM	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS, jednak w kolejnej wersji Programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów

					grantowych realizowanych w szczególności przez Lokalne Grupy Działania. Mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach odpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
100	Uwag do wszystkich osi Str. 90-226	1. W żadnej osi nie uwzględniono możliwości tworzenia nowej infrastruktury kultury oraz nowych przedsięwzięć kulturalnych 2. W Programie nie przewidziano działań kulturalnych podejmowanych przez nowoczesne instytucje.	1. Brak unijnego wsparcia dla tego typu projektów uniemożliwi likwidację zapóźnień cywilizacyjnych w zakresie stanu infrastruktury kultury oraz ograniczy dostęp społeczeństwa do usług kulturalnych. Warto zaznaczyć, że inwestycje o długofalowym charakterze tworzą podstawy pod zrównoważony i długotrwały rozwój, konkurencyjność i innowacyjność gospodarki, a także kreatywność społeczeństwa. Kultury i inwestycji w kulturę, jako potencjału, nie można pominąć, jeśli wspieranie	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Kierując się zasadą koncentracji środków unijnych, w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, nie przewiduje się budowy, rozbudowy, modernizacji obiektów infrastruktury kultury (wspierane będą obiekty zabytkowe).

			zintegrowanego rozwoju w kolejnej perspektywie finansowej ma być dostosowane do potrzeb i potencjałów wewnętrznych, tworząc jednocześnie warunki dla harmonijnego rozwoju Unii Europejskiej i jej regionów. O znaczeniu inwestycji w tym obszarze dla realizacji celów strategii Europa 2020, świadczy m.in. dedykowanie sektorowi kultury oraz sektorom kreatywnym nowego programu ramowego, pn. Kreatywna Europa, jako instrumentu przewidzianego na lata 2014-2020. 2. W obecnych zapisach działania artystyczne czy projekty kulturalne muszą być powiązane z dziedzictwem kulturalnym, a to wyklucza działania podejmowane przez nowoczesne instytucje takie jak np. MOCAK		
101	Osie priorytetowe 4 i 7 – uwagi dotyczące transportu	Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 powinien w znacznie większym stopniu promować transport publiczny, a zwłaszcza: pasażerski transport kolejowy,	Z roku na rok notowane są co raz wyższe stężenia dwutlenku azotu. Emisja ta związana jest ściśle z transportem drogowym, co widoczne jest w dużych aglomeracjach. Obszarami Aglomeracji Krakowskiej o podwyższonych stężeniach średniorocznych NO ₂ są	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO 1. W ramach MRPO 2014-2020 przewiduje się wsparcie dla przedsięwzięć z zakresu rozwoju przyjaznego dla środowiska

		komunikację miejską, systemy zintegrowane. Wraz z szeregiem innych organizacji pozarządowych działających w Małopolsce, uważamy, że alokacja przeznaczona na rozwój transportu kolejowego powinna być równie wysoka jak alokacja na rozwój transportu drogowego. Aby w jak największym stopniu wykorzystać zaplanowaną alokację konieczne jest zwiększenie wsparcia na przygotowanie dużych projektów w zakresie rozwoju transportu publicznego. Promowane powinny być inwestycje w infrastrukturę i tabor „czystej” komunikacji publicznej w miastach, niezbędną infrastrukturę dla pojazdów ekologicznych, wprowadzanie niskoemisyjnych paliw i technologii w transporcie publicznym i służbach miejskich, rozwijanie	tereny położone wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Ponadto, transport samochodowy stanowi drugie co do wielkości (po niskiej emisji) źródło pyłów zawieszonych (PM10 oraz PM 2,5). Dlatego aby rozwiązać te problemy konieczne są działania pozwalające na ograniczanie zagrożenia płynącego z nadmiernych stężeń poprzez zwiększenie znaczenia transportu zbiorowego oraz rozwój infrastruktury rowerowej.		transportu zbiorowego miast i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych, jego integracji z transportem kolejowym i prywatnym (w tym węzły przesiadkowe, parkingi park&ride, zwiększania dostępności i atrakcyjności transportu kolejowego, w tym tworzenie warunków dla uruchomienia w Małopolsce szybkiej kolei aglomeracyjnej. 2. W zakresie transportu miejskiego, zapisy projektu MRPO dają szeroki wachlarz możliwości inwestycyjnych. Ostatecznie decyzje o zakresie inwestycji podejmują podmioty bezpośrednio odpowiedzialne za miejską politykę transportową. 3. Znaczenie transportu kolejowego jest nie do przecenienia, jednak nie można pomijać znaczenia transportu drogowego i istniejących w tym zakresie zapóźnień infrastrukturalnych oraz potrzeb. Sprawny transport kolejowy to nie tylko inwestycje w infrastrukturę, to również rozwiązania organizacyjne (w tym organizacja systemu przewozów, ceny biletów, jakość usług, siatka
--	--	--	--	--	--

		transportu intermodalnego poprzez centra przesiadkowe, parkingi „Parkuj&Jedź” i parkingi rowerowe, ograniczanie i uspokajanie ruchu samochodowego w centrach miast, a także opracowanie nowoczesnych systemów i metod oceny natężenia ruchu drogowego.			połączeń oraz ich częstotliwość, integracja z innymi formami transportu). Wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.
102	Osie priorytetowe 4 i 7 – uwagi dotyczące transportu	Transport rowerowy traktowany jest w RPO jako coś dodatkowego. Tymczasem rower staje się coraz bardziej popularnym środkiem transportu w wielu rozwiniętych krajach świata. Zasadne zatem byłoby stworzenie w nowym MRPO osobnego działania oraz ogłoszenie konkursu skierowanego jedynie na projekty polegające na budowie wysokiej jakości infrastruktury rowerowej oraz promocji transportu rowerowego w codziennych podróżach. Wśród inwestycji	Jak wyżej oraz: W Prognozie oddziaływania na środowisko wstępnego projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 na stronie 30 stwierdzono, iż „Poziom inwestycji w ścieżki rowerowe jest niewielki. Długość ścieżek rowerowych w 2010 roku w Krakowie obejmowała łącznie 96,7 km, w roku 2010 wykonano ich zaledwie 0,1 km.” Dodatkowo na stronie 46 zauważono, że „W przypadku emisji liniowej zakłada się, że ograniczenie emisji przyniosą następujące działania:[...] tworzenie zintegrowanej sieci dróg rowerowych w miastach...”. Niestety powyższy zapis nie znajduje	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Dla projektów polegających na budowie wysokiej jakości infrastruktury rowerowej oraz promocji transportu rowerowego zostanie zaplanowane osobne poddziałanie/konkurs podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO. Nabór propozycji projektów przeprowadzony w okresie VII - IX 2012 r. do Banku Projektów Regionalnych wskazuje na niewielki poziom zainteresowania miast tym typem inwestycji, mimo to zapisy projektu MRPO dają możliwość ich realizacji.

		mogłyby się znaleźć: kompleksowa rozbudowa sieci dróg rowerowych w miastach, tworzenie i rozbudowa miejskich wypożyczalni rowerów, budowa parkingów Bike&Ride.	odzwierciedlenia priorytetach inwestycyjnych RPO. Obecny kształt RPO nie daje nadziei na poprawę w zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej w następnym okresie budżetowym UE, a co za tym idzie szerszą promocję roweru jako środka transportu i powiązane z tym ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających powietrze.		
103	4 i 7 OP	Proszę o przeznaczenie w Małopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym 2014-2020 większych funduszy na miejską infrastrukturę rowerową oraz rozwój transportu publicznego w miastach. Proponowane na chwilę obecną środki przeznaczone na te cele są zdecydowanie za niskie w porównaniu do potrzeb (np. zobowiązanie Miasta Krakowa do 15% udziału transportu rowerowego w ruchu miejskim do 2020 roku).	-	Piotr Zagórski	Uwaga nieuwzględniona Wyliczenia alokacji opierają się na doświadczeniach z obecnej perspektywy finansowej, ewaluacji ex-ante oraz danych z Banku Projektów Regionalnych.

104	4, 5, 6,7 OP	Wpisanie edukacji ekologicznej w osiach priorytetowych (4,5,6,7) z możliwością realizacji projektów inwestycyjnych takich jak np.: rozbudowa/tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej, centrów różnorodności biologicznej, czy też centrów energii odnawialnej.	Pozwoliłoby to na stworzenie profesjonalnej sieci ośrodków edukacji ekologicznej, opartych na współpracy organizacji pozarządowych z samorządem, środowiskiem naukowym, parkami narodowymi i krajobrazowymi, bazującej na ośrodkach które zdobyły doświadczenia i są gotowe do podjęcia stosownych działań. Ponadto edukacja ekologiczna powinna stanowić odpowiednie działania komplementarne w ramach EFS, tj. promować powstające inwestycje proekologiczne, zachęcać do korzystania z wdrażanych rozwiązań, zmiany postaw na prośrodowiskowe itp. Wzrost świadomości ekologicznej to również podnoszenie wiedzy i kompetencji mieszkańców	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Program w części dotyczącej priorytetu inwestycyjnego 6.4 doprecyzowany został w następujący sposób: <i>przedsięwzięcia zmierzające do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej (m.in. dzięki czynnej ochronie ekosystemów, siedlisk i gatunków, edukacji ekologicznej, opracowywaniu dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody).</i> Zapisy osi 4 zostaną uzupełnione: PI 4.1 - podnoszenie świadomości z zakresu korzyści wynikających ze stosowania OZE (cross-financing) PI 4.5 Działania informacyjne i promocyjne z zakresu strategii niskoemisyjnych Uwaga nieuwzględniona w zakresie osi 5 oraz 7.
105	4,5,6,7,10 OP	Zaplanowanie działań	-	Stanowisko	Uwaga jest częściowo zgodna z

		mających na celu ponoszenie świadomości ekologicznej (4,5,6,7,10) oraz wskazanie alokacji na działania edukacyjne		Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	zapisami 2. projektu MRPO Program w części dotyczącej priorytetu inwestycyjnego 6.4 doprecyzowany został w następujący sposób: <i>przedsięwzięcia zmierzające do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej (m.in. dzięki czynnej ochronie ekosystemów, siedlisk i gatunków, edukacji ekologicznej, opracowywaniu dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody).</i> Zapisy osi 4 zostaną uzupełnione: PI 4.1 - podnoszenie świadomości z zakresu korzyści wynikających ze stosowania OZE (cross-financing) PI 4.5 Działania informacyjne i promocyjne z zakresu strategii niskoemisyjnych Uwaga nieuwzględniona w zakresie osi 5 oraz 7. W odniesieniu do Osi 10 – projekt zawiera opis przedsięwzięć wskazujących na rozwijanie u dzieci i
--	--	--	--	--	---

					młodzieży kompetencji z zakresu edukacji ekologicznej. Brak zasadności wydzielania osobnej alokacji na działania związane z edukacją ekologiczną.
106	Dla działań z zakresu osi priorytetowej 4 Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku 5 ochrona środowiska naturalnego i 7 transport	Proponuje się wprowadzić dodatkowo zadania z zakresu edukacji ekologicznej.	Uwaga ogólna Element wspomagający działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy osi 4 zostaną uzupełnione: PI 4.1 - podnoszenie świadomości z zakresu korzyści wynikających ze stosowania OZE (cross-financing) PI 4.5 Działania informacyjne i promocyjne z zakresu strategii niskoemisyjnych
2.1 WARUNKI DLA ROZWOJU GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY					
107	PI 1.1	Wnoszę o zwiększenie środków przeznaczonych na Małopolskie Centrum Nauki „Copernicanum” do 500 mln zł z doproszeniem do realizacji jako wspólnego przedsięwzięcia: Samorządu Krakowa, Polskiej Akademii Umiejętności, Polskiej	Kraków jest najstarszym i największym po Warszawie ośrodkiem akademickim w Polsce oraz w Europie Środkowo-Wschodniej najbardziej renomowanym pomiędzy Berlinem, Wiedniem, Pragą, Lwowem, Petersburgiem, Moskwą i Sztokholmem. To tutaj przed 520 laty studiował nasz największy uczony-Mikołaj Kopernik. Dlatego też właśnie	Kazimierz Barczyk, Przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego	Uwaga nieuwzględniona Wstępnie zaplanowana w MRPO kwota dofinansowania przedsięwzięcia dotyczącego regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji jest pochodną szacunków przeprowadzonych w pracach nad Programem Strategicznym Kapitał

		Akademii Nauk, Narodowego Centrum Nauki oraz wszystkich uczelni wyższych Krakowa i Małopolski, na czele z UJ.	Kraków jest predestynowany do tego, by znajdowało się w nim Małopolskie Centrum Nauki „Copernicanum”, które będzie najpiękniejszą i najlepszą inwestycją upamiętniającą Wielki Jubileusz 650-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na realizację MCN planowane jest dotychczas 200 mln zł. z RPO. Jednak kwota ta jest za mała, by zrealizować pomnikowy projekt godny polskiej stolicy nauki. Swoje wielkie Centrum Nauki ma już Warszawa, dużo mniejszy, jako miasto i ośrodek naukowy, Poznań będzie realizował taki projekt za 700 mln zł.		Intelektualny i Rynek Pracy, ale także szeregu ograniczeń związanych z konstrukcją planu finansowego MRPO. We wrześniu 2013 r. powołany został zespół zadaniowy – w celu aktywnego włączenia przedstawicieli zainteresowanych środowisk w proces opracowania koncepcji utworzenia oraz przyszłego funkcjonowania centrum. Ponadto decyzją Zarządu Województwa przedsięwzięcie objęte zostało wsparciem w zakresie przygotowania dokumentacji projektowej (Działanie 9.3 MRPO 2007-13 <i>Przygotowanie inwestycji strategicznych</i>). Wyniki prac zespołu działającego przy Zarządzie Województwa oraz docelowa koncepcja organizacyjna centrum będzie podstawą do ewentualnej decyzji o weryfikacji wstępnie zarezerwowanych na ten cel środków.
108	Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami, str. 90	Dot. tabeli z celem i priorytetami:	Uwaga wynika z definicji badań naukowych – podstawowe, stosowane i wdrożeniowe (brak określenia	Gmina Gdów	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO

		- dopisanie do priorytetu 1.2 treści „wspieranie badań stosowanych i wdrożeniowych”	technologiczne) Inwestycje przedsiębiorstw w głównej mierze dotyczyć mogą właśnie badań stosowanych i wdrożeniowych.		Nazwy priorytetów inwestycyjnych nie podlegają weryfikacji / zmianom przez instytucje zarządzającą programem. W kolejnym projekcie MRPO nazwa PI 1.2 zostanie dostosowana do jej ostatecznego brzmienia wynikającego z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013 z dn. 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (zawiera sformułowanie „wspieranie badań technologicznych i stosowanych”). Jednocześnie w MRPO, zgodnie z opisem interwencji w ramach PI 1.2 wprost przewiduje się wsparcie badań oraz prac badawczo-rozwojowych, w tym badań stosowanych, badań przemysłowych oraz eksperymentalnych prac rozwojowych, prowadzących do opracowania nowych lub istotnie ulepszonych rozwiązań. Wsparcie w ramach tego schematu jest ukierunkowane na wdrożenia.
--	--	--	--	--	---

109	W regionalnym programie operacyjnym (wersja 2.0, Kraków 21 listopada 2013 r.) przewidziano bony na innowację w ramach Celu tematycznego 1, Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji (str. 90-93)	Nie zastosowano (jak sugeruje Regionalna Strategia Innowacji) instrumentów finansowych (pożyczek z możliwością umorzenia). Z projektu RPO nie wynika także, czy zastosowane zostanie rekomendowane w RSI rozwiązanie – udział w realizacji przedsięwzięcia instytucji wybranych w drodze konkursu. W związku z powyższym wnosimy o zmianę zapisów, która polegać będzie na powierzeniu realizacji projektów związanych z bonami na innowacje wybranym w drodze konkursu instytucjom otoczenia biznesu oraz uwzględnienie zastosowania instrumentów zwrotnych (preferencyjnych pożyczek z możliwością umorzenia).	Regionalna Strategia Innowacji zawiera następujący zapis: <i>E.3. MAŁOPOLSKIE BONY NA INNOWACJE</i> <i>W ramach przedsięwzięcia strategicznego wdrożony zostanie pakiet Małopolskich bonów na innowacje (...)</i> <i>Bony będą udzielane na świadczenie usług oraz zakup wartości niematerialnych i prawnych do pewnej maksymalnej wartości, która zostanie określona na poziomie operacyjnym po określeniu możliwości finansowych województwa w nadchodzących latach. Wstępnie zakładano, że maksymalna kwota bonu to 25 tys. zł, zaś w przypadku bonu na B+R 50 tys. zł.</i> <i>Instytucjami realizującymi projekty grantowe mogą być wyłonione w drodze konkursu instytucje otoczenia biznesu przyznające przedsiębiorcom bony w formie grantów lub preferencyjnych pożyczek z możliwością umorzenia. Środki finansowe mogą być przekazywane bezpośrednio certyfikowanym instytucjom</i>	Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO: Zawarte w projekcie RSI WM rekomendacje dotyczące warstwy wdrożeniowej instrumentów są ważnym, jednak nie jedynym czynnikiem decydującym o kształcie mechanizmach dystrybucji środków w ramach MRPO. Decyzja o wyborze mechanizmu dystrybucji środków w ramach bonu na innowacje będzie przedmiotem rozstrzygnięć podejmowanych na etapie Uszczegółowienia w oparciu o wyniki analiz uwzględniających m.in. doświadczenia bieżącej perspektywy w zakresie realizacji analogicznych instrumentów (w tym model PARP, model dolnośląskiego bonu na innowacje). Jednocześnie z uwagi na cel i przeznaczenie instrumentu, jakim jest wzrost aktywności innowacyjnej w grupie mikro i małych firm poprzez wdrożenie zachęty do współpracy z
-----	--	--	---	--------------------------------	---

			<i>realizującym usługi na rzecz przedsiębiorstw. Zdecentralizowanie i przekazanie procesu wyłaniania beneficjentów i rozliczeń na rzecz instytucji otoczenia biznesu z jednej strony mogłoby pomóc uprościć procedury konkursowe, z drugiej natomiast – pozwoliłoby zmniejszyć bariery geograficzne w procesie ubiegania się o środki.</i> <i>Preferowane będą nabywane za pomocą bonu technologie, usługi i licencje w dziedzinach kluczowych dla specjalizacji regionalnej. Dlatego też, w ramach tego przedsięwzięcia strategicznego, proponuje się wyodrębnienie dwóch strumieni finansowych, przeznaczonych na udzielanie wsparcia na: transfer technologii, usług i licencji w dziedzinach kluczowych dla specjalizacji regionalnej (min. 60% ogółu środków na ten instrument wsparcia), transfer technologii, usług i licencji w pozostałych dziedzinach (maks. 40% ogółu środków na ten instrument wsparcia).</i> <i>Progi procentowej wartości wsparcia oraz wielkość alokacji powinny zostać określone na poziomie operacyjnym po</i>		sektorem B+R – przewiduje się, że instrument ten będzie miał charakter quasi dotacji / grantu (uproszczony system ubiegania się o wsparcie i jego rozliczania). Takie podejście nie jest sprzeczne z zapisami w projekcie RSI, które obok preferencyjnych pożyczek przewidują również możliwość udzielania wsparcia w formie grantów. Należy podkreślić, że RSI będzie realizowana również poprzez interwencje wspierane z poziomu krajowego, których kształt nie także nie został przesądzony w opisie zawartym w projekcie programu. W sposób komplementarny do RPO – rozważane jest wsparcie również w formule (dużego) bonu na innowacje w ramach PO Inteligentny Rozwój.
--	--	--	--	--	---

			przyjęciu rozwiązań w nowym okresie programowania. Przedsięwzięcie będzie koordynowane przez jednostkę samorządu województwa oraz realizowane przy udziale instytucji współpracujących, wyłonionych w konkursach. W toku projektowania mechanizmów przyznawania bonów zostaną uwzględnione doświadczenia z wdrażania tego instrumentu m.in. przez PARP. [s. 70]		
110	Pi 1.1	W regionalnym programie operacyjnym (wersja 2.0, Kraków, 21 listopada 2013 r.) przewidziano bony na innowację w ramach Celu tematycznego 1, Wsparcie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji (str. 90-93), jednak nie zastosowano (jak sugeruje Regionalna Strategia Innowacji) instrumentów finansowych (pożyczek z możliwością umorzenia). Z projektu RPO nie wynika także, czy zastosowane	Regionalna Strategia Innowacji zawiera następujący zapis: E.3. MAŁOPOLSKIE BONY NA INNOWACJE W ramach przedsięwzięcia strategicznego wdrożony zostanie pakiet Małopolskich bonów na innowacje (...) Bony będą udzielane na świadczenie usług oraz zakup wartości niematerialnych i prawnych do pewnej maksymalnej wartości, która zostanie określona na poziomie operacyjnym po określeniu możliwości finansowych województwa w nadchodzących latach.	Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	

		zostanie rekomendowane w RSI rozwiązanie – udział w realizacji przedsięwzięcia instytucji wybranych w drodze konkursu. W związku z tym wnosimy o zmianę zapisów, która polegać będzie na powierzeniu realizacji projektów związanych z bonami na innowacje wybranym w drodze konkursu instytucjom otoczenia biznesu oraz uwzględnienie zastosowania instrumentów zwrotnych (preferencyjnych pożyczek z możliwością umorzenia).	<i>Wstępnie zakładano, że maksymalna kwota bonu to 25 tys. zł, zaś w przypadku bonu na B+R 50 tys. zł.</i> <i>Instytucjami realizującymi projekty grantowe mogą być wyłonione w drodze konkursu instytucje otoczenia biznesu przyznające przedsiębiorcom bony w formie grantów lub preferencyjnych pożyczek z możliwością umorzenia. Środki finansowe mogą być przekazywane bezpośrednio certyfikowanym instytucjom realizującym usługi na rzecz przedsiębiorstw. Zdecentralizowanie i przekazanie procesu wyłaniania beneficjentów i rozliczeń na rzecz instytucji otoczenia biznesu z jednej strony mogłoby pomóc uprościć procedury konkursowe, z drugiej natomiast – pozwoliłoby zmniejszyć bariery geograficzne w procesie ubiegania się o środki.</i> <i>Preferowane będą nabywane za pomocą bonu technologie, usługi i licencje w dziedzinach kluczowych dla specjalizacji regionalnej. Dlatego też, w ramach tego przedsięwzięcia strategicznego, proponuje się wyodrębnienie dwóch</i>	
--	--	--	---	--

			strumieni finansowych, przeznaczonych na udzielanie wsparcia na: transfer technologii, usług i licencji w dziedzinach kluczowych dla specjalizacji regionalnej (min. 60% ogółu środków na ten instrument wsparcia), transfer technologii, usług i licencji w pozostałych dziedzinach (maks. 40% ogółu środków na ten instrument wsparcia). Progi procentowej wartości wsparcia oraz wielkość alokacji powinny zostać określone na poziomie operacyjnym po przyjęciu rozwiązań w nowym okresie programowania. Przedsięwzięcie będzie koordynowane przez jednostkę samorządu województwa oraz realizowane przy udziale instytucji współpracujących, wyłonionych w konkursach. W toku projektowania mechanizmów przyznawania bonów zostaną uwzględnione doświadczenia z wdrażania tego instrumentu m.in. przez PARP. [s. 70] Zapisy projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego są sprzeczne z powyższym fragmentem RSI ponieważ brak w tekście Programu		
--	--	--	--	--	--

			informacji o zastosowaniu instrumentów finansowych oraz powierzenia zadań z nimi związanymi wybranym w drodze konkursu instytucjom otoczenia biznesu.		
111	PI 1.1, beneficjenci, str. 92	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba prawna	Gospodarka komunalna gminy może być prowadzona przez JST w formie spółek prawa handlowego. Podmioty te mogą współpracować w wybranych obszarach specjalizacji regionalnej (np. ochrona środowiska) z jednostkami naukowymi.	Gmina Gdów	Uwaga nieuwzględniona Typy beneficjentów w ramach PI 1.1 w projekcie MRPO będą ściśle odpowiadać zakresowi interwencji planowanej w ramach tego priorytetu, w którym przewiduje się co do zasady realizację wyłącznie projektów w trybie pozakonkursowym: (a) projekty dotyczące infrastruktury B+R w jednostkach naukowych (uzgodnione poprzez kontrakt terytorialny z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju / Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego), (b) projekt dotyczący regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji.
112	Priorytet inwestycyjny 1.1 Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i	Potencjalne grupy beneficjentów: 3. konsorcja jednostek	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby inwestycyjne dotyczące wzrostu innowacyjności oraz zwiększenia	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga nieuwzględniona Typy beneficjentów w ramach PI 1.1 w projekcie MRPO będą ściśle odpowiadać zakresowi interwencji

	podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy / Strona 92 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	naukowych i przedsiębiorców (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Uwzględnienie udziału dużych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na realizację głównego celu interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jakim jest wzmocnienie potencjału jednostek naukowych w zakresie zdolności do prowadzenia wysokiej jakości badań i prac badawczo-rozwojowych w obszarach specjalizacji regionalnej oraz promowanie kompetencji w zakresie nauki i innowacji		planowanej w ramach tego priorytetu, w którym przewiduje się co do zasady realizację wyłącznie projektów w trybie pozakonkursowym: (a) projekty dotyczące infrastruktury B+R w jednostkach naukowych (uzgodnione poprzez kontrakt terytorialny z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju / Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego) (b) projekt dotyczący regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji. Jednocześnie zakłada się, że w ramach osi 1 / PI 1.2 – przy uwzględnieniu zasad i ograniczeń wynikających z przepisów o pomocy publicznej potencjalnie możliwe będzie wsparcie dużych przedsiębiorstw. Kwalifikowalność dużych przedsiębiorstw w ramach poszczególnych schematów wsparcia w PI 1.2 zostanie przeanalizowana w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.
--	--	---	---	--	---

113	PI 1.2	Dopisać do listy usług wspieranych w ramach bonu na innowacje dla przedsiębiorców: - „Zakres usług wspieranych w ramach instrumentu bon na innowacje obejmować będzie m.in... wykonanie analiz i testów przedwdrożeniowych, zakup licencji i patentów...”	Są to usługi powszechne i niezbędne w przypadku wdrażania przez przedsiębiorcę nowych i innowacyjnych technologii/usług/produktów.	Gmina Gdów	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zawarty w projekcie programu opis ma charakter indykacyjny i służy zobrazowaniu typów usług jakie w szczególności planuje się objąć wsparciem w ramach bon na innowacje. Szczegółowy zakres tych usług będzie przedmiotem dalszych analiz w kontekście doświadczeń z realizacji podobnego typu wsparcia w bieżącej perspektywie, przy uwzględnieniu potrzeby demarkacji z analogicznym instrumentem w ramach PO Inteligentny Rozwój.
114	PI 1,2, beneficjenci	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba	Podmioty te mogą w wybranych obszarach specjalizacji regionalnej uczestniczyć w realizacji kompleksowego cyklu inwestycyjnego.	Gmina Gdów	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W katalogu potencjalnych beneficjentów interwencji w ramach PI 1.2 uwzględniona została kategoria „przedsiębiorcy”, która nie zawęży możliwości ubiegania się o wsparcie podmiotom w zależności od struktury własnościowej.

		prawna			
115	PI 1.2, str. 92	W katalogu <i>Potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych</i> należy uwzględnić instytucje kultury.	Istnieje szansa, aby planowane w ramach priorytetu inwestycyjnego: <i>utworzenie regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji</i> , szczególnie wśród dzieci i młodzieży powiązać z już istniejącym Muzeum Inżynierii Miejskiej. W ramach MIM istnieje już znaczny potencjał zasobów: ludzi i środków, wypracowane zostały nowoczesne metody działania, przetestowane m.in. na Ogrodzie Doświadczeń. Tworzenie nowego Centrum (poza MIMem i Ogrodem Doświadczeń) sprawiłoby, że miejskie instytucje kultury mogłyby stracić publiczność, a w konsekwencji ulec marginalizacji.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Mając na uwadze cel, charakter i zakres interwencji dopuszczalnej w ramach PI 1.2 brak jest podstaw formalnych i merytorycznych do realizacji przedmiotowej uwagi. Należy zauważyć, że projekt dotyczący regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji został ujęty w PI 1.1 (nie zaś 1.2).
116	PI 1.2, bon na innowacje, str. 95	Rozszerzenie zapisu „Wsparcie przeznaczone zostanie na nabycie usługi, której wykonawcą jest organizacja badawcza” na inne podmioty, w tym firmy oraz parki technologiczne, jako możliwych wykonawców usług.	Jednym z celów polityki wspierania innowacji powinno być animowanie współpracy B+R również między firmami. Mamy w Małopolsce firmy, które realizują prace B+R dla największych globalnych koncernów technologicznych. Nie widzimy żadnego powodu, by wykluczać je z możliwości realizacji bonu.	Wojciech Przybylski, Krakowski Park Technologiczny	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W opisie programu zawarte zostaną zapisy umożliwiające świadczenie usług w ramach bonu na innowacje zarówno organizacjom badawczym, w rozumieniu przepisów o pomocy publicznej na działalność B+R, jak i

			Co więcej, również zbudowane w ramach obecnej i poprzedniej perspektywy parki technologiczne dysponują laboratoriami, które są naturalnym i oczywistym miejscem realizacji bonów na innowacje. Bon jako narzędzie powinien wykorzystywać potencjał B+R całego regionu i służyć budowaniu regionalnej synergii w tym obszarze.		instytucjom otoczenia biznesu, uwzględniając w tej kategorii w szczególności takie podmioty jak parki technologiczne. Definicje tych kategorii beneficjentów zostaną ujęte w Uszczegółowieniu MRPO.
117	Priorytet inwestycyjny 1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań	Potencjalne grupy beneficjentów: 1. przedsiębiorcy (MŚP i duże przedsiębiorstwa) i konsorcja przedsiębiorców (MŚP i duże przedsiębiorstwa) 2. konsorcja przedsiębiorców (MŚP i duże przedsiębiorstwa) i organizacji badawczych	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby i możliwości inwestycyjne konieczne do wzrostu innowacyjności oraz zwiększenia nakładów na działalność badawczo-rozwojową, a także wzmocnienie działań stymulujących komercjalizację wiedzy oraz popyt na innowacje. Uwzględnienie udziału dużych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na realizację głównego celu interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jakim jest wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową, poprzez wdrożenie mechanizmów zwiększających	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zapisy ujęte w projekcie MRPO nie wykluczają możliwości wsparcia dużych przedsiębiorstw. Przewiduje się, że w ramach osi 1 / PI 1.2 – przy uwzględnieniu zasad i ograniczeń wynikających z przepisów o pomocy publicznej potencjalnie możliwe będzie wsparcie dla tej kategorii beneficjentów. Kwalifikowalność dużych przedsiębiorstw w ramach poszczególnych schematów wsparcia w PI 1.2 zostanie przeanalizowana w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.

	technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu / Strona 95 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe		aktywność innowacyjną przedsiębiorstw w ramach działalności realizowanej samodzielnie oraz we współpracy z proinnowacyjnym otoczeniem biznesu.		
118	Priorytet inwestycyjny 1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z	Głównymi grupami docelowymi interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego są: przedsiębiorcy (w tym duże przedsiębiorstwa), organizacje badawcze, zespoły naukowo-badawcze, pracownicy naukowcy oraz	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby i możliwości inwestycyjne konieczne do wzrostu innowacyjności oraz zwiększenia nakładów na działalność badawczo-rozwojową, a także wzmocnienie działań stymulujących komercjalizację wiedzy oraz popyt na innowacje.	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zapisy ujęte w projekcie MRPO nie wykluczają możliwości wsparcia dużych przedsiębiorstw. Przewiduje się, że w ramach osi 1 / PI 1.2 – przy uwzględnieniu zasad i ograniczeń wynikających z przepisów o pomocy

	dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu / Strona 96 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	pracownicy działów B+R w przedsiębiorstwach.	Uwzględnienie udziału dużych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na realizację głównego celu interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jakim jest wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową, poprzez wdrożenie mechanizmów zwiększających aktywność innowacyjną przedsiębiorstw w ramach działalności realizowanej samodzielnie oraz we współpracy z proinnowacyjnym otoczeniem biznesu.		publicznej potencjalnie możliwe będzie wsparcie dla tej kategorii beneficjentów. Kwalifikowalność dużych przedsiębiorstw w ramach poszczególnych schematów wsparcia w PI 1.2 zostanie przeanalizowana w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.
119	Priorytet: 1.2, str. 97	Wskaźnik produktu (liczba	Wśród potencjalnych grup	Gmina Miasta Tarnowa	Wskaźnik ujęty w projekcie MRPO

		przedsiębiorstw/uczelni/iob wspieranych w celu wprowadzenia nowych produktów, liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie) i rezultatu (liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu) odnosi się tylko do ograniczonej grupy. Sugerowanym jest szersze określenie wskaźnika np. „Liczba wspartych instytucji-ośrodków innowacji”	beneficjentów wymienione są jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, jednak nazwa wskaźnika odnosi się tylko do przedsiębiorców i IOB.		pochodzi z tzw. Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, obowiązującej dla programów operacyjnych 2014-2020. Brzmienie tych wskaźników nie podlega weryfikacji przez instytucje zarządzające programem. Jednocześnie przewiduje się, że w ramach PI 1.2 m.in. JST oraz ich jednostki organizacyjne i spółki będą mogły uzyskać wsparcie wyłącznie jako podmioty wpisujące się w kategorię „instytucji otoczenia biznesu”, do której odnosi się przedmiotowy wskaźnik. Definicja tego typu beneficjenta zostanie zawarta w Uszczegółowieniu MRPO.
120	s. 92 Oś priorytetowa: 1 Cel tematyczny: 1 Priorytet: 1.1 oraz s. 153 Oś priorytetowa: 6 Cel tematyczny: 6	Zaznaczono, że „Inwestycje skoncentrowane będą głównie na terenie Miasta Krakowa”. Sugeruje się uwzględnienie też ośrodków regionalnych zdefiniowanych w KPZK.	ZIT nie określa jednoznacznie delimitacji obszarów funkcjonalnych. W Polsce coraz częściej dany obszar postrzegany jest poprzez powiązania funkcjonalne, a nie granice administracyjne. Zgodnie z KPZK obszary funkcjonalne mogą być tworzone wokół ośrodków regionalnych zdefiniowanych w KPZK	Gmina Miasta Tarnowa	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W opisie sekcji <i>Terytorialny obszar realizacji</i> – w ramach PI 1.1 zostanie ujęty zapis analogiczny do zapisu zastosowanego m.in. w PI 1.2 tj. bez wskazywanie preferencji terytorialnych w zakresie lokalizacji wsparcia.

	Priorytet: 6.5 Terytorialny obszar realizacji				
121	PI 1.2	Działając w imieniu Grupy Kapitałowej Boryszew S.A, jednej z największych grup sektora przemysłowego, zwracam się z uprzejmą prośbą o uwzględnienie potrzeb sektora metalowego, a w szczególności produkcji wyrobów z metali nieżelaznych w RSI 2013-2020 oraz MRPO 2014-2020. Złożyliśmy propozycję wpisania produkcji metali i produkcji metalowych wyrobów z wyłączeniem maszyn i urządzeń jako specjalizacji regionalnej województwa małopolskiego i uwzględnienie potrzeb sektora w podziale strumieni finansowania i w zastosowaniu preferencyjnych kryteriów na poziomie poszczególnych konkursów.	Kluczową barierą rozwoju przemysłu metalowego jest wysoka kapitałochłonność inwestycji związanych z rozbudową parku maszynowego oraz ryzyko związane z prowadzeniem prac B+R. Sektor metalowy jest gotowy sprostać wyzwaniom, jednak sam nie da rady. W tym przypadku wsparcie ze strony regionu będzie miało decydujący wpływ na tempo rozwoju sektora i jego przyszłość. Tylko współdziałając razem będziemy mogli sprostać wymogom nowej europejskiej, i tym razem słusznej, polityki reindustrializacji i pójść w kierunku rozwoju inteligentnego, nowoczesnego, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju przemysłu.	Mikołaj Budzanowski, członek Zarządu Grupy Kapitałowej Boryszew S.A	Uwaga dotycząca rozszerzenia obszarów specjalizacji regionalnej – nie odnosi się bezpośrednio do MRPO. W opisie osi 1. Wskazano na ogólną zasadę, zgodnie z którą interwencja objęta jej zakresem będzie ukierunkowana na realizację przedsięwzięć wpisujących się w obszary specjalizacji regionalnej. Realizacja tego założenia będzie oznaczać dedykowane schematy wsparcia (PI 1.1) lub preferencje w konkursowej procedurze wyboru projektów (PI 1.2), nie wykluczając przy tym wsparcia (jednak nie na drodze preferencji) innych sektorów/branż. Szczegółowy opis mechanizmów wsparcia zostanie określony w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.

2.2 CYFROWA MAŁOPOLSKA					
122	Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami	Priorytety inwestycyjne: Proponujemy dopisać priorytet 2.4 w ramach Osi 2 będący kontynuacją priorytetu z obecnego MRPO 2007-2013 np. <i>Wzmocnienie infrastruktury szerokopasmowego Internetu na potrzeby zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych i technologii służących rozwojowi społeczeństwa informacyjnego w obszarach wiejskich.</i>	Obecnie wskazuje się na jeden priorytet 2.3: zwiększenie wykorzystania TIK poprzez e-administrację, e-learning, e-integrację, e-kulturę e-zdrowie. Dla osiągnięcia celu osi 2 tj. zwiększenia dostępności TIK koniecznym być może budowa sieci dostępowych w obszarach wiejskich (być może i szkieletowych) Internetu szerokopasmowego. Wobec czego ograniczenie się tylko do zwiększenia wsparcia TIK bez części inwestycyjnej w samą infrastrukturę sieci szerokopasmowej głównej i dostępowej (jeśli nie uda się jej wybudować w obecnym okresie programowania) zablokuje rozwój w zakładanym zakresie TIK poprzez e-administrację, e-zdrowie itp. dla obszarów wiejskich. Pociąga to za sobą również zmiany w zakresie przyjętych wskaźników produktu dla Osi 2.	Gmina Gdów	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 oraz zasadami podziału interwencji pomiędzy programami operacyjnymi nowej perspektywy finansowej – inwestycje w infrastrukturę szerokopasmowego Internetu ujęte w PI 2.1 będą realizowane wyłącznie na poziomie krajowym – w ramach PO Polska Cyfrowa. W ramach programów regionalnych tego typu interwencja nie będzie dopuszczalna.
123	PI, 2.3, str. 100	Usunięcie zapisu : „wprowadzania jednolitych	Zapis taki spowodować może monopolizację usług integracji systemów informatycznych, zwłaszcza	Gmina Gdów	Uwaga uwzględniona Zapis zostanie usunięty.

		rozwiązań w skali całego regionu”	systemów dziedzinowych.		
124	Priorytet: 2.3, str. 100 Trzeci akapit od dołu	Wprowadzenie wyraźnych zapisów dopuszczających wsparcie finansowe dla tworzenia/budowy nowych ośrodków, związanych ze sposobem świadczenia e-usług w sektorze publicznym.	Umożliwienie powstawania ośrodków typu centra usług wspólnych, jako odrębnych ośrodków, niezależnych od obecnej infrastruktury administracji.	Gmina Miasta Tarnowa	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W opisie osi priorytetowej proponuje się rozszerzyć dotychczasowy zapis dotyczący ukierunkowania interwencji, poprzez wskazanie, że będzie ona służyć (m.in.) optymalizacji wydatków na infrastrukturę teleinformatyczną w konsekwencji realizacji zintegrowanych i kompleksowych projektów w danej dziedzinie <u>oraz poprzez organizację centrów usług wspólnych.</u> Szczegółowy opis typów projektów i zasad kwalifikowania wydatków zostaną określone w dokumentach wykonawczych do MRPO (uszczegółowienie, podręcznik kwalifikowania wydatków). Jednocześnie w projekcie Umowy Partnerstwa, w zakresie dotyczącym opisu interwencji CT 2, wprowadzono regułę, zgodnie z którą inwestowanie w tzw. twardą infrastrukturę jest możliwe jedynie, o

					ile warunkuje to realizację celów projektu, zaś przeprowadzona analiza wykazuje niedostępność zasobów w ramach administracji publicznej.
125	PI, 2.3, pkt b, str. 100	Sugeruje się poszerzenie zapisu pkt. b) „rozwijaniem regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych, zapewniających dostępność, integrację i poprawę jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną” o zapis: „- imprez widowiskowych, kongresowych, sportowych - rozpowszechnianie wydarzeń niekomercyjnych”. Nowy zapis dotyczy wprost rozwijania elektronicznej administracji oraz e-usług publicznych.	Powstająca Hala Widowiskowo – Sportowa i zaangażowane w jej powstanie duże środki finansowe Gminy Kraków przy wsparcie środków europejskich powinny spowodować powstanie obiektu wyposażonego w nowoczesne systemy zarządzania oraz usługi i systemy teleinformatyczne zapewniające dostępność, integrację on-line (min. systemu monitoringu, sprzedaży usług i biletów, zarządzania powierzchniami komercyjnymi).	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Proponowany zapis uznaje się za zbyt szczegółowy w kontekście programu operacyjnego. Jednocześnie dopuszczalność kwalifikowania do wsparcia w ramach PI 2.3 projektu stanowiącego uzasadnienie dla zgłaszanej uwagi – budzi wątpliwości i wymaga dalszych wyjaśnień w kontekście: (a) zapisów projektu Umowy Partnerstwa w zakresie dotyczącym interwencji CT 2, bazujących na Programie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, zgodnie z którymi: wsparcie uzyskają e-usługi, w zakresie spraw administracyjnych w szczególności obywatelskich; wymiaru sprawiedliwości i sądownictwa oraz ubezpieczeń i

					świadczeń społecznych, ochrony zdrowia, rynku pracy, wspierania przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej, e-zamówień publicznych, informacji przestrzennej (zgodnie z dyrektywą INSPIRE), podatków i ceł oraz bezpieczeństwa kryzysowego i powiadamiania ratunkowego (b) potencjalnego podlegania regułom pomocy publicznej z uwagi na integralny związek II etapu projektu (wyposażenie Hali Widowiskowo-Sportowej) z częścią / częściami komercyjnymi w projekcie obecnie realizowanym (budowa Hali Widowiskowo-Sportowej) oraz ryzyko zakwalifikowania zakresu rzeczowego II etapu w całości jako infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej
126	Priorytet potencjalni beneficjenci	2.3.,	Sugeruje się zmianę brzmienia pkt. 1 na „JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną oraz spółki komunalne ”	Usługi z tego zakresu, w tym transport publiczny, usługi socjalne, na podstawie stosownych umów zawartych z gminami, również przez podmioty będące spółkami komunalnymi. Pozostawienie pkt. 1 w	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W katalogu beneficjentów wskazana zostanie kategoria „przedsiębiorstwa” – bez ograniczenia dotyczącego wymogu realizowania projektu w

			brzmieniu zaproponowanym przez autora <i>Założeń RPO dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020</i> pozbawi je możliwości samodzielnego aplikowania o środki w zakresie systemów teleinformatycznych, ITS, poprawiających dostępność i jakość świadczonych przez nie usług publicznych z zakresu transportu publicznego.		partnerstwie. Jednocześnie dopuszczalność kwalifikowania do wsparcia w ramach PI 2.3 interwencji stanowiących uzasadnienie dla zgłaszanej uwagi – budzi wątpliwości i wymaga dalszych wyjaśnień w kontekście zapisów Umowy Partnerstwa: (a) w zakresie dotyczącym interwencji CT 2, bazujących na Programie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, zgodnie z którymi: wsparcie uzyskają e-usługi, w zakresie spraw administracyjnych w szczególności obywatelskich; wymiaru sprawiedliwości i sądownictwa oraz ubezpieczeń i świadczeń społecznych, ochrony zdrowia, rynku pracy, wspierania przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej, e-zamówień publicznych, informacji przestrzennej (zgodnie z dyrektywą INSPIRE), podatków i ceł oraz bezpieczeństwa kryzysowego i powiadamiania ratunkowego (b) zgodnie z którymi interwencje
--	--	--	---	--	--

					dotyczące wdrażania ITS przewidziane zostały bezpośredni w CT 4 i 7.
127	Priorytet 2.3., str. 100.	Choć wśród potencjalnych beneficjentów znajduje się administracja rządowa (projekty o zasięgu regionalnym – str. 101) w treści działania (str. 100) znajdują się zapisy o informatyzacji administracji samorządowej. Proszę o rozszerzenie zapisu o administrację rządową (zgodnie z listą potencjalnych beneficjentów).	Proponowana zmiana ma na celu doprecyzowanie treści priorytetu na stronie 100 do informacji podanych na stronie 101.	Komenda Wojewódzka Policji W Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy zostaną zweryfikowane.
128	PI 2.3	W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia, proponujemy wpisanie jako potencjalnych beneficjentów parki narodowe (str. 101 projektu	Tatrzański Park Narodowy jest właścicielem ogromnego tatrzańskiego zbioru pp. Paryskich. Zbiór ten składa się z książek, czasopism, map, fotografii i olbrzymiego archiwum. W 2013 r. TPN zaczął we współpracy z Fundacją im. Zofii i Witolda Paryskich udostępniać za pośrednictwem Małopolskiej Biblioteki Cyfrowej część z opracowanych materiałów. Umożliwienie parkom narodowym staranie się o pozyskanie	Tatrzański Park Narodowy	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Proponuje się rozszerzyć katalog beneficjentów osi 2.

		MRPO).	środków na digitalizację i udostępnienie zbiorów, tworzenie i rozbudowę repozytoriów cyfrowych, na pewno mogło by przyspieszyć pracę nad opracowaniem i udostępnieniem publicznym tego zasobu.		
129	PI 2.3. Planowane zastosowanie dużych projektów. W ramach priorytetu inwestycyjnego, na obecnym etapie prac zidentyfikowane zostało potencjalne zastosowanie projektów dużych, w zakresie dotyczącym budowy aktualnych rejestrów publicznych (geodezyjnych).	Powiat Limanowski wnosi, aby przy projektowaniu dużych projektów wzięto pod uwagę wszystkie rejestry publiczne prowadzone przez powiaty, nie tylko geodezyjne (np. rejestry klubów sportowych prowadzone przez Starostów, spółek wodnych, etc.)	Propozycja ta umożliwi mieszkańcom danego powiatu szerszy dostęp do usług publicznych, spowoduje uproszczenie procedur administracyjnych, usprawnienie i podniesienie efektywności wykonywania zadań i świadczenia usług, usprawnienie procesów decyzyjnych, zapewnienie zgodności pomiędzy dokumentami określającymi zasięg prawa własności a faktycznym stanem użytkowania, a także umożliwienie bezpośredniego dostępu do zintegrowanych baz danych oraz obniżenie kosztów ich pozyskiwania. Powiaty nie dysponują funduszami na tworzenie rejestrów cyfrowych na taką skalę.	Powiat Limanowski	Uwaga nieuwzględniona Projekt dotyczący modernizacji rejestrów geodezyjnych został zidentyfikowany w ramach prac nad Regionalną Strategią Innowacji WM – i jako projekt potencjalnie wpisujący się w definicję projektu dużego, w rozumieniu Komisji Europejskiej – został wskazany w projekcie MRPO. W ramach zgłoszonej uwagi brak jest informacji na temat konkretnego projektu (szacunkowej zawartości, zakresu rzeczowego i beneficjenta), a tym samym brak podstaw merytorycznych do uwzględnienia postulatu zawartego w uwadze.
2.3. AKTYWNA GOSPODARCZO MAŁOPOLSKA					
130	PI 3.1	Propozycja kompleksowych rozwiązań dotyczących rozwoju przedsiębiorczości i	W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Akademiczne Inkubatory Przedsiębiorczości,	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO

		wzrostu gospodarczego Polski poprzez budowę i wdrożenie w regionie ekosystemu wsparcia startupów oraz MŚP.	chcielibyśmy zaproponować realizację kompleksowego projektu wspierającego proces transferu technologii i przedsiębiorczości w regionie. Założenia projektu oparte są na sprawdzonej i innowacyjnej strategii transferu wiedzy obejmującej wsparcie w zakresie: • Testowania pomysłu biznesowego w inkubatorze AIP przy uczelniach wyższych w regionie • Wsparcia kapitałowego w AIP Seed Capital • Akceleracji na polskim i światowych rynkach AIP Business Link Projekt obejmuje również działania nakierowane na zmianę mentalności społeczeństwa w zakresie przedsiębiorczości poprzez praktyczną edukację biznesową oraz kampanie świadomościowe, a także zmiany prawne ułatwiające zakładanie i prowadzenie firm oraz ułatwienie transferu technologii do biznesu oraz umożliwienie dyfuzji innowacji.	Warszawa	Zakres wsparcia start-upów zostanie doprecyzowany w ciągu prac nad Uszczegółowieniem MRPO.
--	--	---	---	----------	---

			Realizacja projektu pozwoli na stworzenie pierwszej w regionie kompleksowej ścieżki wspierania innowacyjnej przedsiębiorczości i zaowocuje powstaniem kilkuset innowacyjnych przedsiębiorstw w Polsce w przeciągu kilku lat. Istotnym podkreślenia jest fakt, że założenia projektu nie wymagają tworzenia nowej, kosztownej infrastruktury, która jest już w posiadaniu AIP, a obejmuje jedynie działania merytoryczne związane z rozwojem przedsiębiorczości i transferu technologii w regionie.		
131	Wsparcie inwestycyjne dla nowopowstałych firm (str. 105-109), Wsparcie dla małopolskich MSP na rzecz zwiększenia ich aktywności międzynarodowej (str. 109-112), Wsparcie inwestycyjne	Dla ww. działań sporządzono opis, z którego wynika, że wsparcie z wykorzystaniem instrumentów finansowych będzie udzielane z pominięciem podmiotów zarządzających instrumentami inżynierii finansowej, w szczególności instytucji otoczenia biznesu. Wnosimy w związku z tym o	Wskazujemy, że proponowany system (udzielanie wsparcia zwrotnego z pominięciem podmiotów zarządzających instrumentami finansowymi) jest ewenementem w skali kraju. Działania polegające na wsparciu instrumentów inżynierii finansowej zaplanowano w regionalnych programach operacyjnych województw: podkarpackiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, podlaskiego, pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego,	Fundacja Rozwoju Regionu Rabka	Ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące strategii wdrażania wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych zależeć będą od wyników analiz prowadzonych w związku z koniecznością wypełnienia obowiązków zawartych w art. 37 Rozporządzenia ogólnego (Nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013) oraz możliwości określonych w krajowym ustawodawstwie.

	na rzecz MSP, w tym również realizowane w ramach klastrów i powiązań kooperacyjnych (str. 112-116)	skorygowanie tych zapisów tak, aby beneficjentem w powyższych działaniach była wybrana w trybie konkursu instytucja otoczenia biznesu prowadząca (lub planująca prowadzić) fundusz pożyczkowy/poręczeniowy, a pożyczkobiorcy i poręczeniobiorcy ujęci w kategorii „Grupy docelowe”. Wnioskujemy też, aby w częściach opisowych dotyczących tych zadań znalazła się jasna informacja, że działanie będzie realizowane poprzez wsparcie nowych bądź istniejących instrumentów inżynierii finansowej, których operatorzy zostaną wybrani w drodze konkursu.	wielkopolskiego, dolnośląskiego, opolskiego i śląskiego. Pozostałe województwa do momentu sporządzania niniejszego tekstu nie opublikowały na swoich stronach informacji szczegółowo opisujących ścieżkę udzielania wsparcia MSP. Opublikowane opracowania dotyczące obecnego systemu instrumentów inżynierii finansowej (2007-14) wskazują na pozytywną rolę funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Żaden ze znanych nam dokumentów nie wskazał konieczności znaczącej modyfikacji tego systemu poprzez nadmierną centralizację funduszy. Warto w tym momencie przywołać przygotowany przez firmę Uniconsult na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pt. „Ocena realizacji instrumentów inżynierii finansowej w ramach NSRO 2007-2013” (Warszawa, marzec 2013) Zwiększenie wydajności sektora pożyczkowego/ poręczeniowego i poprawienie jego struktury wymaga wzrostu liczby pośredników i		
132	Str. 105-116	W projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego wprowadzono zgodnie z rekomendacjami Komisji Europejskiej szeroki wachlarz instrumentów finansowych		Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	

		(funduszy zwrotnych i mieszanych). W poprzedniej wersji dokumentu (wersja 1.0, Kraków 18 lipca 2013 r.) jako jedno z zadań w ramach Osi priorytetowej nr 3 wskazano tworzenie i rozwój instrumentów finansowych wspierających konkurencyjność MSP. Opis ten jasno wskazywał, że w ramach projektu przewidziano konkursy, w których beneficjentami byłyby instytucje prowadzące (bądź zamierzające prowadzić) fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. W takim układzie pożyczkobiorcy, poręczeniobiorcy (mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa) byłiby wskazani jako grupy docelowe. Z lektury nowej wersji projektu MRPO (wersja 2.0, Kraków, 21 listopada 2013 r.)	zwiększenia ich potencjału kapitałowego. Może to się odbywać trzema (wzajemnie uzupełniającymi się) drogami: poprzez zachęcanie instytucji otoczenia biznesu do zakładania nowych funduszy (intensyfikacja działalności założycielskiej), poprzez koncentrację działalności (de facto kapitału) oraz poprzez konsolidację podmiotów (projektów) szczególnie tych mniejszych, dokapitalizowanie pośredników już istniejących (powstających). Pierwsze z rozwiązań jest najtańsze i de facto już realizowane (co jest np. widoczne przy okazji mechanizmu JEREMIE, który wywołał zainteresowanie wchodzeniem do sektora pożyczkowego nowych operatorów). Konsolidacja podmiotów małych jest ścieżką raczej mało realną, gdyż nie działają tu bodźce właściwe dla rynku prywatnego (konsolidacja/połączenie vs. upadłość). Rozwiązanie to można jednak wspierać wprowadzając minimalne wartości wsparcia (projektu) i/lub preferując (na etapie oceny) projekty realizowane przez konsorcja	
--	--	--	--	--

		wynika inna ścieżka. Nasze uwagi dotyczą Osi priorytetowej 3. Aktywna gospodarczo Małopolska - Wsparcie inwestycyjne dla nowopowstałych firm (str. 105-109), - Wsparcie dla małopolskich MSP na rzecz zwiększenia ich aktywności międzynarodowej (str. 109-112), - Wsparcie inwestycyjne na rzecz MSP, w tym również realizowane w ramach klastrów i powiązań kooperacyjnych (str. 112-116). Dla ww. działań sporządzono opis, z którego wynika, że wsparcie z wykorzystaniem instrumentów finansowych będzie udzielane z pominięciem podmiotów zarządzających instrumentami	pośredników. Konsolidacja podmiotów większych – szczególnie tych opartych o kapitał samorządów – jest bardziej realna, bo uzależniona głównie do woli właścicieli i rachunku opłacalności. Najtrudniejszym mechanizmem wsparcia restrukturyzacji rynku pośredników jest jego zasilenie kapitałowo-właścicielskie. Instytucje otoczenia biznesu generalnie nie mają środków na rekapitalizację swoich instrumentów inżynierii finansowej (lub też mają zbyt małą motywację do tego ze względu na ryzyko), możliwości przyciągnięcia kapitału prywatnego są zdecydowanie ograniczone, a możliwości samorządów (i innych dysponentów środków publicznych) ograniczone konkurencją ze strony innych projektów (często bardziej zasadnych społecznie). Rozwiązanie czysto dotacyjne (takie jak w SPO WKP) może być więc nie tylko trudne do uzasadnienia ze względu na generalne odchodzenie od tej filozofii, ale także trudne do realizacji ze względu na brak zasobów. Rozwiązaniem jest raczej		
--	--	---	---	--	--

		inżynierii finansowej, w szczególności instytucji otoczenia biznesu. Wnosimy w związku z tym o skorygowanie tych zapisów tak, aby beneficjentem w powyższych działaniach była wybrana w trybie konkursu instytucja otoczenia biznesu prowadząca (lub planująca prowadzić) fundusz pożyczkowy/poręczeniowy, a pożyczkobiorcy i poręczeniobiorcy ujęci w kategorii „Grupy docelowe”. Wnioskujemy też, aby w częściach opisowych dotyczących tych zadań znalazła się jasna informacja, że działanie będzie realizowane poprzez wsparcie nowych bądź istniejących instrumentów inżynierii finansowej, których operatorzy zostaną wybrani w drodze konkursu.	stworzenie produktów quasi-equity (tzw. pożyczka podporządkowana długoterminowa) dostarczających kapitał na działalność pożyczkową/poręczeniową nie będących jednak, ani dotacją, ani wejściem kapitałowym. [s. 147] Z analizy powyższego fragmentu wynika, że eksperci sporządzający raport szanse na zwiększenie wydajności sektora pożyczkowego i poręczeniowego widzą głównie w wykorzystaniu już istniejącej bazy instytucjonalnej w postaci sieci organizacji otoczenia biznesu do tworzenia nowych funduszy. Znajdujące się na końcu analizy rekomendacje na przyszłość zawierają m.in. następujące sugestie: Należy zwiększyć liczbę dostępnych instrumentów (w ten sposób zwiększając zróżnicowanie oferty wsparcia dla MSP) i liczbę pośredników finansowych, co powinno ułatwić transfer środków pomocowych do ostatecznych beneficjentów. [s. 198] oraz		
--	--	--	--	--	--

			Ogłaszanie konkursów na pełnienie roli pośrednika finansowego powinno być poprzedzone analizą zainteresowania pośredników finansowych i konsultacją odpowiednich zasad konkursowych. W przypadku ograniczonego zainteresowania należałoby rozważyć osłabienie kryteriów formalnych, dopuszczając podmioty o mniejszym potencjale/doświadczeniu i/lub ewentualnie ograniczając dla tego typu podmiotów wielkość realizowanych projektów [s. 209] Autorzy raportu są zatem przeciwni nadmiernej centralizacji instrumentów inżynierii finansowej, sugerują natomiast szerokie konsultacje z podmiotami zainteresowanymi udziałem w ich dystrybucji. Ewentualna decyzja o niepowierzeniu beneficjentom RPO prowadzenia nowych funduszy zwrotnych wydaje się też niezgodna z obowiązującymi dokumentami strategicznymi. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 „Małopolska 2020. Nieograniczone		
--	--	--	--	--	--

			możliwości” kwestię wykorzystania instrumentów finansowych omawia w opisie kierunku 1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości: Regionalny model wspierania przedsiębiorczości opierać będzie się z jednej strony na szerokiej i łatwo dostępnej ofercie instrumentów zwrotnych, a z drugiej – na aktywnej, odpowiadającej rzeczywistym potrzebom przedsiębiorców – działalności instytucji otoczenia biznesu. Działania z tym związane będą odpowiadać na zdiagnozowaną sytuację, w której ponadprzeciętnej gęstości sieci instytucji otoczenia biznesu, oferujących usługi dla sektora MSP, nie towarzyszy koordynacja działań tych instytucji. Powoduje to, że ich oferta często nie jest dostosowana do potrzeb przedsiębiorców. [s. 93] Wyrażamy wątpliwość, czy zaproponowane rozwiązanie jest zgodne z postulowanym szerokiej i łatwo dostępnej oferty instrumentów zwrotnych. Ewentualne skoncentrowanie instrumentów	
--	--	--	---	--

			zwrotnych może spowodować brak elastyczności oraz utrudnić dotarcie z ofertą do przedsiębiorców z oddalonych od centrum obszarów województwa, na których z powodzeniem działają lokalne instytucje otoczenia biznesu. Instytucje te są znane wśród przedsiębiorców, którzy kojarzą ich działalność m.in. z udzielaniem wsparcia finansowego. Strategia wskazuje na konieczność dostosowania oferty IOB do potrzeb przedsiębiorstw, natomiast projekt Regionalnego Programu Operacyjnego odbiera im instrument, który jest szczególnie pożądanym przez ich klientów i odpowiada na zdiagnozowany problem braku dostępu do kapitału. Podobny wydźwięk mają dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym. Strategia Rozwoju Kraju 2020 (Warszawa, wrzesień 2012 r.) zawiera m.in. następujący zapis: W większym zakresie stosowane będą różne instrumenty inżynierii finansowej (poręczenia, pożyczki, preferencyjne kredyty oraz takie instrumenty kapitałowe jak fundusze załączkowe oraz		
--	--	--	--	--	--

			podwyższonego ryzyka), co powinno przyczynić się do zwiększenia efektywności inwestowanych środków i ułatwić zaangażowanie m.in. organizacji pozarządowych w wykonywanie zlecanych przez administrację publiczną zadań publicznych. Dzięki pomocy zwrotnej znaczna część środków będzie mogła zostać ponownie wykorzystana, co umożliwi wsparcie większej liczby podmiotów niż w przypadku bezzwrotnych dotacji będących jednorazowym transferem środków pieniężnych. Warunkiem niezbędnym do zastosowania instrumentów inżynierii finansowej jest zachęcenie kapitału prywatnego do większego zaangażowania w finansowanie planowanych przedsięwzięć. Zaletą rozszerzenia zakresu stosowania instrumentów inżynierii finansowej jest zwiększenie zaangażowania instytucji finansowych, możliwość pozyskiwania dodatkowych środków oraz rozłożenie ryzyka ponoszonego w trakcie inwestycji na wszystkich uczestników procesu. [s. 32]		
--	--	--	--	--	--

			Powyższy cytat wskazuje na konieczność zaangażowania innych podmiotów w proces dystrybucji funduszy zwrotnych. Tematyka instrumentów finansowych obecna jest także w dokumencie Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” przygotowana przez Ministerstwo Gospodarki, (Warszawa, styczeń 2013 r.): Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki Kierunek działań 1.4. Ułatwianie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału we wszystkich fazach ich rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału wysokiego ryzyka i sektora MŚP 1.4.2. Rozwój systemu pożyczkowego, poręczeniowego i gwarancyjnego – ze względu na fakt, że fundusze pożyczkowe i poręczeniowe koncentrują swoją działalność na małych i średnich przedsiębiorstwach i ich specyfika najlepiej odpowiada potrzebom firm związanym z działalnością innowacyjną,		
--	--	--	---	--	--

			należy rozważyć ustawowe ugruntowanie ich funkcjonowania. Niezbędne jest również dostosowanie obecnych regulacji systemu funduszy poręczeniowych, tak aby ułatwiały one angażowanie się w przedsięwzięcia o podwyższonym ryzyku, poprzez rozstrzygnięcie kwestii m.in. pomocy publicznej, gwarancji Skarbu Państwa, poręczeń portfelowych, reporeczeń dla funduszy regionalnych, ułatwień dla przedsiębiorstw z negatywną historią kredytową. Należy rozważyć również uzupełnienie systemu poręczeń i gwarancji o wyspecjalizowaną część dedykowaną projektom innowacyjnym, objętą preferencjami i zasadami partycypacji beneficjentów w kapitale. Specjalne schematy wsparcia w postaci pożyczek i poręczeń będą zaadresowane do podmiotów rozpoczynających działalność i znajdujących się na wczesnym etapie rozwoju (do 24–36 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej). Finansowane one mogłyby być poprzez nowe dotacje dla funduszy poręczeniowych i pożyczkowych lub długoterminowe linie	
--	--	--	---	--

			pożyczkowe dla funduszy pożyczkowych oraz subsydiowanie kosztów udzielania pożyczek i nowe produkty poręczeniowe BGK. Rozważone zostanie również rozwinięcie innych instrumentów gwarancyjnych wspierających przedsięwzięcia realizowane na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego. Tradycyjne wsparcie w ramach publicznych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych będzie uzupełnione przez rozwój inicjatyw wsparcia pozadotacyjnego, opartego na mechanizmie odnawialnym (rewolwingowym). Takie inicjatywy powinny pozwolić elastycznie reagować na potrzeby firm i dokonywać odpowiednich realokacji środków na instrumenty, które mogą okazać się najbardziej użyteczne lub też które są najbardziej istotne z punktu widzenia realizowanej polityki wspierania MŚP. Działania w tym zakresie doprowadzą do zwiększenia liczby i zasięgu działania instytucji oferujących finansowanie dłużne lub ułatwiających dostęp do		
--	--	--	---	--	--

			takiego finansowania w poszczególnych regionach. Przy czym niezbędne może się okazać dostosowanie tych instytucji do specyfiki poszczególnych regionów. [s. 49] W dokumencie tym mowa jest wprost o dotacjach dla funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Użyte w tekście pojęcia takie jak „rozwój inicjatyw” wskazuje raczej na konieczność dywersyfikacji i poszerzenia grupy podmiotów zaangażowanych w działalność pożyczkową i poręczeniową. Także Program Strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2013-2020 zawiera zapisy, które stoją w sprzeczności z kwestionowanymi zapisami MRPO: A.3 POŻYCZKI I PORĘCZENIA NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ Rozwój instrumentów zwrotnych wsparcia, przede wszystkim przedsięwzięć innowacyjnych, sprzyja powstawaniu nowych i rozwojowi przedsiębiorstw, zapewnieniu finansowania projektów, także		
--	--	--	---	--	--

			podwyższonego ryzyka oraz wzmacnianiu mechanizmów samofinansowania się polityki innowacyjnej. Celem tego przedsięwzięcia strategicznego jest przezwyciężenie jednej z głównych barier działalności innowacyjnej sektora małych i średnich przedsiębiorstw, jaką jest ograniczony dostęp do finansowania. Należy w związku z tym dążyć do zwiększenia dostępności instrumentów pożyczkowych i poręczeniowych oferowanych przez instytucje finansowe oraz fundusze pożyczkowe i poręczeniowe nie będące instytucjami finansowymi na działalność innowacyjną o umiarkowanym poziomie ryzyka. Udzielane poręczenia powinny w większym niż dotychczas stopniu uwzględniać stopień innowacyjności projektów realizowanych przez podmioty ubiegające się o tego typu wsparcie. Ze względu na fakt, iż pakiet legislacyjny KE na nowy okres programowania dopuszcza możliwość łączenia wsparcia		
--	--	--	--	--	--

			o charakterze zwrotnym i bezzwrotnym w ramach niniejszego przedsięwzięcia przewiduje się możliwość stosowania wsparcia finansowego o charakterze mieszanym. Konieczne jest zatem wsparcie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, które będą mogły wspomagać inwestycje w przedsiębiorstwach obejmujące: - finansowanie inwestycji polegających m.in. na zakupie, budowie lub modernizacji obiektów, - zakup maszyn, urządzeń, aparatury, w tym środków transportu bezpośrednio związanych z celem realizowanego przedsięwzięcia, - tworzenie nowych miejsc pracy, - wdrażanie nowych technologii, inne cele gospodarcze przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorstw. Rekomenduje się, aby przedsięwzięcie, poza projektami indywidualnymi, było realizowane za pośrednictwem projektów wyłanianych w konkursach. [s. 44]		
--	--	--	--	--	--

			Niezgodność zapisów Programu z wyżej cytowanym fragmentem strategii polega na tym, że w programie nie przewidziano wsparcia już istniejących funduszy. W programie nie przewidziano też rekomendowanej w strategii procedury konkursowej. Nasze wątpliwości budzi także, że decyzja o nietypowym trybie realizacji projektów z wykorzystaniem instrumentów finansowych podjęto przed przeprowadzeniem ewaluacji ex-ante. O obowiązku przeprowadzenia analizy mówi tzw. rozporządzenie ogólne KE (2011/0276 (COD)) Art. 32, ust. 1. Mówi: Fundusze objęte zakresem wspólnych ram strategicznych mogą być wykorzystywane w celu wspierania instrumentów finansowych w ramach programu, w tym zorganizowanych poprzez fundusze funduszy, aby przyczynić się do osiągnięcia celów szczegółowych określonych w ramach priorytetu, w oparciu o ocenę ex ante, w której stwierdzono nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku lub nieoptymalny		
--	--	--	--	--	--

			poziom inwestycji oraz zapotrzebowanie na inwestycje. Zgodnie z Zaleceniami w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Warszawa, listopad 2012 r.) ewaluacja powinna zawierać następujące pytania: A. Czy interwencja publiczna w postaci programu operacyjnego trafnie odpowiada na zdiagnozowane wyzwania i potrzeby społecznoekonomiczne? B. Czy zaproponowana w ramach programu logika interwencji umożliwi realizację założonych celów rozwojowych? C. Czy założenia i cele programu są spójne z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności ze strategią Europa 2020, Wspólnymi Ramami Strategicznymi oraz Umową Partnerską? D. Czy i w jakim zakresie program operacyjny uwzględnia i przyczynia się do realizacji celów polityk horyzontalnych (realizacja zasad		
--	--	--	--	--	--

			równości szans płci, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju)? E. Czy i w jakim zakresie istniejący układ instytucjonalny, w tym zasoby ludzkie, jest wystarczający do realizacji założeń i celów programu operacyjnego? F. Czy założenia programu operacyjnego umożliwiają skuteczną i efektywną realizację procesów monitorowania i ewaluacji? Co najmniej trzy z wymienionych obszarów (B, C i E) mogą dać wynik podważający zastosowany w projekcie Programu Operacyjnego system. W naszej opinii wskazane wyżej argumenty świadczą o konieczności zmiany zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego w taki sposób, aby znalazły się w nim konkursy na tworzenie nowych bądź dokapitalizowanie istniejących funduszy zwrotnych prowadzonych przez instytucje otoczenia biznesu.		
133	Str. 105	Należy rozszerzyć zakres wsparcia o: „Promocję kulturalną (i turystyczną)	Dla rozwoju gospodarczego Małopolski istotne jest promowanie regionu jako marki, a nie ograniczanie się wyłącznie	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona. Oś 3 dedykowana jest wsparciu

		regionu (w wymiarze zarówno krajowym jak i międzynarodowym) - promocja markowych produktów kulturalnych Małopolski .” Brak również działań informacyjno-promocyjnych, typu kampanie wizerunkowe.	do promocji w zakresie MŚP. Prowadzenie kampanii wizerunkowych istotne ze względu na możliwość dostępu do informacji oraz budowanie świadomości społeczeństwa na temat regionu i podejmowanych działań/ promocja tych działań na szerszą skalę Małopolska jest bogata w markowe produkty kulturalne – m.in. festiwale o randze ponadregionalnej. Wzmocnienie turystyki kulturalnej poprzez promocję kulturalną to zwiększenie przychodów istniejących tu firm oraz podłoże dla tworzenia się nowych. Generalnie nie można mówić o aktywnej gospodarczo Małopolsce bez zauważenia roli kultury oraz przemysłów kreatywnych i czasu wolnego w rozwoju regionalnym i krajowym. To właśnie kultura jest czynnikiem wpływającym na wzrost atrakcyjności miast i regionów dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Warto zauważyć, że kultura i jej przemysły są jednym z najszybciej rozwijających się sektorów gospodarki, stają się częścią światowej gospodarki, źródłem rentownych miejsc pracy i znaczących dochodów. (W roku 2008		sektora MŚP - w tym kontekście przewiduje się wsparcie dla promocji gospodarczej i turystycznej regionu. Wsparcie w zakresie promocji dziedzictwa kulturowego przewidziano w osi priorytetowej 6. Dziedzictwo regionalne (PI 6.3).
--	--	--	---	--	--

			sektor kultury wytworzył 1,6% PKB Polski, a przemysł kreatywny 2,47% PKB Polski. W skali europejskiej kultura i sektor kreatywny wytwarzają od 3,5% do 4% unijnego PKB). Z kolei mówiąc o kulturze nie można mieć na myśli tylko zaplecza infrastrukturalnego (tworzenia nowego), ale także trzeba pamiętać, iż ważne wydarzenia artystyczne wymagają znacznych nakładów finansowych, których przy obecnym sposobie finansowania kultury przez środowiska biznesowe nie sposób sfinansować tylko ze środków instytucji kultury.		
134	PI 3.1, str. 106 W obszarze dotyczącym infrastruktury i działań na rzecz rozwoju gospodarczego regionu, realizowane będą w szczególności operacje związane z tworzeniem nowych i rozbudową istniejących stref aktywności gospodarczej, w tym	Powiat Limanowski wnioskuje aby w nowym RPO uwzględnić preferencyjne warunki wyboru projektów tworzenia i rozwoju stref aktywności gospodarczej jak również infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości dla powiatów, w których wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony na poziomie powiatu) jest niższym niż 75% średniej dla Województwa	Pozwoli to na większą interwencję na terenach o wysokim wskaźniku bezrobocia i niskim wskaźniku przedsiębiorczości. Takie obszary wymagają szczególnej interwencji. Przyczyni się to do głównego celu interwencji jakim jest wyrównywanie szans rozwojowych obszarów najslabiej rozwiniętych gospodarczo. Obecny poziom dofinansowania zakupu gruntów pod strefy stanowił barierę,	Powiat Limanowski	1. Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz kryteriami wyboru projektów. Kwalifikowalność kosztów, w tym stosowane ograniczenia kwalifikowalności, nie zależą wyłącznie od woli instytucji zarządzającej - ramy wyznaczają m.in. zapisy rozporządzeń i wytycznych. Podobnie będzie w nowym okresie programowania.

	kompleksowe uzbrojenie, dozbrojenie terenów inwestycyjnych - także działających w formule parków przemysłowych, w tym m.in. tworzenia na ich terenie wewnętrznych układów komunikacyjnych oraz wyposażenia w niezbędne do ich funkcjonowania budynki, budowle i infrastrukturę. <i>Możliwe będzie również tworzenie i rozwój infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości oraz ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką.</i>	Małopolskiego. Wnioskujemy również o uwzględnienie możliwości dofinansowania zakupu gruntów pod tworzenie i rozszerzanie stref na tych terenach w znacznie większym niż dotychczas zakresie.	której pokonanie przez JST bez zwiększonego wsparcia uniemożliwia tworzenie stref w powiatach o niskim wskaźniku przedsiębiorczości.		
135	PI 3.1, str. 106. W odniesieniu do przedsięwzięć z	Wnosimy by przy dofinansowaniu tworzenia i rozwoju stref aktywności	Zapis w dotychczasowym brzmieniu właściwie eliminuje Powiat Limanowski i inne powiaty o mniejszej dostępności	Powiat Limanowski	Uwaga nieuwzględniona. Tego typu wymogi stosowane były w

	zakresu tworzenia i rozbudowy stref aktywności gospodarczej, kontynuowane będzie podejście, zgodnie z którym o wsparcie mogą ubiegać się inwestycje służące kompleksowemu przygotowaniu terenów pod inwestycje, w tym z wykorzystaniem terenów przemysłowych, powojkowych, pokolejowych. <u>Zakłada się, iż tereny powinny charakteryzować się dogodnym dojazdem oraz odpowiedniej wielkości powierzchnią w zwartym i dyspozycyjnym układzie.</u>	gospodarczej nie było warunkiem koniecznym aby tereny charakteryzowały się <u>dogodnym dojazdem oraz odpowiedniej wielkości powierzchnią w zwartym i dyspozycyjnym układzie.</u> Wnosimy o uwzględnienie specyfiki terenu Małopolski i jej różnorodności.	komunikacyjnej i zasobach terenu z możliwości tworzenia i rozwoju stref aktywności gospodarczej.		obecnym okresie programowania i nie ograniczały możliwości inwestycyjnych powiatów o mniejszej dostępności transportowej. Tworzony teren inwestycyjny aby spełnił swoją rolę musi mieć zapewniony dogodny dojazd oraz dysponować odpowiedniej wielkości powierzchnią w zwartym i dyspozycyjnym układzie - w przeciwnym wypadku jako strefę aktywności gospodarczej można by traktować każdą miejscowość.
136	P. 3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w	Brak wyjaśnienia przyjętego w opracowaniu „specjalnego	Brak przyjętej definicji w tym zakresie uniemożliwia ustosunkowanie się	Gmina Olkusz	Wyjaśnienie: Zapis w brzmieniu: "W odniesieniu do

	szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm Str. 107 – Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania	mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego”.	potencjalnych beneficjentów.		<i>przedsięwzięć z zakresu tworzenia i rozbudowy infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, w ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego”</i> oznacza, że w odniesieniu do tego typu interwencji planuje się wykorzystanie podejścia subregionalnego (subregionalnego programu rozwoju), tj. wykorzystania Forów Subregionalnych do wyłaniania propozycji projektów. Szczegóły na temat tego podejścia zawarto w rozdziale 4. Zintegrowane podejście terytorialne.
137	PI 3.2, potencjalni beneficjenci, str. 107	W katalogu <i>Potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych</i> należy uwzględnić instytucje kultury.	Instytucje kultury mogą być koordynatorami – liderami kampanii promocyjnych czy klastrow w obszarze kultury.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona. Oś 3 dedykowana jest wsparciu sektora MŚP. Wsparcie dla instytucji kultury przewidziano w osi priorytetowej 6. Dziedzictwo regionalne.
138	Planowane wykorzystanie	Wykorzystanie instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych	Bezzwrotne dotacje dla osób rozpoczynających działalność zachęca je	Aneta Olszówka	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO

	instrumentów finansowych, s. 108	dotacji.	do tego kroku.		Wsparcie dla zakładania/uruchamiania działalności gospodarczej przewidziane jest wyłącznie w ramach 8. osi priorytetowej (priorytet inwestycyjny 8.7 - w ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie bezzwrotnych dotacji jak i w formie zwrotnej, tj. z wykorzystaniem instrumentów finansowych, przy czym wsparcie dotacyjne na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy).
139	PI 3.2, klastry, str. 111	Objęcie interwencji dotyczących wsparcia na rzecz zwiększania aktywności międzynarodowej MŚP bezzwrotnymi formami wsparcia, w miejsce planowanych form zwrotnych lub mieszanych.	Jakkolwiek sam pomysł ukierunkowania wsparcia dla klastrów na internacjonalizację jest dobry, to wykorzystanie zwrotnych form wsparcia może spowodować brak zainteresowania tym narzędziem. Internacjonalizacja traktowana jest przez MŚP, szczególnie firmy mikro i małe, jako działalność wysokiego ryzyka, stąd w najbliższej perspektywie uzasadnione jest wykorzystanie tutaj form bezzwrotnych.	Wojciech Przybylski, Krakowski Park Technologiczny	W chwili obecnej podtrzymuje się aktualny zapis, jednak ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące strategii wdrażania wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych zależą będą od wyników analiz prowadzonych w związku z koniecznością wypełnienia obowiązków zawartych w art. 37 Rozporządzenia ogólnego (Nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013) oraz możliwości określonych w krajowym

					ustawodawstwie.
2.4 REGIONALNA POLITYKA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU					
140	Cel główny	Celem głównym jest poprawa efektywności regionu, wsparcie konsumentów energii oraz	Nacisk na zarządzanie energią przez stronę popytową DSM. Świadomy konsument umożliwiają rodziat wzrostu gospodarczego od wzrostu zapotrzebowania na energię, a przedsiębiorstwa poprawiają konkurencyjność	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Zbyt szczegółowy zapis jeżeli chodzi o poziom celu głównego
141	Cel główny	Obecna treść: Celem głównym jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu miejskiego celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego mieszkańców regionu oraz poprawy jakości ich życia, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska. Proponowana treść: Celem głównym jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora	Dokument "Position Paper", w którym Komisja Europejska określa podstawowe uwarunkowania i proponowane kierunki interwencji Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w perspektywie 2014-2020, wskazuje jako jeden z głównych celów przejście na bardziej efektywne gospodarowanie zasobami, zalecając m.in. priorytetowe traktowanie inwestycji w modernizację energetyczną w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych. Ponadto, zrównoważony rozwój sektora transportu miejskiego powinien być realizowany w ramach osi priorytetowej – 7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-	Jakub Miler / Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć	Uwaga nieuwzględniona Istniejący opis interwencji uwzględnia postulowane elementy

		energetycznego oraz efektywnego gospodarowanie zasobami, które zapewnią bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców regionu, przyczynią się do poprawy jakości ich życia, podniosą konkurencyjność gospodarki, chroniąc jednocześnie środowisko.	gospodarczego.		
142	Wskaźniki	Dodanie wskaźnika „Wzrost ilości energii pierwotnej zaoszczędzonej w gospodarstwach domowych w wyniku przeprowadzonych prac modernizacyjnych	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO

					oraz w systemie informatycznym.
143	Beneficjenci	Uzasadnione jest włączenie organizacji pozarządowych do grupy beneficjentów priorytecie 4.	Organizacje pozarządowe mogą być zainteresowane np. modernizacją energetyczną zajmowanych przez siebie budynków i realizacją inwestycji przy wykorzystaniu innowacyjnych technologii z zakresu efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Organizacje pozarządowe są wymienione w typach beneficjentów
144	Str. od 117	Proponuje się zweryfikować możliwość oceny efektu ekologicznego w oparciu o wskaźniki mierzące poprawę jakości powietrza - obniżenie stężenia zanieczyszczeń: PM10, PM2,5, SO2, NOx, banzo(a)piren, przy odpowiednim określeniu sposobu ich pomiaru dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych realizowanych w ramach osi 4.	Uwaga ogólna.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Ocena efektu ekologicznego będzie istotnym elementem prac na etapie Uszczegółowienia MRPO. Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów

					oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
145	Str. 117	W ramach opisu można ująć obecne działania dot. wprowadzenia zakazu palenia węglem na terenie Krakowa do 2018 r.	Uwaga ogólna	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Rozszerzone zostaną zapisy Diagnozy MRPO w tym zakresie.
146	Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami. Na stronie 117 w priorytetach inwestycyjnych brak priorytetu poświęconego wsparciu białej energii – siły płynącej wody. Wsparcia dla budowy zespołów mikro elektrowni na rzekach górskich w Małopolsce połączonych z systemami małej retencji oraz zagospodarowaniem	- Powiat Limanowski wnosi, aby opracowano priorytet inwestycyjny wspierający inwestycje w białą energię, wsparcie dla budowy zespołów mikro elektrowni na rzekach górskich w Małopolsce, systemów małej retencji, zagospodarowania turystycznego brzegów rzek. - Powiat ponadto wnosi o zabezpieczenie środków na ten cel. Na stronie 118 jest co prawda taki zapis: <i>Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację</i>	Powstanie mikro elektrowni wodnych na rzekach górskich jest logiczną i spójną propozycją. Dzięki wsparciu realizacji tego typu inwestycji zabezpieczone zostaną potrzeby energetyczne lokalnych społeczności, uregulowanie koryt rzecznych i przystosowanie ich do produkcji energii zapewni funkcję retencyjną dla obszarów górskich, co zapewni ochronę przeciwpowodziową dla tych obszarów, ponadto zaprojektowane mini elektrownie będą mogły również pełnić funkcje rekreacyjne, poprzez zagospodarowanie turystyczne brzegów rzek. Tylko kompleksowe potraktowanie cieków wodnych (funkcja retencyjna,	Powiat Limanowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie wprowadzenia uszczegółowienia zapisu dotyczącego ograniczenia wsparcia inwestycji ze środków publicznych Celem zapisu było podkreślenie, iż w przypadku pojawienia się inwestycji dot. rozwoju OZE możliwych do sfinansowania w sposób komercyjny nie powinny one być z zasady wspierane ze środków publicznych lub ich wsparcie powinno być obniżone. W odniesieniu do uwagi dot. wspierania rozwoju OZE z MRPO, to obecne zapisy umożliwiają realizację

	turystycznym brzegów rzek	<i>inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania:</i> - <i>energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru oraz wody,</i> lecz <i>niżej</i> wprowadzono następujący zapis: <i>Realizacja ww. działań będzie możliwa w przypadku wykazania zasadności interwencji przy pomocy środków publicznych w świetle możliwości sfinansowania tych samych działań przez sektor prywatny ewentualnie przy wsparciu środków krajowych. Co w praktyce uniemożliwi samorządom lokalnym realizację tak ważnych inwestycji dla lokalnych społeczności</i>	rekreacyjna, produkcja energii) przyniesie wymierne rezultaty w postaci efektu synergii.		takich inwestycji z PI 4.1, w tym wykorzystywanie energii wody. Zabezpieczone zostały na ten cel również środki w ramach ogólnej puli alokacji dla OZE.
147	PZP, osuwiska, OZE	Należy dokonać analizy planów zagospodarowania przestrzennego w celu przygotowania terenów inwestycyjnych z	Realizacja niektórych przedsięwzięć, takich jak np. zagospodarowanie terenów wokół zbiornika Świnna Poręba, może wymagać zmian w obecnie obowiązujących planach	Powiat Wadowicki	Uwaga nieuwzględniona Analiza możliwości realizacji inwestycji wynikająca z planów zagospodarowania przestrzennego

		infrastrukturą techniczną i drogową. Wprowadzenie programów i środków finansowych na likwidację osuwisk mas ziemnych, szczególnie w terenach istniejącej zabudowy mieszkaniowej. Wprowadzenie programów i środków finansowych, które pozwolą wykorzystywać energię odnawialną w indywidualnym rozproszonym budownictwie mieszkaniowym.	zagospodarowania przestrzennego. Energia odnawialna jest ekonomicznie konkurencyjna dla energii wytwarzanej w oparciu o węgiel.		powinna być weryfikowana na etapie podejmowania decyzji przez beneficjenta o wnioskowaniu o środki unijne. W przypadku zbiorników wodnych, w tym zbiornika Świnna Poręba jest w trakcie opracowania koncepcja zagospodarowania tych zbiorników, która będzie źródłem informacji o możliwych do realizacji działaniach na tym obszarze. W odniesieniu do wsparcia zadań w ramach likwidacji osuwisk odpowiednie zapisy umożliwiające realizację takich inwestycji istnieją już w projekcie 2. MRPO. Na ten cel zostały również zabezpieczone środki w ogólnej puli alokacji w PI 5.2 W wersji 2. MRPO zostały już wprowadzone zapisy dotyczące planowanego wspierania rozwoju OZE i zwiększenia efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym. Na ten cel zostały także zabezpieczone środki w ogólnej puli alokacji.
--	--	---	---	--	---

148	Tabela <i>Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami</i> str. 117	Proponuje się uzupełnić pkt. 4.7 kolumna <i>Priorytet inwestycyjny</i> o zapis: „..... oraz promowanie działań na rzecz rozwoju sieci dystrybucyjnej dostarczającej energię ciepłą wytwarzaną w kogeneracji”.	Rozwój kogeneracji powinien być równoległy z rozwojem sieci dystrybucyjnej dostarczającej energię ciepłą wytwarzaną w kogeneracji, gdyż są to systemy współzależne.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Nazwy Priorytetów inwestycyjnych wynikają z rozporządzeń unijnych, wprowadzanie zmian w nazewnictwie nie jest możliwe. Obecne zapisy Linii demarkacyjnej wsparcie dla rozwoju sieci ciepłowniczych przewidują wyłącznie w ramach Priorytetu inwestycyjnego 4.5 z poziomu krajowego. Wsparcie na tego rodzaju projekty nie będzie możliwe z MRPO.
149	Str. 118, Priorytet inwestycyjny 4.1 Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii Wskaźniki rezultatu strategicznego i wskaźniki produktu	Dla wymienionych wskaźników rezultatu strategicznego nie podano metodologii ich pomiaru. Proponuje się dokonanie weryfikacji, czy wszystkie te wskaźniki można skwantyfikować w ramach danej osi priorytetowej. Dla osi priorytetowej 4.1 pominięto wskaźnik dot. modernizacji sieci dystrybucji – proponuje się uzupełnić dane. Ponadto nie ujęto efektu ekologicznego	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą

		(wskaźnika rezultatu) dla tego typu zadań. Można wykaz wskaźników uzupełnić o moc urządzeń lub też odpowiednio ilość energii lub ciepła wytworzonych z instalacji OZE, co pozwoli oszacować przynajmniej część z założonych wskaźników rezultatu. Pominęto również dane nt sposobu pomiaru emisji gazów cieplarnianych i pyłów oraz sposobu ich oceny. Dla działań z zakresu modernizacji można wprowadzić wskaźnik ilość energii zaoszczędzonej w wyniku przeprowadzonych prac modernizacyjnych. Dla przewidzianego w programie wskaźnika produktu liczba wybudowanych/zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z OZE założono wartość docelową – 46 szt. Brak			Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
--	--	---	--	--	---

		danych nt ramowych parametrów, które umożliwią realizację wskaźnika i wykorzystanie środków przewidzianych w ramach priorytetu inwestycyjnego (np. docelowa moc). Jeżeli będą to instalacje małej mocy efekt będzie niewielki, przy osiągnięciu wartości wskaźnika.			
150	PI 4.1. str. 118	Obecna treść: Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: - energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru oraz wody, Proponowana treść: Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in.	Nie należy wykluczać ze wsparcia źródeł fotowoltaicznych. Mimo, iż poziom nasłonecznienia w województwie małopolskim jest niższy, niż w innych częściach kraju to są to jednak różnice mało znaczące (poniżej 10%). Źródła fotowoltaiczne, w porównaniu do pozostałych technologii OZE, są stosunkowo proste w instalacji i obsłudze, dzięki czemu idealnie wpisują się w strategię wspierania mniejszych źródeł o rozproszonym charakterze. Byłoby to o tyle zasadne, że w ramach niniejszego RPO planuje się wsparcie dla jednostek wytwarzające ciepło z energii słonecznej.	Jakub Miler / Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć	Uwaga uwzględniona W opisie priorytetu inwestycyjnego dodane zostanie rozszerzenie o wykorzystanie energii słonecznej również do produkcji energii elektrycznej.

		poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania: - energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody,			
151	PI 4.1. str. 120	Obecna treść: W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych. Proponowana treść: W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie bezzwrotnych dotacji (w bardzo ograniczonym zakresie) jak i w formie zwrotnej, tj. z wykorzystaniem instrumentów finansowych.	Wnioski wynikające ze stosowania instrumentów finansowych w latach poprzednich wskazują, że poprzez ich zwrotny charakter, zwiększają one ilość zaangażowanego kapitału prywatnego w stosunku do klasycznego systemu dotacyjnego, zwiększając tym samym ilość realizowanych inwestycji, a przez to wpływ na rozwój i gospodarkę regionu. Dlatego też warto, aby decyzja dotycząca zastosowania (lub nie) instrumentów finansowych poparta była odpowiednią oceną ex-ante.	Jakub Miler / Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć	Ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące strategii wdrażania wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych zależą będą od wyników analiz prowadzonych w związku z koniecznością wypełnienia obowiązków zawartych w art. 37 Rozporządzenia ogólnego (Nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013) oraz możliwości określonych w krajowym ustawodawstwie.

		Wykorzystanie instrumentów zwrotnych lub mieszanych form wsparcia, łączących wsparcie zwrotne z dotacjami, rozważane jest w odniesieniu do wszystkich interwencji w tym priorytecie inwestycyjnym. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia z wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 32 projektu rozporządzenia ogólnego. IZ prowadzi prace nad zleceniem badania eksperckiego na potrzeby			
--	--	--	--	--	--

		przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 32 projektu rozporządzenia ogólnego.			
152	Pi 4.1	Wpisanie, że w obszarze dotyczącym infrastruktury dystrybucyjnej realizowane będą wyłącznie operacje z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury służącej do dystrybucji energii w celu przyłączania nowych instalacji OZE	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 realizowane będą przede wszystkim sieci dystrybucyjne związane z rozwojem OZE. Jednak dla prawidłowego działania systemu może istnieć konieczność wsparcia również pozostałych sieci dystrybucyjnych. Dlatego nie zostanie wprowadzony zapis zawężający charakter interwencji.
153	PI 4.1, beneficjenci, str. 119	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w	Podmiot ten może realizować zlecone zadania publiczne z uwzględnieniem lokalnych potencjałów dla produkcji OZE .	Gmina Gdów	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W katalogu potencjalnych beneficjentów interwencji w ramach PI 4,1 uwzględniona została kategoria „przedsiębiorcy”, która nie zawęża możliwości ubiegania się o wsparcie podmiotom w zależności od struktury własnościowej.

		postaci: samorządowa osoba prawna			
154	Priorytet inwestycyjny 4.1 Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii / Strona 119 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	Potencjalni <u>beneficjenci oraz grupy docelowe</u> 3. Przedsiębiorcy (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby i możliwości inwestycyjne z zakresu rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Kopalnia Soli „Wieliczka” upatruje szczególnie duży potencjał wykorzystania odnawialnych źródeł energii m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie wykorzystania energii geotermalnej oraz ciepła z powietrza kopalnianego do produkcji ciepła i energii elektrycznej w skojarzeniu, spełniające wymogi kogeneracji. Uwzględnienie udziału dużych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na realizację głównego celu interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jakim jest zwiększenie produkcji i wykorzystania rozproszonych odnawialnych źródeł energii i równoczesne dostosowanie sieci dystrybucyjnych do rozwijającego się rynku odnawialnych źródeł energii.	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 wsparcie będzie udzielana w oparciu o kryterium, jakim jest moc instalowanej jednostki/elektrowni a nie w oparciu o rodzaj beneficjenta (linia demarkacyjna). W związku z czym typ beneficjenta jakim są przedsiębiorcy nie jest zawężony do MŚP ani dużych przedsiębiorców.

155	Priorytet inwestycyjny 4.1 Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii str.119. Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe.	MRIRW postuluje poszerzenie listy beneficjentów o: - rolników oraz grupy producentów rolnych, - organy administracji rządowej prowadzące szkoły.	Energia ze źródeł odnawialnych może być produkowana przez wszystkie podmioty, niezależnie od charakteru prowadzonej działalności. Z tego powodu katalog beneficjentów powinien obejmować możliwie szeroki ich zakres. Obszary wiejskie, z uwagi na posiadane zasoby OZE, są naturalnie predysponowane do rozwoju rozproszonej energetyki odnawialnej. Z tego względu uzasadnione jest uwzględnienie w katalogu potencjalnych beneficjentów, wszystkich podmiotów działających, na obszarach wiejskich, bez względu na charakter i zakres prowadzonej działalności.	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie dla działań w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 będzie udzielane z poziomu krajowego i regionalnego. Z poziomu krajowego zostało zapewnione wsparcie dla typu beneficjenta jakim jest administracja rządowa i podległe jej organy - PO Infrastruktura i Środowisko. W związku z czym w MRPO ten typ beneficjenta nie został uwzględniony. W przypadku wsparcia dla rolników oraz grup producentów rolnych wsparcie będzie możliwe jeżeli wpiszą się w proponowaną w projekcie MRPO listę beneficjentów. Przedmiotowi beneficjenci nie zostaną imiennie wpisani na listę. Jednak ostateczne decyzje co do ujęcia ww. beneficjentów w MRPO będą podjęte dopiero po określeniu demarkacji z PROW.
156	Priorytet inwestycyjny 4.1 Promowanie	Obecne brzmienie: „Planowane wykorzystanie	Dotychczasowe brzmienie programu zakłada, że instrumenty finansowe nie	Fundacja ClientEarth Poland	Ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące strategii wdrażania wsparcia za

	produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii/Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych/ s. 120	instrumentów finansowych W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.” Proponowane brzmienie:„ W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie bezzwrotnych dotacji jak i w formie zwrotnej, tj. z wykorzystaniem instrumentów finansowych. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia z wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w	będą stosowane w przypadku inwestycji z zakresu OZE – ze względu na ich zwiększony zasięg (charakter zwrotny) oraz rekomendacje Komisji, które zakładają użycie instrumentów dotacyjnych jedynie w celu ograniczenia niedoskonałości rynkowych oraz promowania technologii innowacyjnych, co oznaczałoby wykluczenie ze wsparcia sprawdzonych i opanowanych technologii OZE.		pośrednictwem instrumentów finansowych zależeć będą od wyników analiz prowadzonych w związku z koniecznością wypełnienia obowiązków zawartych w art. 37 Rozporządzenia ogólnego (Nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013) oraz możliwości określonych w krajowym ustawodawstwie.
--	---	---	---	--	--

		dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 32 projektu rozporządzenia ogólnego.”			
157	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa str. od 120	Wskaźniki rezultatu podobnie jak dla priorytetu 4.1. Brak uzupełnionych danych w zakresie wskaźników produktu. Opis priorytetu inwestycyjnego wskazuje, iż „Projekty wspierane w ramach tego priorytetu inwestycyjnego będą musiały wykazać pozytywny wpływ na środowisko przedstawiony w formie konkretnych celów: zmniejszenia strat energii, ciepła i wody, a tym samym optymalizacji zużycia energii oraz wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Zmniejszenie zużycia energii przez wsparte przedsiębiorstwa powinno	Należy zweryfikować wskaźniki w stosunku do opisu.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.

		przyczynić się również do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a w efekcie do poprawy jakości powietrza w regionie.” W wykazie wskaźników brak mierników, o których mowa w opisie.			
158	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa /Strona 120	Było: zwiększenie efektywności energetycznej, poprzez ograniczenie strat oraz zużycia energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach (MŚP), Winno być: zwiększenie efektywności energetycznej w małych i średnich przedsiębiorstwach, w szczególności poprzez ograniczenie ryzyka strat oraz racjonalizację zużycia energii, ciepła i wody	Jeśli to cytata za „Linią demarkacyjną”, to zdanie nie trafnie przetłumaczone z języka angielskiego, wprowadzające niedopuszczalny zamknięty katalog, i to jeszcze zasadniczo niewłaściwych działań. Jedynie w przedsiębiorstwach energetycznych na co dzień określone są straty, lecz podziałanie 5.2ede wszystkim EE nie nic wspólnego z ograniczeniem zużycia per se przeciwnie można i należy zużywać więcej zasobów (w liczbach bezwzględnych) jeśli wytwarza się o wiele więcej energooszczędnych produktów, które zastąpią te bardziej energochłonne.	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona W priorytecie inwestycyjnym 4.2 wprowadzono zapis, iż głównym celem interwencji jest ograniczenie strat oraz zużycia energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach. Zapis ten nie jest zamkniętym katalogiem działań, które będą wspierane a jedynie przedstawia stan do jakiego będzie się dążyło w wyniku realizacji tej interwencji.
159	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania	Jest: w formie konkretnych celów: zmniejszenia strat energii, ciepła i wody, a tym samym optymalizacji zużycia energii oraz wzrostu	Przejrzystość zapisów, możliwość rozłączenia poprawy EE od OZE nacisk na weryfikowalność działań	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Zapis zostanie przeredagowany.

	odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa /Strona 121	Po zmianie: w formie wymiernych celów: racjonalizacji zużycia energii w tym zmniejszenia strat energii, ciepła i wody lub wzrostu .		Wykorzystania Energii	
160	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa /Strona 121	Jest: W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie może być udzielane m.in. w zakresie Po zmianie: W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie może być udzielane m.in. w zakresie opracowania audytów energetycznych.	Opracowanie audytów energetycznych, winno być krokiem nr 1, MŚP mogą nie mieć potencjału by je przygotować, sfinansować.	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Audyty energetyczne będą wymagane w przypadku starania się przez MŚP o wsparcie z priorytetu inwestycyjnego 4.2. Dlatego też możliwe jest pozyskanie wsparcia przez MŚP na opracowanie audytów energetycznych.
161	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa (str. 121)	Treść RPO stanowi, iż główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić mikro, mali i średni przedsiębiorcy inwestujący w zakresie poprawy efektywności energetycznej (...). Proponuje się, aby wśród beneficjentów priorytetu uwzględnić uprawnionych do rybactwa w rozumieniu	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w priorytecie 4.2 jest planowane dla całego sektora MŚP, bez żadnych wyłączeń. Wsparcie dla wnioskowanej grupy beneficjentów będzie możliwe jeżeli wpisze się w definicję MŚP.

		ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym. Finansowanie przez PO RYBY 2014-2020 działań związanych ze szkoleniami mającymi na celu dywersyfikację działalności polegającej na hodowli ryb nie jest planowane do realizacji, ze względu na konieczność finansowania bardzo wielu komponentów przy jednoczesnej planowanej małej alokacji środków finansowych w porównaniu do innych funduszy. Ponadto należy podkreślić, iż PO RYBY 2014-2020 ze względu na ww. niską alokację będzie się skupiał na finansowaniu działań związanych stricte z rybactwem. Dlatego też proponuje się wprowadzenie przedmiotowych zapisów do RPO.			
162	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności	MRiRW postuluje poszerzenie listy beneficjentów o:	Działalność gospodarcza rozumiana jako działalność wytwórcza i zarobkowa, wykonywana w sposób zorganizowany i	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w priorytecie 4.2 jest

	energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa. (str.121). Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	- rolników oraz grupy producentów rolnych, - jednostki organizacyjne JST.	ciągły, obejmuje również rolnictwo. Rolnicy prowadzący gospodarstwa rolne również powinny być zaliczani do grona przedsiębiorców i mieć możliwość uzyskania wsparcia do inwestycji związanych z efektywnością energetyczną i OZE. Działalność rolnicza może być prowadzona pod różną formą organizacyjną oraz przez różne podmioty, w tym ODR-y, które definiowane są jako jednostki organizacyjne JST. Uwzględniając potrzebę poprawy efektywności energetycznej w rolnictwie, uzasadnionym jest poszerzenie listy beneficjentów o inne rodzaje podmiotów, które mogą prowadzić działalność rolniczą.	Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	planowane dla sektora MŚP, bez żadnych wyłączeń. Wsparcie dla wnioskowanej grupy beneficjentów będzie możliwe jeżeli wpisze się w definicję MŚP. Wsparcie dla jst jest zaplanowane w ramach PI 4.1 w zakresie rozwoju OZE i podniesienia efektywności energetycznej. Jednak ostateczne decyzje co do ujęcia ww. beneficjentów w MRPO będą podjęte dopiero po określeniu demarkacji z PROW.
163	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa /Strona 120	Głównym celem interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jest zwiększenie efektywności energetycznej, poprzez ograniczenie strat oraz zużycia energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach (MŚP i duże przedsiębiorstwa).	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby i możliwości inwestycyjne z zakresu wprowadzenia energooszczędnych technologii, modernizacji energetycznej budynków, inwestowania we własne instalacje OZE, jak również wprowadzenia systemów zarządzania energią.	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga nieuwzględniona W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 zgodnie z Linią demarkacyjną wsparcie będzie udzielana w oparciu o kryterium, jakim jest rodzaj beneficjenta. Z poziomu regionalnego wsparcie zostanie udzielone MŚP. Duży przedsiębiorcy będą

			Uwzględnienie udziału dużych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na realizację głównego celu interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jakim jest zwiększenie efektywności energetycznej, poprzez ograniczenie strat oraz zużycia energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach. (MŚP i duże przedsiębiorstwa).		beneficjentami poziomu krajowego.
164	Priorytet inwestycyjny 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa / Strona 121	<u>Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe</u> 1. Przedsiębiorcy (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby i możliwości inwestycyjne z zakresu wprowadzenia energooszczędnych technologii, modernizacji energetycznej budynków, inwestowania we własne instalacje OZE jak również wprowadzenia systemów zarządzania energią. Uwzględnienie udziału dużych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na realizację głównego celu interwencji realizowanej w ramach priorytetu inwestycyjnego jakim jest zwiększenie efektywności energetycznej, poprzez ograniczenie strat oraz zużycia energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach. (MŚP i duże przedsiębiorstwa).	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga nieuwzględniona W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 zgodnie z Linią demarkacyjną wsparcie będzie udzielana w oparciu o kryterium, jakim jest rodzaj beneficjenta. Z poziomu regionalnego wsparcie zostanie udzielone MŚP. Duży przedsiębiorcy będą beneficjentami poziomu krajowego.

165	PI 4.2, str. 121	Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić w szczególności mikro, mali i średni przedsiębiorcy inwestujący w zakresie poprawy efektywności energetycznej działania przedsiębiorstwa oraz wykorzystania w nim OZE.	Zwracamy się z prośbą o uwzględnienie potrzeb przedsiębiorstw innych niż MSP w zakresie poprawy efektywności energetycznej oraz użycia OZE. NPA Skawina ma ściśle sprecyzowane kierunki rozwoju w zakresie dalszego rozwoju produkcji drutów i przewodów, w tym produkcji mikroprzewodów na potrzeby motoryzacji, oraz uruchomienia produkcji rur z aluminium, miedzi i ich stopów z przeznaczeniem dla przemysłu motoryzacyjnego na bazie technologii CONFORM. Celem jest zwiększenie mocy produkcyjnych oraz skok technologiczny w oparciu o badania prowadzone wspólnie z Wydziałem Metali Nieżelaznych AGH. Planowane inwestycje w zakresie zwiększenia oferty produktowej NPA Skawina wiążą się także ze wzrostem energochłonności produkcyjnej zakładu. Rozbudowa linii produkcji o dodatkową linię produkcyjną będzie miała wpływ na wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną. Oczywiście możliwe jest zastosowanie alternatywnych źródeł	BORYSZEW S.A. Oddział Nowoczesne Produkty Aluminiowe Skawina	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w MRPO dla MŚP wynika z zapisów Linii demarkacyjnej. Oznacza to, iż z poziomu regionalnego wspierane będą MŚP natomiast duzi przedsiębiorcy mogą otrzymać wsparcie wyłącznie z poziomu krajowego (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko).
-----	------------------	---	--	---	--

			energii, w tym dzięki wykorzystaniu OZE, jednakże wiąże się to z koniecznością poniesienia dodatkowych kosztów. Należy podkreślić, że polska gospodarka jest wciąż ponad dwukrotnie bardziej energochłonna niż średnia UE, co wpływa na jej konkurencyjność. Obecnie w systemie energetycznym występują braki na wszystkich szczeblach: produkcji, przesyłu i dystrybucji, zarówno w kraju i w ramach szerszej integracji regionalnej, jak i na szczeblu użytkownika końcowego. Dlatego też należy podjąć istotny wysiłek, aby uwolnić potencjał w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz osiągnąć zakładane cele w zakresie odnawialnych źródeł energii na 2020 r. Do głównych przesłanek aktywnego rozwoju odnawialnych źródeł energii należą, m.in. racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, redukcja emisji CO₂ sektora energetycznego, poprawa efektywności energetycznej oraz możliwość obniżenia cen energii, tworzenie nowych miejsc pracy, zrównoważony rozwój oraz wzrost		
--	--	--	--	--	--

			konkurencyjności gospodarki. Przesłanki przemawiające za wykorzystaniem OZE dotyczą nie tylko przedsiębiorstw z sektora MSP, ale także dużych przedsiębiorstw. Ograniczenie możliwości współfinansowania rozwoju OZE, poprzez pominięcie przedsiębiorstw innych niż MSP, będzie miało wpływ na spowolnienie zmian w zakresie m.in. poprawy efektywności energetycznej. Należy pamiętać, że poziom produkcji realizowanej przez przedsiębiorstwa inne niż MSP, a co za tym idzie i zużycie energii jest zdecydowanie wyższy niż w przypadku firm z sektor MSP. Dlatego też, należy podejść do tego zadania holistycznie i umożliwić także dużym spółkom poprawę efektywności energetycznej, co z pewnością przyniesie większe wymierne korzyści dla regionu małopolskiego niż ograniczenie wsparcia jedynie dla sektora MŚP. Należy także pamiętać, że niejednokrotnie przedsiębiorstwa inne niż MSP borykają się z problemami		
--	--	--	--	--	--

			typowi dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Szczególnie w okresie spowolnienia gospodarczego oraz powolnego wychodzenia z okresu dekonunktury duże przedsiębiorstwa mają utrudnione możliwości finansowania nowych inwestycji, a co za tym idzie tworzenia nowych miejsc pracy. Inwestycje w OZE są kapitałochłonne, co może mieć wpływ na odłożenie zaplanowanej inwestycji w czasie, szczególnie w aktualnym okresie niskich cen energii elektrycznej, kiedy rachunek ekonomiczny nie przemawia za wdrażaniem rozwiązań z OZE. Pozyskanie dodatkowego źródła współfinansowania inwestycji z pewnością umożliwi dynamiczny rozwój sektora OZE w Małopolsce. W drugiej wersji projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 jako wskaźnik rezultatu priorytetu inwestycyjnego 4.2: Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa został wskazany		
--	--	--	---	--	--

			wskaźnik rezultatu <i>emisja gazów cieplarnianych [w tys. ton] lub zużycie energii pierwotnej [tys. ton]</i>. Osiągnięcie wartości docelowej wskaźników, dzięki zaakceptowaniu proponowanej zmiany, z pewnością nie będzie zagrożone. Osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika jest kluczowe dla pełnej realizacji założeń regionalnego programu operacyjnego oraz potwierdzeniem efektywności rzetelnego wykorzystania środków europejskich. Działania w zakresie OZE z pewnością pozwolą zmniejszyć energochłonność sektora prywatnego oraz zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne regionu poprzez dywersyfikację źródeł energii w kierunku energii odnawialnej. Przyczyni się to również do poprawy konkurencyjności gospodarki regionu.		
166	Priorytet inwestycyjny 4.3 Wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystanie OZE w infrastrukturach publicznych i sektorze	Wskaźniki rezultatu zgodnie z opisem w pkt 14. Należy zweryfikować, czy wszystkie z wymienionych wskaźników będą możliwe do określenia po realizacji zadań w ramach priorytetu inwestycyjnego.	Brak danych nt sposobu pomiaru wskaźnika.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak

	mieszkaniowym Str. 123				wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
167	Priorytet inwestycyjny 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym (str.124). Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	MRiRW postuluje poszerzenie listy beneficjentów o: - organy administracji rządowej prowadzące szkoły.	Pozwoli to szkołom prowadzonym przez MRiRW w województwie małopolskim (ZSCKR w Bystrej, Hańczowej i Nowym Targu), korzystać z tych działań i stworzy równe szanse dla wszystkich jednostek usytuowanym w budynkach publicznych. Należy zaznaczyć, że szkoły rolnicze MRiRW, będące szkołami zawodowymi, działają w określonym regionie i na jego rzecz.	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej z poziomu regionalnego wsparcie mogą uzyskać wyłącznie projekty dla budynków publicznych realizowane przez jst i ich związki. Budynki publiczne dla których beneficjentem są państwowe jednostki budżetowe będą realizowane z poziomu krajowego.
168	Pi 4.3, str. 124 „Mając na uwadze wysoki procentowy udział zużycia energii	Proponuje się dokonać następującej zmiany: „Mając na uwadze wysoki	Propozycja poprawy treści.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwagi zostaną uwzględnione w projekcie MRPO w zakresie: - wprowadzenia zmian w opisie priorytetu inwestycyjnego (sektor

	przez sektory budownictwa mieszkaniowego i użyteczności publicznej można założyć znaczny potencjał w zakresie oszczędności energii.” Działania takie stanowiłyby podstawę do zastosowania na szerszą skalę takich rozwiązań, i wykreowania „wyspy energetyczne”, czyli prawie samowystarczalnych energetycznie obszarów (obszary miast, gminy, dzielnice, parki technologiczne).” Str 126 wskaźniki produktu	procentowy udział zużycia energii przez sektory mieszkaniowy i użyteczności publicznej można założyć znaczny potencjał w zakresie oszczędności energii.” Propozycja: „Działania takie stanowiłyby podstawę do zastosowania na szerszą skalę takich rozwiązań, i wykreowania „wysp energetycznych”, czyli prawie samowystarczalnych energetycznie obszarów (obszary miast, gminy, dzielnice, parki technologiczne).” Jako wskaźnik produktu proponuje się, aby oprócz jednostki miary kWh/rok wprowadzić również GJ/rok dla działań termomodernizacyjnych. Dla przewidzianego w programie wskaźnika			mieszkaniowy, wyspy energetyczne – charakter edytorski) - analizy wskaźników pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości, jednostek miary oraz źródeł danych.
--	--	--	--	--	--

		produktu liczba zmodernizowanych energetycznie budynków założono wartość docelową – 42 szt. Brak danych nt. metodologii ustalenia takiej wartości wskaźnika.			
169	PI, 4.3, wskaźniki	Zaplanowanie wskaźników mierzących poprawę jakości powietrza - obniżenie stężenia zanieczyszczeń: PM10, PM2,5, SO2, NOx, benzo(a)piren	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
170	PI 4.3 wskaźniki	Zastąpienie wskaźników: „Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem

		taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt „Wzrost liczby zakupionych biletów komunikacji miejskiej”		Ekologicznych	wypełnienia wymogów KE w tym zakresie. Program operacyjny, ze względu na swój charakter, nie uwzględnia wszystkich wskaźników mających potencjalne zastosowanie do projektów, jakie będą realizowane w ramach danej osi, a jedynie te najbardziej reprezentatywne dla celów osi - wskaźniki będą uzupełniane na poziomie Uszczegółowienia MRPO oraz systemu informatycznego obejmującego wskaźniki produktu, mające zastosowanie bezpośrednio do projektów realizowanych w poszczególnych osiach.
171	PI 4.3 wskaźniki	Zastąpienie wskaźnika „Liczba wybudowanych obiektów "Park&Ride", wskaźnikiem „Liczba pasażerów obsługiwanych przez nowo wybudowany Park&Ride”	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania. Zastosowanie proponowanego wskaźnika jest problematyczne ze względu na brak wiarygodnych danych dotyczących prognoz „przepustowości” planowanych do realizacji inwestycji z tego zakresu.
172	Wskaźniki produktu dla PI 4.3 tj.	Należy podać szacunkową liczbę budynków poddanych	Jako wskaźnik produktu podano 42 budynki. Jest to najprawdopodobniej	Stowarzyszenie Krakowski Alarm	Wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod

	termomodernizacja budynków do roku 2020 (str. 126)	termomodernizacji w sektorze mieszkaniowym oraz budynków użyteczności publicznej.	błąd pisarski, gdyż taka ilość świadczy o tym, iż termomodernizacja nie stanowi praktycznie żadnego priorytetu w projekcie RPO 2014 – 2020. Należy rozdzielnie traktować budynki w sektorze mieszkalnictwa i użyteczności publicznej. Należy pamiętać, iż potencjał oszczędności energii jest większy dla sektora mieszkalnictwa co powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w konstrukcji instrumentu finansowego.	Antysmogowy	względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych.
173	PI 4.3	W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym proponujemy wpisanie jako potencjalnych beneficjentów parki narodowe (str. 124 projektu MRPO).	Parki narodowe są właścicielami budynków (np. leśniczówki, Ośrodki Edukacyjno Muzealne), które wymagają termomodernizacji, zmiany sposobu ich ogrzewania, zmniejszenia emisji gazów. W związku z tym, że obiekty te położone są na obszarach chronionych tym bardziej działanie to jest zasadne.	Tatrzański Park Narodowy	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami Linii demarkacyjnej z poziomu regionalnego w ramach PI 4.3 wsparcie może być skierowane na realizację działań w budynkach publicznych dla których beneficjentem są jednostki samorządu terytorialnego i ich związki. Z poziomu krajowego wsparcie otrzymają projekty państwowych jednostek budżetowych. Park Narodowych jest państwową osobą prawną i wsparcie może otrzymać z poziomu krajowego (Program

					Operacyjny Infrastruktura i Środowisko).
174	Priorytet 4.3. Wsparcie efektywności energetycznej (...), str. 123-124	W treści priorytetu znajdują się zapisy o obniżeniu zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej, lecz wśród beneficjentów tej osi nie ma administracji rządowej. Proszę o wpisanie administracji rządowej do grupy beneficjentów tej osi priorytetowej.	Brak administracji rządowej w grupie beneficjentów tej osi priorytetowej uniemożliwi Policji ubieganie się o wsparcie dla naszych projektów inwestycyjnych. Małopolska Policja to instytucja zatrudniająca blisko 9.000 osób, posiadająca bardzo wiele budynków w ponad 100 lokalizacjach na obszarze całego województwa, spośród których znaczna część wymaga podjęcia działań zmierzających do oszczędzania energii. Dzięki wsparciu ze środków MRPO moglibyśmy znacznie szybciej przystąpić do działań inwestycyjnych, które miałyby znaczny efekt w skali całego województwa (pozytywny wpływ na wskaźnik produktu).	Komenda Wojewódzka Policji W Krakowie	Uwaga nieuwzględniona Brak uwzględnienia Policji w ramach beneficjentów MRPO wynika wprost z zapisów Linii demarkacyjnej. Administracja rządowa będzie mogła otrzymać wsparcie wyłącznie z poziomu krajowego (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko).
175	Priorytet inwestycyjny 4.3 Wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze	Dodać: Przedsiębiorstwa usług energetycznych .	Za Unijnymi Dyktami Dyrektywa 2006/32/WE -ESD, oraz 2012/27/UE tzw. EED Z doświadczeń regionu FEWE jw. oraz unijnego programu Combines : WWW.combines-ce.eu	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z interwencją planowaną w ramach Osi 4, przedsiębiorcy będą beneficjentami Priorytetu Inwestycyjnego 4.1 i 4.2 a nie PI 4.3. W związku z czym katalog beneficjentów w PI 4.3 nie zostanie rozszerzony o przedsiębiorstwa.

	mieszkaniowym / s. 124 Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe				
176	Priorytet inwestycyjny 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym / s. 124 Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	Dodać: Agencje energetyczne i facylitatorzy usług energetycznych	Niezbędne jest stworzenie centrów wiedzy, które zapewnią replikowalność skomplikowanych projektów, i obniżą tzw. koszty transakcyjne dla kolejnych wdrożeń Z doświadczeń regionu FEWE jw. oraz unijnego programu CombinES : WWW.combines-ce.eu	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z Liniją demarkacyjną wsparcie doradcze dla sektora publicznego i mieszkaniowego planowane jest do realizacji z poziomu krajowego w formie projektu systemowego.
177	Priorytet inwestycyjny 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w	Obecne brzmienie: „(...) W związku z czym wstępnym warunkiem rozpoczęcia takich inwestycji powinno być przeprowadzenie audytu	Termin „modernizacja energetyczna jest szerszy i bardziej uniwersalny niż termin „termomodernizacja” (termin „termomodernizacja” sugeruje działania zmierzające do poprawy komfortu cieplnego, z pominięciem działań związanych z oszczędnością energii	Fundacja ClientEarth Poland	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO oraz na etapie prac nad Uszczegółowieniem Na etapie kolejnego projektu MRPO zostaną zweryfikowane zapisy w

	infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym / s. 124	energetycznego, opracowanie programów energooszczędnościowych, analizy opłacalności działań a następnie dopiero kompleksowa termomodernizacja, obejmująca swoim zakresem m.in.: (...)” Proponowane brzmienie: „(...) W związku z czym wstępnym warunkiem rozpoczęcia takich inwestycji powinno być przeprowadzenie audytu energetycznego, opracowanie programów energooszczędnościowych, analizy opłacalności działań a następnie dopiero kompleksowa modernizacja energetyczna, obejmująca swoim zakresem m.in.: (...)” Proponujemy także dodanie na końcu akapitu	elektrycznej). Głęboka modernizacja energetyczna budynków umożliwia wykorzystanie potencjału oszczędności energii, co w znaczący sposób przyczyni się do osiągnięcia planowanej redukcji emisji CO₂ i realizacji celów w zakresie zmniejszenia zużycia energii ustanowionych na poziomie krajowym oraz europejskim. Głęboka modernizacja energetyczna jest skutecznym sposobem przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu (zob. „A guide to developing strategies for building energy renovation”, s. 10 http://www.euroace.org/MediaPublications/PublicationsReports.aspx), a działanie na rzecz zmniejszenia skali ubóstwa jest zgodne z polityką horyzontalną zrównoważonego rozwoju. Podkreśla się, że standardowa modernizacja energetyczna może wykluczyć lub utrudnić wykonanie głębokiej modernizacji energetycznej w przyszłości lub zwiększyć jej koszty (biorąc pod uwagę, że budynki są modernizowane w cyklach kilkudziesięcioletnich). Przyjmuje się, że		zakresie: - jednoznacznego zdefiniowania pojęcia „termomodernizacji” jako działania o szerokim zasięgu prac, w tym prac w ramach uzyskania oszczędności energii elektrycznej, - podkreślenia rangi efektu końcowego realizowanych inwestycji, jaki powinien być uzyskiwany. Będzie to również podstawą do wypracowania kryteriów na etapie Uszczegółowienia.
--	---	--	--	--	--

		następującego fragmentu: „W zakresie modernizacji energetycznej budynków, nacisk będzie położony na projekty modernizacyjne prowadzące do jak największej oszczędności energii (zmniejszenie zużycia energii o co najmniej 30%).”	głęboka modernizacja energetyczna budynków prowadzi do oszczędności energii rzędu 60 – 90%, podczas gdy standardowa modernizacja energetyczna prowadzi do oszczędności nie większej niż 30%. Proponujemy zatem aby oszczędność energii wynosząca 30% była absolutnym minimum oraz żeby promowane były projekty przekraczające tę wielkość oszczędności.		
178	PI 4.3, beneficjenci, str. 124	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba prawna	Podmiot ten może realizować zlecone zadania publiczne z uwzględnieniem lokalnych potencjałów dla produkcji OZE oraz wspieranie powstawania budownictwa pasywnego	Gmina Gdów	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Priorytet Inwestycyjny 4.3 jest skierowany wyłącznie do sektora mieszkaniowego i publicznego. Wsparcie dla przedsiębiorców będzie realizowane z PI 4.1 i 4.3 W związku z czym katalog beneficjentów nie zostanie rozszerzony w PI 4.3.
179	PI 4.3, str. 124, część dot. potencjalnych beneficjentów	Sugeruje się dopisać: <i>„jednostki administracji publicznej lub organy administracji rządowej”</i> .	Głównym celem interwencji nr 4.3 opisywanej w tej części dokumentu jest zwiększenie efektywności energetycznej poprzez działania termomodernizacyjne	Małopolski Komendant Wojewódzki PSP nadbryg. Andrzej Mróz/ Komenda	Uwaga nieuwzględniona Brak uwzględnienia organów administracji rządowej w ramach

			(w tym zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii) w budynkach użyteczności publicznej oraz w budownictwie mieszkaniowym. Jednocześnie w grupie potencjalnych beneficjentów nie uwzględniono organów administracji rządowej szczebla wojewódzkiego, które również są jednostkami użyteczności publicznej. W związku z powyższym w celu osiągnięcia efektu kompleksowości planowanych działań należy rozszerzyć potencjalną grupę docelową przedmiotowych działań o wskazane wyżej jednostki.	Wojewódzka PSP w Krakowie	beneficjentów MRPO wynika wprost z zapisów Linii demarkacyjnej. Administracja rządowa będzie mogła otrzymać wsparcie wyłącznie z poziomu krajowego (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko).
180	Priorytet inwestycyjny 4.3 Wsparcie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym / s. 125 / Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania	Obecne brzmienie: „komplementarność z przedsięwzięciami już realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, przez co tworzące warunki dla zwielokrotnienia oczekiwanych efektów (w tym efektów synergii)” Proponowane brzmienie: „komplementarność z	Modernizacja energetyczna budynków powinna być absolutnym priorytetem jeżeli chodzi o poprawę efektywności energetycznej, ponieważ wpływa na zapotrzebowanie na energię. Dodatkowe inwestycje, takie jak budowa/rozbudowa sieci ciepłowniczej czy też wymiana źródeł ciepła na bardziej efektywne i przyjazne środowisku, powinny być realizowane w koordynacji z modernizacją energetyczną budynków, tak żeby uwzględnić zmniejszone zapotrzebowanie na energię w	Fundacja ClientEarth Poland	Uwaga nieuwzględniona Uwaga o charakterze bardzo szczegółowym. Planowanie interwencji w zakresie osi priorytetowej 4, w zakresie rozwoju OZE i podniesienia efektywności energetycznej polegało na zachowaniu ścisłej komplementarności pomiędzy typowanymi działaniami. Sprawdzanie komplementarności, wprowadzanie dodatkowych punktów za tego rodzaju projekty będzie

		przedsięwzięciami już realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, przez co tworzące warunki dla zwielokrotnienia oczekiwanych efektów (w tym efektów synergii), w tym zwłaszcza komplementarność przedsięwzięć z zakresu modernizacji energetycznej budynków, zmniejszających zapotrzebowanie na ciepło i/lub energię elektryczną, z przedsięwzięciami polegającymi na wymianie źródła ciepła i/lub źródła energii elektrycznej na bardziej efektywne i przyjazne środowisku.”	zmodernizowanych budynkach. Efekt koordynacji inwestycji w źródła energii i/lub sieci energetyczne z modernizacją energetyczną budynków może zostać osiągnięty na przykład poprzez przyznawanie dodatkowych punktów przedsięwzięciom polegającym na wymianie źródła energii w przypadku jednoczesnej lub uprzedniej realizacji modernizacji energetycznej budynków. Warto podkreślić, że koncentracji działań na sektorze odbiorców końcowych (nie na sektorze wytwarzania i dystrybucji/przesyłu energii) wymagają dyrektywy 2006/32/WE i 2012/27/UE. Należy również zaznaczyć, że skoordynowanie tych działań pomoże w szczególności złagodzić skutki wynikające z wymiany źródeł ciepła na bardziej efektywne i przyjazne środowisku, ale zasilane droższym paliwem niż dotychczasowe źródła ciepła. Ograniczenie zapotrzebowania na ciepło (i ewentualnie także energię elektryczną) w wyniku modernizacji energetycznej budynku (zwłaszcza głębokiej modernizacji energetycznej,		przedmiotem Uszczegółowienia.
--	--	---	--	--	--------------------------------------

			prowadzącej do ograniczenia zapotrzebowania na energię o ponad 30%) sprawi, że skutki zmiany paliwa na droższe nie będą tak dotkliwe dla obywateli.		
181	Pi 4.5 lub 4/7	Zwiększenie środków na rozwój sieci ciepłowniczej w Krakowie i Małopolsce o co najmniej 1 mld zł z RPO.	Jest ona jednym z kluczowych elementów poprawy stanu powietrza w Krakowie i Małopolsce. Stolica Małopolski jest najbardziej zanieczyszczonym miastem w Polsce i jednym z najbardziej zanieczyszczonych w Europie. Sejmik Województwa Małopolskiego podjął uchwałę o zakazie używania na terenie gminy Kraków niektórych paliw, w tym węgla i ciężkich olejów. Jednak nie możemy poprzestać jedynie na tych działaniach, konieczne jest rozwijanie sieci ciepłowniczej, tak by wkrótce w Krakowie zwiększyła się ona do 1000 km., za co najmniej 250 mln zł. ze środków ZIT ustawowo zarezerwowanych w ramach RPO dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Należy również zapewnić w RPO co najmniej 750 mln zł na rozbudowę sieci	Kazimierz Barczyk, Przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie sieci ciepłowniczych będzie realizowane wyłącznie z poziomu krajowego (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko). Wynika to z zapisów Linii demarkacyjnej. Na poziomie regionalnym (MRPO) brak możliwości uruchomienia takiej interwencji. W ramach POIS 2014-2020 projekty wynikające z ZIT będą realizowane w trybie pozakonkursowym. Natomiast w trybie konkursowym wsparcie będą mogły uzyskać miasta: Nowy Sącz i Tarnów. W ramach RPO zostały przewidziane działania mające na celu eliminację niskiej emisji, w tym likwidację kotłów i pieców węglowych (PI 4.5/4.3) z przeznaczoną alokacją 110 mln euro

			ciepłowniczej w innych miastach regionu w pozostałych miastach regionu. O pozostałe środki <u>wnoszę poprzez zobowiązanie podległego nam Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do złożenia wniosku do ogólnokrajowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko o 3 miliardy złotych na kompleksowy program likwidacji niskiej emisji na terenie Krakowa i całej Małopolski</u>, podobny do wniosku złożonego do POIiŚ przez WFOŚiGW w Katowicach.		(PI 4.5).
182	Priorytet inwestycyjny 4.5	1) Brak wskazań konkretnych działań w ramach priorytetu 2) Rozliczenie projektu następowałoby na podstawie wydatków poniesionych przez osobę trzecią	Rozliczenie terminowe projektu, przy takim założeniu, może być niemożliwe	Gmina Krzeszowice	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO 1) Bardziej konkretne zapisy w PI 4.5 zostaną wprowadzone na etapie Uszczegółowienia jako przykładowe typy projektów. 2) Propozycja realizacji projektów (likwidacja źródeł niskiej emisji) pod względem finansowym jest obecnie przedmiotem analizy w zakresie zgodności z wymogami rozliczania projektów w przyszłej perspektywie.

					Będzie też przedmiotem dyskusji z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju oraz Komisją Europejską. Po uzyskaniu wszystkich opinii zostaną wprowadzone ostateczne zapisy.
183	Tytuł i zakres proponowanego priorytetu inwestycyjnego 4.5 (str. 126).	Powinien powstać wydzielony priorytet inwestycyjny (PI) pt. poprawa jakości powietrza poprzez eliminację powierzchniowych źródeł niskiej emisji.	W projekcie programu priorytet inwestycyjny 4.5 obejmuje obecnie: <i>promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych.</i> Za niewłaściwe uznajemy połączenie interwencji w obszarze eliminacji emisji ze źródeł powierzchniowych oraz zrównoważonego transportu. Niepokojącym jest również brak strategii finansowej dla eliminacji głównego źródła zanieczyszczenia powietrza w Małopolsce, tj. indywidualnych, wysokoemisyjnych palenisk na paliwa stałe w sektorze gospodarstw domowych oraz pominięcie możliwości wykorzystania instrumentów finansowych. Jeśli podział taki nie zostanie	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga nieuwzględniona Nazewnictwo i zakres priorytetów inwestycyjnych wynika z pakietu rozporządzeń regulujących zasady wsparcia ze środków europejskich w nowym okresie programowania (Rozporządzenie PE i Rady UE nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013; nr 1301/2013 z dnia 17.12.2013). PI 4.5 przewiduje interwencję w dwóch obszarach: realizacji planów gospodarki niskoemisyjnej oraz zrównoważonego transportu miejskiego. Taki podział został zachowany w 2. Projekcie MRPO pod względem rozdziału zakresu rzeczowego, przyporządkowanych oddzielnych alokacji oraz wskaźników do osiągnięcia. Alokacja przeznaczona na eliminację głównych źródeł zanieczyszczenia w Małopolsce stanowi większą część PI

			wprowadzony, to istnieje poważne ryzyko, że środki przewidziane w ramach PI 4.5 zostaną zdominowane przez jeden typ działań, np. środki na wymianę wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania zostaną skonsumowane przez transport miejski, a tym samym efekt ekologiczny nie zostanie osiągnięty. Małopolska należy do najbardziej zanieczyszczonych regionów Europy – normy jakości powietrza w miastach oraz na obszarach wiejskich znacząco przekraczają wartości dopuszczone w prawie krajowym i UE. W opublikowanym niedawno rankingu Europejskiej Agencji ds. Środowiska dwa miasta Małopolski (Kraków oraz Nowy Sącz) znalazły się wśród dziesięciu miast o największym zanieczyszczeniu pyłem zawieszonym PM10 (przebadano około 400 miast w Unii Europejskiej, dane za 2011r.) . Jak wskazuje ocena jakości powietrza za 2012r ., wszystkie trzy strefy wyznaczone na obszarze naszego województwa w celu monitoringu jakości powietrza (aglomeracja krakowska, miasto Tarnów oraz strefa małopolska) zostały zaliczone do klasy C,	4.5 tj. 110 mln euro. W kwestii dotyczącej zastosowania instrumentów finansowych ostateczne zapisy zostaną wprowadzone po uzyskaniu wyników zleconego w tym obszarze badania eksperckiego.
--	--	--	---	--

			a więc klasy najgorszej, pod względem emisji PM10, PM2,5 oraz benzo[a]pirenu. Najwyższe stężenia dla rakotwórczego benzo[a]pirenu odnotowano w 2012r. w Suchej Beskidzkiej – 19 ng/m3 (średnia roczna)– a więc 19 razy (!) ponad wartość wskazaną w prawie UE (1ng/m3). Główną przyczyną przekroczeń zanieczyszczeń są źródła powierzchniowe. Według danych Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska główną przyczyną przekroczeń średnich rocznych stężeń PM10 w Małopolsce jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków (70%), natomiast w przypadku rakotwórczego benzo(a)pirenu, aż 90% zanieczyszczeń pochodzi z indywidualnego ogrzewania budynków. Należy podkreślić, iż nawet najbardziej ambitne programy w zakresie zrównoważonego transportu w aglomeracji krakowskiej nie rozwiążą problemu wielokrotnych przekroczeń norm jakości powietrza w zakresie		
--	--	--	--	--	--

			rakotwórczego benzo(a)pirenu.		
184	Tytuł i zakres proponowanego priorytetu inwestycyjnego 4.5 (str. 126).	Wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego powinno stanowić oddzielny priorytet.	Typowo komunikacyjnym zanieczyszczeniem jest dwutlenek azotu (NO ₂). Jedyną strefą na terenie województwa, gdzie występują przekroczenia NO ₂ jest strefa Krakowska. Dla ochrony powietrza należy wspierać te interwencje, które prowadzą do ograniczenia emisji NO ₂ w strefie krakowskiej (więcej uwag w zakresie transportu poniżej).	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga nieuwzględniona Nazewnictwo i zakres priorytetów inwestycyjnych wynika z pakietu rozporządzeń regulujących zasady wsparcia ze środków europejskich w nowym okresie programowania (Rozporządzenie PE i Rady UE nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013; nr 1301/2013 z dnia 17.12.2013) – ewentualne korekty i sprostowania wprowadzone zostaną w kolejnej wersji programu.
185	Tytuł i zakres proponowanego priorytetu inwestycyjnego 4.5 (str. 126).	Zasadnym byłoby rozważenie połączenia w jednym priorytecie interwencji w zakresie następujących działań: - poprawa jakości powietrza poprzez eliminację powierzchniowych źródeł niskiej emisji - termomodernizacja budynków	Chcielibyśmy podkreślić, iż obie interwencje (termomodernizacja budynków i wymiana źródła ciepła) są ze sobą ściśle związane i mogą być połączone w ramach jednego mechanizmu finansowego. Ich rozdzielne traktowanie oraz wskazywanie innych jednostek odpowiedzialnych za dystrybucję środków finansowych spowoduje nieuzasadnione koszty. Instrument finansowy powinien być prosty i gwarantujący szybką obsługę osób pragnących dokonać wymiany	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO W ramach interwencji w CT 4 istotnym warunkiem jest kompleksowość projektów. Będzie ona szczególnie promowana przede wszystkim w PI 4.3. W kwestii zakresu wsparcia możliwego z PI 4.5 jest to uzależnione od zapisów linii demarkacyjnej i możliwości jakie istnieją w kwestii jak najszerszego wsparcia projektów kompleksowych. Kwestie te nadal podlegają

			źródła i/lub termomodernizacji budynku. W Europie funkcjonują już z powodzeniem instrumenty finansowe łączące dotacje ze zwrotnymi formami finansowania. Komisja Europejska rekomenduje wykorzystanie takich form finansowania w okresie 2014 – 2020 (przy takiej konstrukcji możliwe jest również zaangażowanie europejskich instytucji finansowych, tj. Europejski Bank Inwestycyjny czy Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Dystrybucją mogą zajmować się instytucje finansowe, np. banki. Natomiast procedura udzielania wsparcia może być maksymalnie uproszczona w celu obniżenia wysokich kosztów transakcyjnych. Przykładem jest udzielanie wsparcia w oparciu o listy certyfikowanych materiałów/produktów, pomijając konieczność sporządzenia kosztownych audytów (Niemcy, Estonia, Hiszpania, itd.). Podobnie może być w przypadku zamiany kotłów - można określić listę urządzeń kwalifikujących się do wsparcia	rozmowom z MIR. W odniesieniu do zastosowania instrumentów finansowych ostateczne zapisy zostaną wprowadzone po uzyskaniu wyników zleconego w tym obszarze badania eksperckiego.
--	--	--	--	--

			(takich, które posiadają niezbędne certyfikaty dotyczące emisyjności). Takie podejście jest dużo prostsze niż dystrybucja wśród indywidualnych odbiorców poprzez poszczególne gminy. Podejście to zachęca również do szerokiej akcji promocyjnej, która może być prowadzona na terenie całego województwa.		
186	Str. 126 Priorytet inwestycyjny 4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych. i str. 129 Priorytet inwestycyjny	Dwa różne priorytety inwestycyjne opisane jako 4.5.	Należy uspoźnić dane i zweryfikować matrycę logiczną projektu.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwagi zostaną uwzględnione w projekcie MRPO oraz Uszczegółowieniu pod względem: - uspoźnienia zapisów w matrycy logicznej i w opisie priorytetu - procedury realizacji projektów z zakresu eliminacji źródeł niskiej emisji przez odbiorców końcowych – doprecyzowanie zasad wdrażania projektów nastąpi na etapie Uszczegółowienia pod warunkiem, iż procedura ta zostanie zaakceptowana podczas negocjacji z Komisją Europejską - projekty subregionalne – szczegółowy opis trybów wyboru projektów na poziomie poszczególnych schematów zostanie określony w pracach nad

	4.5 Promowanie niskoemisyjnych strategii dla wszystkich rodzajów obszarów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym promowanie zrównoważonej mobilności Wskaźniki:	Proponowane wskaźniki rezultatu strategicznego nie pokrywają się z danymi w macierzy logicznej projektu str 82. Str 127 „Oznacza to, iż rozliczenie projektu następowałoby na podstawie wydatków poniesionych przez osobę trzecią, a nie beneficjenta projektu. W takiej sytuacji własność zakupionych rzeczy (pieców, instalacji grzewczych) od początku przysługiwałaby odbiorcom końcowym projektu, a nie beneficjentowi projektu. W celu zachowania m.in. trwałości rezultatów projektu będą zawierane umowy pomiędzy			Uszczegółowieniem MRPO. - wyboru wskaźników, które zostaną ponownie przeanalizowane w zakresie ich poprawności wyboru, przyjętych wartości i źródeł danych, - edytorskim
--	--	---	--	--	--

	beneficjentem projektu, a odbiorcami końcowymi.” – brak szczegółowych danych nt funkcjonowania systemu - proponuje się uzupełnienie informacji w zakresie zapewnienia trwałości projektu. Propozycja zmiany zapisu: „Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić mieszkańcy województwa, w tym przede wszystkim zamieszkujących regiony o najbardziej niekorzystnych warunkach pod względem jakości powietrza i występujących tam zanieczyszczeń.” Proponuje się uszczegółowienie informacji dotyczącej mechanizmu. Informacje na str. 238 nie obejmują systemu naboru projektów.			
	Str 128 „Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić mieszkańcy województwa, w tym przede wszystkim zamieszkujących regiony o najniekorzystniejszych warunkach pod względem jakości powietrza i występujących tam zanieczyszczeń.” Str 128 „W ramach priorytetu			

	inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego.” Str 129 Wskaźniki produktu	Zgodnie z opisem na str. 127 „W celu osiągnięcia jak największego efektu ekologicznego w wyniku realizacji działania planowane jest przyjęcie odrębnej ścieżki dofinansowania takich projektów. Mając na uwadze, iż głównymi źródłami zanieczyszczeń są indywidualne systemy ogrzewania mieszkań, odbiorcami końcowymi projektu byłiby m.in. mieszkańcy, osoby prawne. Wprowadzenie odrębnej procedury polegałoby na uwzględnieniu możliwości rozliczania wszelkich prac zrealizowanych bezpośrednio przez ww. indywidualnych końcowych odbiorców projektu w oparciu o wystawiane na nich, jako na osoby trzecie rachunki, przy			
--	---	--	--	--	--

		założeniu, że beneficjentem przyznawanej pomocy byłyby jednostki samorządu terytorialnego”. Biorąc pod uwagę, iż odbiorcami projektu mają być osoby indywidualne należy uszczegółowić wartość docelową wskaźnika określoną na poziomie 42 szt. Może się okazać, że jeden projekt pozwoli osiągnąć zakładany wskaźnik. Proponuje się wyjaśnić jak została oszacowana wartość wskaźnika i dokonać weryfikacji czy faktycznie jest ona poprawna. Proponuje się określić metody oceny natężenia ruchu drogowego. Podobnie dla osi 7. Wskaźniki produktu należy zweryfikować w odniesieniu do opisu priorytetu na stronie 130. Opis obejmuje więcej			
	Str. od 129 Transport – zrównoważona mobilność - brak priorytetu w matrycy logicznej.				

		mierzalnych działań niż wymienione w tabeli wskaźników (np. trasy rowerowe, budowa instalacji do dystrybucji biokomponentów i biopaliw lub innych nośników energii dla komunikacji zbiorowej itd.) Proponuje się dostosować zapisy, tak aby były spójne.			
187	PI 4.5 wskaźniki	Zwiększenie długości tras rowerowych	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie. Program operacyjny, ze względu na swój charakter, nie uwzględnia wszystkich wskaźników mających potencjalne zastosowanie do projektów, jakie będą realizowane w ramach danej osi, a jedynie te najbardziej reprezentatywne dla celów osi - wskaźniki będą uzupełniane na poziomie Uszczegółowienia MRPO oraz systemu informatycznego obejmującego wskaźniki produktu, mające zastosowanie bezpośrednio

					do projektów realizowanych w poszczególnych osiach.
188	Opis PI 4.5	W opisie PI 4.5 należy określić, iż wsparcie działań w obszarze źródeł powierzchniowych udzielane będzie na interwencje wskazane w programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.	Program określa działania w poszczególnych strefach województwa małopolskiego. Określa on m.in. wymogi jakie powinny spełniać nowoczesne kotły na paliwa stałe (węgiel, drewno), tj. powinny one być zgodne z normą projektu rozporządzenia Ecodesign.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Do MRPO zostaną wprowadzone zapisy dotyczące zgodności kierunków interwencji z wnioskami wynikającymi z Programu Ochrony Powietrza. Do MRPO nie zostaną jednak wprowadzone tak szczegółowe zapisy, jak wymogi dla wymienianych kotłów. Jest to etap prac nad Uszczegółowieniem i podejmowanych wtedy decyzji w kwestii wymogów stawianych beneficjentom.
189	PI 4.5, Wskaźniki rezultatu (str. 127)	Należy dodać wskaźnik rezultatu – liczba wymienionych/zlikwidowanych palenisk na paliwa stałe. Liczba niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe: Wartość bazowa określona w POP (2013): 154.649 Wartość docelowa (2020): 46.395.	Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego (POP) określił, iż konieczna jest likwidacja starych, niskosprawnych kotłów na paliwa stałe ogrzewających łącznie 154.649 lokali w województwie małopolskim. Mankamentem RPO jest to, iż nie zawiera on celów ilościowych w zakresie eliminacji starych, niskosprawnych kotłów o których mowa w POP.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Analizie poddane zostaną

			W POP przewidziano ich eliminację do 2023 r., wskazane jest aby fundusze UE otworzyły proces wymiany tych urządzeń (70% redukcji do 2020 r.) Liczba wymienionych/zlikwidowanych palenisk na paliwa stałe powinna być podstawowym wskaźnikiem rezultatu (znacznie bardziej miarodajnym niż zredukowane emisje, choć ten wskaźnik należy również pozostawić). Określenie wskaźnika emisyjnego obarczone jest istotnym błędem, dlatego też informacja dotycząca liczby wymienionych/zlikwidowanych palenisk powinna zostać uwzględniona jako wskaźnik rezultatu. Przykładowo wskaźnikiem rezultatu może być wymiana 50 tys. niskosprawnych palenisk na urządzenia spełniające standardy emisyjne normy Ecodesign. Należy zaznaczyć, iż umieszczenie takiego wskaźnika nie generuje żadnych dodatkowych kosztów.		również pod względem zgodności z zapisami w Programie Ochrony Powietrza. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
190	PI 4.5, Wskaźniki rezultatu (str. 127)	W tabeli należy wprowadzić cele w zakresie redukcji emisji PM10 zgodne z Programem ochrony powietrza dla	W projekcie RPO oraz programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego występują niespójności i błędy.	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	Uwaga będzie uwzględniona w projekcie MRPO w zakresie weryfikacji wskaźnika dot. emisji pyłu w.

		województwa małopolskiego. W zakresie ograniczenia emisji przemysłowej jest to 756 Mg/rok (str. 77 POP). W zakresie eliminacji niskosprawnych źródeł na paliwa stałe wymagany efekt ekologiczny do 2023 r. to 4.559,3 Mg/rok (str. 48).	Na stronie 127 projektu RPO przedstawiono w tabeli następujące wartości: emisje w 2011 roku (rok bazowy) to 31.900 Mg/rok i emisje w 2023 r. na poziomie 22.900 Mg/rok. Co odpowiada redukcji 9.000 Mg/rok. Nielogicznym jest podawanie jako wskaźnika rezultatu RPO zagregowanej wartości ograniczonych emisji na terenie województwa (9.000 Mg/rok) niezależnie od źródeł i miejsca pochodzenia tych emisji. Właściwym jest posługiwanie się celami określonymi w programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego: W zakresie ograniczenia emisji przemysłowej jest to 756 Mg/rok (str. 77 POP). W zakresie eliminacji niskosprawnych źródeł na paliwa stałe wymagany efekt ekologiczny do 2023 r. to 4.559,3 Mg/rok (str. 48). W zakresie rozbudowy sieci ciepłowniczych wymagany efekt ekologiczny do 2023 r. określono na poziomie 442,78 Mg/rok. Oddzielnie należy przedstawić wskaźniki rezultatu dla transportu.		W kwestii dotyczącej ujęcia wskaźnika dla sieci ciepłowniczych uwaga niezasadna ze względu na możliwość realizacji takich inwestycji wyłącznie z poziomu krajowego.
--	--	--	--	--	--

191	Udział instrumentów finansowych w PI 4.5 (str. 129)	W opisie należy umieścić możliwość zastosowania instrumentów finansowych. <i>[Należy opracować koncepcję instrumentu finansowego wspierającego likwidację starych, niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe].</i>	W projekcie zapisano, że w ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych. Takie podejście jest nieuzasadnione. Dotarcie to dziesiątków tysięcy indywidualnych użytkowników palenisk na paliwa stałe z ofertą wsparcia finansowego może być znacznie bardziej efektywne przy udziale instrumentów finansowych (zagadnienie to należy poddać szczegółowej ocenie). Założenie, iż to gminy, w ramach PONE, będą przekazywać dotacje dla ludzi na likwidację wysokoemisyjnych palenisk jest wielce ryzykowne i nieefektywne z punktu widzenia kosztów organizacji systemu. Dystrybucją dotacji (bądź subsydiowanych kredytów) powinny zajmować się instytucje posiadające do tego odpowiednie kompetencje (np. w innych krajach UE często stosowanym modelem jest dystrybucja instrumentów wsparcia poprzez banki). Taki model wsparcia funkcjonuje również w Polsce,	Stowarzyszenie Krakowski Alarm Antysmogowy	W chwili obecnej podtrzymuje się aktualny zapis, jednak ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące strategii wdrażania wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych zależą będą od wyników analiz prowadzonych w związku z koniecznością wypełnienia obowiązków zawartych w art. 37 Rozporządzenia ogólnego (Nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013) oraz możliwości określonych w krajowym ustawodawstwie.
-----	---	---	---	--	---

			np. dopłaty do kolektorów słonecznych, których dystrybucją zajmują się banki, które podpisały umowę z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Ponieważ na chwilę obecną nie została wypracowana koncepcja finansowania eliminacji powierzchniowych źródeł niskiej emisji należy pozostawić w tekście programu możliwość wykorzystanie instrumentów finansowych. Projekt RPO przewiduje wykorzystanie instrumentów finansowych w PI 4.3: <i>wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym</i>. Na str. 125 wskazano: Wykorzystanie instrumentów zwrotnych lub mieszanych form wsparcia, łączących wsparcie zwrotne z dotacjami, rozważane jest w szczególności w odniesieniu do interwencji dotyczących termomodernizacji budynków w sektorze mieszkaniowym.		
--	--	--	--	--	--

192	Priorytet inwestycyjny 4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych / s. 128 / Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania	Obecne brzmienie: „komplementarność z przedsięwzięciami już realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, przez co tworzące warunki dla zwielokrotnienia oczekiwanych efektów (w tym efektów synergii)” Proponowane brzmienie: „komplementarność z przedsięwzięciami już realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, przez co tworzące warunki dla zwielokrotnienia oczekiwanych efektów (w tym efektów synergii), w tym zwłaszcza komplementarność przedsięwzięć z zakresu modernizacji energetycznej budynków, zmniejszających zapotrzebowanie na ciepło i/lub energię elektryczną, z przedsięwzięciami	Modernizacja energetyczna budynków powinna być absolutnym priorytetem jeżeli chodzi o poprawę efektywności energetycznej, ponieważ wpływa na zapotrzebowanie na energię. Dodatkowe inwestycje, takie jak budowa/rozbudowa sieci ciepłowniczej czy też wymiana źródeł ciepła na bardziej efektywne i przyjazne środowisku, powinny być realizowane w koordynacji z modernizacją energetyczną budynków, tak żeby uwzględnić zmniejszone zapotrzebowanie na energię w zmodernizowanych budynkach. Efekt koordynacji inwestycji w źródła energii i/lub sieci energetyczne z modernizacją energetyczną budynków może zostać osiągnięty na przykład poprzez przyznawanie dodatkowych punktów przedsięwzięciom polegającym na wymianie źródła energii w przypadku jednoczesnej lub uprzedniej realizacji modernizacji energetycznej budynków. Warto podkreślić, że koncentracji działań na sektorze odbiorców końcowych (nie na sektorze wytwarzania i dystrybucji/przesyłu	Fundacja ClientEarth Poland	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Uwaga ma raczej charakter uszczegóławiający. Planowanie interwencji w zakresie osi priorytetowej 4, w zakresie rozwoju OZE i podniesienia efektywności energetycznej polegało na zachowaniu ścisłej komplementarności pomiędzy typowanymi działaniami. Sprawdzanie komplementarności, wprowadzanie dodatkowych punktów za tego rodzaju projekty będzie przedmiotem Uszczegółowienia.
-----	--	---	---	------------------------------------	---

		polegającymi na wymianie źródła ciepła i/lub źródła energii elektrycznej na bardziej efektywne i przyjazne środowisku.”	energii) wymagają dyrektywy 2006/32/WE i 2012/27/UE. Należy również zaznaczyć, że skoordynowanie tych działań pomoże w szczególności złagodzić skutki wynikające z wymiany źródeł ciepła na bardziej efektywne i przyjazne środowisku, ale zasilane droższym paliwem niż dotychczasowe źródła ciepła. Ograniczenie zapotrzebowania na ciepło (i ewentualnie także energię elektryczną) w wyniku modernizacji energetycznej budynku (zwłaszcza głębokiej modernizacji energetycznej, prowadzącej do ograniczenia zapotrzebowania na energię o ponad 30%) sprawi, że skutki zmiany paliwa na droższe nie będą tak dotkliwe dla obywateli.		
193	PI 4.5, str. 130	Proponuje się rozszerzenie zapisów: „(...)Wsparcie dotyczyć będzie w szczególności zakupu środków transportu na potrzeby obsługi miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie – przyjazny środowisku nowy tabor	Racjonalizacja wykorzystania energii elektrycznej będąca efektem np. modernizacji napędów w taborze tramwajowym przełoży się na obniżenie emisji ciepła przez potencjalnych producentów (elektrociepłownie), gdyż nie będzie potrzeby wykorzystania określonej ilości energii. Racjonalne zużycie energii przez tabor tramwajowy	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO

		autobusowy. Możliwa jest również modernizacja taboru pod kątem ograniczeń emisji substancji szkodliwych i racjonalizacji wykorzystania energii elektrycznej. (...) Ważnym uzupełnieniem inwestycji w infrastrukturę transportu miejskiego mogą być udogodnienia dla ruchu niezmotoryzowanego (pieszego i rowerowego) (...) oraz budowa instalacji do dystrybucji biokomponentów i biopaliw lub innych nośników energii dla komunikacji zbiorowej a także dostosowanie zaplecza technicznego do obsługi i eksploatacji ekologicznego taboru”,	to oczywiście mniejsze zapotrzebowanie na energię z sieci krajowej. Mniejsza emisja gazów do atmosfery może mieć pozytywny wpływ na zjawisko „efektu cieplarnianego”. Zatem modernizacja taboru tramwajowego mająca na celu racjonalne wykorzystanie energii elektrycznej pośrednio wpływa na zmniejszenie emisji gazów do atmosfery. Eksploatacja zakupionych środków transportu, przyjaznych środowisku lub zmodernizowanego taboru transportu zbiorowego (pod kątem ograniczenia emisji substancji szkodliwych) wymaga również stworzenia właściwych warunków do codziennej obsługi tych pojazdów, zgodnie z wymaganiami producenta czy wymogami środowiskowymi. Z punktu widzenia operatora wiąże się to niejednokrotnie z koniecznością dostosowania zaplecza technicznego (stacji obsługi) poprzez jego modernizację czy przebudowę. Założony efekt związany z zakupem czy modernizacją taboru może być możliwy do osiągnięcia przy jednoczesnych zmianach w zapleczu technicznym.		
--	--	--	---	--	--

194	PI 4.5 promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących;	Zwiększenie środków przeznaczonych na rozwój transportu rowerowego w miastach - mieście Krakowie.	Miasto Kraków - posiada niespójną sieć tras rowerowych lub całkowity ich brak szczególnie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych prowadzących do centrum miasta, jak i łączących poszczególne części miasta - tras rowerowych wzdłuż głównych dróg jak Aleje Trzech Wieszczów (Konopnickiej, Krasińskiego, Słowackiego), wzdłuż Turowicza, Powstańców Śląskich Wielkopolskich, Nowohuckiej brak, a występuje wiele miejsc całkowicie nieprzyjaznych rowerzystom, a które służą wyłącznie samochodom odbierając alternatywne formy transportu, które mogłyby zachęcić do zmiany środka transportu . Niestety wymaga to kosztownych inwestycji, ponieważ są to drogi całkowicie nieprzyjazne, posiadające wiele zwężeń uniemożliwiających poprowadzenie odseparowanej drogi dla rowerów, co wiąże się z kosztownymi rozwiązaniami.	Mateusz Kania - członek stowarzyszenia Kraków Miastem Rowerów	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Dla projektów polegających na budowie wysokiej jakości infrastruktury rowerowej oraz promocji transportu rowerowego zostanie zaplanowane osobne poddziałanie/konkurs podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO. Nabór propozycji projektów przeprowadzony w okresie VII - IX 2012 r. do Banku Projektów Regionalnych wskazuje na niewielki poziom zainteresowania miast tym typem inwestycji, mimo to zapisy projektu MRPO dają możliwość ich realizacji.
195	PI 4.5, str. 129-132	Temat transportu rowerowego wymieniony jest tylko w jednym zdaniu: „Ważnym uzupełnieniem inwestycji w infrastrukturę	W dokumencie ówczesnego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” wśród możliwych zestawów kierunków	Kraków Miastem Rowerów	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Dla projektów polegających na budowie wysokiej jakości

		transportu miejskiego mogą być udogodnienia dla ruchu niezmotywowanego (pieszego i rowerowego) – w tym, np. rozwój systemów tras rowerowych...” . Transport rowerowy traktowany jest zatem jako coś dodatkowego. Tymczasem rower staje się coraz bardziej popularnym środkiem transportu w wielu rozwiniętych krajach świata. Dotyczy to codziennych podróży do pracy, szkoły oraz na zakupy, a nie tylko weekendowych wycieczek. Aby jednak ten rodzaj transportu stał się konkurencyjnym sposobem komunikacji, niezbędne jest prowadzenie przez władze lokalne oraz krajowe prorozwojowej polityki rowerowej. Zasadne zatem byłoby stworzenie w nowym MRPO osobnego działania oraz ogłoszenie konkursu	interwencji do realizacji w ramach Strategii ZIT na pierwszym miejscu znalazły się inwestycje skierowane na rozwój zrównoważonego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny, gdzie wymienione jest m.in. budowa parkingów i ścieżek rowerowych. Także w Prognozie oddziaływania na środowisko wstępnego projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2022 na stronie 30 stwierdzono, iż „Poziom inwestycji w ścieżki rowerowe jest niewielki. Długość ścieżek rowerowych w 2010 roku w Krakowie obejmowała łącznie 96,7 km, w roku 2010 wykonano ich zaledwie 0,1 km.” Dodatkowo na stronie 46 zauważono, że „ W przypadku emisji liniowej zakłada się, że ograniczenie emisji przyniosą następujące działania:[...] tworzenie zintegrowanej sieci dróg rowerowych w miastach...” . W „Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020” w Obszarze 3. Infrastruktura dla		infrastruktury rowerowej oraz promocji transportu rowerowego zostanie zaplanowane osobne poddziałanie/konkurs podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO. Nabór propozycji projektów przeprowadzony w okresie VII - IX 2012 r. do Banku Projektów Regionalnych wskazuje na niewielki poziom zainteresowania miast tym typem inwestycji, mimo to zapisy projektu MRPO dają możliwość ich realizacji.
--	--	--	---	--	--

		skierowanego jedynie na projekty polegające na budowie wysokiej jakości infrastruktury rowerowej oraz promocji transportu rowerowego w codziennych podróżach. Wśród inwestycji mogły by się znaleźć kompleksowa rozbudowa sieci dróg rowerowych w miastach, tworzenie i rozbudowa miejskich wypożyczalni rowerów, budowa parkingów Bike&Ride itp. Konsekwencją powyższych działań powinno być zwiększenie alokacji środków na to działanie w celu zapewnienia odpowiedniego finansowania inwestycji.	dostępności komunikacyjnej, Kierunek polityki rozwoju 3.4 Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu, wśród kluczowych zadań wymienia się „tworzenie warunków dla spójności sieci miejskiej poprzez rozwiązania w zakresie transportu (w tym również infrastruktury rowerowej [...])”. Za najlepszy środek transportu w Polsce uważa się samochód. Tymczasem posiada on najwięcej wad. Jak pokazuje raport przeprowadzony przez firmę Deloitte w 7 największych miastach Polski w 2010 roku pracujący w nich ludzie, na staniu w korkach stracili 16 mln zł dziennie, 351 mln miesięcznie czyli ponad 4,2 mld rocznie. Stanowi to równowartość wydatków państwa na naukę lub połowę wydatków na wynagrodzenia w całej administracji publicznej. W przeliczeniu na jednego mieszkańca-kierowcę koszt ten wyniósł prawie 3 tys. zł, a więc przeciętną jednomiesięczną pensję. Odejmując VAT i akcyzę od sprzedanego paliwa, które zasiły budżet państwa, strata dla całej		
--	--	---	--	--	--

			gospodarki wyniosła 3,7mld zł w 2010 roku. Autorzy podkreślają jednak, że szacunki te są najprawdopodobniej zaniżone. Wydawać by się mogło, że najlepszym rozwiązaniem jest zwiększanie przepustowości układu drogowego. Należy jednak pamiętać, że przestrzeń posiada takie cechy jak ograniczoność, opór i zróżnicowanie oraz podobnie jak czas jest dobrem niepomnażalnym. Na coraz bardziej rosnące koszty wpływ ma także kurczenie się zasobów ropy naftowej, oraz wzrost jej ceny co bezpośrednio skutkuje wyższymi opłatami za benzynę. Tymczasem transport jest jedynym sektorem gospodarki, w którym systematycznie wzrasta zużycie energii. Kolejnym negatywnym skutkiem jest rosnąca emisja hałasu i spalin. Hałas jest bardzo szkodliwy dla zdrowia psychicznego i fizycznego, głównie z powodu zaburzeń snu, a ruch samochodowy jest jego główną przyczyną. Samochody są też największym źródłem zanieczyszczenia powietrza, emitując między innymi takie związki jak węglowodory, tlenki azotu,		
--	--	--	--	--	--

			tlenek węgla, a także ozon i pyły kancerogenne. Związki te w większości są rakotwórcze, wywołują astmę oraz wiele innych schorzeń, wpływając ogólnie na zmniejszenie sprawności człowieka. Zanieczyszczenie ma wpływ nie tylko na zdrowie ludzi ale także zasoby przyrodnicze oraz trwałość materiałów. Najważniejsze zalety jakie posiada transport rowerowy można usystematyzować w czterech grupach: • efektywność transportu, • ochrona środowiska naturalnego, • zdrowie i sprawność fizyczna rowerzystów, • oddziaływanie gospodarcze i społeczne. Efektywność transportu objawia się przede wszystkim czasem przejazdu. Według badań w europejskich miastach 30% przejazdów samochodem jest krótszych niż 3 km, a 50% krótszych niż 5 km. A na krótkich dystansach, właśnie do 5 km, rower stanowi najszybszy i najbardziej elastyczny rodzaj transportu,		
--	--	--	--	--	--

			biorąc po uwagę dotarcie „od drzwi do drzwi”. Elastyczność podróży rowerem pozwala z kolei dowolnie zaplanować trasę, łatwo zmienić cel i kierunek podróży, dojechać do miejsc niedostępnych dla innych środków transportu bez konieczności dojścia lub długiego szukania miejsca parkingowego. Do samego zaparkowania roweru potrzeba też o wiele mniej przestrzeni. Obliczono, że zajęcie powierzchni przez zaparkowany rower wynosi zaledwie 8% w porównaniu do samochodu. Zatem około 10 rowerów potrzebuje tyle samo miejsca co jeden samochód. Także wyprodukowanie i zainstalowanie stojaka na rowery kosztuje dużo taniej niż wybudowanie tradycyjnego parkingu. Zalety transportu rowerowego dla ochrony środowiska są niepodważalne, gdyż nie posiada on żadnej z wad samochodu, wymienionych wcześniej. Rowery nie emitują spalin, nie hałasują, ani nie potrzebuje paliwa. Nie zabiera także przestrzeni ludziom oraz		
--	--	--	---	--	--

			zwierzętom i roślinom, niezbędnej do powstania całej infrastruktury drogowej. Bardzo ważny jest także wpływ korzystania z roweru na poprawę zdrowia oraz kondycji fizycznej. Obecnie pojawiają się coraz większe problemy z tak zwanymi chorobami cywilizacyjnymi, a to właśnie brak ruchu, jest postrzegany przez lekarzy i specjalistów na całym świecie, jako jedna z głównych przyczyn ich występowania. Jazda na rowerze jest przyjemna, prosta, przystępna cenowo i jest skuteczną formą ćwiczeń z której można korzystać codziennie przy zwykłych obowiązkach, takich jak dojazd do pracy, szkoły czy na zakupy. Korzystanie z roweru wcale nie jest też niebezpieczne, a korzyści płynące dla zdrowia publicznego wydatnie przekraczają ryzyko wystąpienia wypadków. Jednocześnie jednak większy udział rowerów w ruchu, poprawia bezpieczeństwo i zmniejsza ilość wypadków. W kontekście rozwoju województwa najważniejsze są jednak oddziaływania		
--	--	--	--	--	--

			społeczne i gospodarcze. Transport samochodowy powoduje wykluczenie z możliwości samodzielnego przemieszczania się sporej grupy ludzi, których na przykład nie stać na posiadanie samochodu lub nie mogą prowadzić ze względu na minimalny wiek wymagany do zdobycia prawa jazdy. Tymczasem osoby poniżej 18 roku stanowią około 20% mieszkańców Małopolski. Transport rowerowy powoduje demokratyzację sposobów przemieszczania się oraz zwiększa dostępność i autonomię całej infrastruktury dla dzieci, młodzieży i osób starszych. Istnieją nawet specjalne rowery dostosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Zakup oraz użytkowanie roweru jest relatywnie tanie, przez co znajduje się w zasięgu finansowym praktycznie każdego. Za wyjątkiem chodzenia pieszo, koszt przejazdu rowerem w przeliczeniu na kilometr jest najniższy w porównaniu z innymi sposobami przemieszczania się. Transport rowerowy zazwyczaj pomija się, jeżeli		
--	--	--	---	--	--

			chodzi o rozwój gospodarczy, gdyż to samochody są postrzegane jako czynnik napędzający rozwój. Należy jednak zwrócić uwagę na wymienione już olbrzymie oszczędności występujące w ochronie zdrowia oraz wynikające z mniejszych korków, środków które mogą być przeznaczone na inne, ważniejsze cele. Bardziej płynny transport, czyste środowisko oraz zdrowi mieszkańcy, mogą mieć duże znaczenie w kontekście konkurencyjności regionów i być sporym atutem przy wyborze lokalizacji przez firmy z innych działów gospodarki. Korzyści dla miast to również oszczędność miejsca na jezdni i parkingi, a także pieniędzy na budowę nowej infrastruktury i utrzymanie starej. Poprzez mniejsze zanieczyszczenie powietrza, brak hałasu, bardziej dostępne miejsca publiczne, większe bezpieczeństwo na drogach, następuje ogólna poprawa jakości życia w mieście, co zwiększa również atrakcyjność mieszkaniową, szczególnie w zakresie mieszkań rodzinnych. Rynek rowerowy to także olbrzymi biznes, gdyż praktycznie każdy może posiadać rower.		
--	--	--	---	--	--

			Sklepy, hurtownie, fabryki, punkty serwisowe oraz wypożyczalnie rowerów zapewniają miejsca pracy, a co za tym idzie korzyści dla gmin jak i całego regionu. Postawienie na transport rowerowy może bardzo korzystnie wpłynąć na wizerunek małopolski jako nowoczesnego regionu promującego transport rowerowy wzorem wielu państw Europy zachodniej. Przy projektowaniu infrastruktury rowerowej należy położyć duży nacisk na wysoką jakość wprowadzanych rozwiązań. Zapewnić to może stosowanie pięciu wymogów holenderskiej organizacji standaryzacyjnej CROW, a więc: • spójność, • bezpośredniość, • wygoda, • bezpieczeństwo, • atrakcyjność.		
196	Priorytet inwestycyjny 4.5 Promowanie niskoemisyjnych strategii dla wszystkich rodzajów obszarów, w	Stworzenie spójnej sieci rowerowej pozwalającej na połączenie międzydzielnicowe (nie tylko sieć prowadząca do centrum) oraz połączenie z	Rower jest bardzo ważną alternatywą dla krótkich podróży miejskich, nie tworzy kongestii ani emisji. Niestety brak spójnej sieci (bezpiecznych DDR) podobnej jak samochodowej nie	Andrzej Janowski	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO - obecne zapisy programu umożliwiają realizację tego typu projektu. Postulat przygotowania

	szczegółności dla obszarów miejskich, w tym promowanie zrównoważonej mobilności temat transportu rowerowego	gminami ościennymi, przede wszystkim z Wieliczką, głównie dzięki wykorzystaniu terenu tzw. „rezerwy kolejowej” czyli gdzie można wzdłuż torowiska.	zachęca do wyboru tego środka transportu i tym samym ograniczania emisji. Kraków jest stosunkowo płaskim miastem a trasa kolejowa do Wieliczki również charakteryzuje się niewielkimi przewyższeniami. Wykorzystanie jej jako element trasy rowerowej, z dala od ruchu miejskiego może zachęcić ludzi do używania jej do dojazdów do pracy jak również stanowić ciekawą trasę turystyczną umożliwiającą dojazd z Krakowa do np. Kopalni soli w Wieliczce		przedsięwzięcia adresowany do podmiotów odpowiedzialnych za politykę transportową Miasta Krakowa i jego obszaru funkcjonalnego.
197	Priorytet: 4.5, str. 132 Wskaźniki Produktu	Uwzględnić w wartości wskaźnika „Liczba zakupionego lub zmodernizowanego taboru pasażerskiego...”, wartości wynikające z projektów dot. zakupu taboru, a zakładanych do realizacji w innych ośrodkach, niż krakowski (m.in. na podstawie wcześniej zgłoszonych już uwag do PS Transport i Komunikacja),	Aktualizacja wartości wskaźnika.	Gmina Miasta Tarnowa	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie. Szacowana wartość wskaźnika uwzględnia plany inwestycyjne innych miast aniżeli Kraków, który z racji demarkacji pomiędzy krajowym a regionalnymi programami operacyjnymi w tym zakresie będzie najprawdopodobniej beneficjentem PO IIŚ.
198	Str. 133 Priorytet inwestycyjny 4.7	Brak mierników na potrzeby określenia wskaźników	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie

	Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkowaną energię ciepłą	rezultatu. W wykazie wskaźników produktu pominęto budowę przyłączy do sieci ciepłowniczych i elektroenergetycznych do wykorzystania ciepła użytkowego wyprodukowanego w jednostkach wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu.		Gospodarki Wodnej w Krakowie	programu – w osi priorytetowej 4 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 4 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
199	PI 4.7, str. 133	Obecna treść: W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych. Proponowana treść: W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się	Wnioski wynikające ze stosowania instrumentów finansowych w latach poprzednich wskazują, że poprzez ich zwrotny charakter, zwiększają one ilość zaangażowanego kapitału prywatnego w stosunku do klasycznego systemu dotacyjnego, zwiększając tym samym ilość realizowanych inwestycji, a przez to wpływ na rozwój i gospodarkę regionu. Dlatego też warto, aby decyzja dotycząca zastosowania (lub nie)	Jakub Miler / Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć	W chwili obecnej podtrzymuje się aktualny zapis, jednak ostateczne rozstrzygnięcia dotyczące strategii wdrażania wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych zależą będą od wyników analiz prowadzonych w związku z koniecznością wypełnienia obowiązków zawartych w art. 37 Rozporządzenia ogólnego (Nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013) oraz

		wykorzystanie zarówno wsparcia w formie bezzwrotnych dotacji (w bardzo ograniczonym zakresie) jak i w formie zwrotnej, tj. z wykorzystaniem instrumentów finansowych. Wykorzystanie instrumentów zwrotnych lub mieszanych form wsparcia, łączących wsparcie zwrotne z dotacjami, rozważane jest w odniesieniu do wszystkich interwencji w tym priorytecie inwestycyjnym, poza przeprowadzeniem audytu energetycznego. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia z wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia,	instrumentów finansowych poparta była odpowiednią oceną ex-ante.		możliwości określonych w krajowym ustawodawstwie.
--	--	--	---	--	--

		przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 32 projektu rozporządzenia ogólnego. IZ prowadzi prace nad zleceniem badania eksperckiego na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 32 projektu rozporządzenia ogólnego.			
200	PI 4.7, str. 133	Proponuje się uzupełnić obszary wsparcia o: <i>budowę i rozbudowę infrastruktury umożliwiającej dystrybucję energii cieplnej z jednostek wytwarzania energii w skojarzeniu (kogeneracji).</i>	Rozbudowa sieci ciepłej dostarczającej energię ciepłą wytwarzaną w kogeneracji do nowych obszarów spowoduje racjonalne wykorzystanie energii i urządzeń przesyłowych co wpisuje się w regionalną politykę energetyczną przyjazną środowisku.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy Linii demarkacyjnej wsparcie dla rozwoju sieci ciepłowniczych przewidują wyłącznie w ramach Priorytetu inwestycyjnego 4.5 z poziomu krajowego. Wsparcie na tego rodzaju projektu nie będzie możliwe z MRPO.
201	Priorytet inwestycyjny 4.7 Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii	<u>Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe</u> 3. Przedsiębiorcy (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby inwestycyjne w obszarze budowy jednostek wytwarzania ciepła i energii	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO - umożliwiając one wsparcie dla beneficjentów będących przedmiotem uwagi.

	cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkowaną energię ciepłą / Strona 134 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe		elektrycznej opartych o odnawialne źródła energii. Brak wsparcia dla dużych przedsiębiorców posiadających potrzeby z zakresu inwestycji w obszarze budowy i przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła opartych o odnawialne źródła energii będzie miał negatywny wpływ na osiągnięcie celu dotyczącego zwiększenia efektywności energetycznej, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcji emisji CO₂.		Wsparcie w ramach PI 4.7 będzie udzielane w oparciu o moc energii elektrycznej, co oznacza iż beneficjentami mogą być MŚP jak i duzi przedsiębiorcy. W związku z czym nie ma konieczności uszczegóławiania zapisów na poziomie programu.
202	Priorytet inwestycyjny 4.7 Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii ciepłej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkowaną energię ciepłą / s.134 / Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania	Obecne brzmienie: „komplementarność z przedsięwzięciami już realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, przez co tworzące warunki dla zwielokrotnienia oczekiwanych efektów (w tym efektów synergii)” Proponowane brzmienie: „komplementarność z	Modernizacja energetyczna budynków powinna być absolutnym priorytetem jeżeli chodzi o poprawę efektywności energetycznej, ponieważ wpływa na zapotrzebowanie na energię. Dodatkowe inwestycje, takie jak budowa/rozbudowa sieci ciepłowniczej czy też wymiana źródeł ciepła na bardziej efektywne, powinny być realizowane w uzupełnieniu modernizacji budynków, tak żeby uwzględnić zmniejszone zapotrzebowanie na energię w zmodernizowanych budynkach. Efekt	Fundacja ClientEarth Poland	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Uwaga o charakterze bardzo szczegółowym. Planowanie interwencji w zakresie osi priorytetowej 4, w zakresie rozwoju OZE i podniesienia efektywności energetycznej polegało na zachowaniu ścisłej komplementarności pomiędzy typowanymi działaniami. Sprawdzanie komplementarności, wprowadzanie dodatkowych punktów

		przedsięwzięciami już realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, przez co tworzące warunki dla zwielokrotnienia oczekiwanych efektów (w tym efektów synergii), w tym zwłaszcza komplementarność przedsięwzięć z zakresu modernizacji energetycznej budynków, zmniejszających zapotrzebowanie na ciepło i/lub energię elektryczną, z przedsięwzięciami polegającymi na wymianie źródła ciepła i/lub źródła energii elektrycznej na bardziej efektywne i przyjazne środowisku.”	koordynacji inwestycji w wysokosprawną kogenerację z modernizacją energetyczną budynków może zostać osiągnięty poprzez wprowadzenie obowiązku przedłożenia audytu energetycznego, obejmującego analizę rozwiązań alternatywnych wobec inwestycji kogeneracyjnej, wykazującego opłacalność planowanej inwestycji, i przyznawanie dodatkowych punktów w przypadku uprzedniej realizacji modernizacji energetycznej budynków. Koncentracji działań na sektorze odbiorców końcowych (nie na sektorze wytwarzania i dystrybucji/przesyłu energii) wymagają dyrektywy 2006/32/WE i 2012/27/UE.		za tego rodzaju projekty będzie przedmiotem Uszczegółowienia.
2.5 OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO					
203	MRiRW zabiega, aby w polityce spójności znalazło się wsparcie dla zadań związanych z budową i modernizacją urządzeń melioracji wodnych (w PO	W ramach PI 5.2. należy przewidzieć możliwość wsparcia zadań związanych z budową i modernizacją urządzeń melioracji wodnych. Ponadto planowany zakres działań w zakresie retencji	Proponowany zakres działań w opisie Priorytetu inwestycyjnego 5.2. pomija działania z zakresu gospodarki wodnej w rolnictwie, odnoszące się w szczególności do budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych, w tym jazów, stopni wodnych i zastawek.	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju	Uwaga nieuwzględniona Poziom uszczegółowienia rodzaju działań podejmowanych w zakresie małej retencji zostanie dokonany na etapie Uszczegółowienia Podkreślenia wymaga fakt, iż możliwe

	Infrastruktura i Środowisko lub na poziomie regionalnym). W związku z powyższym MRiRW zgłasza poniższą propozycję do projektu RPO (z uwagi na wciąż nieuzgodniony postulat zapisów tego działania w PO Infrastruktura i Środowisko). Priorytet inwestycyjny 5.2. „Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi” (str. 139)	należy rozszerzyć o remont i budowę jazów, stopni wodnych i zastawek dla zwiększenia retencji korytowej i gruntowej,	Działania te służą regulowaniu poziomu wód, zwiększeniu retencji korytowej i gruntowej oraz ochronie terenów rolnych przed powodzią, a tym samym przyczyniają się do wzmocnienia odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu oraz zwiększają możliwość zapobiegania zagrożeniom naturalnym (głównie powodziom i suszom) i reagowaniu na nie. W latach 2007-2013 projekty dotyczące małej retencji wodnej oraz melioracji wodnych realizowano w ramach PROW 2007-2013, w działaniu Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem o dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi, którego beneficjentami były wojewódzkie zarządy melioracji i urzędów wodnych. Budżet działania dla województwa małopolskiego wyniósł 19,6 mln euro (ok. 83 mln zł). Dalsze zapotrzebowanie środków na powyższe zadania w okresie 2014-2020 wg szacunków Urzędu	Wsi	rodzaje interwencji w tym obszarze zostały mocno ograniczone linią demarkacyjną dlatego charakter zadań w RPO będzie również skierowany na wybrane dziedziny wsparcia. W związku z czym nie są planowane zadania z zakresu małej retencji mające na celu ochronę terenów rolnych oraz poprawę gospodarki wodnej w rolnictwie. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, iż inwestycje w tym obszarze będą realizowane pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności z wymogami UE.
--	---	---	--	------------	---

			Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego wynosi około 216 mln zł. Wobec powyższego w projekcie RPO Województwa Małopolskiego niezbędne jest rozszerzenie zakresu zadań wspieranych w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 5.2 o projekty dotyczące budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych, w tym w tym jazów, stopni wodnych i zastawek oraz zabezpieczenie na ich realizację finansowania co najmniej na dotychczasowym poziomie.		
204	Priorytet inwestycyjny 5.2 Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi.(str. 139)	Treść RPO stanowi, iż w ramach niniejszego priorytetu realizowane będą wszelkie działania o charakterze regionalnym i lokalnym nakierowane na zwiększenie naturalnej retencji dolin rzecznych, w tym: zbiorniki małej retencji, odtworzone tereny zalewowe oraz działania z zakresu renaturalizacji rzek. Postuluje się, aby w przypadku realizacji inwestycji z zakresu małej	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Poziom uszczegółowienia rodzaju działań podejmowanych w zakresie naturalnej retencji zostanie dokonany na etapie Uszczegółowienia. W tym dokumencie zostaną wprowadzone szczegółowe typy projektów. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, iż inwestycje w tym obszarze będą realizowane pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności z wymogami UE.

		retencji wodnej (rozszerzenie działań w ramach priorytetu 5.2) zadbać o ciągłość ekologiczną cieków. Uzupełnienie ww. inwestycji o dodatkowe elementy mające na celu zachowanie ciągłości ekologicznej przyczyni się do zachowania różnorodności biologicznej i dobrego stanu wód śródlądowych.			
205	PI 5.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu/ str 83 / priorytet inwestycyjny 5.2 Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami	Proponuje się rozszerzenie opisu priorytetu 5.2 ze str. 139 i uwzględnienie wskaźników produktu takich jak: 1. Długość odtworzenia i umocnienia koryt rzek, potoków i cieków wodnych [km], 2. Budowa i przebudowa mostów, przepustów na rzekach, potokach i ciekach wodnych [szt] 3. Umocnienie osuwisk ziemnych [szt]	Wskaźnik rezultatu do ustalenia (czy dotyczyć będzie on ilości domów, które potencjalnie mogłyby być chronione poprzez minimalizowanie niekorzystnych zjawisk przyrodniczych, czy też ilości chronionych mieszkańców). Ad.1 Poprawa przepustowości rzek, potoków i cieków wodnych w celu zminimalizowania lokalnych podtopień i powodzi. Ad. 2. Budowa nowych, mostów, przepustów w miejscach „wrażliwych” oraz ich modernizacja w celu	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów

	żywiłowymi wraz z opisem priorytetu na str. 139.	Opis na str. 139 nie pokrywa się z zakresem działań przewidzianych na str.58 (wkład programu w realizację strategii Europa 2020) – pominięto przeciwdziałanie suszy. Wskaźniki rezultatu zostały ograniczone wyłącznie do małej retencji. Wskaźnik rezultatu jest tożsamy ze wskaźnikiem produktu. Wartość bazowa podana we wskaźniku rezultatu jest wyższa niż zakładana wartość docelowa w 2023 r we wskaźniku produktu – należy zweryfikować dane.	zwiększenia przepustowości koryt cieków wodnych. Ad. 3. W celu przeciwdziałania osuwaniu się mas ziemnych po okresach deszczowych.		oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym. - W ramach opisu priorytetu inwestycyjnego zostały wprowadzone zapisy, iż „wsparcie będzie kierowane na przeciwdziałanie zjawisku suszy w regionie”. Na etapie programu zapisy te są ogólne. Konkretnie typy projektów planowane do podjęcie w celu jej zapobiegania zostaną wprowadzone na etapie prac nad Uszczegółowieniem.
--	--	---	--	--	--

206	PI 5.2	Wpisanie, że wspierane będą wyłącznie projekty zwiększające naturalną retencję,	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Aktualne zapisy w ramach Priorytetu inwestycyjnego 5.2 przewidują realizację inwestycji nakierowanych na zwiększenie naturalnej retencji. Nie przewiduje się dodatkowych zapisów ograniczające działania podejmowane w tym obszarze.
207	PI 5.2	Wykreślenie "budowy i modernizacji zbiorników małej retencji" (jako nie mających wpływu na ochronę przeciwpowodziową, stwarzających dodatkowe zagrożenia i szkodliwych dla środowiska rzecznoego),	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Nie przewiduje się wprowadzenia dodatkowych zapisów ograniczających działania podejmowane w tym obszarze. Wspieranie form małej retencji jest jednym z wielu działań jakie mogą być wspierane z poziomu regionalnego. Dopuszczenie tego rodzaju inwestycji będzie poprzedzone uzyskaniem decyzji środowiskowych, dopiero to będzie warunkowało ich realizację.
208	PI 5.2	Dodanie działania - przekształcanie zbiorników retencyjnych w zbiorniki suche i poldery,	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Ze względu na niewystarczający w województwie poziom retencji wodnej działania w tym obszarze będą ukierunkowane przede

					wszystkim na jej podniesienie. Ponadto w Małopolsce nie zidentyfikowano zbiornika retencyjnego, który mógłby zostać przekształcony w zbiornik suchy lub polder. W związku z powyższym zapisy programu nie zostaną rozszerzone o proponowane działania.
209	PI 5.2, wskaźniki	Zmiana wskaźnika „pojemność małej retencji” na wskaźnik: „Wzrost pojemności naturalnej retencji.”	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Wskaźnik nie zostanie zawężony jedynie do naturalnej retencji.
210	Priorytet 5.2. zarządzanie ryzykiem i zagrożeniami – str. 139	Choć wśród potencjalnych beneficjentów wymienia się administrację rządową, w treści działania znajdują się tylko zapisy o służbach ratowniczych. Proponuję zmianę tego zapisu na bardziej ogólny, przykładowo: „służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo i ratownictwo w województwie”, ewentualnie „służby odpowiedzialne za ochronę życia, zdrowia lub mienia”.	Wsparcie ze środków MRPO dla większej grupy beneficjentów, w tym dla Policji, ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia bezpieczeństwa ludności. Uwaga ta nie jest sprzeczna z tzw. Linią demarkacyjną, której zapisy w tej kwestii – jak wynika z bieżących konsultacji przedstawicieli Komendy Głównej Policji z MRR - powinny być interpretowane możliwie szeroko. W treść linii demarkacyjnej użyto stwierdzenia „w zależności od beneficjenta – na poziomie krajowym – PSP, - na poziomie	Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie	Uwaga uwzględniona Opis Priorytetu inwestycyjnego zostanie rozszerzony o proponowane zapisy w zakresie realizacji działań zwiększających bezpieczeństwo w województwie.

			regionalnym - OSP". Z informacji podanych przez MRR wynika, iż zwrot „w zależności od beneficjenta” ma oznaczać, że beneficjentów może być wielu , a wskazanie na PSP i OSP ma wskazywać jedynie na ich specyficzną rolę w polskim systemie ratowniczym.		
211	PI, 5.2, beneficjenci, str. 139	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba prawna	Podmiot ten może realizować zlecone zadania publiczne z zakresu ochrony środowiska lub zarządzania kryzysowego	Gmina Gdów	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W katalogu potencjalnych beneficjentów interwencji w ramach PI 5.2 uwzględniona została kategoria „przedsiębiorcy", która nie zawęży możliwości ubiegania się o wsparcie podmiotom w zależności od struktury własnościowej.
212	Priorytet inwestycyjny 6.2. Uszczegółowienie MRPO 2014-2020	Wniosek o zmianę zapisu dotyczącego wskaźnika koncentracji. Obniżenie wskaźnika 120 os/km nowobudowanej sieci kanalizacyjnej do 60 os/km sieci	Zabudowa gmin wiejskich na ogół jest rozproszona, częściowo ulicówki, tylko w części tzw. „osiedla”. Również ze względu na ukształtowanie terenu gmin, nie ułatwiające możliwości gęstej zabudowy, a co za tym idzie spełnienia kryterium wskaźnika koncentracji 120 os/km sieci. Gminy są gotowe i dobrze	Gmina Wielka Wieś	Uwaga nieuwzględniona Wskaźnik koncentracji na obszarze aglomeracji wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska. IZ MRPO na potrzeby Programu stosować będzie wskazaną w rozporządzeniu wartość

			przygotowane do korzystania ze środków unijnych, posiadają dokumentację techniczną oraz pozwolenia na budowę.		wskaźnika. Zgodnie z przyjętymi zapisami Priorytetu inwestycyjnego działania mają być realizowane na terenach aglomeracji poniżej 10 tys. RLM oraz poza aglomeracjami .
213	Priorytet inwestycyjny 6.2. Uszczegółowienie MRPO 2014-2020	Możliwość odstępstwa od wskaźnika koncentracji dla obszarów stanowiących otuliny Parków Narodowych i Krajobrazowych	Gminy wiejskie z terenu województwa małopolskiego leżą w dużej części na obszarach parków narodowych i krajobrazowych oraz ich otulin. Możliwość budowy kanalizacji sanitarnej na tych obszarach oraz ich otulin daje kontrolę gminom nad ściekami oraz ochronę tych obszarów, co w przypadku szamb i przydomowych oczyszczalni jest utrudnione. Dużo gmin wiejskich jest przygotowane do korzystania ze środków unijnych, posiadają dokumentację techniczną, pozwolenia na budowę ale mają problem z osiągnięciem wskaźnika koncentracji 120 os/km oraz możliwością skorzystania z odstępstwa od wskaźnika koncentracji. Otulina nie jest formą ochrony przyrody	Gmina Wielka Wieś	Uwaga nieuwzględniona Wskaźnik koncentracji na obszarze aglomeracji wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska. IZ MRPO na potrzeby Programu stosować będzie wskazaną w rozporządzeniu wartość wskaźnika. Zgodnie z przyjętymi zapisami Priorytetu inwestycyjnego działania mają być realizowane na terenach aglomeracji poniżej 10 tys. RLM oraz poza aglomeracjami .

			w rozumieniu art. 5 ust. 14 Ustawy o ochronie przyrody, lecz obszarem, na którym działalność człowieka nie może negatywnie oddziaływać na przyrodę obszaru chronionego, a co za tym idzie powinna być chroniona przed niekontrolowanymi zrzutami ścieków do rzek, nieszczelnymi szambami itp.		
214	PI 6.2, str. 141	Dopisanie do katalogu obszarów wsparcia: „- Budowa sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz bezodpływowych zbiorników na ścieki” - zakup taboru asenizacyjnego – w przypadku beneficjenta niżej wskazanego.	W terenie Małopolski (w tym na obszarze gminy Gdów) znajdują się tereny z potwierdzonymi badaniami geologicznymi wskazującymi na brak możliwości zastosowania przydomowych oczyszczalni ścieków. Z uwagi na bardzo rozproszony charakter zabudowy budowa kolektorów kanalizacji jest kosztem zbyt dużym w stosunku do ilości ścieków powstających na takich obszarach. Wyjściem jest budowa szczelnych zbiorników na ścieki, w tym zbiorników obsługujących w sposób zintegrowany kilka domostw.	Gmina Gdów	Uwaga nieuwzględniona Ze względu na zagrożenie ekologiczne zapisy dopuszczające wsparcie wskazanych inwestycji nie jest planowane.
215	PI 6.2, str. 141	1. Rozszerzenie obszaru wsparcia o: „Budowę, rozbudowę, modernizację sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz	1. Obecny zapis nie uwzględnia „modernizacji i rozbudowy” oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej. Przy wprowadzeniu proponowanego zapisu ppkt. „b” jest bezzasadny.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Proponowane zapisy zbyt

		przydomowych oczyszczalni ścieków” 2. Proponowane rozszerzenie obszarów wsparcia o kolejny ppkt: „Budowa i modernizacja systemów kanalizacji opadowej dla ścieków opadowych wraz z urządzeniami podczyszczającymi”.	2. Z uwagi na olbrzymie potrzeby w zakresie kanalizacji opadowej, wyspecyfikowanie tego punktu zgodnie z zapisami Programu Strategicznego „Ochrona Środowiska” jest w pełni uzasadnione.		szczegółowe do wprowadzenia do RPO. Zostaną wprowadzone na etapie prac nad Uszczegółowieniem w ramach przykładowych typów projektów.
216	Pi 6.2, beneficjenci, str. 142	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba prawna	Podmiot ten może realizować zlecone zadania publiczne z zakresu ochrony środowiska	Gmina Gdów	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W katalogu potencjalnych beneficjentów interwencji w ramach PI 6.2 uwzględniona została kategoria „przedsiębiorcy”, która nie zawęży możliwości ubiegania się o wsparcie podmiotom w zależności od struktury własnościowej
217	Str 142 Priorytet inwestycyjny 6.2 zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w	Proponuje się uwzględnić wskaźniki produktu takie jak: 1. Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci	Przewidziano zadania z zakresu utrzymania i rozbudowy systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacji zużycia wody, natomiast pominięto wskaźniki dla tych działań.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwagi zostaną częściowo uwzględnione w projekcie MRPO w zakresie: - weryfikacji wskaźników - Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu –

	celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska.	wodociągowej (w tym zbiorników ciśnieniowych) [km] 2. Budowa, modernizacja Stacji Uzdatniania Wody [szt] Należy przeanalizować czy konieczne jest stosowanie wskaźnika ograniczającego dla Beneficjentów dot. wielkości aglomeracji (10.000RLM) – strona 141. Proponuje się aby przeanalizować możliwość zastosowania wskaźnika, w formie wyposażenia aglomeracji w system kanalizacyjny np. poniżej x% (w celu promowania tych aglomeracji, które są najbardziej opóźnione w działaniach na rzecz wyposażenia mieszkańców w system zbiorczej kanalizacji sanitarnej). Taki wskaźnik sprzyjałby aglomeracjom słabiej rozwiniętym.			w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym. - Pozostawienie kryterium 10 000 RM LM – jest to związane z zachowaniem Linii demarkacyjnej pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym. Natomiast na poziomie Uszczegółowienia mogą zostać wprowadzone dodatkowe kryteria promujące dane obszary. - Szczegółowy opis trybów wyboru projektów subregionalnych na poziomie poszczególnych schematów zostanie określony w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO. Ogólne
--	--	---	--	--	--

		Pominięto w wykazie wskaźników instalacje służące odwadnianiu osadów ściekowych, które dopuszczono do realizacji w opisie priorytetu inwestycyjnego. Str 142 „W ramach priorytetu inwestycyjnego planowane jest wykorzystanie specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego” – należy wyjaśnić na czym mechanizm będzie polegał.			zasady mechanizmu zostały wyjaśnione w projekcie MRPO w rozdziale 4 pn. Zintegrowane podejście terytorialne.
218	Priorytet inwestycyjny 6.2. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska / Strona	Potencjalni <u>beneficjenci oraz grupy docelowe</u> 4. Przedsiębiorcy (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	Kopalnia Soli „Wieliczka” jako duży przedsiębiorca posiada potrzeby inwestycyjne w obszarze rozbudowy infrastruktury związanej ze zbieraniem, odprowadzaniem ścieków. Efektywne działania w obszarze rozbudowy infrastruktury związanej ze zbieraniem, odprowadzaniem ścieków wymaga czynnego zaangażowania przedsiębiorców w procesie	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W projekcie MRPO nie wprowadzona zawężenia do rodzaju przedsiębiorców. Na obecnym etapie prac jedynym kryterium warunkującym wsparcie jest wielkość aglomeracji (poniżej 10 000 RLM). Planuje się dopuścić do realizacji

	142 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe		inwestycyjnym, a tym samym obecności na liście potencjalnych beneficjentów priorytetu inwestycyjnego. Brak wsparcia dla dużych przedsiębiorców posiadających potrzeby z zakresu rozbudowy infrastruktury związanej z zbieraniem, odprowadzaniem ścieków będzie miał negatywny wpływ na osiągnięcie celu dotyczącego ochrony zasobów wodnych poprzez ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych, gleb oraz działań na rzecz poprawy jakości wód.		projekty zlokalizowane poza aglomeracjami w przypadku uzasadnienia takiej inwestycji.
219	PI 6.1, str. 143	Poszerzenie opisu dotyczącego wspieranych obszarów o: „budowę instalacji zapewniających odzysk energii z odpadów”	Skoro w RPO kładzie się nacisk na produkcję energii, szczególnie ze źródeł alternatywnych oraz na nowoczesną i racjonalną gospodarkę odpadami to należy wspierać działania realizujące wspólnie obydwa te priorytety.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO - Instalacje termicznego przekształcania odpadów – możliwość uzyskania wsparcia wyłącznie z poziomu krajowego (Program Operacyjny) - możliwość realizacji projektów odzyskujących energię z odpadów będzie wspierana w ramach

					Priorytetu inwestycyjnego 4.1 - „budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii elektrycznej wykorzystującej biogaz”. Są to zapisy, które wynikają już z 2. Wersji projektu MRPO.
220	Priorytet inwestycyjny 6.1 Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze odpadów w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska str. 143-145	Proponuje się uwzględnienie w opisie priorytetu 6.1 następujących wskaźników produktu: - ilość odebranych odpadów azbestowych wraz z ich demontażem [Mg] - ilość wybudowanych instalacji do przekształcania odpadów na cele energetyczne [szt] - ilość wybudowanych instalacji do unieszkodliwiania odpadów [szt] - ilość/powierzchnia składowisk poddanych rekultywacji [szt] - ilość wybudowanych punktów (gminnych) do selektywnego zbierania odpadów [szt] - ilość wybudowanych	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.

		instalacji do unieszkodliwiania osadów ściekowych [szt]			
221	Pi 6.1	Punktowanie w ramach kryteriów oceny projektów inwestycji zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO W ramach Uszczegółowienia będą opracowane kryteria wyboru projektów.
222	PI 6.1	Dodanie grupy operacji: Budowa instalacji do przetwarzania odpadów zbieranych selektywnie i innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Realizacja tego rodzaju projektów wynika z kierunków zapisanych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami. Zapisy MRPO w zakresie gospodarki odpadami będą realizowały te kierunki, w związku z czym na tym etapie nie ma potrzeby uszczegółowienia zapisów Programu – postulowana operacja mieści się w dotychczasowych zapisach.
223	PI 6.1	Zmodyfikowanie brzmienia grupy operacji b. na - Budowa instalacji do przetwarzania surowców wtórnych i	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Realizacja tego rodzaju projektów

		biomasy.			wynika z kierunków zapisanych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami. Zapisy MRPO w zakresie gospodarki odpadami będą realizowały te kierunki, w związku z czym na tym etapie nie ma potrzeby uszczegółowienia zapisów Programu – postulowana operacja mieści się w dotychczasowych zapisach.
224	PI 6.1	Dodanie wskaźnika: Masa odpadów poddawanych recyklingowi	--	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.

225	PI 6.1	Zastąpienie wskaźnika „Ilość zebranych selektywnie odpadów [Mg]” wskaźnikiem „Wzrost udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali województwa w ciągu roku [%]”	--	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
226	PI 6.1	Redukcja masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania	--	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru,

					przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym. Ponadto wskazane zapisy wynikają z hierarchii postępowania z odpadami zapisanymi w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami. MRPO będzie realizowało głównie kierunki wynikające z WPGO.
227	PI 6.1	Redukcja masy innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych kierowanych do składowania	--	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 5 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych.

					Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym. Ponadto wskazane zapisy wynikają z hierarchii postępowania z odpadami zapisanymi w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami. MRPO będzie realizowało głównie kierunki wynikające z WPGO.
228	Pi 6.1, beneficjenci, str. 144	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba prawna	Podmiot ten może realizować zlecone zadania publiczne z zakresu ochrony środowiska	Gmina Gdów	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W katalogu potencjalnych beneficjentów interwencji w ramach PI 6.1 uwzględniona została kategoria „przedsiębiorcy”, która nie zawęży możliwości ubiegania się o wsparcie podmiotom w zależności od struktury własnościowej
229	CT 6	Uwzględnienie kwestii związanych ze sposobem zagospodarowania gruntów	Istnieje konieczność rozwiązania problemu gospodarowania gruntami pod wodami płynącymi oraz rowami,	Powiat Wadowicki	Uwaga nieuwzględniona Małopolski Regionalny Program

		pod wodami płynącymi oraz pod rowami.	które stanowią własność Skarbu Państwa bądź mają nieuregulowany stan prawny		Operacyjny na lata 2014-2020, nie jest właściwym dokumentem do rozwiązania problemu gospodarowania gruntami pod wodami płynącymi oraz rowami. Problem ma charakter systemowy i legislacyjny, nie dotyczy interwencji strukturalnej zaplanowanej w ramach RPO.
2.6 DZIEDZICTWO REGIONALNE					
230	PI 6.3. Rewitalizacja Twierdzy Kraków	Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, posiadający status miejskiej jednostki organizacyjnej Gminy Miejskiej Kraków, jako zarządca i gospodarz większości nieruchomości stanowiących własność Gminy Miejskiej Kraków i Skarbu Państwa zabudowanych fortami, zlokalizowanych w granicach administracyjnych Miasta Krakowa, dostrzega potrzebę uwzględnienia (wprowadzenia) w Małopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym	Dodatkowo, poprawa stanu oraz zwiększenie wykorzystania powyższego zasobu koreluje z działaniami zmierzającymi do zmiany (rozszerzenia) oferty turystycznej Krakowa i okolic. Równocześnie, wobec faktu rozszerzających się działań dotyczących twierdz na terenie Europy w państwach wchodzących kiedyś w skład dawnych Austro-Węgier, przedstawiony przez Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie Cel tematyczny zyskuje wymiar ogólnoeuropejski	Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie	Uwaga nieuwzględniona Proponowany zapis uznaje się za zbyt szczegółowy w kontekście programu operacyjnego. Istniejące zapisy 6 osi priorytetowej dają możliwości potencjalnej realizacji przedmiotowego projektu w trybie konkursowym, bez konieczności wyszczególniania go w programie.

		niekonkursowego (indykatywnego) Celu tematycznego pod ogólną nazwą – „Twierdza Kraków” – Program ochrony i rewitalizacji zespołu historyczno-krajobrazowego”. Jednocześnie, oprócz nieruchomości fortecznych pozostających w zarządzie tutejszej jednostki i obecnie niezagospodarowanych, istnieją również forty oddane już wcześniej w różne formy władania oraz stanowiące własność prywatną. Ponadto, część nieruchomości zabudowanych fortami zlokalizowana jest w gminach ościennych w obrębie województwa małopolskiego. Powyższa propozycja podyktowana jest również faktem, że obiekty (forty) po byłej Twierdzy Kraków należą do nielicznych przedstawicieli zabytków przemysłowych	(ponadnarodowy). Niemniej jednak, oprócz wprowadzenia nowego Celu tematycznego należy zadbać również o właściwy poziom finansowania oraz zapewnienie dostępu każdemu z dysponentów, zarządców lub właścicieli zaniedbanych lub wręcz zapomnianych zabytków. Do dnia dzisiejszego zachowało się około setki takich obiektów, należy zatem zadbać, aby znaczna ich część miała możliwość poprawy swojej kondycji oraz uzyskała stabilnych użytkowników, a nie ulegała – poprzez postępującą degradację substancji – niszczeniu i zapomnieniu.		
--	--	--	---	--	--

		(pomilitarnych). Wszystkie działania czy projekty związane z ochroną oraz zagospodarowaniem fortów wpisują się – zadaniem tutejszego Zarządu – w trzy następujące osie priorytetowe: 5. Ochrona środowiska naturalnego, 6. Dziedzictwo regionalne, 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Niemniej jednak, ze względu na całościowe podejście do zagadnienia, najbardziej zasadnym jest uwzględnienie wnioskowanego Celu tematycznego w osi priorytetowej – 6. Dziedzictwo regionalne.			
231	PI 6.3, str. 148	Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Proponujemy nowe brzmienie zdania:	Wiele instytucji kultury zostało w latach 2007-2013 dzięki MRPO zmodernizowanych, powstało też wiele nowych obiektów. Skala inwestycji była ogromna. Jednak nie wszystkie istotne działania	Małopolski Instytut Kultury	Uwaga nieuwzględniona Kierując się zasadą koncentracji środków unijnych, w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, nie przewiduje się

		- udostępnianie i promocja dziedzictwa kulturowego regionu oraz oferty turystycznej opartej na zasobach tego dziedzictwa, w szczególności poprzez rozwój infrastruktury kultury , realizację projektów kulturalnych, artystycznych i interdyscyplinarnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym oraz poprzez rozwój szlaków kulturowych.	zostały przeprowadzone, wiele tych inwestycji domaga się niejako „aneksów” inwestycji na mniejszą skalę, ale umożliwiających skonsumowanie potencjału nowych i zrewitalizowanych obiektów. Szczególnie w zakresie infrastruktury nie związanej z samym budynkiem a wyposażeniem. Droga do przeprowadzenia takich inwestycji nie powinna zostać zamknięta.		budowy, rozbudowy, modernizacji obiektów infrastruktury kultury (wspierane będą jedynie obiekty zabytkowe). W ramach MRPO 2014-2020, działania skoncentrowane będą na interwencjach, których głównym celem będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego i włączenie go w obieg gospodarczy, społeczny i kulturowy poprzez twórcze wykorzystanie jego zasobów.
232	Strona 148	Brak planowanego finansowania na prace projektowe. (propozycja zmiany przez dodanie m.in.: realizacji prac projektowych)	W ramach priorytetu inwestycyjnego planowane są prace m.in. robót budowlanych, których w obiektach zabytkowych nie da się przeprowadzić w zasadzie w żadnym zakresie bez projektu budowlanego i pozwolenia na budowę.	Muzeum Tatrzańskie im Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem	Uwaga nieuwzględniona Proponowany zapis uznaje się za zbyt szczegółowy w kontekście programu operacyjnego. Wsparcie przedmiotowego działania będzie możliwe na ogólnych zasadach z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej.
233	Priorytet inwestycyjny 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa	W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu ochrony, rozwoju,	Ze względu na górniczy charakter obiektu UNESCO jakim jest Kopalnia Soli „Wieliczka” większość przedsięwzięć w nim	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO W programie zostaną zaproponowane

	kulturowego i naturalnego / Strona 148	udostępnienia i promocji zasobów dziedzictwa kulturowego, w szczególności poprzez: - realizację prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, robót górniczych, prac górniczych zabezpieczających , prac zabezpieczających przed zniszczeniem, prowadzonych przy zabytkach (wraz z ich otoczeniem) a także podejmowanie działań zmierzających do ochrony krajobrazu kulturowego, w tym realizowanych na terenie parków kulturowych;	realizowanych obejmuje prace zabezpieczające i roboty górnicze, których wykonanie jest regulowane ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Brak uwzględnienia proponowanych zapisów może ograniczyć zakres kosztów kwalifikowanych zawartych w projektach Kopalni.		zapisy uwzględniające powyższy postulat w następującym brzmieniu: a) <i>realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, prac zabezpieczających i robót górniczych (w zabytkowych kopalniach) oraz prac zabezpieczających przed zniszczeniem, prowadzonych przy zabytkach</i>
234	Priorytet inwestycyjny 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego / Strona 148 / Wskaźniki rezultatu strategicznego (tabela)	1. Liczba odwiedzających obiekty dziedzictwa kulturowego	Ze względu na wyłącznie pośredni charakter wskaźnika rezultatu jakim jest <i>liczba korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego</i> Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A. wnosi o uzupełnienie tego wskaźnika o wskaźnik	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 6 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów

	1. Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego		obejmujący „liczbę odwiedzających obiekty dziedzictwa kulturowego”, który jest bezpośrednio związany z oceną działalności obiektów dziedzictwa kulturowego.		oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
235	PI 6.3, s. 148	1. Rozszerzenie listy: Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe o: administrację rządową oraz 2. Wprowadzenie zadania: „Rewaloryzacja zespołu cmentarzy z I wojny światowej” jako zadania do wykazu zadań w trybie pozakonkursowym	Cmentarze z I wojny światowej rozsiane są na terenie kilkudziesięciu gmin małopolskich, wskazanym jest, aby realizacja programu ich rewaloryzacji miała charakter scentralizowany. Trudno wyobrazić sobie partnerstwo tak dużej liczby podmiotów, a wskazanie lidera jest niemal niemożliwe. Tak więc jednostki samorządu terytorialnego nie są w stanie wystąpić w roli beneficjentów takiego programu zarówno ze względów organizacyjnych jak i finansowych. Wymagany wkład własny samorządów gminnych do realizacji projektu musiałby pochodzić z dotacji, jakich może im udzielić Wojewoda	Małopolski Urząd Wojewódzki	Ad. 1 Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Katalog beneficjentów (w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3) uzupełniony zostanie o administrację rządową. Ad. 2. Uwaga nieuwzględniona Proponowany zapis uznaje się za zbyt szczegółowy w kontekście programu operacyjnego. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej w projekcie programu operacyjnego wskazywane są jedynie tzw. projekty duże. W ramach PI. 6.3 planuje się głównie zastosowanie trybu konkursowego (za wyjątkiem promocji dziedzictwa kulturowego regionu). Działania

			Małopolski z równoczesnym powierzeniem zadań z zakresu administracji rządowej, dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych znajdujących się na terenie gminy. Małopolski Urząd Wojewódzki posiada wystarczający potencjał organizacyjno-kadrowy pozwalający na zrealizowanie planowanego projektu, oraz zapewnienie wymaganego finansowym wkładu własnego. Dlatego najistotniejszą uwagą do przedstawionego projektu Małopolskiego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 jest rozszerzenie listy potencjalnych beneficjentów dla priorytetu inwestycyjnego 6.3 o administrację rządową oraz uznanie tego zadania za kluczowe dla województwa. W przypadku, kiedy projekt realizować będzie Małopolski		skoncentrowane będą na interwencjach, których głównym celem będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego i włączenie go w obieg gospodarczy, społeczny i kulturowy poprzez twórcze wykorzystanie jego zasobów.
--	--	--	--	--	--

			Urząd Wojewódzki nie ma zastosowania tryb konkursowy wyboru, ponieważ z takim wnioskiem nie może wystąpić inny podmiot. Rozszerzenie listy potencjalnych beneficjentów dla priorytetu inwestycyjnego 6.3 o administrację rządową oraz uznanie tego zadania za kluczowe dla województwa przyczyni się do uzupełnienia projektu turystycznego „Szlak Frontu Wschodniego I wojny światowej”.		
236	Priorytet inwestycyjny 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego / Strona 148 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	W obszarze dziedzictwa kulturowego wśród głównych grup beneficjentów wskazać należy: 7. przedsiębiorstwa (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	Ze względu na specyficzny charakter podmiotu zarządzającego zabytkową Kopalnią Soli „Wieliczka” wpisaną na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO jakim jest przedsiębiorstwo Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A. (duży przedsiębiorca), wskazane jest stosowanie określeń, które nie wykluczą Kopalni Soli Wieliczka S.A. z kręgu beneficjentów programu.	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3., wśród katalogu beneficjentów wprowadzono kategorię: przedsiębiorcy , (rozumianych jako mikro, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa). Jednocześnie zakłada się, że w ramach osi 6 / PI 6.3 – przy uwzględnieniu zasad i ograniczeń wynikających z przepisów o pomocy publicznej potencjalnie możliwe będzie wsparcie

			Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności Kopalni Soli „Wieliczka” S.A. pragniemy zaznaczyć, iż wpisuje się ona w pełnym zakresie w cele osi priorytetowej i jest zgodna z art. 3 i 5 projektu rozporządzenia ws. EFRR na lata 2014 - 2020. Rozszerzenie kategorii Beneficjentów o proponowany przez nas zapis tj. duże przedsiębiorstwa nie ograniczy Kopalni możliwości aplikowania o środki europejskie. Forma prawna Kopalni Soli „Wieliczka” S.A. będącej dużym przedsiębiorcą nie wyklucza jej bowiem z kategorii podmiotów ubiegających się o środki z EFRR zgodnie z art. 3 i 5 projektu rozporządzenia ws. EFRR na lata 2014 - 2020, gdyż ograniczenie to dotyczy inwestycji produkcyjnych dużych przedsiębiorstw. Działalność i charakter Kopalni Soli „Wieliczka” S.A. związana jest z		dużych przedsiębiorstw. Kwalifikowalność dużych przedsiębiorstw w ramach poszczególnych schematów wsparcia w PI 6.3 zostanie przeanalizowana w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.
--	--	--	---	--	---

			zabezpieczeniem i zachowaniem dla przyszłych pokoleń oraz udostępnieniem zabytkowego obiektu, a więc nie ma charakteru inwestycji produkcyjnej, która podlegałaby ograniczeniu. Stanowisko to potwierdziło Ministerstwo Rozwoju Regionalnego pismem z dnia 8 sierpnia 2013 r. (sygnatura akt: DKS-I-804-65-AZa/13)- kopia pisma została przesłana do Urzędu Marszałkowskiego pismem KSW/PE/EP/0610/1/13 z dnia 6 września 2013 r.		
237	PI 6.3 oraz 6.4	Uprzejmie proszę o uwzględnienie w ramach os priorytetowej 6 Dziedzictwo i przestrzeń regionalna (PI 6.3) również <u>miejskich ogrodów zabytkowych</u> poprzez realizację prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, prac zabezpieczających przed zniszczeniem, prowadzonych	-	Józef Mitka, Kierownik Ogrodu Botanicznego UJ	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Program w części dotyczącej Priorytetu inwestycyjnego: — 6.3 zostanie uzupełniony o ogrody zabytkowe wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków. — 6.4, zostanie uzupełniony o miejskie ogrody botaniczne.

		przy zabytkach (wraz z ich otoczeniem) i miejskich ogrodach zabytkowych oraz podejmowanie działań zmierzających do ochrony krajobrazu kulturowego poprzez tworzenie parków kulturowych (...) oraz PI 6.4 Ochrona dziedzictwa naturalnego dla zachowania wysokiej wartości krajobrazu oraz utrzymania równowagi przyrodniczej z jednoczesnym wykorzystaniem tych zasobów dla rozwoju sektora przemysłów czasu wolnego, w szczególności poprzez: podnoszenie standardu miejskich zabytkowych ogrodów, parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody oraz tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich (..)			
--	--	--	--	--	--

238	PI 6.3	Ujęcie w przyszłym MRPO zapisów umożliwiających realizację inwestycji związanych z budową, modernizacją i adaptacją dot. Infrastruktury kultury oraz edukacji artystycznej. Najbardziej zbieżne z powyższą prośbą są cele tematyczne 6 i 10.	Oś priorytetowa dziedzictwo regionalne dotyczy systemu wspierania prac konserwatorskich, robót budowlanych oraz prac zabezpieczających przed zniszczeniem prowadzonych przy zabytkach oraz podejmowanie działań na rzecz upowszechniania i promocji dziedzictwa kulturowego. Brak zapisów dających możliwość budowy nowych obiektów, takich jak m.in. szkoły muzyczne istotnie ogranicza dostępność do edukacji kulturalnej i artystycznej. Działania w ramach odnowy społecznej nie obejmują inicjatyw, które pragniemy podjąć w celu likwidacji tych ograniczeń.	Janusz Klag, Wójt Gminy Łącko	Uwaga nieuwzględniona w zakresie infrastruktury kultury: Kierując się zasadą koncentracji środków unijnych, w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, nie przewiduje się budowy, rozbudowy, modernizacji obiektów infrastruktury kultury (wspierane będą obiekty zabytkowe). Jednocześnie wsparcie rozwoju zasobów kultury, poprawa standardów funkcjonowania instytucji kultury oraz wsparcie szkół i uczelni artystycznych, przewidziano w ramach programu krajowego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Postulat dot. wsparcia szkolnictwa artystycznego będzie rozpatrywany podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz projektem MRPO w zakresie Celu tematycznego 10, Rozszerzony zostanie katalog działań dotyczących podnoszenia jakości i efektywności nauczania na poziomie ogólnym o edukację artystyczną. W zakresie wsparcia działań
-----	--------	---	---	-------------------------------	--

					inwestycyjnych należy pamiętać, iż w ramach PI 10.1 realizacja inwestycji w infrastrukturę związaną z edukacją na poziomie ogólnym będzie możliwa w bardzo ograniczonym zakresie, wyłącznie przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu.
239	PI 6.3, Wskaźniki rezultatu strategicznego	Wskaźnik „Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego” proponuje się zmienić na „Liczba korzystających z usług turystycznych w obiektach dziedzictwa kulturowego”	W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż dotychczasowe brzmienie wskaźnika pomija turystę jednodniowego, który będzie jednak stanowił dość wysoki odsetek ogółu turystów. Ponadto obecnie wskaźnik nie jest powiązany z celem głównym osi, gdyż z noclegów będzie korzystał każdy turysta, a nie tylko ten który odwiedzi obiekty dziedzictwa kulturowego i skorzysta z wprowadzonych tam usług.	Janusz Leśniewicz, Fundacja Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki I Dziedzictwa Kulturowego JANUS	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 6 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
240	PI 6.3, Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania, Tryb pozakonkursowy	Zapis „Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w szczególności w obszarze dotyczącym promocji dziedzictwa kulturowego	Zapis ogranicza możliwość skorzystania z tego trybu przedsięwzięciom nakierowanym bardziej na ochronę dziedzictwa i wprowadzanie funkcji	Janusz Leśniewicz, Fundacja Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki I Dziedzictwa Kulturowego JANUS	Uwaga nieuwzględniona W odniesieniu do PI 6.3, zastosowanie trybu pozakonkursowego przewiduje się (na obecnym etapie prac nad

		Małopolski. Zastosowanie tego trybu uzasadnione jest w szczególności ze względu na:" proponuje się zmienić na zapis: „Tryb pozakonkursowy zostanie zastosowany w szczególności ze względu na:"	gospodarczych w obiektach zabytkowych, a w mniejszym stopniu na promocję dziedzictwa. Promuje bardziej projekty „miękkie”, niż inwestycyjne. To przedmiot, skala, oddziaływanie, kompleksowość i efekt winny decydować o możliwości trybu pozakonkursowego, a nie ogólnie narzucony obszar.		MRPO) jedynie w odniesieniu do przedsięwzięć dotyczących promocji dziedzictwa kulturowego.
241	PI 6.3, Planowane zastosowanie dużych projektów	Zapis: „Na obecnym etapie prac nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego. „ proponuje się zmienić na: „Planuje się realizację dużego projektu społeczno – kulturalno - gospodarczego „OTWARTA TWIERDZA”	Fundacja zgłasza propozycję realizacji, w trybie pozakonkursowym, dużego projektu „OTWARTA TWIERDZA”. Projekt ma kompleksowy i innowatorski charakter, jest w znacznym stopniu przygotowany do realizacji a jego cele są zbieżne i komplementarne z regionalnymi i krajowymi celami strategicznymi nowej perspektywy finansowej. Projekt spełnia też wszystkie wymienione w Projekcie MRPO przesłanki, aby stać się projektem strategicznym dla Województwa Małopolskiego.	Janusz Leśniewicz, Fundacja Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki I Dziedzictwa Kulturowego JANUS	Uwaga nieuwzględniona Odzwierciedlenie strategicznego znaczenia projektu (zgodnego z zapisami programów strategicznych województwa małopolskiego), będzie miało miejsce w kryteriach wyboru projektów. Jednocześnie w ramach PI. 6.3 planuje się głównie zastosowanie trybu konkursowego (za wyjątkiem promocji dziedzictwa kulturowego regionu).

			Projekt służy zachowaniu, rewaloryzacji, zagospodarowaniu i włączeniu w infrastrukturę, ekonomię i tkankę społeczną Miasta, będącego we władaniu Fundacji, reprezentatywnego zespołu zabytkowego sześciu fortów Twierdzy Kraków. /30 obiektów kubaturowych o sumarycznej pow. blisko 11.000 m2. zajmujących łącznie ok. 40 hektarów terenów, w większości zielonych. I etap projektu "OTWARTA TWIERDZA" – budowa otwartego rozproszonego ekomuzeum cywilizacji i wojny XIX i XX wieku, współfinansowany w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013 oraz ze środków NFRZK i własnych, Fundacja zrealizowała w forcie Tonie. W II etapie Fundacja planuje rozwój otwartego, rozproszonego Muzeum Otwarta		
--	--	--	--	--	--

			Twierdza - Nowoczesnej instytucji realizujące komplementarne cele kulturowe, społeczne i gospodarcze, ważne w wymiarze Państwa i wspólnoty regionalnej i znacznie wybiegające poza tradycyjnie rozumiane funkcje muzealne. Fundacja posiada niezbędną dokumentację – inwentaryzację, koncepcje zagospodarowania, uzgodnione programy konserwatorskie, pozwolenia konserwatorskie oraz projekty budowlane i prawomocne pozwolenia na budowę. Powstaje dalsza dokumentacja dla wszystkich obiektów. We fortach prowadzone są prace przygotowawcze. Projekt realizowany będzie w latach 2014 – 2020. Wokół Fortów powstanie wielofunkcyjna infrastruktura towarzysząca, umożliwiającą realizację oferty kulturalno –		
--	--	--	--	--	--

			edukacyjnej i społecznej Muzeum oraz funkcjonowanie poszczególnych obiektów w systemie gospodarczym zapewniającym im samofinansowanie w trybie non profit. Cały Projekt i związana z nim marka OTWARTA TWIERDZA stanowić będzie nową jakość na społeczno-ekonomicznej mapie Województwa. Liczne obszary forteczne – dziś praktycznie martwe – ożyją w przestrzeniach Krakowa i Małopolski XXI wieku . Szacowana minimalna wartość projektu to ok. 80 mln zł, pełny zakres zamierzonych działań możliwy będzie do zrealizowania przy kwocie ok. 300 mln zł. Fundacja ma świadomość, iż dofinansowanie w ramach MRPO całego projektu nie będzie możliwe dlatego też podjęła działania zmierzające do włączenia projektu do Kontraktu		
--	--	--	---	--	--

			Wojewódzkiego w celu pozyskania dodatkowego finansowania np. z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.		
242	PI 6.3	1. <i>Po podpunkcie o „realizacji prac konserwatorskich, restauratorskich...”,</i> postuluję dodać podpunkt: • <u>realizację prac konserwatorskich obejmujących zabytki ruchome</u> 2. <i>Po podpunkcie o „dostosowaniu obiektów zabytkowych...”</i> postuluję dodać zapisy: a. <u>modernizację infrastruktury i funkcjonalności instytucji kultury zajmujących się upowszechnianiem dziedzictwa kulturowego</u> b. <u>przebudowę wystaw stałych, organizację wystaw czasowych</u>	1. Uzasadnienie postulatu uwzględniającego „konserwację / renowację zabytków ruchomych” - brak jasnego zapisu, który włącza zabytki ruchome do działania 6.1, skazuje bezcenne często dzieła i zbiory na wegetację lub wręcz ostateczne zniszczenie w magazynach, podczas gdy także one stanowią majątek narodowy oraz dziedzictwo, o które należy zadbać i którego nie sposób pominąć przy włączaniu dziedzictwa w obieg. 2. Uzasadnienie postulatu uwzględniającego „modernizacja infrastruktury i funkcjonalności instytucji kultury zajmujących się upowszechnianiem dziedzictwa kulturowego” - jakże promować dziedzictwo w warunkach	Dr Antoni Bartosz. Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie	Ad. 1 Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Dokument w części dotyczącej priorytetu inwestycyjnego 6.3 zostanie doprecyzowany w następujący sposób: <i>realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, prac zabezpieczających przed zniszczeniem, prowadzonych przy zabytkach (rozumianych jako obiekty nieruchome i ruchome).</i> Ad. 2a. Uwaga nieuwzględniona Kierując się zasadą koncentracji środków unijnych, w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, nie przewiduje się budowy, rozbudowy, modernizacji obiektów infrastruktury kultury (wspierane będą obiekty zabytkowe)

		<u>według nowoczesnych kryteriów i standardów wystawienniczych eksplorujących i siłę dziedzictwa kulturowego regionu;</u> c. <u>organizację projektów systemowych o charakterze interdyscyplinarnym, opartych także o zasoby dziedzictwa niematerialnego, z zasadą współudziału w nich społeczności lokalnych</u> d. <u>wprowadzanie do obiegu gospodarczego produktów inspirowanych dziedzictwem kulturowym regionu, atrakcyjnie wzorniczo i estetycznie, o mocnych walorach edukacyjnych, stanowiących wyraz nowoczesnego podejścia do dziedzictwa poprzez bezpośrednie wpisanie go w obszar codzienności</u>	oczywistego deficytu funkcjonalnego i estetycznego tych instytucji? 3. Uzasadnienie postulatu uwzględniającego „przebudowę wystaw stałych, organizację wystaw czasowych...” – trudno przyciągnąć widza do przestrzeni wystawienniczych, które zatrzymały się w czasie i są informacyjno-pokazowe. Dziś potrzebujemy dialogu z widzem, uczestnictwa aktywnego, pytań ożywczych. Takie właśnie przekazy stają się magnesem i będą dominować w przyszłości. 4. Uzasadnienie postulatu uwzględniającego „organizację projektów systemowych...” – nie można mówić o rzeczywistej promocji, jeśli nie ma przeżycia, ruchu myśli, napięcia „dawne-dzisiejsze”, eksperymentu, odpowiedzi na pytanie po co nam dziedzictwo i komu jest rzeczywiście potrzebne. Stąd		Ad. 2 b. c. d. Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Proponowany zapis uznaje się zbyt szczegółowy w kontekście programu operacyjnego.
--	--	--	---	--	---

		<u>współczesnego odbiorcy</u> postulat działań systemowych, które wciągną samych mieszkańców, stanowiąc przy tym magnes turystyczny. Bez zainteresowania i udziału samych ludzi obudzimy się za kilka lat w martwych formach, a dziedzictwo ostatecznie zejdzie do roli ornamentu. Osobno do uzasadnień w punktach 1-4 należy dodać pytanie: jeśli nie uruchomimy działań operacyjnych na postulowanych poziomach, to jak osiągniemy „wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego”? 5. Uzasadnienie postulatu uwzględniającego „wprowadzanie do obiegu gospodarczego produktów inspirowanych dziedzictwem kulturowym ...” – nie chodzi o gadżeciarstwo; proponowany zapis jasno wskazuje na wymagania dla postulowanych		
--	--	---	--	--

			produktów. Zagospodarują one rosnącą potrzebę akcentowania rodzimości, otaczania się inteligentnymi znakami tożsamości. Najwyższy czas na wyjście z nisz. Region, który wytworzy i pomnoży takie ścieżki osiągnie atrakcyjność symboliczną, nie do przecenienia na poziomie turystycznym i gospodarczym. Wreszcie – punkt ten modelowo realizuje pierwszy „cel szczegółowy interwencji” w osi 6.		
243	PI 6.3	W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego proponujemy wpisanie jako potencjalnych beneficjentów parki narodowe (str. 148 projektu MRPO).	W zarządzie parków narodowych znajdują się obiekty zabytkowe, które można dostosować do pełnienia nowych funkcji gospodarczych i społecznych, są także obiekty, które wymagają prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych. Umożliwienie parkom narodowym starania się o środki w ramach tego priorytetu może przywrócić nowe życie wielu zabytkowym	Tatrzański Park Narodowy	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Katalog beneficjentów (w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3) uzupełniony zostanie o parki narodowe.

			obiektom.		
244	PI 6.3, str. 148	Do grupy potencjalnych beneficjentów dodać jednostki naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki.	Centrum Szkła i Ceramiki W ramach Instytutu Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddziału Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie specjalizującego się w pracach badawczo-rozwojowych dotyczących unowocześniania istniejących oraz opracowywania nowych rozwiązań w zakresie zaawansowanych technologii w dziedzinie materiałów budowlanych, szkła i ceramiki, funkcjonuje Centrum Szkła i Ceramiki. W skład Centrum Szkła i Ceramiki wchodzi: • galeria szkła i ceramiki Lipowa 3; • centrum wystawienniczo-muzealne - stała wystawa dotycząca historii i technologii szklarstwa (otwarcie – wiosna 2014); • workshop – pokazy ręcznego formowania szkła w piecu szklarskim (otwarcie – wiosna	Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Katalog beneficjentów (w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3) uzupełniony zostanie o jednostki naukowe

			2014); • ośrodek kształcenia studentów (m.in. Akademii Górniczo-Hutniczej i Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie), obejmujący prowadzenie zajęć dydaktycznych, laboratoryjnych i ćwierćprzemysłowych z zakresu produkcji szkła, ceramiki i materiałów budowlanych; • centrum innowacyjnych materiałów do odnowy i renowacji zabytków (opracowywanie receptur i produkcja). Centrum Szkła i Ceramiki będzie oferować szeroki wachlarz usług z zakresu kultury, edukacji i turystyki. Tylko tu będzie można podziwiać „na żywo” fascynujący proces powstawania szkła, a nawet samodzielnie „wydmuchać” bańkę szklaną, co stanowi niezwykłą atrakcję, nie tylko dla najmłodszych. Stała wystawa pozwoli zapoznać się z historią huty szkła		
--	--	--	--	--	--

			działającej przy Lipowej od lat 30-tych XX wieku, historią i technologią szklarstwa, poprzez prezentację tradycyjnych narzędzi hutniczych, zabytkowych szkielek historycznych oraz słynnych szkielek krakowskich, powstających przy ul. Lipowej w latach 1969-1998. Organizowane w nowej przestrzeni wystawy prac współczesnych artystów szkła i ceramiki przyczynią się nie tylko do propagowania najnowszych osiągnięć artystycznych w tej dziedzinie, ale będą okazją do wspierania krakowskich twórców, także tych, którzy dopiero rozpoczynają swoją przygodę ze szkłem i ceramiką. Centrum Szkła i Ceramiki będzie również przypominać o roli, jaką istniejące przy ul. Lipowej 3 zakłady i instytucje odegrały w historii przemysłu w Krakowie i uświadamiać, poprzez nawiązanie do przeszłości miejsca, o dokonaniach pokoleń		
--	--	--	--	--	--

			Krakowian, którzy w tym miejscu przez lata pracowali i tworzyli. Materiały do konserwacji i renowacji zabytków na bazie cementu romańskiego Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie opracował materiały na bazie cementu romańskiego służące do konserwacji i renowacji wypraw tynkarskich i sztukaterii zachowanych na oryginalnych fasadach zabytkowych budynków, zarówno tynków prostych, profili ciągnionych, jak i odlewów. Z równym powodzeniem mogą być stosowane do wykańczania elewacji współczesnych obiektów oraz do tworzenia różnego rodzaju elementów i odlewów dekoracyjnych: ogrodowych, cementarnych, itp. To naturalne spoiwo hydrauliczne było powszechnie stosowane do dekoracji fasad budynków w okresie		
--	--	--	---	--	--

			europejskiego historyzmu i Art Nouveau w XIX i na początku XX wieku. Do dnia dzisiejszego fasady te stanowią o niepowtarzalnym charakterze historycznych centrów większości miast europejskich. Po zakończeniu I Wojny Światowej cement romański używany był sporadycznie, a z czasem znajomość technologii jego produkcji i budowlanych technik wykonawczych uległa zapomnieniu. Materiały do konserwacji zabytkowych budynków oraz do dekoracji współczesnych obiektów: • zaprawa tynkarska - do tynkowania i napraw dużych powierzchni elewacji oraz wypełniania spoin i ubytków, • gładź tynkarska - do wykańczania powierzchni elewacji oraz uzupełniania drobnych pęknięć i ubytków, • zaprawa do odlewów i gzymsów - do produkcji		
--	--	--	--	--	--

			elementów sztukateryjnych: odlewów i profili ciągnionych, • farba elewacyjna - do wykańczania, odnawiania i estetycznej integracji elewacji oraz detali architektonicznych. Autorskie rozwiązania w zakresie materiałów na bazie cementu romańskiego są przedmiotem zgłoszenia patentowego do UP RP: • zaprawa tynkarska na bazie cementu romańskiego Nr P. 392 495; • farba elewacyjna Nr P. 393960. Wybrane kamienice odrestaurowane przy pomocy materiałów na bazie cementu romańskiego: - Kamienica Łozińskich przy ul. Piłsudskiego w Krakowie - Dom Pomocy Społecznej przy ul. Helclów w Krakowie - Pałac Wielopolskich przy ul. Poselskiej w Krakowie - Kamienica przy ul. Grodzkiej w		
--	--	--	--	--	--

			Krakowie - Kamienica przy ul. Jana 3 w Krakowie - Kamienica przy ul. Szczepańskiej w Krakowie Za opracowanie „Technologii produkcji cementu romańskiego w piecu obrotowym” Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych zdobył wiele międzynarodowe nagród: • Złoty medal – 39. Międzynarodowa Wystawa Wynalazków w Genewie 2011, • Dyplom Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Prof. Barbary Kudryckiej za szczególną aktywność w promocji polskich wynalazków za granicą w 2010 roku, Warszawa 2011 • Złoty medal - Europejskie Targi Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Renowacji Starych Budowli Denkmal, Lipsk 2010, • Srebrny medal - Międzynarodowy Salon Wynalazków PRO INVENT, Cluj-		
--	--	--	---	--	--

			Napoca (Rumunia) 2010, • Dyplom Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Prof. Barbary Kudryckiej za szczególną aktywność w promocji polskich wynalazków za granicą w 2009 roku, Warszawa 2010, • Medal Francuskiego Stowarzyszenia Wynalazców i Przemysłowców - Międzynarodowe Targi Wynalazczości Concours Lepine, Paryż 2009, • Srebrny medal - Międzynarodowa Wystawa Wynalazków IWIS - Warszawa 2009, • Srebrny medal - IX Moskiewska Międzynarodowa Wystawa Wynalazków, Moskwa 2009, • Genius medal - Międzynarodowe Targi Wynalazków Genius-Europe, Budapeszt 2009, • Złoty medal South-Pacific Transfer Society - Międzynarodowe Targi Wynalazków Genius-Europe,		
--	--	--	---	--	--

			Budapeszt 2009. W opisanym zakresie działalność Instytutu Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddziału Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie, wpisuje się w Priorytet inwestycyjny 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.		
245	Od str. 150 Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	Proponuje się wyjaśnić zasadę działania „specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego”. Opis na stronie 238 nie jest wystarczający. Nie opisano systemu naboru projektów.	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Opis Subregionalnego Programu Rozwoju został rozwinięty w ramach rozdziału 4 <i>Zintegrowane podejście terytorialne</i>. Jednocześnie szczegółowy opis trybów wyboru projektów na poziomie poszczególnych schematów zostanie określony w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.
246	Pi 6.4	W punkcie „Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania” podano, iż „Tryb pozakonkursowy	Ten punkt jest bezpośrednio związany z pracami nad koncepcją zintegrowanej sieci tras rowerowych, biegowych,	Kraków Miastem Rowerów	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Szczegółowy opis trybów wyboru

		zastosowany zostanie w szczególności w odniesieniu do przedsięwzięć związanych z realizacją zintegrowanej sieci tras rowerowych bazujących głównie na lokalnych zasobach przyrodniczych”. Nie ma jednak szerszego odniesienia do tego typu projektów.	narciarskich tras biegowych w województwie małopolskim. W rozdziale 1 na stronie 20 napisano, że „Małopolska ze względu na uwarunkowania geograficzne posiada duży potencjał do tworzenia oferty dla spędzania aktywnego wypoczynku, wędrówek pieszych i rowerowych, w otoczeniu zasobów cennych przyrodniczo. [...]Pod względem długości wyznaczonych szlaków rowerowych czołowe pozycje zajmują województwa: zachodniopomorskie (2,6 tys. km), małopolskie (2,2 tys. km), lubuskie (2,3 tys. km) oraz wielkopolskie (2,1 tys. km).” W „Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020” w Obszarze 4 Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony, Kierunek 4.3 Rozwój subregionu sądeckiego oraz 4.4 Rozwój subregionu podhalańskiego, wśród kluczowych zadań wymienia się		projektów oraz opis działań na poziomie poszczególnych schematów zostanie określony w pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.
--	--	---	---	--	--

			„wzmocnienie funkcji subregionu poprzez rozwój infrastruktury i usług przemysłów czasu wolnego, związanych z działalnością w zakresie [...]turystyki aktywnej, rekreacyjnej i specjalistycznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju infrastruktury sportowej oraz szlaków pieszych, <u>rowerowych</u> i tras biegowych”. Dodatkowo w Kierunku 4.5 Rozwój Małopolski Zachodniej wśród kluczowych zadań wymienia się „rozwój oferty przemysłów czasu wolnego opartej na [...]turystyce aktywnej, rekreacyjnej i specjalistycznej, ze szczególnym uwzględnieniem [...] rozwoju tras rowerowych na potrzeby wspierania działalności w zakresie nowych usług czasu wolnego”. Na podstawie szacunkowych danych z 2007 roku określono, że w Unii Europejskiej, razem z Norwegią i Szwajcarią, organizuje		
--	--	--	---	--	--

			się około 2,795 mld turystycznych wycieczek rowerowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym, których wartość przekracza rocznie 54 mld euro. Około 3% wszystkich wycieczek turystycznych w Unii, a więc 25,6 mln, stanowią wycieczki rowerowe z noclegiem, na których ludzie wydają średnio 53 euro dziennie. Z kolei turyści jednodniowi wydają około 16 euro. W samej Holandii, na szlakach rowerowych „LF”, a więc na długich trasach, rowerzyści wydają średnio 31 euro dziennie.		
247	Priorytet: 6.4, str. 151, Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania	Umożliwić w trybie pozakonkursowym współfinansowanie przedsięwzięć związanych również z realizacją tras biegowych, narciarsko-biegowych oraz budową/rozbudową infrastruktury aktywnego wypoczynku.	Obecne zapisy trybu pozakonkursowego, mówią w szczególności o sieciach tras rowerowych. Sugeruje się rozszerzenie tego zapisu o infrastrukturę związaną z innymi elementami turystyki aktywnego wypoczynku, odpowiadającej zapisom PS Dziedzictwo i Przemysł Czasu	Gmina Miasta Tarnowa	Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu inwestycyjnego 6.4 realizowany będzie instrument rozwoju terytorialnego, tj. Subregionalny Program Rozwoju (SPR), który swoim zasięgiem obejmować będzie pięć subregionów zidentyfikowanych w Małopolsce, tj. Krakowski Obszar Metropolitalny, tarnowski, sądecki, podhalański,

			Wolnego.		Małopolska Zachodnia. Tryb pozakonkursowy planowany jest jedynie dla projektów z zakresu głównych tras rowerowych realizowanych z poziomu regionalnego.
248	Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury / Strona 150	W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania z zakresu ochrony, udostępnienia i promocji dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności poprzez: - przedsięwzięcia zmierzające do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej (m.in. dzięki czynnej ochronie ekosystemów, siedlisk i gatunków, edukacji ekologicznej, opracowywaniu dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody), prowadzone na terenach cennych przyrodniczo, w szczególności w parkach krajobrazowych, rezerwach przyrody, podziemnych	W podziemnych wyrobiskach Kopalni Soli Wieliczka zlokalizowany jest rezerwat przyrody nieożywionej „Groty Kryształowe”, położony w północno wschodniej części kopalni na głębokości 70 – 114 metrów pod powierzchnią ziemi. Przedmiotem ochrony są naturalne pustki podziemne o ścianach obrosłych kryształami halitu, których krawędzie dochodzą do 50 cm długości. Ze względu na wielkość i ilość zespołów kryształów soli są unikatem mineralogii miocennej w skali światowej. W wyrobiskach Kopalni zlokalizowanych jest również 40 stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej.	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zgłoszona uwaga zmierza do wprowadzenia zapisów, które uznaje się za zbyt szczegółowe w kontekście programu operacyjnego. Obecne zapisy priorytetu inwestycyjnego 6.4, nie wykluczają wsparcia przedmiotowej inwestycji.

		rezerwatach przyrody, na obszarach chronionego krajobrazu.	Groty kryształowe nie są udostępnione do zwiedzania, objęte są ścisłą ochroną. Obecność ludzi powoduje zmiany mikroklimatu, które działają niszcząco na blask i kształt. Udostępniane mogą być natomiast ww. stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej. Jednym z celów Kopalni Soli „Wieliczka” jest udostępnianie rejonu rezerwatu przyrody nieożywionej „Groty Kryształowe” oraz stanowisk przyrody nieożywionej w wyniku zrównoważonego rozwoju turystyki pozwalającego na utrzymanie walorów i funkcji tych chronionych obszarów i obiektów.		
249	PI 6.4, s. 150	Rekomenduje się dodanie do zapisu: „- przedsięwzięcia zmierzające do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej (m.in. dzięki czynnej ochronie ekosystemów, siedlisk i	Na obszarze województwa Małopolskiego znajduje się obszar Natura 2000 Beskid Niski, gdzie piszący uwagę Tomasz Opaliński posiada gospodarstwo rolne o pow. 9,3 ha, położone w gminie Uście Gorlickie, powiat	Anna Opalińska i Tomasz Opaliński	Uwaga nieuwzględniona Biorąc pod uwagę dokument <i>linia demarkacyjna</i>, na obecnym etapie prac przedsięwzięcia dotyczące <i>podnoszenia standardu bazy technicznej i wyposażenia Parków</i>

		gatunków, edukacji ekologicznej, opracowywaniu dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody), prowadzone na terenach cennych przyrodniczo, w szczególności w parkach krajobrazowych, rezerwatach przyrody, na obszarach chronionego krajobrazu” na końcu zdania: „ oraz na obszarach Natura 2000 ”.	gorlicki. Na terenie gospodarstwa planowane są działania w zakresie czynnej ochrony przyrody. Pisaliśmy o tym w uwadze do pierwszej wersji projektu. Rekomendowany zapis ułatwi pozyskiwanie środków na realizację planowanych projektów nie tylko z pieniędzy będących w dyspozycji województwa Małopolskiego, ale również rozdzielanych przez fundusz LIFE+, ponieważ, z tego co wiemy, Komisja Europejska przy rozpatrywaniu wniosków bierze pod uwagę zapisy w Regionalnym Programie Operacyjnym. Równocześnie chcielibyśmy podziękować za zmiany dokonane w tym punkcie, do którego składaliśmy uwagę w dniu 12.09.2013.		<i>Narodowych i obszarów Natura 2000..., działania w zakresie ochrony bioróżnorodności, w tym zapewnienie funkcjonowania, ochrony i promocji sieci Natura 2000...</i> planowane jest do realizacji z poziomu krajowego (w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko)
250	PI 6.4, s. 150	Rekomenduje się dodanie do zapisu: „- przedsięwzięcia wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze dla rozwoju sektora przemysłów	Zwiększenie bazy agroturystycznej spowoduje rozwój gospodarczy regionu i stworzy dodatkowe miejsca pracy na terenach wiejskich.	Anna Opalińska i Tomasz Opaliński	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zgłoszona uwaga zmierza do wprowadzenia zapisów, które uznaje

		czasu wolnego (w szczególności działania służące właściwej kanalizacji ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo), m.in. rozwój i promocja szlaków turystycznych i rekreacyjnych, zagospodarowanie na cele turystyczne obszarów w otoczeniu zbiorników i cieków wodnych, rozwój infrastruktury turystycznej służącej przede wszystkim ochronie przyrody i promocji obszarów chronionych” na końcu zdania: „(również poprzez adaptację istniejącej oraz tworzenie nowej zabudowy na cele agroturystyczne dla obsługi małego ruchu turystycznego)”.	Równocześnie nie będą to duże centra turystyczno-wypoczynkowe grupujące znaczne ilości ludzi. Pozwoli to przebywającym w nich turystom w sposób bardziej zrównoważony nawiązać kontakt z przyrodą. Z drugiej strony środowisko naturalne nie zostanie narażone na zbytne zagęszczenie ruchu turystycznego, które może występować przy dużych pensjonatach i innych tego typu ośrodkach.		się za zbyt szczegółowe w kontekście programu operacyjnego. Postulat będzie rozpatrywany podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO.
251	Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i	Potencjalni <u>beneficjenci oraz grupy docelowe</u> 7. przedsiębiorstwa (MŚP i duże przedsiębiorstwa)	W podziemnych wyrobiskach Kopalni Soli Wieliczka zlokalizowany jest rezerwat przyrody nieożywionej „Groty Kryształowe”.	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3., wśród katalogu beneficjentów

	rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury / Strona 151		Ze względu na specyficzny charakter podmiotu zarządzającego zabytkową kopalnią Soli „Wieliczka” jakim jest przedsiębiorstwo Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A. (duży przedsiębiorca), wskazane jest stosowanie zapisów, które nie wykluczą Kopalni Soli Wieliczka S.A. z kręgu beneficjentów programu.		wprowadzono kategorię: przedsiębiorcy , (rozumianych jako mikro, mali, średni i duzi przedsiębiorcy).
252	Pi 6.4	1. Proponujemy wpisanie do Priorytetu inwestycyjnego <i>6.4 Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury</i> jako potencjalnych beneficjentów parki narodowe (str. 151 projektu MRPO). 2. Proponujemy wpisanie do	Parki narodowe w naturalny sposób są odpowiedzialne za ochronę różnorodności biologicznej i prowadzą działania zmierzające do tego celu, dlatego wydaje się celowe umożliwienie im ubieganie się o takie środki finansowe.	Tatrzański Park Narodowy	Ad.1 Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Katalog beneficjentów (w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4) uzupełniony zostanie o Parki Narodowe (w zakresie dotyczącym wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych dla rozwoju przemysłów czasu wolnego) Ad. 2 i 3. Uwaga nieuwzględniona Biorąc pod uwagę dokument <i>linia demarkacyjna</i>, na obecnym etapie prac przedsięwzięcia dotyczące <i>podnoszenia standardu bazy</i>

		działań realizowanych w ramach tego priorytetu przedsięwzięć realizowanych także na terenie parków narodowych (str. 150 projektu MRPO) 3. Proponujemy do wskaźników produktów w ramach tego priorytetu dodać liczbę parków narodowych objętych wsparciem (str. 152 projektu MRPO).			<i>technicznej i wyposażenia Parków Narodowych i obszarów Natura 2000...</i>, planowane jest do realizacji z poziomu krajowego (w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020). W związku z powyższym wskaźniki dotyczące wsparcia Parków Narodowych, nie będą brane pod uwagę na poziomie regionalnym.
253	PI 6.4	W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4. <i>Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury</i> Proponujemy wpisanie do tego priorytetu możliwości dokonywania wykupów gruntów szczególnie cennych przyrodniczo położonych na	-	Tatrzański Park Narodowy	Uwaga nieuwzględniona Biorąc pod uwagę dokument <i>linia demarkacyjna</i>, na obecnym etapie prac przedsięwzięcia dotyczące <i>podnoszenia standardu bazy technicznej i wyposażenia Parków Narodowych i obszarów Natura 2000...</i>, planowane jest do realizacji z poziomu krajowego (w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020).

		terenach parków narodowych i obszarów Natura 2000. Tego typu działanie także przyczynia się do ochrony różnorodności biologicznej			
254	Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury. (str. 150-151)	Treść RPO stanowi, iż w ramach przedmiotowego priorytetu mogą być realizowane m. in.: przedsięwzięcia zmierzające do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej (m.in. dzięki czynnej ochronie ekosystemów, siedlisk i gatunków, edukacji ekologicznej, opracowywaniu dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody). Proponuje się, aby w ramach niniejszego priorytetu w ramach przedsięwzięć przewidzianych do realizacji umieścić budowę urządzeń umożliwiających wędrówkę ryb przez przeszkody (przepławki). Finansowanie przez RPO działań związanych		Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona W projekcie MRPO nie są przewidywane odrębne projekty z zakresu budowy przepławek dla ryb. Tego rodzaju zadania będą mogły być realizowane w przypadku kompleksowej inwestycji, gdy jednym z warunków środowiskowych do jej realizacji będzie konieczność wprowadzenia tego rodzaju zadania. Właściwym priorytetem inwestycyjnym jest PI 5.2.

		z budową przepławek dla ryb stanowiłoby działanie uzupełniające dla działań związanych z ochroną morskiej bioróżnorodności biologicznej i ekosystemów morskich w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego na lata 2014-2020. Budowa przepławek w ramach PO RYBY 2014-2020 nie jest planowana do realizacji, ze względu na konieczność finansowania bardzo wielu komponentów przy jednoczesnej planowanej małej alokacji środków finansowych w porównaniu do innych funduszy.			
255	PI 6.4	Zaplanowanie działań związanych z czynną ochroną przyrody na obszarach Natura 2000		Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Biorąc pod uwagę dokument <i>linia demarkacyjna</i>, na obecnym etapie prac przedsięwzięcia dotyczące <i>podnoszenia standardu bazy technicznej i wyposażenia Parków Narodowych i obszarów Natura</i>

					2000..., planowane jest do realizacji z poziomu krajowego (w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020).
256	PI 6.4	Dodanie działań wz. inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej zasobów		Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Program zostanie uzupełniony w części dotyczącej PI 6.4 o projekty dotyczące sporządzenia inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gmin.
257	PI 6.4, wskaźniki	Wzrost populacji (na terenie Małopolski) co najmniej 10 gatunków zagrożonych wyginięciem	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 6 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
258	Pi 6.4, wskaźniki	Liczba gatunków, których stan ochrony uległ poprawie	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie

					programu – w osi priorytetowej 6 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
259	Pi 6.4, wskaźniki	Powierzchnia siedlisk, które osiągnęły właściwy stan ochrony	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 6 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
260	Pi 6.4, wskaźniki	Liczba opracowanych planów ochrony lub innych planów regulujących ochronę obszarów przyrodniczo	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego

		cennych			6.4 (str.150) uwzględniony został wskaźnik : Parki krajobrazowe objęte planami ochrony (%)
261	Pi 6.4, wskaźniki	Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 6 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
262	Pi 6.4, wskaźniki	Zwiększenie długości tras rowerowych	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 (str.152) uwzględniony został wskaźnik : Długość utworzonych szlaków turystycznych (km)
263	Pi 6.5	Zaplanowanie w ramach działań związanych z rewitalizacją miast projektów rozbudowy infrastruktury rowerowej.		Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Przedsięwzięcia dotyczące realizacji zintegrowanej sieci tras rowerowych w Małopolsce, planowane są do

					wsparcia w ramach Priorytetu inwestycyjnego 6.4. Dodatkowo w ramach PI 4.5 planuje się wsparcie infrastruktury transportu miejskiego w tym m.in. udogodnienia dla ruchu niezmotoryzowanego (pieszego i rowerowego) –np. rozwój systemów tras rowerowych.
264	Priorytet inwestycyjny 6.5.	Brak wskazań konkretnych działań w ramach priorytetu	-	Gmina Krzeszowice	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy programu zostaną doprecyzowane, jednak dokładne typy projektów w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.5 zostaną wskazane przy pracach nad Uszczegółowieniem MRPO.
265	PI 6.5, str. 153	Rozszerzenie katalogu przedsięwzięć o: „rewitalizacja obiektów dziedzictwa powojkowego.”	Ograniczenie grupy zabytkowych nieruchomości –obiektów, których dotyczyć ma przyszłe dofinansowanie, do obiektów przemysłowych ogranicza listę przez pominięcie znaczącej grupy zabytków, co wydaje się być niesłuszne w kontekście pracy nad ochroną i wpisem na listę UNESCO twierdz Austro-Węgier.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Dokument w części dotyczącej Priorytetu inwestycyjnego 6. 5 zostanie uzupełniony w o obszary powojkowe.

266	Priorytet: 6.5, s. 155	Doprecyzowania/zdefiniowani a wymaga nazwa wskaźnika „Nowa otwarta przestrzeń na obszarach miejskich”	Istotnym jest wskazanie definicji określającej wskaźnik, aby uniknąć powielania agregacji danych, a także wskazanie metodyki jej obliczania.	Gmina Miasta Tarnowa	Wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów są zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, która szczegółowo określa ich definicje. Wskaźniki ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
2.7 NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO					
267	Uwag ogólna	Wyrażamy obawę o dostępność środków przeznaczonych na infrastrukturę drogową w sytuacji zdecydowanego preferowania dróg regionalnych i jedynie w pewnych przypadkach subregionalnych; w sytuacji Powiatu Gorlickiego może to prowadzić do dalszego pogłębiania wykluczenia komunikacyjnego,	-	Mirosław Wędrychowicz, Starosta Gorlicki	Wyjaśnienie: Inwestycje w infrastrukturę drogową na poziomie niższym niż regionalny będą mogły być realizowane w ramach wsparcia ukierunkowanego na infrastrukturę dróg o znaczeniu subregionalnym, na którą planuje się przeznaczyć kwotę 50 mln EUR. Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich

					regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. W związku z tym istnieje obiektywna trudność zwiększania alokacji w osiach nie objętych koncentracją tematyczną, kosztem osi (1-4) tą koncentracją objętych. Ponadto warto przypomnieć, iż 7 stycznia Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o lasach państwowych, zgodnie z którym 1,3 mld zł pozyskane od Lasów Państwowych zostanie przeznaczone na kontynuację w latach 2014-2015 Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (za stroną KPRM www.premier.gov.pl). Wobec powyższego, z poziomu MRPO priorytetem stają się inwestycje w drogi wojewódzkie i na tej kategorii dróg skoncentrowane zostanie wsparcie.
--	--	--	--	--	--

268	PI 7.2, str. 157-160	Przy realizacji inwestycji drogowych nie bierze się pod uwagę tworzenie usprawnień dla pieszych i rowerzystów.	Przy realizacji dróg w odcinkach gdzie ma to racjonalne uzasadnienie (wzmożony ruch rowerzystów określony np. na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu prowadzonego przez GDDKiA) w ramach inwestycji powinna być tworzona dodatkowa infrastruktura dla rowerzystów. Ważne jest aby powstałe udogodnienia spełniały odpowiednie standardy i znacząco zwiększała bezpieczeństwo. Ogólnie tworzenie ułatwień dla niechronionych uczestników ruchu jak piesi i rowerzyści powinno być jednym z ważniejszych kryteriów przy tworzeniu i wyborze projektów drogowych do dofinansowania.	Kraków Miastem Rowerów	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz kryteriami wyboru projektów. Zapisy odnoszące się do priorytetu inwestycyjnego 7.2 bezpośrednio wskazują na znaczenie bezpieczeństwa uczestników ruchu: <i>"Ze względu na znaczenie działań ukierunkowanych na zwiększanie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przewiduje się wprowadzenie preferencji dla projektów uwzględniających wykorzystanie rozwiązań infrastrukturalnych zwiększających bezpieczeństwo uczestników ruchu."</i>
269	Priorytet 7.2. – str. 158.	Choć mówi się o inwestycjach z zakresu nowoczesnych technik zarządzania ruchem, przyczyniających się do usprawnienia ruchu oraz zwiększania bezpieczeństwa na drogach, wśród potencjalnych beneficjentów nie ma Policji. Proszę o wpisanie administracji	Dzięki wsparciu ze środków MRPO Policja mogłaby znacznie szybciej przystąpić do działań, które miałyby pozytywny efekt w skali całego województwa, co będzie szczególnie ważne biorąc pod uwagę planowaną w latach 2014- 2020 rozbudowę sieci dróg. Za rozbudową sieci dróg powinno iść (w odpowiedniej proporcji) inwestowanie w Policję, aby mogła zapewniać	Komenda Wojewódzka Policji W Krakowie	Uwaga nieuwzględniona W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2, w odniesieniu do inwestycji drogowych przewiduje się wsparcie m.in. dla inwestycji z zakresu nowoczesnych technik zarządzania ruchem, przyczyniających się do usprawnienia ruchu oraz zwiększania jego bezpieczeństwa na drogach o

		rządowej do grupy beneficjentów tej osi priorytetowej.	bezpieczeństwo na tychże drogach.		znaczeniu regionalnym /subregionalnym realizowane przez zarządców dróg, a więc podmioty odpowiedzialne za tego typu inwestycje na drogach.
270	PI 7.2, str. 158, części dot. przykładowych działań	Po trzecim myślniku sugeruje się dopisać „ <i>a także poprawa wyposażenie służb ratowniczych w zakresie ratownictwa technicznego – drogowego i chemicznego – ekologicznego</i> ”	Sugerowane zmiany umożliwią ujęcie w przedmiotowym priorytecie inwestycyjnym aspektu ratowniczego – doposażenie w specjalistyczny sprzęt jednostek ochrony przeciwpożarowej, które posiadają na swoim terenie działania ciągi komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu i które często interweniują w związku z miejscowymi zagrożeniami w komunikacji drogowej.	Małopolski Komendant Wojewódzki PSP nadbryg. Andrzej Mróz/ Komenda Wojewódzka PSP w Krakowie	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach MRPO, w priorytecie inwestycyjnym 5.2, przewidziane jest wsparcie dla inwestycji z zakresu wzmacniania i rozwoju systemu ratowniczego, w tym poprzez poprawę funkcjonowania i wyposażenia służb ratowniczych.
271	PI 7.2 , str. 159, części dot. potencjalnych beneficjentów	Sugeruje się dopisać: „ <i>pkt. 3 administracja rządowa w zakresie projektów o charakterze regionalnym</i> ”	Dzięki temu możliwe będzie skrócenie czasu prowadzenia akcji ratowniczych na drogach co pozwoli na osiągnięcie wymiernych korzyści w postaci: ograniczenie negatywnych skutków wypadków drogowych dla życia i zdrowia osób uczestniczących w wypadkach (w tym ograniczenie liczby zabitych), ograniczenie negatywnych skutków wypadków drogowych dla		Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach MRPO, w priorytecie inwestycyjnym 5.2, przewidziane jest wsparcie dla inwestycji z zakresu wzmacniania i rozwoju systemu ratowniczego, w tym poprzez poprawę funkcjonowania i wyposażenia służb ratowniczych.

			środowiska naturalnego (poprzez skrócenie czasu ekspozycji środowiska naturalnego na szkodliwe czynniki powstałe w zdarzenia z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne), ograniczenie strat i uciążliwości wynikających z prowadzenia działań ratowniczych na drogach. Tym samym zapewniona zostanie kompleksowość proponowanych rozwiązań dot. zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego.		
272	PI 7.2	Uwzględnienie sieci dróg powiatowych jako uzupełnienia układu dróg krajowych i wojewódzkich. Konieczność właściwego dostosowywania parametrów sieci dróg niższych kategorii na odcinkach łączących istniejące drogi wyższych kategorii z nowymi połączeniami drogowymi.	Drogi powiatowe w znacznej części stanowią alternatywne szlaki komunikacyjne dla sieci dróg krajowych oraz wojewódzkich. Dotyczy to np. ograniczonej skrajni drogowej związanej z wiaduktem w Kleczy Dolnej w ciągu drogi krajowej nr 52 – ruch wysokich i ciężkich pojazdów kieruje się na drogi powiatowe. Drogi powiatowe są niszczone przez pojazdy, które nie powinny się na nich pojawić.	Powiat Wadowicki	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Inwestycje w infrastrukturę drogową na poziomie niższym niż regionalny będą mogły być realizowane w ramach wsparcia ukierunkowanego na infrastrukturę dróg o znaczeniu subregionalnym, na którą planuje się przeznaczyć kwotę 50 mln EUR. Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do

					identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. W związku z tym istnieje obiektywna trudność zwiększania alokacji w osiach nie objętych koncentracją tematyczną, kosztem osi (1-4) tą koncentracją objętych. Ponadto warto przypomnieć, iż 7 stycznia Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o lasach państwowych, zgodnie z którym 1,3 mld zł pozyskane od Lasów Państwowych zostanie przeznaczone na kontynuację w latach 2014-2015 Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (za stroną KPRM www.premier.gov.pl).
--	--	--	--	--	--

					Wobec powyższego, z poziomu MRPO priorytetem stają się inwestycje w drogi wojewódzkie i na tej kategorii dróg skoncentrowane zostanie wsparcie.
273	Priorytet inwestycyjny 7.2	Brak możliwości inwestycji w zakresie dróg lokalnych	Rozwinięty układ drogowy o znaczeniu regionalnym sprzyja procesom rozwojowym, ale także poprawa dostępności lokalnych ośrodków, poprzez inwestycje w lokalne drogi, jest podejściem kompleksowym i komplementarnym, a pośrednio sprzyja rozwojowi całego regionu	Gmina Krzeszowice	Uwaga niezasadna Inwestycje w infrastrukturę drogową na poziomie niższym niż regionalny będą mogły być realizowane w ramach wsparcia ukierunkowanego na infrastrukturę dróg o znaczeniu subregionalnym, na którą planuje się przeznaczyć kwotę 50 mln EUR. Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami

					priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. W związku z tym istnieje obiektywna trudność zwiększania alokacji w osiach nie objętych koncentracją tematyczną, kosztem osi (1-4) tą koncentracją objętych. Ponadto warto przypomnieć, iż 7 stycznia Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o lasach państwowych, zgodnie z którym 1,3 mld zł pozyskane od Lasów Państwowych zostanie przeznaczone na kontynuację w latach 2014-2015 Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (za stroną KPRM www.premier.gov.pl). Wobec powyższego, z poziomu MRPO priorytetem stają się inwestycje w drogi wojewódzkie i na tej kategorii dróg skoncentrowane zostanie wsparcie.
274	PI 7.2, wskaźniki	Skrócenie czasu dojazdu transportem drogowym	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem

				Ekologicznych	wypełnienia wymogów KE w tym zakresie oraz realnej możliwości wywiązania się z przyjętego wskaźnika. Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 7 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym. Jednocześnie w odniesieniu do proponowanego wskaźnika należy wskazać, iż istotne znaczenie ma on tylko dla dróg ekspresowych/ autostrad. W przypadku dróg niższych kategorii wpływ na jego wartość pojawia się jedynie w przypadku budowy obwodnic.
275	PI 7.2, wskaźniki	Wzrost trwałości budowanych/remontowanych	-	Stanowisko Pozarządowych	Uwaga nieuwzględniona.

		dróg (gwarancja trwałości nawierzchni zadeklarowana w projekcie przez beneficjenta)		Organizacji Ekologicznych	Wskaźniki dotyczące warunków technicznych budowanej infrastruktury nie są brane pod uwagę.
276	Pi 7.3	Wykreślenie planowanych działań w ramach budowy/rozbudowy lotnisk.	Uważamy, że planowane inwestycje związane z budową/rozbudową kolejnych lotnisk w Małopolsce powinny zostać zastąpione działaniami międzyregionalnymi na rzecz łączenia lotnisk drogą kolejową Balice - Pyrzowice. Promowanie transportu lotniczego w ramach połączeń lokalnych jest sprzeczne z celami dotyczącymi obniżenia emisji zanieczyszczeń	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Rozwój lotnisk regionalnych (lokalnych) to wyjście naprzeciw potrzebom rozwoju społeczno-gospodarczego. Inwestycje w tym zakresie dopuszczane są w priorytecie inwestycyjnym 7.3 pn. Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.
277	Pi 7.3	Realizacja ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego inwestycji w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków Balice w postaci dobudowania części płyty	Międzynarodowe przedsięwzięcia, przed którymi stoi Kraków i Małopolska wymagają rozbudowanej infrastruktury. Wszystkie te przedsięwzięcia są konieczne, by najszybciej rozwijający się pasażerski ruch lotniczy w Polsce-drugi pod względem wielkości po Warszawie	Kazimierz Barczyk, Przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego	Uwaga częściowo uwzględniona Projekt Umowy Partnerstwa jednoznacznie wskazuje, że <u>tylko z poziomu krajowego</u> wspierane będą inwestycje związane ze zwiększaniem przepustowości i bezpieczeństwa

		postojowej, hangaru i stacji paliw oraz infrastruktury tzw. Air Port City , za kwotę 100 mln zł. Wnoszę także o wystąpienie o środki krajowe z POiŚ w wysokości 500 mln zł. na rozbudowę i modernizację drogi startowej.	Port Lotniczy w Balicach osiągnął standard lotniska europejskiej metropolii, co w przededniu rozpoczynających się Światowych Dni Młodzieży oraz planów organizacji Zimowych Igrzysk Olimpijskich 2022 jest działaniem absolutnie pożądanym i koniecznym.		ruchu lotniczego w sieci TEN-T. Inwestycje te obejmować będą istniejące lotniska w sieci TEN-T i krajowy organ zarządzania ruchem lotniczym. Jednocześnie Zarząd Województwa będzie czynnie wspierał starania o pozyskanie środków na rozbudowę infrastruktury MPL Balice ze środków PO IiŚ.
278	PI 7.3	Wsparcie finansowe projektu modernizacji oraz rozbudowy Lotniska Aeroklubu Krakowskiego w Pobiedniku Wielkim.	W związku z ciągłym zainteresowaniem lotnictwem, rosnącym zapotrzebowaniem na możliwość szybkiego pokonywania dużych odległości oraz zwiększającym się ruchem lotniczym, koniecznym jest, aby w jak najszybszym czasie dostosować możliwości Lotniska Pobiednik Wielki do potrzeb użytkowników w połączeniu z wizją „ Kraków-Nowa Huta Przyszłości ”. Biorąc pod uwagę, iż rozbudowa lotniska został uwzględniona w projekcie „ Kraków-Nowa Huta Przyszłości ” należy	Aeroklub Krakowski	Postulat będzie przedmiotem analizy i decyzji instytucji zarządzającej, które z proponowanych przedsięwzięć lotniskowych byłoby przedstawiane w rozmowach z KE. Projekt Umowy Partnerstwa jednoznacznie wskazuje, że tylko z poziomu krajowego wspierane będą inwestycje związane ze zwiększaniem przepustowości i bezpieczeństwa ruchu lotniczego w sieci TEN-T. Inwestycje te obejmować będą istniejące lotniska w sieci TEN-T i

			jak najszybciej rozpocząć działania w celu budowy pasa o nawierzchni utwardzonej wraz z niezbędną infrastrukturą, która pozwoliłaby na całoroczne korzystanie z lotniska w Pobiedzku Wielkim.		krajowy organ zarządzania ruchem lotniczym. Jednocześnie umowa partnerstwa nie przewiduje innych inwestycji lotniskowych, co oznacza, że dopuszczalność inwestycji w tym zakresie z poziomu RPO będzie każdorazowo uzgadniana indywidualnie z KE w toku negocjacji poszczególnych programów regionalnych.
279	Priorytet: 7.3, str 161	Uwzględnić w zapisach działania skierowane na utworzenie lotniska lokalnego w Tarnowie.	Transport lotniczy odgrywać będzie znaczącą rolę w rozwoju regionu, a także w rozwoju ośrodków regionalnych i ich obszarów funkcjonalnych.	Gmina Miasta Tarnowa	Postulat będzie przedmiotem analizy i decyzji instytucji zarządzającej, które z proponowanych przedsięwzięć lotniskowych byłoby przedkładać w rozmowach z KE.
280	PI 7.3	Prosimy o wybudowanie w Tarnowie publicznego lotniska General Aviation /małego /o kodzie referencyjnym C3 ICAO z pasem startowym 1300x30 m z taniego betonu siarkowego/ w którym używa się odpady z elektrociepłowni ! /	W XXI wieku lotnisko to jeden z podstawowych element infrastruktury każdego miasta. Oczywiście ze lotnisko General Aviation nie będzie przynosiło zysku, jak lotnisko komunikacyjne Balice. Dlatego ma to być lotnisko małe, ekonomiczne , o ograniczonej certyfikacji , z kilkusobową niezbędną obsługą i minimalnym wyposażeniem dla lotów VFR . Lotnisko na miarę	Włodzimierz Wojdyński W imieniu ponad 400 osób podpisanych pod petycją do Prezydenta Tarnowa dwa lata temu.	Projekt Umowy Partnerstwa jednoznacznie wskazuje, że tylko z poziomu krajowego wspierane będą inwestycje związane ze zwiększaniem przepustowości i bezpieczeństwa ruchu lotniczego w sieci TEN-T. Inwestycje te obejmować będą istniejące lotniska w sieci TEN-T i krajowy organ zarządzania ruchem

			budżetu miasta Tarnowa . Umieszczenie budowy w planie operacyjnym województwa na lata 2014-2020 /nie do 2030 roku / to ostatnia szansa na pozyskanie funduszy z programu UE infrastruktura i spójność dla upadającego stutysięcznego Tarnowa . Cóż tu uzasadniać . Chyba znacie Państwo temat z autopsji , jeśli nie to proszę popatrzeć na mapę Europy . Każde większe miasto na tym kontynencie ma lotnisko . Lotniska GA są jądrem wokół których organizowana jest działalność gospodarcza i powstają firmy - nie odwrotnie. Lotniska komunikacyjne niechętnie przyjmują samoloty małe ze względu na konieczność większej separacji do startu i lądowania , bezpieczeństwo , procedury IFR niewielkie korzyści finansowe . Lotniska GA obsługuje ruch VFR niedużych samolotów śmigłowych a nawet odrzutowych , śmigłowce , Latają s-ty państwowe , firmowe , prywatne . Z lotnisk wykonywane są loty dyspozycyjne – biznesowe – turystyczne-sportowe, przewóz pojedynczych osób	lotniczym. Jednocześnie umowa partnerstwa nie przewiduje innych inwestycji lotniskowych, co oznacza, że dopuszczalność inwestycji w tym zakresie z poziomu RPO będzie każdorazowo uzgadniana indywidualnie z KE w toku negocjacji poszczególnych programów regionalnych.
--	--	--	--	--

			oraz niedużych grup ludzi . Wykonuje się serwis , hangarowanie , prowadzi się działalność lotniczą jak : szkolenie , pokazy , loty usługowe , reklamowe, gospodarcze , itd. itd.		
281	PI 7.4	Przyspieszone stworzenie i rozbudowa nowoczesnej Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej dla radykalnej, skokowej poprawy funkcjonowania połączeń kolejowych w Krakowie i Małopolsce dla osiągnięcia standardu obowiązującego od lat w kilkudziesięciu metropoliach Europy. Kraków i Małopolska będą gospodarzem Światowych Dni Młodzieży w 2016 r. Starają się również o organizację Zimowych Igrzysk Olimpijskich w 2022 r. Szybki, niskoemisyjny ekologiczny transport to konieczny element najważniejszego i największego programu codziennej poprawy jakości	Powinniśmy pójść za przykładem PKP PLK, które na rozbudowę i modernizację bazowych torów kolejowych w Małopolsce wydadzą prawie 10 razy więcej niż Samorząd Województwa Małopolskiego zamierza wydać na powstanie przewoźnika Szybką Kolej Aglomeracyjną. Kończona modernizacja trasy Kraków-Rzeszów to koszt ok. 3 mld zł, najbliższa Kraków-Katowice 2 mld zł, a łącznica Krzemionki to 300 mln zł., PKP PLK rozpoczyna również inwestycję zbudowania dodatkowej pary torów z dworca głównego w Krakowie do Płaszowa i Bieżanowa za ok. 2 mld zł. Dalsze kosztowne modernizacje obejmują trasy do Kozłowa, Oświęcimia, Skawiny, Wadowic itd., co uczyni atrakcyjnym opłacalny dla podróżnych i przewoźnika dojazd koleją do Tarnowa i Katowic w ciągu 35 minut. To wielkie inwestycje, których połączenie z rozbudową Szybkiej	Kazimierz Barczyk, Przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego	Uwaga nie dotyczy bezpośrednio dokumentu MRPO W ramach prac nad PS Transport i Komunikacja, biorąc pod uwagę możliwości budżetowe WM, zaplanowano zakup 10 zespołów trakcyjnych na potrzeby SKA, ze środków MRPO 2014-2020 szt. (szacowany koszt całkowity inwestycji to 180 mln zł).

		życia dla 2/3 mieszkańców naszego województwa-2 milionów Małopolan podróżujących do pracy, szkół, szpitali i urzędów oraz 10 milionów turystów odwiedzających Kraków. Dlatego też wnoszę o <u>przyśpieszony zakup ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego 75 dodatkowych szynobusów za kwotę 1,5 mld zł (360 mln euro)</u>. Jest to działanie konieczne, by Szybka Kolej Aglomeracyjna działała sprawnie, a jej składy kursowały co 20 minut z szybkością do 160 km/h, co realnie przyczyni się również do rozładowania korków i poprawy jakości powietrza w Krakowie i Małopolsce.	Kolei Aglomeracyjnej jest rzeczą oczywistą. Również oczywistym obowiązkiem Samorządu Województwa Małopolskiego, jako ustawowego organizatora kolejowego regionalnego transportu publicznego i przewoźnika w Małopolsce jest gospodarne wykorzystanie olbrzymich nakładów państwowych na unowocześnienie infrastruktury i radykalne zwiększenie możliwości korzystania z szybkich linii kolejowych. Dla efektywnego wykorzystania tych inwestycji do nas należy w zasadzie tylko zakup szynobusów i sprzedaż biletów-Kart Aglomeracyjnych. Powstanie SKA to najbardziej strategiczny program, jaki stoi przed naszym województwem do 2020 r. Należy w części zrealizować go ze środków RPO oraz ze środków będącego w dyspozycji Rządu ogólnokrajowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.		
282	PI 7.4	Inwestycje międzyregionalne na rzecz kolejowego połączenia lotnisk Balice i Pyrzowice	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci

					kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych.
283	PI 7.4, wskaźniki	Skrócenie czasu dojazdu transportem kolejowym	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie oraz realnej możliwości wywiązania się z przyjętego wskaźnika. Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 7 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie

					możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
284	PI 7.4, str. 163	Infrastruktura transportu kolejowego została pominięta wśród wymienionych przedsięwzięć mających na celu rozwój regionalnego transportu kolejowego. Proponujemy uwzględnić w działaniach na rzecz rozwoju regionalnego transportu kolejowego również inwestycje w poprawę stanu linii kolejowych. W przeciwnym razie nie będzie możliwe uzyskanie synergii z działaniami dot. zakupu nowoczesnego taboru oraz rozwiązań integrujących różne rodzaje transportu.	W diagnozie (akapit 48) wskazano, że najgorzej oceniana jest komunikacja kolejowa, w tym przede wszystkim: czas przejazdu, liczba koniecznych przesiadek oraz częstość kursowania. Nowy, przewidywany do zakupu tabor kolejowy przyniesie pełny efekt i da satysfakcję społeczeństwu, jeżeli linie kolejowe, na które zostanie skierowany będą posiadały odpowiednie parametry techniczno-eksploatacyjne i pozwolą na uzyskiwanie wyższych prędkości, bez punktowych ograniczeń. Koncepcja szybkiej kolei miejskiej bez inwestycji w infrastrukturę liniową stoi pod znakiem zapytania.	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz

					inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA). Jednocześnie PKP PLK zostanie
--	--	--	--	--	--

					uwzględnione wśród beneficjentów przedmiotowego Priorytetu inwestycyjnego.
285	PI 7.4, str. 163	Brak w tabeli – <i>Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS (wg celów szczegółowych)</i> wskaźnika wymiarowania dla transportu kolejowego. Powyższe zostało usunięte z będącego przedmiotem konsultacji społecznych dokumentu. Propozycja zmiany dotyczyła wprowadzenie wskaźnika dla sieci kolejowej na terenie woj. małopolskiego wg następującego brzmienia: <i>„2. Skrócenie czasu dojazdu do ośrodka centralnego i do ośrodków subregionalnych w transporcie kolejowym”.</i>	Infrastruktura kolejowa jest kluczowym elementem nowoczesnego i ekologicznego transportu. W ramach działań istotnych z punktu widzenia gospodarki kraju i regionu, nie może zabraknąć działań poprawiających jakość i dostępność infrastruktury kolejowej.	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz

					zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
286	PI 7.4, wskaźniki produktu, str. 166	Należy uzupełnić o wskaźnik dotyczący linii kolejowych: całkowita długość linii kolejowych poddanych interwencji (modernizacje/rehabilitacje) w [km].	Należy przewidzieć wskaźnik produktu odpowiadający celowi tematycznemu 7. w zakresie kolejowej infrastruktury liniowej.	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z

					zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet
--	--	--	--	--	---

					inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
287	PI 7.4	W związku z trwającymi konsultacjami planu wydatkowania środków finansowych z Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa małopolskiego, Regionalna Sekcja Kolejarzy NSZZ „Solidarność” domaga się sfinansowania z tego programu modernizacji kolejowych o znaczeniu regionalnym (do wykonywania przewozów pasażerskich)	Wydatkowanie z RPO środków finansowych na ten cel jest konieczne, gdyż tylko część linii kolejowych w Małopolsce ma szansę na modernizację z programu centralnego POiŚ (Trzebinia-Oświęcim, Skawina-Oświęcim, Skawina-Sucha Beskidzka-Cahabówka-Zakopane). Zdaniem związku najbardziej pilnej modernizacji ze środków RPO wymagają linie kolejowe • Wadowice-Andrychów, do granicy województwa śląskiego • Stróże-Biecz, do granicy województwa podkarpackiego. Linie te nie znajdują się w wykazie linii do modernizacji z programu POiŚ, a brak sfinansowania ich remontu z RPO spowoduje ich zamknięcie.	Regionalna Sekcja Kolejarzy NSZZ „Solidarność” przy Regionie Małopolskim	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. Do 5 lutego 2014 r. prowadzone są konsultacje Dokumentu implementacyjnego do strategii rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), tam też powinny zostać zgłoszone dodatkowe propozycje projektów w tym zakresie. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami

					transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
--	--	--	--	--	---

288	Priorytet: 7.4, str. 166	Wskaźnik produktu „Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego” oraz „Liczba wybudowanych obiektów Park&Ride” oraz rezultatu „Przewozy pasażerów komunikacją regionalną – transport kolejowy” winien być rozszerzony na wszelkie rodzaje zbiorowej komunikacji publicznej.	Wskaźnik odnosi się tylko do przewozów kolejowych. Podczas, gdy w ramach priorytetu będą też realizowane rozwiązania integrujące różne środki transportu, w tym m.in. węzły przesiadkowe, systemy Park& Ride, systemy wspólnych opłat za przewozy, organizacja i koordynacja rozkładów jazdy. Wskaźniki winny uwzględniać różne typy operacji.	Gmina Miasta Tarnowa	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie. Program operacyjny, ze względu na swój charakter, nie uwzględnia wszystkich wskaźników mających potencjalne zastosowanie do projektów, jakie będą realizowane w ramach danej osi, a jedynie te najbardziej reprezentatywne dla celów osi - wskaźniki będą uzupełniane na poziomie Uszczegółowienia MRPO oraz systemu informatycznego obejmującego wskaźniki produktu, mające zastosowanie bezpośrednio do projektów realizowanych w poszczególnych osiach.
289	PI 7.4	Uzupełnienie głównego celu interwencji realizowanej w ramach tej osi o wzmocnienie kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich o Małopolską Zachodnią, ujmując poprawę dostępności miast Wadowice-Kraków,	W planowanych do realizacji zadaniach brakuje wskazania Małopolski Zachodniej obejmującej linię nr 94 do podjęcia usług użyteczności publicznej w transporcie zbiorowym. W przypadku linii nr 117 nie uwzględniono natomiast poprawy dostępności ośrodków subregionalnych. Obecny stan techniczny ww. linii wymaga pilnej	Powiat Wadowicki	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o

		Oświęcim -Kraków w podsystemie transportu zbiorowego regionu. Wprowadzenie zapisu dotyczącego rewitalizacji infrastruktury linii kolejowych nr 117, 103 oraz 94 dla ruchu pasażerskiego wraz z węzłami przesiadkowymi w Zatorze i Oświęcimiu.	modernizacji w celu poprawy prędkości handlowej, która jest czynnikiem mającym decydujący wpływ na użytkowanie linii oraz zainteresowanie transportem kolejowym, do którego zapewniony jest dostęp. Kolej na tym terenie jest jedynym źródłem zrównoważonego transportu zbiorowego. Priorytetowo ma wpływ na redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza substancji szkodliwych, powstałych w transporcie drogowym. Linia nr 94 jest modernizowana i w 2014 r. jest przewidziane zakończenie tych prac, dlatego zasadnym jest przywrócenie ruchu pasażerskiego na trasie Kraków-Oświęcim (w jej obrębie usytuowane są dwie strefy gospodarcze: zatorska i skawińska). Nie można w żadnym wypadku dopuścić do fizycznej likwidacji linii kolejowej z Trzebini do Wadowic. Należy przywrócić ruch osobowy na całej linii 103 Wadowice-Trzebinia z przedłużeniem do Chrzanowa w oparciu o istniejącą już infrastrukturę.	pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. Do 5 lutego 2014 r. prowadzone są konsultacje <i>Dokumentu implementacyjnego do strategii rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), tam też powinny zostać zgłoszone dodatkowe propozycje projektów w tym zakresie.</i> W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez
--	--	--	--	---

					mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
290	PI 7.4, str. 163-168	Przy realizacji inwestycji kolejowych nie bierze się pod uwagę tworzenie usprawnień dla pieszych i rowerzystów.	Ważne jest aby przy tworzeniu rozwiązań integrujących różne środki transportu, w tym m.in.: węzły (centra) przesiadkowe, systemy Park & Ride, zapewnić możliwość bezpiecznego pozostawienie nie tylko samochodu ale także rowerów. Podróżując pociągiem po Małopolsce można przy praktycznie każdej mniejszej i większej stacji dostrzec rowery poprzypinane do ogrodzeń oraz znaków. Tak pozostawiony pojazd może łatwo paść	Kraków Miastem Rowerów	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz kryteriami wyboru projektów. Na projektowanych P&R dla SKA przewiduje się miejsce dla pozostawienia rowerów.

			łupem złodziei Dla wielu osób właśnie rower jest głównym środkiem transportu pozwalających szybko dotrzeć do stacji kolejowych. Jednak bez zapewnienia miejsca gdzie mogliby bezpiecznie zostawić rower bez względu na panujące warunki atmosferyczne (głównie deszcz) część użytkowników może przesiąść się do samochodów. Także przy zakupie taboru kolejowego powinno się zwracać uwagę aby wejścia pozwalały na bezproblemowego wniesienie wózka oraz roweru. Obowiązkowo w wagonach powinna być przeznaczona przestrzeń do przewożenia rowerów z odpowiednią liczbą miejsc. Z rozwiązania tego będą mogły korzystać zarówno osoby codziennie podróżujące z rowerem jak i turyści chcący dojechać pociągiem do atrakcyjnych tras rowerowych zlokalizowanych poza miastem.		
291	Transport rowerowy	Inwestycje w tabor przystosowujące do transportu rowerów	MRPO powinno zwrócić szczególną uwagę na rozwój infrastruktury dla transportu rowerowego. W poprzednim okresie programowania nie zrealizowano żadnych inwestycji związanych z budową tras rowerowych.	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W osi priorytetowej 7 brak możliwości realizacji samodzielnych projektów z zakresu infrastruktury dla transportu

			Zaplanowane w MRPO działania związane z rozwojem tras rowerowych powinny zostać uszczegółowione wraz określeniem odpowiednich wskaźników (w obecnej wersji brak jakichkolwiek wskaźników dotyczących rozbudowy infrastruktury rowerowej). Rozwój infrastruktury rowerowej powinien zostać uwzględniony w osi priorytetowej 7 i dotyczyć zarówno miast jak i terenów poza ośrodkami miejskimi. Wszystkie inwestycje drogowe, budowa lub modernizacja powinny być powiązane z wydzielaniem ciągów rowerowych. W ramach działań związanych z wymianą, modernizacją taboru należy uwzględnić możliwość przystosowania do transportu rowerów.		rowerowego – potencjalnie jedynie w ramach szerszego projektu z zakresu infrastruktury drogowej. Wsparcie dla budowy infrastruktury dla transportu rowerowego możliwe jest w ramach PI 4.5 oraz 6.4 W nowych pociągach kupowanych przez Samorząd Województwa przewiduje się miejsce dla transportu rowerów.
292	Wskaźniki	Zwiększenie długości tras rowerowych	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie oraz realnej możliwości wywiązania się z przyjętego wskaźnika. Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 7

					ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
293	Wskaźniki	Wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	System wskaźników programu operacyjnego jest w trakcie opracowywania, także pod kątem wypełnienia wymogów KE w tym zakresie oraz realnej możliwości wywiązania się z przyjętego wskaźnika. Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej 7 ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą

					Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
2.8 OTWARTY RYNEK PRACY					
294	Priorytet inwestycyjny 8.5.	Celem interwencji realizowanej w ramach tego priorytetu jest zapewnienie warunków do aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy. W związku z powyższym, MRiRW postuluje rozważenie możliwości zaliczenia do grupy docelowej projektowanego wsparcia w ramach PI 8.5. właścicieli nieruchomości rolnych oraz ich współmałżonków i domowników poszukujących nowych źródeł dochodów i zmierzających do zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.	Dla wymienionej grupy osób niezbędne jest kontynuowanie instrumentu aktywizacji zawodowej, umożliwiającego znalezienie pracy poza rolnictwem. Wspieranie tego typu działań przyczyni się z jednej strony do ograniczenia wykluczenia społecznego mieszkańców wsi, z drugiej zaś przyspieszy zmiany strukturalne w rolnictwie i poprawę konkurencyjności polskiego sektora rolnego. W województwie małopolskim na koniec 2012 r. w KRUS było ubezpieczonych 158 943 osoby, w tym 92 676 rolników, 34 791 małżonków rolników i 31 476 domowników ubezpieczonych przez rolników. 95,1% osób ubezpieczonych w KRUS było związanych z gospodarstwem rolnym o powierzchni nieprzekraczającej 10 ha przeliczeniowych. Generalnie przyjmuje się, że udział małżonków i domowników, może stanowić w rolnictwie ukryte	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz projektem MRPO w ramach PI 8.9. Co do zasady grupa wskazana w uwadze może być objęta wsparciem w ramach RPO w PI 8.5 (zarejestrowani bezrobotni), PI 8.9, PI 8.7 – osoby pragnące założyć własną działalność gospodarczą, PI 8.10 – osoby, które z przyczyn zdrowotnych nie pracują lub których aktywność zawodowa z przyczyn zdrowotnych jest zagrożona.

			rezerwy zasobów pracy, które można wykorzystać na pozarolniczym rynku pracy. W województwie małopolskim szacuje się, że ukryte rezerwy są na poziomie 42%.		
295	PI 8.5 i 8.9	Punkt 1. Postulat dodania zapisu: <u>Wspierany będzie także proces wymiany kadr o wysoko specjalistycznych kwalifikacjach w sektorze kultury, który to proces wymaga przekazu wiedzy i kompetencji na zasadzie mistrz – uczeń.</u> Punkt 3. Tworzenie nowych miejsc pracy np. poprzez degresywne subsydiowane zatrudnienie pracowników.	Żyjemy w okresie gruntownej zmiany pokoleniowej, kiedy właśnie odchodzi pokolenie mistrzów, dzierżących jako ostatni decydującą o przyszłości instytucji specjalistyczną wiedzę. Bez uwzględnienia tej sytuacji ryzykujemy utratę na zawsze licencji, która pozwala wprowadzać dziedzictwo w obieg. Jest także istotnym, aby proces ten mógł trwać minimum rok. Ci, którzy tę wiedzę i odpowiedzialność mają przejąć, winni się wykazać się cechami i doświadczeniem, które można opisać na poziomie operacyjnym. Zapis „tworzenie miejsc pracy” wystarczająco wyraża intencję, a nie zawęża. Istnieje przecież sytuacja, że uczeń zastępuje mistrza, wtedy wchodzi na jego miejsce, choć nie tworzy to nowego miejsca. A również ta forma winna móc być subsydiowana.	Dr Antoni Bartosz. Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie	Uwaga nieuwzględniona Proponowane działania (pkt 1 i 3) opisane w uwadze będą mogły być realizowane w ramach PI 8.5 w formie projektu skierowanego do osób, które jeszcze nie pracują i którego ważny element stanowiłby proces przyuczenia na zasadach mistrz-uczeń z uwzględnieniem subsydiowania zatrudnienia. Co do zasady działania na rzecz podnoszenia kompetencji kadr w ramach PI 8.9 będą realizowane w oparciu o Rejestr Usług Rozwojowych (aplikacja internetowa opracowana przez PARP) w której dostępne będą usługi rozwojowe (np. szkolenia) spośród których pracodawca będzie mógł wybrać ofertę dla swoich pracowników – tym samym wydaje się, że PI 8.9 nie jest adekwatny do proponowanego w uwadze zakresu

					wsparcia.
296	Priorytet inwestycyjny 8.7 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych Miejsc pracy/pierwszy akapit, s. 174	„Wsparcie dotacyjne będzie dostępne jedynie dla osób, których sytuacja na rynku pracy jest NAJTRUDNIEJSZA_i które bez wsparcia bezzwrotnego nie byłyby w stanie założyć działalności gospodarczej.”	Co oznacza sformułowanie sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza? Formy wsparcia dla osób bezrobotnych omówione zostały wcześniej więc chodzi o wiek, płeć, czy coś jeszcze innego?	Aneta Olszówka	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO lub innym dokumentem programowym.
297	Priorytet inwestycyjny 8.7 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy (str. 172-174).	Treść projektu RPO stanowi, iż w ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą kompleksowe działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem działalności (...) Oferowane w projektach wsparcie ujmować będzie świadczenie wysokiej jakości usług szkoleniowo-doradczych, dostępnych na każdym etapie zakładania działalności gospodarczej. Proponuje się, aby w ramach niniejszego priorytetu wsparciem były objęte operacje w zakresie szkoleń w	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami m.in. Linii Demarkacyjnej i zapisów rozporządzeń wynika, że wsparcie na rzecz podnoszenia kompetencji kadr z inicjatywy pracodawcy/przedsiębiorcy np. poprzez różnorakie szkolenia będzie realizowane w ramach PI 8.9 z uwzględnieniem funkcjonalności Rejestru Usług Rozwojowych, a w ramach PI 8.7 wsparcie będzie kierowane do osób, które działalności gospodarczej nie prowadziły w momencie przystąpienia do projektu.

		celu dywersyfikacji dotychczas prowadzonej działalności, w tym działalności w zakresie hodowli ryb. Jednocześnie wśród głównej grupy docelowej operacji w ramach niniejszego priorytetu powinni być uwzględnieni uprawnieni do rybactwa w rozumieniu ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym. PORYBY 2014-2020 będzie finansował w szczególności działania szkoleniowe związane stricte z rybactwem. Tymczasem szkolenia związane z dywersyfikacją zatrudnienia dla uprawnionych do rybactwa należą do tzw. działań „miękkich” i nie przyczyniają się do poprawy wartości dodanej sektora rybackiego (do czego w szczególności powinno się przyczynić PO RYBY 2014-2020). Finansowanie			
--	--	---	--	--	--

		przedmiotowych szkoleń w ramach RPO powinno się natomiast przyczynić się do uwalniania zasobów pracy w województwie. Powinno to być traktowane jako uzupełnienie całości realizowanych zadań i bez wyjątku dla przedstawicieli sektora rybackiego operujących na wodach śródlądowych. Finansowanie ze środków RPO ww. szkoleń nie powinno nadwyrężyć alokacji finansowej RPO, natomiast w ramach PO RYBY 2014-2020 spowodowałoby to „rozproszenie” i tak nieporównywalnie niższej, nawet w stosunku do RPO, alokacji. Zaznaczyć należy, iż w ramach EFMR przewidziana jest konieczność finansowania dodatkowych komponentów (m. in. kontrola i gromadzenie danych oraz Zintegrowana Polityka Morska), które dodatkowo zmniejszą pulę			
--	--	---	--	--	--

		środków na działania inwestycyjne w sektor rybacki. Reasumując MRiRW proponuje ujęcie w RPO możliwości finansowania działań związanych ze szkoleniami mającymi na celu dywersyfikację zatrudnienia dla uprawnionych do rybactwa.			
298	PI 8.7, str. 174, pierwszy akapit	„Wsparcie dotacyjne będzie dostępne dla osób, które bez wsparcia bezzwrotnego nie byłyby w stanie założyć działalności gospodarczej.” Szczególnie osoby w grupie wiekowej 25-35 lat (albo 25-30), kobiety, osoby z małych miast i obszarów wiejskich	Bezzwrotna dotacja dla młodych osób które właśnie zakończyły studia więc posiadają wiedzę z jakiegoś zakres, chcą otworzyć działalność mają pomysł ale nie mają pieniędzy. Grupa wiekowa 25-35 to osoby które posiadają już doświadczenie i wiedzę brakuje im tylko wsparcia finansowego. Małe miasta do 100 tys. oraz obszary wiejskie to miejsca gdzie potrzebne jest większe wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości.	Katarzyna Złotnicka	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz projektem MRPO – przewidywane wprowadzenie zapisów dotyczących dotacji na założenie działalności gospodarczej dla osób w wieku 25 – 30 lat – ostateczne zapisy zależne jednak będą od przebiegu negocjacji z KE.
299	Priorytet inwestycyjny 8.7 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość i tworzenie nowych miejsc pracy	Rekomendujemy aby w zakresie wsparcia doradczo-szkoleniowego dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej dodać jako obowiązkowy element rozwój kompetencji	W obecnej gospodarce rynkowej opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach posiadanie podstawowych umiejętności w obszarze ICT jest niezbędne dla każdego przedsiębiorcy. Jest to szczególnie istotne, w kontekście preferowanej grupy	Stowarzyszenie HUMANE0	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO

		ICT, niezbędnych do prowadzenia własnej działalności.	docelowej (osoby niepełnosprawne oraz pow. 50 roku życia), która może mieć deficyty w tym zakresie. Umiejętność posługiwania się technologiami ICT wpłynie na obniżenie kosztów funkcjonowania firmy, na zwiększenie efektywności działania i możliwość poszerzenia rynków docelowych.		
300	PI 8.10, str. 184	Rozszerzenie katalogu przedsięwzięć o: - projekty rekreacyjne i sportowe skierowane do seniorów	Atrakcyjna oferta sportowa i rekreacyjna, połączona z odpowiednią infrastrukturą, skierowana do mieszkańców może być skuteczną formą integrowania społecznego i przeciwdziałania zagrożeniom związanym z różnymi formami wykluczenia.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy RPO nie wykluczają możliwości realizacji wskazanych elementów wsparcia, ale należy pamiętać, że działania podejmowane w PI 8.10 mają na celu zachowanie aktywności zawodowej szczególnie osób wśród których ryzyko jej zaprzestania z przyczyn zdrowotnych jest wysokie oraz będą dotyczyć realizacji programów profilaktyki zdrowotnej. Wszelkie realizowane projekty mają się wprost przyczyniać do umożliwienia powrotu na rynek pracy lub wydłużenia okresu aktywności zawodowej uczestników.
301	PI 8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się	Weryfikacja i propozycja zwiększenia wartości wskaźnika „Liczba osób w	Wskaźnik został oszacowany na bardzo niskim poziomie w stosunku do liczby mieszkańców regionu spełniających	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO poprzez dokonanie ponownej weryfikacji wartości

	(str. 186)	wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie” (4000 osób)	kryteria uczestnictwa, przy założeniu priorytetyzacji grupy pięćdziesięciolatków oraz wzrostu zagrożenia wypadnięcia z rynku pracy i zachorowalności wraz z wiekiem.		wskaźnika przy uwzględnieniu dostępnej alokacji środków.
2.9 REGION SPÓJNY SPOŁECZNIE					
302	Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności. str. 189	Głównym celem projektowanych interwencji, realizowanych w ramach PI 9.4, jest zapewnienie warunków dla wzrostu aktywności społecznej i zawodowej osób będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej. Do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym zalicza się mieszkańców obszarów wiejskich, w tym osoby związane z prowadzeniem małych gospodarstw rolnych, tzw. „ubodzy pracujący” (working poor), zamierzające podjąć pozarolniczą działalność gospodarczą. W związku z powyższym, MRiRW	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zgłoszone propozycje wiązałyby się z koniecznością wprowadzenia zapisów zbyt szczegółowych w odniesieniu do programu operacyjnego. Na poziomie RPO, katalog potencjalnych grup docelowych w ramach PI 9.4 został określony bardzo ogólnie jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie. Wsparciem z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej mogą więc potencjalnie zostać objęci również rolnicy i domownicy, pod warunkiem spełnienia przesłanek umożliwiających uznanie ich za osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

		postuluje objęcie tej grupy wsparciem, co przyczyni się z jednej strony do ograniczenia wykluczenia społecznego mieszkańców wsi i zwiększenia szans na zatrudnienie, z drugiej zaś przyspieszy zmiany strukturalne w rolnictwie i poprawę konkurencyjności polskiego sektora rolnego.			
303	Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	Uwaga ogólna	Inkluzja społeczna jest procesem. Nie może być traktowana jako działania doraźne. Obecnie tak została potraktowana – skutkiem tego jest wiele mało efektywnych projektów - zakładających że proces społecznej zmiany odbędzie się np. poprzez 2miesięczny cykl doradztwa i kursów zawodowych. W przypadku osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 60 – 70 % przypadków mamy do czynienia ze środowiskami, w których dysfunkcje są sprzężone, a uzależnienie jest dziedziczone w 2 lub 3 pokoleniu tworząc swoisty model funkcjonowania społecznego oparty o bezpieczeństwo socjalne uzyskane	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Proponowane zapisy są zbyt szczegółowe w odniesieniu do programu operacyjnego. Jednocześnie, obecne zapisy RPO nie wykluczają zastosowania proponowanego podejścia.

			kosztem minimalizacji potrzeb. W takim przypadku konieczne jest odwrócenie tego negatywnego procesu - ma to jednak charakter długotrwałego procesu. Wymaga to kompleksowego i zindywidualizowanego podejścia opartego o ścieżki integracji (opisane poniżej). Przy czym należy umożliwić realizację wieloletnich projektów skierowanych do tej samej grupy osób (i ich środowiska). Proponuje się zatem przyjęcie założenia 6letnich umów ramowych, w ramach których elastycznie ustalane będą cele, produkty i rezultaty udzielanego wsparcia.		
304	Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	Zmiana treści celu: „Głównym celem interwencji realizowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego jest zapewnienie warunków dla wzrostu aktywności społecznej i zawodowej osób będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej”.	Cel interwencji koncentruje się na „zapewnieniu warunków” i ma wymiar infrastrukturalny lub instytucjonalny, a nie odnosi się do wsparcia udzielanego bezpośrednio w związku z zaplanowanymi do wywołania efektami Programu, które zorientowane są na integrację społeczną.	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Intencją autorów programu było właśnie osiągnięcie celu w postaci wzrostu aktywności społecznej i zawodowej. Biorąc pod uwagę, że zapis budził wątpliwości interpretacyjne zostanie przeformułowany tak aby jasno wynikało, iż celem interwencji realizowanych w ramach PI 9.4 jest wzrost aktywności społecznej i

					zawodowej osób objętych wsparciem, będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej.
305	Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności (str. 190)	Propozycja uszczegółowienia zakresu wsparcia w ramach PI: „W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno – zawodowej, w szczególności poprzez: – programy aktywizacji społecznej/zawodowej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie lub osób z ich otoczenia obejmujące, w zależności od potrzeb: elementy aktywizacji edukacyjnej, zawodowej, zdrowotnej i społecznej”;	Proponujemy w szerszym zakresie wykorzystanie ścieżki reintegracji – jako modelu pracy socjalnej. Przy czym bazując na doświadczeniach instytucji rynku pracy realizujących podobne instrumenty (Indywidualne Plany Działania) konieczne jest opracowanie standardów realizacji ścieżki reintegracji. Realizacja indywidualnych ścieżek w polityce rynku pracy nie zawsze przynosi pożądane efekty ze względu na różny wymiar wsparcia oraz jego zakres. Stąd postuluje się wprowadzenie zestandaryzowanego narzędzia diagnozowania (w oparciu o pracę socjalną oraz specjalistyczne usługi np. psychologiczne, zdrowotne) i realizacji ścieżki wsparcia ukierunkowanej na włączenie społeczne. Przy czym ścieżka ta nie powinna być narzędziem jednorazowym (w jednym projekcie), ale powinna należeć do dokumentacji klienta JOPS (całej rodziny) i niejako za nim podążać za nim, jeżeli uczestniczy w	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Proponowane zapisy są zbyt szczegółowe w odniesieniu do programu operacyjnego.

			kilku projektach bądź w działaniach rozciągniętych w dłuższym okresie trwania. Przy czym ścieżka może być weryfikowana i zmieniana wg opracowanego standardu. Ścieżka ma na celu ustalenie takiej kombinacji form wsparcia (instrumentów aktywnej integracji oraz wsparcia towarzyszącego), które powinny być ułożone w logiczny ciąg prowadzący do uzyskania samodzielności na otwartym rynku pracy. Nie wystarczy tu indywidualna diagnoza potrzeb - bowiem często w obecnych projektach zamieniała się ona w listę życzeń, ponadto potrzeby BO wymagają weryfikacji z wiedzą o jego środowisku i rynku pracy. Tą wiedzą dysponują właśnie JOPS. Stosowane obecnie diagnozy psychologiczne i psychospołeczne nie powinny występować jako jedyne instrumenty służące rozwiązaniu sytuacji, gdyż istotna jest wiedza o środowisku, która skumulowana jest w JOPS (np. poprzez ciągłą pracę z klientem przez dłuższy okres czasu).		
--	--	--	--	--	--

306	Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności (str. 190-191)	Uzupełnienie definicji grupy docelowej: Grupę docelową wsparcia stanowić będą przede wszystkim: - osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym; - otoczenie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym rodziny)	Proponuje się uzupełnienie treści definicji grup docelowych o wskazanie osób wykluczonych społecznie oraz o podkreślenie roli rodziny osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie w procesie integracji społecznej i zawodowej tych osób. Umowa partnerstwa zakłada znaczny nacisk na wsparcie skierowane do rodzin. Osoba zagrożona i wykluczona społecznie nie działa w oderwaniu od najbliższego otoczenia, a całe to otoczenie wymaga wsparcia, gdyż niejednokrotnie kumuluje w sobie, inicjuje bądź przyjmuje skutki związane z oderwaniem od społeczeństwa jej członka. Proponujemy w tym zakresie realizację kompleksowych programów wsparcia rodziny, np. systemowej aktywizacji rodzin (SAR). Jej odbiorcami są całe rodziny – rodzice i opiekunowie oraz ich dzieci, a w rodzinach wielopokoleniowych również pozostali członkowie. Dodatkowo SAR jest skierowany do osób wspierających rodzinę. SAR zakłada	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO poprzez wskazanie w grupach docelowych osób wykluczonych społecznie i rodzin oraz podkreślenie w opisie planowanych działań roli rodziny osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie w procesie integracji społecznej i zawodowej tych osób.
-----	--	--	--	---	---

			współwystępowanie różnego rodzaju instrumentów, które oddziałują na integrację emocjonalną, relacje międzyludzkie, kompetencje rodzicielskie, rozwój psychospołeczny i rozwiązywanie bieżących problemów. Tak sporządzone narzędzie może być wykorzystywane w stosunku do rodzin z dysfunkcjami, z niezaradnością w kwestiach opiekuńczo wychowawczych, ale także i rodzin, których członkowie doświadczeni zostali niepełnosprawnością. W obliczu założeń celów integracji społecznej na następny okres programowania instrument Systemowej Aktywizacji Rodzin będący efektem wieloletniej pracy z osobami i rodzinami zagrożonymi wykluczeniem i wykluczonymi społecznie może stać się jednym z najistotniejszych i najskuteczniejszych narzędzi realizacji polityki społecznej. Działania ukierunkowane na rodziny, zgodnie z rekomendacjami z ewaluacji służą też zapobieganiu pojawiających się licznych problemów związanych z przerywaniem uczestnictwa w projekcie (metaewaluacja str. 38).		
--	--	--	--	--	--

307	Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywna integracja w szczególności w celu poprawy zatrudnialności (str. 191)	„Przyjmuje się, że w sytuacjach uzasadnionych przedmiotem i charakterem wsparcia, typem beneficjenta, jego monopolem kompetencyjnym lub przewidywaną liczbą planowanych przedsięwzięć i ich skalą, zastosowany zostanie tryb pozakonkursowy”.	Postuluje się w ramach PI 9.4 wskazanie (pozakonkursowego) systemowego charakteru wsparcia w ramach działań związanych z zagrożeniem wykluczeniem społecznym i wykluczeniem społecznym oraz walki z ubóstwem realizowanych przez wyspecjalizowane jednostki, jakimi są ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie. Podjęcie decyzji o zaangażowaniu jednostek pomocy społecznej w realizację projektów w ramach EFS z perspektywy czasu uznać trzeba za rozwiązanie o charakterze pozytywnym, tym bardziej, że dzięki temu procesowi następuje zmiana z podejścia biernego opartego tylko i wyłącznie o instrumenty finansowe do aktywnych działań zorientowanych na integrację klientów pomocy społecznej z rynkiem pracy. Ten kierunek zmian powinien być podtrzymany, a zebrane doświadczenia wykorzystane w następnym okresie programowania. O pozytywnym wpływie zaangażowania JOPS w realizację projektów PO KL świadczą także dane pochodzące z ewaluacji (np. województwa pomorskiego,	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga będzie rozpatrywana podczas dalszych prac nad RPO oraz Uszczegółowieniem MRPO.
-----	---	---	--	---	---

			podkarpackiego), a problemy napotykane przez beneficjentów systemowych są zbliżone do problemów beneficjentów konkursowych (dotyczą np. informacji o możliwości dofinansowania przedsięwzięcia, procedur ubiegania się o środki i rozliczania projektów oraz komunikacji i nadzoru ze strony IP). Zgodnie z wynikami metaewaluacji projektów systemowych OPS i PCPR w ramach Priorytetu VII PO KL (MRR, maj 2011) potencjał JOPS jest zróżnicowany i w znacznej mierze uzależniony od wielkości jednostki. Jednak wnioski wskazują na to, że potencjał jest „zapewniony”. Działania aktywne wymagają natomiast wzmocnienia kadrowego JOPS i umożliwienia korzystania ze strumienia finansowego na pracę socjalną, chociażby poprzez „odpisy” odsetka wykorzystywanych na formy aktywne środków (w ramach projektów EFS) na wzór rozwiązań zastosowanych w powiatowych urzędach pracy (możliwość finansowania wynagrodzenia osób zaangażowanych w		
--	--	--	---	--	--

			działania o charakterze proaktywnym). Rezygnacja z systemowego sposobu wdrażania projektów pozbawi te podmioty istotnego źródła finansowania działalności, a także będzie podstawą dowolności realizowanych działań i ich zakresu. W schematach systemowych występuje znacznie większa możliwość standaryzacji usług świadczonych przez JOPS i realizacja spójnej polityki włączenia społecznego na poziomie regionalnym, dla której Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej są inicjatorami i wykonawcami. Projekty są więc narzędziem realizacji polityki regionalnej. Z naszych doświadczeń wynika, że przy rezygnacji z systemowych schematów maksymalnie 30% najbardziej zaangażowanych ośrodków przystąpi do konkursów. Argumentem za realizacją projektów w sposób systemowy są również aktualne doświadczenia inicjowania projektów partnerskich na styku OPS – PCPR. Formuła partnerskiego podejścia do		
--	--	--	--	--	--

			rozwiązywania problemów społecznych jest wartością ważną i należy tego typu działania podtrzymywać i upowszechniać. Istnieje zagrożenie, że doświadczenia tego typu zostaną zaprzepaszczone. Kolejnym argumentem jest działanie JOPS na najniższym poziomie samorządu terytorialnego w oparciu o społeczność lokalną. Umożliwia to z jednej strony najbardziej adekwatne rozpoznanie potrzeb, a z drugiej dostosowanie wsparcia do ich zaspokojenia. W chwili obecnej nawet beneficjenci realizujący projekty w trybie konkursowym skierowane do osób wykluczonych społecznie bardzo często korzystają z tego powodu ze wsparcia właśnie z JOPS (dane w oparciu o bieżącą ewaluację wsparcia dla osób niepełnosprawnych). Systemowy sposób wdrażania projektów to wreszcie większe prawdopodobieństwo realizacji budżetu państwa z poszanowaniem zasad zawartych w ustawie o finansach publicznych. Służyć temu mają przede		
--	--	--	--	--	--

			wszystkim zamówienia publiczne, których standardy są stale podnoszone. Skuteczna realizacja projektów wymaga tworzenia odpowiedniego, przyjaznego klimatu na linii beneficjent – instytucja nadzorująca realizację projektu. Relacje te nie powinny być oparte o system sankcji negatywnych nadmiernie eksponowanych i artykułowanych przez pracowników instytucji nadzorującej, ale w oparciu o system zachęt i budowanie świadomości realizacji celów. Dowiedziono w przytoczonych wyżej ewaluacjach (w tym w metaewaluacji), że bariery wejścia do projektów mają podłoże związane z trudnym charakterem działań w obszarze wykluczenia społecznego, ale także w skomplikowanych i niejasnych procedurach; istotne znaczenie ma również fakt opóźnień w podpisywaniu i rozliczaniu projektów, opóźnienia w przelewach zmuszają JOPS do zadłużania się w związku z realizacją projektu, występuje również problem z wystarczającymi zasobami kadrowym (metaewaluacja str. 70). W takich		
--	--	--	---	--	--

			warunkach powinno się tworzyć warunki do współpracy, a nie „walki” z beneficjentem realizującym projekt, co ma niejednokrotnie miejsce (na podstawie własnych doświadczeń). Z drugiej strony ten mało pozytywny klimat wdrażania projektu czasem jest wynikiem niezrozumienia sytuacji na poziomie JOPS i problemów osób wykluczonych społecznie (ewaluacja podkarpackie), o czym świadczy chociażby podejście oceniających do projektów w ramach Priorytetu VII (schematyczne, techniczne).		
308	Priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym (str.192)	Uszczegółowienie zakresu typu operacji: „działania mające na celu zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych”	Proponujemy również, aby w tym typie operacji uwzględnić poprzez podkreślenie w treści Programu budowanie sieci „centrów wsparcia rodziny”, które dostarczałyby usług kompleksowo wspierających rodziny w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz postaw prozdrowotnych i proaktywnych. Podkreślić należy, że wszelkie wsparcie dla dzieci (np. w zakresie wad wymowy, zaburzeń rozwoju, choroby, niepełnosprawności) wymaga zrozumienia, współpracy i koordynacji ze	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Proponowane zapisy są zbyt szczegółowe w odniesieniu do programu operacyjnego – niemniej jednak należy zwrócić uwagę, że co do zasady celem RPO będzie wspieranie funkcji/usług świadczonych na rzecz mieszkańców, a nie rozwiązań instytucjonalnych.

			strony rodziców/opiekunów oraz najbliższego otoczenia dzieci potrzebujących wsparcia. Stąd działania nakierowane na dzieci powinny równolegle uwzględniać wsparcie dla rodzin w związku z problemami i deficytami dzieci w celu kształtowania jak najlepszych warunków rozwojowych w otoczeniu. Trzeba również podkreślić, że „kierowanie” wsparcia do dzieci, zawsze równoznaczne jest ze wskazaniem rodziny (rodziców/opiekunów) jako odbiorcę takiego wsparcia, gdyż ich nastawienie dot. udziału dzieci w jakichkolwiek działaniach ma kluczowe znaczenie. Centra skupiać mogą w sobie usługi logopedyczne, terapeutyczne, wsparcie psychologiczne i pedagogiczne oraz inne.		
309	Priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych	Proponujemy zmianę treści uszczegółowienia typu operacji, z: „opracowanie i wdrożenie skierowanych do dzieci i młodzieży programów o zasięgu regionalnym w	Proponowany zapis nie wskazuje dzieci i młodzieży jako odbiorców wsparcia, gdyż w przypadku osób nieletnich nie mają one możliwości decydowania o uczestnictwie w programie. Z drugiej strony taki zapis umożliwia realizację działań np. na rzecz organizacji i	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy RPO zostaną zmienione w proponowanym zakresie.

	świadczonych w interesie ogólnym (str.192)	zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej (np. programów wykrywania i leczenia wad postawy oraz wad mowy u dzieci, profilaktyki zakażeń HPV u dzieci i młodzieży)” na: „opracowanie i wdrożenie programów o zasięgu regionalnym w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów dzieci i młodzieży (np. programów wykrywania i leczenia wad postawy oraz wad mowy u dzieci, profilaktyki zakażeń HPV u dzieci i młodzieży)”	instytucji świadczącej pomoc dla dzieci w zakresie np. realizacji programów profilaktycznych. Dodatkowo taki zapis umożliwia wsparcie rodzin w kontekście rozwiązywania problemów zdrowotnych i społecznych dzieci i młodzieży, o czym napisano powyżej.		
310	Priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w	„wsparcie pieczy zastępczej oraz wzmacnianie profilaktyki na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny i odpowiedzialnego rodzicielstwa, w tym m.in. rozwój placówek oferujących wsparcie dzienne dla dzieci i	Proponujemy również w ramach tego PI uwzględniono na szerszą skalę zagadnień funkcjonowania rodzin zastępczych i ich relacji z rodzinami biologicznymi, które, co wynika z doświadczeń, wymagają wsparcia, szczególnie skierowanego do dzieci w ramach pieczy zastępczej, które	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO

	interesie ogólnym (str.192)	młodzieży”	niejednokrotnie w naturalny sposób dążą do kontaktu z rodzinami biologicznymi, a co ze z różnych względów, natury prawnej, psychologicznej jest niesamowicie trudne i problemowe.		
311	Priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym (str.192)	Proponujemy uwzględnienie w organizacji usług opiekuńczych także usług dla dzieci: „działania na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych, w tym m.in. wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania miejsc pobytu czasowego, placówek zapewniających dzienną opiekę, programy mające na celu aktywizację i integrację osób starszych i niepełnosprawnych, upowszechnianie usług opiekuńczych i zdrowotnych”.	Proponujemy rozszerzenie zakresu typu operacji o usługi opiekuńcze dla dzieci m.in. w postaci świetlic, miejsc dziennego pobytu i innych, jako alternatywy dla zdegradowanych społecznie obszarów i dysfunkcyjnych rodzin.	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga nieuwzględniona Proponowany zakres jest uwzględniony w ramach PI 9.7 - wsparcie pieczy zastępczej oraz wzmacnianie profilaktyki na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny i odpowiedzialnego rodzicielstwa, w tym m.in. rozwój placówek oferujących wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży.
	Priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwienie dostępu	Poszerzenie definicji grupy docelowej:	Poszerzenie grupy docelowej o rodziny dzieci i młodzieży do 18 roku życia jest	Firma B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

	do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym (str.193)	- dzieci i młodzież do 18 roku życia oraz ich rodziny.	konsekwencją wcześniejszych propozycji zmian w treści programu oraz aspektów prawnych udziału dzieci i młodzieży poniżej 18 roku życia w jakichkolwiek działaniach w ramach Programu. W przypadku osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wskazano na ich otoczenie, natomiast w przypadku dzieci i młodzieży nie zaplanowano wsparcia skierowanego do najbliższego otoczenia.		Zapisy dot. potencjalnych grup docelowych zostaną zmienione.
312	Priorytet: 9.1, str. 198	Proponuje się zastąpienie sformułowania:„ 1. Podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia” sformułowaniem „1. Podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, w tym podmioty o których mowa w art.6 i 7 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej”	W gronie potencjalnych beneficjentów wskazano m.in. podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia. Termin „publiczny system ochrony zdrowia” nie jest zdefiniowany ustawowo i może stwarzać trudności interpretacyjne, jaki podmiot leczniczy można do tego systemu zaliczyć. System ten może bowiem obejmować zarówno podmioty objęte finansowaniem ze środków publicznych jak też podmioty, posiadające publicznego właściciela. Należy uszczegółowić pojęcie „publiczny system ochrony zdrowia” w taki sposób, aby obejmowało ono również podmioty lecznicze, których właścicielem jest	Gmina Miasta Tarnowa	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Określenie „podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia” w wystarczający sposób oddaje intencję polegającą na umożliwieniu ubiegania się o wsparcie tym podmiotom leczniczym, które swoją działalność opierają przede wszystkim o kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia. Jest to najistotniejszy wyróżnik potencjalnego beneficjenta, natomiast nie ma znaczenia forma prawna jego działalności.

			jednostka samorządu terytorialnego, działające w formie spółek kapitałowych.		Ewentualne dalsze doprecyzowanie form działania potencjalnych beneficjentów możliwe będzie w ramach Uszczegółowienia MRPO
313	Pi 9.8 Punkt 9.3.2 Upowszechnienie ekonomii społecznej i samoorganizacji	<i>Teksty propozycji zmian są tekstem podkreślonym:</i> 1. Aktywizacja środowisk lokalnych (w tym budowa potencjału społeczności lokalnych) opierająca się na zasobach własnych, zasobach kulturowych miejscowości, obejmująca m.in. działalność opiekuńczą, edukacyjną, animacyjną, ruchowo-sportową. <i>Po tym zdaniu postuluje następujący zapisu:</i> <u>Winny to być działania procesowe i stawiające na wielostronny rozwój osób, do których są kierowane, tak by osiągnęły nie tylko sprawność w funkcjonowaniu społecznym, ale i nową sprawczość osobistą. Istotne jest tworzenie więzi</u>	W obecnej wersji brakuje kryteriów i celów jakościowych. A przecież na polu włączenia społecznego decyduje jakość, wielostronność, charakter procesowy oraz konsekwencja. O skuteczności podobnego podejścia świadczy już wiele prowadzonych przedsięwzięć w Polsce, jak na przykład prekursorskie działania w gminie Trzebnica, która osiąga niespotykany w Polsce wskaźnik sukcesu w wyciąganiu rodzin z patologii, a której doświadczenia wpłynęły też zasadniczo na nowelizację ustawy o pomocy społecznej. Mocne dowody na skuteczność działania jakościowego przynoszą dziś Warmia i Mazury, gdzie włączanie społeczne przebiega właśnie poprzez procesowe i wielostronne działania. Zamykamy wciąż kwestie społeczne w	Dr Antoni Bartosz. Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie	Uwaga jest częściowo zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Opis przedsięwzięć przewidzianych w RPO w ramach inicjatyw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej został przeformułowany, zgodnie z rekomendacjami wynikającymi z <i>Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej</i>. W związku z tym, jednym z działań realizowanych przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej będą <i>usługi animacji lokalnej (m.in. działania o charakterze animacyjnym, umożliwiającym tworzenie podmiotów obywatelskich i wsparcie dla ich rozwoju, budowę i wsparcie partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz partycypację społeczną)</i>. W ramach inicjatyw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej możliwe będą m.in. działania mające na celu wyszukiwanie i kształtowanie

		<u>społecznych, stanowiących grunt dla inicjatyw oddolnych. Wszelkie działania winny opierać się na partnerstwie podmiotów różnorodnych co do kompetencji i branży, także z udziałem biznesu. Osobnym celem winno być kształtowanie liderów, w perspektywie ich długofalowego działania w danym środowisku.</u>	obszarze MOPS-ów i wąskiego katalogu struktur. Tymczasem sama logika zdrowych procesów społecznych, jak i doświadczenia wielu krajów, dziś w szczególności krajów Ameryki Południowej, dowodzą, że działać należy inaczej, że włączenie społeczne to kwestia osiągania własnej sprawczości, poczucia użyteczności oraz tworzenia więzi społecznych. Wszystko to przekłada się na inicjatywność na każdym polu, szczególnie ekonomicznym. To nie specjalistyczne szkolenia przyniosą skutek (zresztą nie przynoszą go one, przynajmniej to uczucie), ale regeneracja środowiskowa i społeczna, w której działa wiele komponentów naraz. Tylko, że trzeba skorygować znacząco obecne perspektywy. RPO dla Małopolski na lata 2014-2020 mógłby wnieść na tym polu wiele sensownych i skutecznych rozwiązań, chętni do takiej pracy są.		liderów PES. Jednocześnie należy podkreślić, że w obszarze aktywnej integracji, zakłada się położenie dużego nacisku na kompleksowość oraz indywidualizację wsparcia udzielanego osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, a także na wzmocnienie współpracy oraz integrowanie usług oferowanych przez różnorodne podmioty działające na rzecz włączenia społecznego i redukcji ubóstwa.
314	Wskaźniki	<u>Nie jest to na razie propozycja ścisłych sformułowań (obok uzasadnienie, dlaczego), za to na tym etapie można określić kierunki pracy nad</u>	Postulat wprowadzenia wskaźników jakościowych jest prostą konsekwencją postulatów zgłoszonych wyżej w nawiązaniu do punktu 9.3.2.	Dr Antoni Bartosz. Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Z uwagi na znaczną liczbę wskaźników

		<u>wskaźnikami. Otóż wskaźniki dla osi 9 winny odnosić się w sposób zdecydowany do:</u> - <u>jakości prowadzonych działań (parametry tej jakości są opisywalne)</u> - <u>poziomu osiągniętej społecznej sprawności i sprawczości własnej (obydwa poziomy da się opisać w formie postaw, aktywności, itd.)</u> - <u>wykrystalizowania się liderów (zob. proponowane zapisy w 9.3.2)</u>	Tutaj warto dodać, doświadczenia w tego typu pracy uczą, iż to nie liczba uczestników, ale gruntowność i wielostronność działań, wychodzących poza schematyczne myślenie, osiągają rzeczywistą skuteczność. W kwestii samych parametrów ilościowych –postulat nie podważa potrzeby określenia efektów, tyle że na omawianym polu skuteczność nie jest osiągana skalą liczebną. Prawdziwie rozwojowe skutki przynosi nie masówka, ale praca dostosowana do sytuacji, wieku, środowiska i specyfiki możliwości rozwoju. Mniej nie znaczy tu gorzej. Zazwyczaj znaczy właśnie skuteczniej. Z kolei efekty pracy skutecznej mnożą się samorodnie, gdyż ich nośnikami są osoby osiągające realną sprawczość. Warto uruchomić praktyków / fachowców, którzy mają rzeczywistą wiedzę, a na sformułowanie z nimi parametrów jakościowych przeznaczyć czas, na przykład do końca roku. Także w Muzeum istnieje już myślenie nad podobnymi parametrami, jeśli zajdzie		zaproponowanych przez MIR w Liście wskaźników kluczowych (WLWK), na obecnym etapie prac zasadne jest ograniczenie wskaźników wykorzystanych w programie wyłącznie do tych ujętych w WLWK.
--	--	---	--	--	--

			taka potrzeba, oddajemy się do dyspozycji.		
2.10 WIEDZA I KOMPETENCJE MIESZKAŃCÓW					
315	Priorytet inwestycyjny 10.1	Oczekiwanym efektem w odniesieniu do wychowania przedszkolnego będzie przede wszystkim utworzenia nowych miejsc przedszkolnych i objęcie jak największej <u>ilości dzieci zajęciami dodatkowymi</u>	W obecnym stanie prawnym możliwości prowadzenia zajęć dodatkowych w przedszkolach są mocno ograniczone	Gmina Krzeszowice	Uwaga będzie rozpatrywana podczas dalszych prac nad MRPO oraz Uszczegółowieniem MRPO, w szczególności, po określeniu przez MIR (na wniosek UMWM), we współpracy z MEN, katalogu wydatków na edukację przedszkolną, które mogą być finansowane z EFS.
316	PI 10.1	Ujęcie w przyszłym MRPO zapisów umożliwiających realizację inwestycji związanych z budową, modernizacją i adaptacją dot. Infrastruktury kultury oraz edukacji artystycznej. Najbardziej zbieżne z powyższą prośbą są cele tematyczne 6 i 10.	Interwencja programu w ramach celu tematycznego 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie dotyczy „wsparcia w obszarze edukacji będzie ukierunkowane na dzieci i młodzież uzdolnioną, a z drugiej strony na wyrównywanie szans tych, którzy przejawiają trudności w kształceniu lub których pozycja społeczna czy sytuacja materialna utrudnia dostęp do dobrej jakości usług edukacyjnych. Uwzględniając zapotrzebowanie lokalnych i regionalnych rynków pracy nacisk zostanie położony na doradztwo edukacyjne, rozwój kompetencji	Janusz Klag, Wójt Gminy Łącko	Uwaga nieuwzględniona Kierując się zasadą koncentracji środków unijnych, w ramach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, nie przewiduje się budowy, rozbudowy, modernizacji obiektów infrastruktury kultury (wspierane będą obiekty zabytkowe). Jednocześnie wsparcie rozwoju zasobów kultury, poprawa standardów funkcjonowania instytucji kultury oraz wsparcie szkół i uczelni artystycznych, przewidziano w ramach programu krajowego

			kluczowych, a także w obrębie szkolnictwa zawodowego na współpracę szkół z pracodawcami i szkołami wyższymi – także w celu zachęcania młodzieży do kontynuowania nauki na studiach wyższych”. Tutaj również nie mieszczą się nasze dążenia do upowszechniania i promocji dziedzictwa kulturowego, tak bogatego w naszym regionie. Szkolnictwo artystyczne odgrywa duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania szeroko pojętej kultury, kształcąc twórców i odtwórców kultury, instruktorów zajęć edukacji kulturalnej, a także kadrę pedagogiczną, przekazującą następnemu pokoleniu swoje umiejętności w różnego typu szkołach artystycznych.		Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Postulat dot. wsparcia szkolnictwa artystycznego będzie rozpatrywany podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO oraz projektem RPO, Rozszerzony zostanie katalog działań dotyczących podnoszenia jakości i efektywności nauczania na poziomie ogólnym o edukację artystyczną. W zakresie wsparcia działań inwestycyjnych należy pamiętać, iż w ramach PI 10.1 realizacja inwestycji w infrastrukturę związaną z edukacją na poziomie ogólnym będzie możliwa w bardzo ograniczonym zakresie, wyłącznie przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu.
317	PI 10.1, str. 202 „ <u>W odniesieniu do interwencji skierowanej do szkół oczekiwana-nym efektem będzie przede wszystkim wzmocnienie kom-</u>	W odniesieniu do interwencji skierowanej do szkół oczekiwany efektem będzie przede wszystkim wzmocnienie kompetencji kluczowych uczniów i przygotowanie ich do kolejnych etapów uczenia się,	Obszerną ocenę efektów dotychczasowych działań w zakresie edukacji, przyczyny i zalecenia na przyszłość zawiera Informacja z warsztatów dot. efektów wdrażania POKL, prowadzonych (w dniach 18 i 25.07.2012) przez Departament Zarządzania EFS MRR, która poza osiągnięciami w zakresie	Kazimierz Szulowski, EDUKA - FRSK Sp. z o.o.	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Ze względu na duży stopień szczegółowości proponowanych zapisów będą one rozpatrywane podczas prac nad Uszczegółowieniem. Jednocześnie nie planujemy

<u>petencji kluczowych uczniów i przygotowanie ich do kolejnych etapów uczenia się, m.in. poprzez włączenie do procesu nauczania w większym stopniu nowoczesnych technik i narzędzi nauczania</u>". Ma to być zrealizowane w szczególności <u>poprzez „rozwijanie u dzieci i młodzieży kompetencji kluczowych”</u> oraz <u>niezbędnych inwestycji związanych z edukacją na poziomie ogólnym przy wykorzystaniu c-f.</u>" Wskaźnikiem rezultatu EFS i wskaźnikiem EFS specyficznym dla programu ma być <u>Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK</u>	m.in. poprzez włączenie do procesu nauczania w większym stopniu nowoczesnych technik i narzędzi nauczania". Ma to być zrealizowane w szczególności <u>poprzez „rozwijanie u dzieci i młodzieży kompetencji kluczowych”,</u> poprzez realizację projektu (poza konkursowego) <u>ukierunkowanego na utworzenie w szkołach ogólnokształcących, zestandaryzowanych, współpracujących z urządzeniami TIK pracowni eksperymentalnych do nauczania kompetencji kluczowych (przyroda, fizyka, chemia, biologia) przy wykorzystaniu c- f."</u> Wskaźnik rezultatu EFS i wskaźnik EFS specyficzny dla programu:	edukacji przedszkolnej i kierunkach zamawianych, wymienia szereg porażek, m.in. brak trwałości projektów po ich zakończeniu, brak innowacyjności projektów, często już na etapie tworzenia i nieefektywne wykorzystywanie c-f (POKL 2,75 a w EFRR 0,4 %). Organizatorzy indywidualnych projektów w konkursach z RPO (głównie inwestycje) i POKL nie są w stanie (lub nie chcą) zmieniać tego stanu, realizując wielką ilość małych projektów, sprowadzających się do – opłacalnych dla wykonawców - dodatkowych zajęć wyrównawczych oraz pozalekcyjnych, które nie spowodowały trwałego wzrostu potencjału systemu oświaty. Najpełniej wnioski z ww. notatki potwierdzają badania – w tym wywiady z nauczycielami – IBE, w ramach projektu „Polska PISA..”, które dowodzą istnienia znaczących zaniedbań w zakresie nauczania przedmiotów przyrodniczych, pokazując, że problemy z kształtowaniem umiejętności myślenia naukowego, mają źródła zarówno w uwarunkowaniach zewnętrznych		wprowadzenia dodatkowego wskaźnika produktu dot. liczby doposażonych szkół. Wskaźnik rezultatu dotyczący nauczycieli jest wskaźnikiem opracowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju i nie podlega modyfikacjom.
--	---	--	--	---

		<u>1/Liczba szkół wyposażonych w ww. eksperymentalne pracownie przed-miotowe, w rozbiciu na poziom nauczania (SP,G,PG) oraz przedmiot</u> <u>2/Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK w rozbiciu na:</u> <u>- aktywne wykorzystanie środków TIK do realizacji eksperymentów z użyciem wyposażenia pracowni dostarczonych w projekcie do szkół</u> <u>- pasywne wykorzystanie środków TIK w nauczaniu innych przedmiotów</u>	(niedostateczna licz-ba godzin na prz. przyrodnicze, zbyt liczne klasy, brak pracowni lub ich niedoposażenie), jak i w sposobie nauczania (mankamenty w sposo-bie postrzegania przez nauczycieli celów kształcenia oraz w podejściu do rozumienia roli i stosowania aktywi-zujących metod nauczania). Część nauczycieli, nie tylko nie rozumie znaczenia eksperymentów w dydaktyce przedmiotów przyrod-nicznych, ale wręcz nie odróżnia eksperymentu od pokazu, stoso-wanego do ilustrowania określonych zagadnień. Wyniki tych badań korelują z zaleceniami Departamentu Zarządza-nia EFS MRR (ww. notatka) określającymi jako zasadnicze wyzwania na przyszłość, konieczność dalszego edukowania w obszarze kompetencji kluczowych (mat – przyrodniczych) i standaryzację jakości kształcenia. W konsultowanej UP priorytetem CT10 jest zapewnienie gospodarce bardziej kompetentnych kadr, przez podnoszenie jakości edukacji i wyrównywanie szans na wszystkich etapach kształcenia.		
--	--	---	---	--	--

			Jednym ze środków realizacji CT10 ma być poprawa jakości kształcenia przez rozwijanie systemu edukacji w oparciu o nowoczesne pomoce dydaktyczne, dlatego zasadniczy nacisk ma być położony na doposażenie szkół (w tym pracowni) w nowoczesny sprzęt do informatyki, matematyki i prz. przyrodniczych w SP, G i SPG, oraz poprawę kompetencji nauczycieli. W konsultowanym projekcie RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (patrz cytaty z projektu w lewej kolumnie) te zamierzenia z Umowy Partnerstwa zostały uwzględnione bardzo ogólnie, a wskaźnik rezultatu dobrany nieadekwatnie do założeń CT10 Projekt POWER w PI 10.1 dotyczącym – realizowanych centralnie - zamierzeń w celu wsparcia systemu edukacji, przewiduje m.in. cel szczegółowy 10.1.3 Tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy, którego		
--	--	--	--	--	--

			oczekiwanym efektem ma być zwiększenie dostępu do metod i instrumentów wspierających uczenie się dostosowane do potrzeb, planując do jego realizacji, m.in.: - Opracowanie i wdrożenie rozwiązań wspierających wykorzystywanie nowoczesnych technologii w nauczaniu wszystkich przedmiotów, w tym rozwijanie oferty publicznych elektronicznych zasobów edukacyjnych - Opracowanie standardów rozwijania kompetencji w zakresie matematyki, informatyki i nauk przyrodniczych, a także uczenia się aktywnego i praktycznego na wszystkich poziomach kształcenia, jako podstawy do uczenia się przez całe życie Wspólnym wskaźnikiem rezultatu 10.1.3 ma być liczba - zakłada się opracowanie ok. 10 tys. – elektronicznych zasobów edukacyjnych do kształcenia ogólnego dostępnych dzięki wsparciu EFS na publicznych, otwartych platformach edukacyjnych.		
--	--	--	---	--	--

			Należy nadmienić, że w bieżącym okresie wsparcia MEN większość potrzeb w tym względzie jak (Scholaris, E-Podręcznik, E-zasoby do prz. przyrodniczych) już zrealizował. Nawet najliczniejsze, wirtualne zasoby edukacyjne na platformach, nie zapewnią rozwijania aktywnego i praktycznego uczenia się w zakresie nauk przyrodniczych, co (badania elbląskie) najefektywniej można zrealizować przez eksperyment uczniowski. MEN jest w trakcie realizacji programu Cyfrowa szkoła, który na poziomie regionów ma kontynuować działania, w zakresie doposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, według rekomendacji z pilotażu tego programu. Rekomendacje z pilotażu Cyfrowej szkoły w sprawie zakupu sprzętu ICT powielają i utrwalają standardowe, niewystarczające działania, występujące w tym zakresie w systemie edukacji.		
--	--	--	---	--	--

			Zasadniczą konkluzją z pilotażu jest stwierdzenie, że sprawdzona w pilotażu Cyfrowej szkoły koncepcja, może być rekomendowana do szerokiego wdrożenia w systemie edukacji. Jednak wnioski z komponentu badawczego projektu zawierają szereg spostrzeżeń, które poddają w wątpliwość, czy koncepcja ta jest optymalna dla rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania TIK. Technologia TIK jest – bardzo obszernym treściowo i funkcjonalnie - najmodniejszym pojęciem stosowanym do określenia rzekomej nowoczesności w dydaktyce i systemie oświaty. W różnym zakresie i wymiarze jest stosowana w edukacji od kiedy powstały komputery osobiste. Brak badań globalnych efektów nauczania z wykorzystaniem TIK, są natomiast dostępne liczne badania – także w wymiarze niektórych krajów - dowodzące, że stosowanie TIK w dydaktyce nie poprawia poziomu nauczania, a wielu zakresach powoduje nawet regres (M. Spitzer „Cyfrowa		
--	--	--	---	--	--

			demencja”). Wyniki badań przeprowadzonych na potrzeby opracowania „Benchmarking access and use of ICT in European Schools 2006” wskazują jednoznacznie, że Polska - w porównaniu z innymi krajami UE - była jednym z najsłabiej rozwiniętych krajów pod względem wykorzystania narzędzi informacyjno – komunikacyjnych w procesie edukacji szkolnej i pozaszkolnej. W niemal każdej z badanych kategorii Polska była w gronie tych krajów, które legitymują się najniższymi wartościami wskaźnika, zazwyczaj osiągając wyniki daleko odbiegające od średniej unijnej, a w wielu przypadkach, wyraźnie nawet niższe od średniej dla dziesięciu nowych państw członkowskich. Powodem, jak np. w kategorii Doświadczenia nauczycieli w prowadzeniu zajęć lekcyjnych z użyciem sprzętu komputerowego, jedną z najważniejszych barier we wdrażaniu w szkołach rozwiązań opartych na ICT, jest słabe przygotowanie nauczycieli do		
--	--	--	--	--	--

			obsługi komputera i innych narzędzi, co przekłada się na nieumiejętność, a w najlepszym razie strach przed korzystaniem z tego narzędzia. Średnia liczba nauczycieli w krajach Unii Europejskiej, którzy choć raz w ciągu roku użyli komputera do prowadzenia lekcji, oscyluje w granicach 75% (najwyższy wskaźnik, aż 96,4% deklarowali nauczyciele w Wielkiej Brytanii). Deklaracja o próbach wykorzystania komputera podczas lekcji składana przez 61,4% nauczycieli polskich praktycznie pokrywała się ze średnią dla 10 nowych państw członkowskich (61,3%), ale była o 13 punktów procentowych niższa od średniej dla wszystkich 25 krajów UE. W dotychczasowej praktyce szkolnej stwierdzono następujące zasadnicze działy zastosowań komputerów: 1. Administracja szkolna - komputery są już obecnie jej podstawowym narzędziem pracy a wybrane projekty wykazują, że może być skomputeryzowana niemal w pełni.		
--	--	--	--	--	--

			2. Pracownia komputerowa – będąca podstawą dla wszelkich dalszych zastosowań TIK w szkołach. Mimo poprawy, m.in. dzięki środkom z UE, poziom wyposażenia szkół w pracownie komputerowe – zwłaszcza innych pracowni przedmiotowych – jest nadal niezadowalający 3. Biblioteka szkolna – już wtedy osiągnięte 37%-owe skomputeryzowanie bibliotek było wyższe niż średnia krajów UE. Planowano dalszą poprawę tego wyniku tak, aby biblioteka była rzeczywistą medio-teką i centrum. 4. Dydaktyka przedmiotowa – cytowane powyżej dane z badań unijnych, dotyczące używania PC w dydaktyce, plasowały Polskę na średnim poziomie wśród 10 nowych państw członkowskich, o niespełna 13 punktów procentowych niższym od średniej dla wszystkich 25 krajów UE. Dane te wymagają jednak poszerzonych, i uaktualnionych badań, zwłaszcza co do zakresu i częstotliwości wykorzystywania PC (TIK) w dydaktyce.		
--	--	--	--	--	--

			W Polsce TIK jest wykorzystywana w największym stopniu w kształceniu ustawicznym, a w drugiej kolejności w szkołach średnich. W obu tych kategoriach stopień wykorzystywania PC jest niższy od unijnej średniej o niespełna 10%. Zastosowania TIK w dydaktyce przedmiotowej (poza zajęciami z TI) sprowadzały się głównie do: - wykorzystanie PC do uatrakcyjnienia tradycyjnych form przekazu wiedzy przez prezentacje multi-medialne - opracowywania jednostkowych Rozwiązań w zakresie niektórych przedmiotów z wykorzystaniem standardowych narzędzi (np. arkusz kalkulacyjny, edytor tekstu, baza danych) - przekazywanie z pomocą PC i środków multimedialnych treści programowych z powszechnie dostępnych „podręczników elektronicznych” - pozyskiwanie z pomocą TIK określonych wiadomości z internetu celem rozszerzenia informacji z podręcznika - symulowanie środkami TIK określonych problemów i zjawisk opracowanych we		
--	--	--	--	--	--

			własnym zakresem lub pozyskiwanych z rozproszonych źródeł w Internecie. - w edukacji zawodowej przeważa zastosowanie TIK (PC) do sterowania urządzeniami przemysłowymi (np. obrabiarka CNC) stosowanymi w dydaktyce lub wzorowanych na nich pomocy dydaktycznych. Zastosowania te mają charakter lokalny, przeważnie wręcz jednostkowy (choć nieraz są szeroko reklamowane dzięki potężnym mocom TIK), i poza dostarczonymi przez MEN nośnikami z elektronicznymi podręcznikami i słownikami nie upowszechniły się w praktyce edukacyjnej. Ich wspólną cechą jest „pasywne” wykorzystanie TIK (prezentacje, pozyskiwanie informacji z sieci) w dydaktyce. Późniejsze o 7 lat, niektóre wnioski z części badawczej pilotażu Cyfrowej szkoły potwierdzają ww. wyniki z 2006 roku. W opublikowanym sprawozdaniu dotyczącym komponentu badawczego podkreśla się, że zasadniczą korzyścią była poprawa w szkołach wyposażenia w podstawowy sprzęt TIK, co w innych		
--	--	--	---	--	--

			warunkach byłaby niemożliwe. Wymienia się także szereg innych korzyści, które przyniosła realizacja pilotażu, jednak podaje się także niektóre wyniki z badań, które wskazują, że 85% badanych nauczycieli wykorzystuje sprzęt TIK tylko do prezentacji multimedialnych a 83 % nauczycieli wykorzystuje środki TIK nie częściej niż raz w tygodniu. Z badań wynika, że głównie uczniowie – podobnie jak badani rodzice – są zainteresowani uatrakcyjnieniem i zwiększeniem ilości zajęć przedmiotowych w szkole z wykorzystaniem urządzeń TIK. Rodzaj dostępnego sprzętu i poza-lekcyjne kontakty z nauczycielem były istotne dla mniej niż 10% badanych uczniów. Zarazem w przedstawionym sprawozdaniu – podobnie jak w praktyce szkolnej – występuje chaos pojęciowy w zakresie kategorii jaką są środki dydaktyczne, mający istotny wpływ na efektywność stosowania TIK w dydaktyce. Wprowadzie pojęcie środków		
--	--	--	---	--	--

			dydaktycznych jest bardzo obszerne i wśród kategorii środków automatyzujących są wymieniane także komputery, jednak dla praktyki szkolnej wskazane jest stosowanie osobnych pojęć i kategorii tj.: - sprzętu TIK (np.jak wymieniony w 19 pozycjach w wykazie do Cyfrowej szkoły, gdzie jako pomoc dydaktyczna jest traktowana nawet szafka do przechowywania sprzętu) , które w pełni wystarczą do dydaktyki przedmiotów humanistycznych oraz - rzeczywiste, tradycyjne pomoce dydaktyczne, przystosowane do współpracy z urządzeniami TIK i przeznaczone do realizacji prak-tycznych eksperymentów z zak-resie nauczania przedmiotów przyrodniczych jak przyroda, fizyka, chemia i biologia. Takie uporządkowanie i uwzględnienie w przyszłych działaniach obu tych kategorii pozwoli wyeliminować z praktyki szkolnej, ukierunkowane na zapamiętywanie nauczanie teoretyczne i wprowadzenie , innowacji dydaktycznej znanej np. z Projektu Innowacyjnego UM Elbląga Eksperyment edukacją	
--	--	--	--	--

			przyszłości, wskazującego efektywny sposób zmiany dotychczasowych metod, przez innowacyjne nauczanie metodą eksperymentu i docieranie ucznia do wiedzy poprzez samodzielne doświadczenia, realizowane w pracowniach wyposażonych w nowoczesne – wspierane TIK - zestawy eksperymentalne, w trakcie planowych zajęć odbywanych w godzinach dopołudniowych, w stałych zespołach klasowych. Obecnie jest technicznie możliwe, wprowadzenie do dydaktyki - zwłaszcza przyrodniczych - dostępnych na rynku, kompleksowych (jak w zaleceniach z badań elbląskich) zestawów eksperymentalnych do pracowni przedmiotowych, zapewniających realizację – zależnie od przedmiotu - ponad 60-90% treści szkolnych programów nauczania, w formie praktycznych ekspert-mentów uczniowskich, także z wykorzystaniem TIK. Działanie takie spowodowało by wprowadzenie powszechnej i efektywnej innowacji dydaktycznej w		
--	--	--	--	--	--

			skali regionu oraz wyeliminowało by panujące w dydaktyce mody i różne grupy nacisku. Lobby informatyczne usilnie dąży do jak najszybszego wprowadzania nowinek TIK „do produkcji wiedzy wszędzie i o każdej porze”, czego efektem jest tworzenie niezliczonej ilości, wątpliwej jakości i przydatności materiałów elektronicznych. Ich integrację z programem nauczania zostawia się aktywnym nauczycielom. Z kolei przyrodnicy propagują nauczanie z wykorzystaniem przedmiotów z otoczenia ucznia lub konstruowanie prymitywnych pomocy dydaktycznych, ponoć skuteczniejszych od profesjonalnych. Przypomina to akcję gdy każdy Chińczyk wytwarzał surówkę w prymitywnej dymarce. Trudno przypuszczać aby sytuacja w tym względzie nagle uległa radykalnej zmianie, bez systemowego oddziaływania na problem, na terenie całego województwa lub kraju. Zapewniłoby to również realizację - wielokrotnie występujących w sprawozdaniu, zaleceń z pilotażu z		
--	--	--	---	--	--

			Cyfrowej Szkoły - odnośnie standaryzacji interwencji i wcześniejsze opracowanie i upowszechnienie materiału dotyczącego sposobów wykorzystania TIK z określeniem wiążących się z tym wymagań dotyczących zaopatrzenia (zwłaszcza) w sprzęt i oprogramowanie. Dodatkowym środkiem osiągnięcia znaczących efektów w tym względzie byłoby: Opracowanie standardów (stosowanych także w proj. konkursowych): - wyposażenia poszczególnych pracowni przedmiotowych – zwłaszcza przyrodniczych – w pomoce dydaktyczne oraz współpracujących z nimi urządzeń TIK - opracowanie standardu pojęcia „wykorzystane TIK przez nauczyciela w procesie nauczania” - ujęcie we wskaźnikach produktu liczby szkół i placówek wyposażonych w pracownie do przedmiotów przyrodniczych w rozbiciu na typ szkoły oraz rodzaj pracowni Konieczne szkolenia nauczycieli dotyczące obsługi sprzętu TIK i pomocy		
--	--	--	---	--	--

			dydaktycznych winny być, realizowane po dostarczeniu sprzętu do szkół i dopasowane do konkretnych rozwiązań przyjętych w projekcie. Bez tych działań, projekty konkursowe, zapewnią powtórkę rezultatów - krytycznie ocenianych przez MRR – znanych z dotychczasowych działań w zakresie RPO i POKL. Proponowane rozwiązania w zakresie kompleksowego wyposażenia pracowni przedmiotów przyrodniczych na wszystkich stopniach kształcenia ogólnego wymagają kwoty około 30 % potencjalnie będących do dyspozycji regionu w ramach RPO i POWER. Dostępne środki umożliwiają więc także realizację, znanych z dotychczasowej praktyki konkursowej - przedsięwzięć o „charakterze miękkim”.		
318	PI 10.3 Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i	Rekomendujemy, aby szkolenia zawodowe: 1) zawierały obowiązkowo komponent ICI oraz językowy, 2) składały się obowiązkowo z części teoretycznej	1) Wymogi gospodarki opartej na wiedzy i funkcjonującej globalnie wymagają by kompetencje zawodowe były „obudowane” umiejętnościami posługiwania się językami obcymi i wykorzystania technologii informacyjno	Stowarzyszenie HUMANE0	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Ze względu na duży stopień szczegółowości proponowanych zapisów będą one rozpatrywane

	kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. poprzez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijania systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	i praktycznej, 3) kończyły się zewnętrzną walidacją kwalifikacji.	– komunikacyjnych. Globalny rynek pracy nakłada na pracowników wymóg nie tylko uzyskiwanie wysokich kwalifikacji zawodowych w obszarze ich specjalizacji ale dodatkowo wymaga potwierdzania umiejętności w posługiwaniu się narzędziami informatycznymi, niezbędnymi do prawidłowego rozwoju gospodarczego i ekonomicznego. Dynamiczne zmiany zachodzące na międzynarodowym rynku pracy wymuszają nie tylko mobilność zawodową, ale również umiejętność posługiwania się językiem obcym branżowym, dającym swobodę działania i możliwość szybkiego dostosowania się do nowych warunków pracy. Powiązanie w/w umiejętności komputerowych i językowych jest niezbędnym elementem do uzyskania kompleksowych kwalifikacji zawodowych. Mając na względzie właściwe przygotowanie wysoko wykwalifikowanej kadry pracowników należy uwzględnić w programach kształcenia elementy nauczania związane z umiejętnością obsługi		podczas prac nad Uszczegółowieniem.
--	---	--	---	--	--

			profesjonalnych programów komputerowych w obszarze uzyskiwanych kompetencji zawodowych oraz posługiwać się językiem obcym branżowym. 2) W celu zapewnienia uznawalności kwalifikacji na rynku pracy proces walidacji powinien składać się z części teoretycznej i praktycznej, by w pełni weryfikować nie tylko wiedzę ale i praktyczne umiejętności. Przeprowadzenie egzaminu zarówno teoretycznego jak i praktycznego to racjonalne i skuteczne podejście do systemu potwierdzania kwalifikacji. Sam egzamin teoretyczny jest niewystarczający i ukazuje obraz wiedzy, mający niewiele wspólnego z umiejętnościami praktycznymi egzaminowanego. Natomiast dla pracodawcy zdecydowanie ważniejsze są zweryfikowane umiejętności praktyczne. Kandydat do pracy posiadający jedynie wiedzę czysto teoretyczną, nie jest w pełni przygotowany do wykonywania		
--	--	--	---	--	--

			danego zawodu, tym samym zajmuje gorszą pozycję na rynku pracy. Pracodawca, mając do wyboru pracownika, który posiada potwierdzoną wiedzę teoretyczną i pracownika o udokumentowanej wiedzy oraz praktycznych umiejętnościach - wybierze tego drugiego. Dlatego też tak istotne jest, aby szkolenia kończyły się egzaminem zarówno teoretycznym, jak i praktycznym, umożliwiając rzetelne dokumentowanie swoich kwalifikacji. 3) Ponadto rekomendujemy, aby szkolenia kończyły się egzaminem zewnętrznym przeprowadzanym przez niezależne podmioty, zewnętrzne i niezależne w stosunku do realizatora szkolenia, gwarantując obiektywną ocenę nabytych kompetencji. Rozdzielenie procesu szkolenia od procesu certyfikacji, zapewnia nie tylko rzetelność, wysoką jakość, ale też obiektywność procesu kształcenia. Oczekiwania pracodawców wobec potencjalnych pracowników są coraz większe, zmiana pracy lub znalezienie		
--	--	--	--	--	--

			satysfakcjonującego zatrudnienia przez osoby bezrobotne na współczesnym rynku pracy jest w dużej mierze uzależnione od posiadania przez te osoby aktualnej wiedzy merytorycznej oraz odpowiednich kompetencji. Brak odpowiednich kwalifikacji zwiększa ryzyko bezrobocia, które może doprowadzić do wykluczenia społecznego. Pracodawcy poszukują wysoko wykwalifikowanej kadry co podnosi w znaczącym stopniu popyt na naukę potwierdzoną oficjalnym świadectwem, dyplomem czy certyfikatem. Bardzo ważnym elementem procesu kształcenia jest to, aby uczestnik procesu kształcenia otrzymał odpowiednie dokumenty, które będą potwierdzały uzyskane przez niego efekty kształcenia. Najczęściej decydującym o uzyskaniu zatrudnienia są odpowiednie kwalifikacje potencjalnych pracowników – formalnie potwierdzone. Uzyskanie potwierdzenia formalnego swoich kompetencji np. w formie certyfikatu, który zawiera precyzyjne informacje o uzyskanych efektach		
--	--	--	--	--	--

			kształcenia, stanowi informację dla pracodawcy o kompetencjach kandydata do pracy. Jest to dodatkowy atut, jeśli chodzi o rekrutację, zarówno do firm polskich jak i zagranicznych. Dla potencjalnych pracodawców osoba z potwierdzonymi formalnie kwalifikacjami, umiejętnościami oznacza, że spełniła określone wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności.		
319	PI 10.3	Zwrócenie uwagi na poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez dostosowanie bazy kształcenia zawodowego do wymogów rynku pracy i nowoczesnego systemu produkcji.	Nowoczesna baza kształcenia zawodowego umożliwi zwiększenie atrakcyjności absolwenta kształcenia zawodowego na rynku pracy oraz lepsze jego dostosowanie do wymagań rynku pracy. Kończący szkołę zawodową potencjalny pracownik dysponujący znajomością technologii stosowanej na rynku pracy zwiększa swoją atrakcyjność poprzez ograniczenie konieczności dodatkowego wysiłku pracodawcy w przystosowanie go do własnych potrzeb.	Powiat Wadowicki	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy RPO zostaną doprecyzowane tak, aby jasno z nich wynikało, iż doposażenie bazy dydaktycznej będzie elementem interwencji w ramach obszaru związanego z podnoszeniem jakości szkolnictwa zawodowego.
2.11. REWITALIZACJA PRZESTRZENI REGIONALNEJ					
320	Cała oś priorytetowa, str. 211-221	Proponuje się zrealizować całą Oś 11 poprzez mechanizm RLKS wg formuły	Zgodnie z Projektem Umowy Partnerskiej mechanizm RLKS jako instrument zintegrowany i terytorialny	Wacław Gregorczyk Radny SWM	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO

		bezpośredniej	może być szczególnie wykorzystany do interwencji na obszarach wskazanych w tej Osi czyli obszarów miast wymagających rewitalizacji i obszarów wiejskich, w szczególności o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług. Projekty powinny być zgodne przede wszystkim ze strategiami lokalnymi, i realizowane mają być z poziomu lokalnego a nie o zasięgu wojewódzkim.		RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS natomiast w kolejnej wersji programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów grantowych realizowanych w szczególności przez Lokalne Grupy Działania. Głównym mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
321	Cała oś priorytetowa, str. 211-221	Proponuje się zrealizować całą Oś 11 poprzez mechanizm RLKS wg formuły bezpośredniej	Zgodnie z Projektem Umowy Partnerskiej mechanizm RLKS jako instrument zintegrowany i terytorialny może być szczególnie wykorzystany do interwencji na obszarach wskazanych w tej Osi czyli obszarów miast wymagających rewitalizacji i obszarów wiejskich, w szczególności o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług. Zaproponowane w projekcie RPO rozwiązania, szczególnie dla priorytetu 9.9 budzą wiele wątpliwości: 1. Pytanie zasadnicze - co to będą za lokalne strategie rozwoju inne niż LSR, o których mowa w rozdziale o RLKS w WRS – powiatowe, gminne? Czy też każdy wnioskodawca będzie sobie pisał jakąś	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	

			strategię lokalną? 3. Dlaczego o sposobie ich realizacji ma decydować komitet monitorujący w którego składzie w większości nie będzie przedstawiciela danej społeczności lokalnej (wygląda w ogóle na to, że to wybór przez pracowników UM, tylko w oparciu o kryteria zatwierdzone przez komitet). Otóż monitoruj 4. monitorujący województwa dziś to 31 osób, z których 67% reprezentuje sektor publiczny (w tym przedstawiciele Rządu RP) – UE oczekuje, że na poziomie lokalnym o swoim rozwoju decydować będą głównie lokalni partnerzy społeczno-gospodarczy i organizacje pozarządowe. 3. Dlaczego projekty mają być zgodne ze strategią województwa, a nie z strategiami lokalnymi! Gdyby przenieść to szczebel wyżej – to tak jakby o wyborze projektów do realizacji RPO decydował krajowy komitet monitorujący i projekty musiałyby być		
--	--	--	--	--	--

			zgodne ze strategią kraju. 4. Dlaczego projekt mający na celu wzmocnienie rozwoju lokalnego sprzyjającego włączeniu społecznemu na realizować np. jednostka samorządu wojewódzkiego lub administracji rządowej, może nawet krajowej! Także realizacja projektów aktywizujących przez ponadlokalne organizacje pozarządowe spotyka się z ostrą krytyką środowisk lokalnych. Proponowane rozwiązanie może okazać się karykaturą mechanizmu RLKS i grozi kompromitacją mechanizmu jako takiego! Najprawdopodobniej priorytet inwestycyjny 9.9 będzie wymagał zastosowania mechanizmu RLKS.		
322	Cała oś priorytetowa	Proponuje się wprowadzenie mechanizmu RLKS do osi priorytetowej 11.	Zgodnie z Projektem Umowy Partnerskiej mechanizm RLKS jako instrument zintegrowany i terytorialny może być szczególnie wykorzystany do interwencji na obszarach wskazanych w tej Osi czyli obszarów miast wymagających rewitalizacji i obszarów wiejskich, w szczególności o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług. Ponadto zgodnie z projektowanymi	Lokalna Grupa Działania „Blisko Krakowa” Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Turystyczna Podkowa Zielony Pierścień	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS natomiast w kolejnej wersji programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów grantowych realizowanych w szczególności przez
323		W przypadku priorytetu 9.2			
324		Do grona potencjalnych beneficjentów proponuje się dodać Lokalne Grupy Działania.			

325		Proponuje się dodanie odrębnej ścieżki konkursowej dla grup projektów realizowanych przez mechanizm RKLS.	zapisami umowy partnerstwa RKLS może być „dopełnieniem” działań władz lokalnych w obszarach w których oddolne podejście udowodniło swoją skuteczność i może przynieść większą wartość dodaną.	Tarnowa	Lokalne Grupy Działania. Głównym mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
326		W przypadku priorytetu 9.9 Do grona potencjalnych beneficjentów proponuje się dodać Lokalne Grupy Działania.	Jednocześnie warto przypomnieć że proponowana „ścieżka subregionalna” wyboru projektów nie jest tożsama z RLKS.	Małopolska Sieć Lokalnych Grup Działania	
		Proponuje się dodanie odrębnej ścieżki konkursowej dla grup projektów realizowanych przez mechanizm RKLS.	W obecnym okresie programowania LGD nabyły wiele doświadczeń w zakresie wdrażania lokalnych strategii rozwoju w szczególności w kwestiach związanych z aktywizacją społeczną i współpracą ze środowiskami lokalnymi. Dlatego w kolejnym okresie programowania należy dołożyć wszelkich starań, aby zgromadzony potencjał wiedzy i doświadczenia został wykorzystany dla efektywniejszego wdrożenia programu regionalnego.	LGD Nad Białą Przemszą	
327	Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami, str. 211	Tabela z priorytetami inwestycyjnymi: priorytet 9.9 – fundusz EFS:	Lokalne strategie rozwoju realizowane obecnie przez LGD w ramach PROW mają duże znaczenie dla rozwoju lokalnego.	Gmina Gdów	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO RPO nie zakłada uruchomienia

		- lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność również w ramach środków EFRR (nie tylko inwestycje „miękkie” ale również „twarde”).	Biorąc pod uwagę, że LGD posiadają już wieloletnie doświadczenie w realizacji LSR w zakresie powstawania lokalnej infrastruktury, powinny brać również udział w realizacji infrastrukturalnej części LSR w programie MRPO 2014-2020		mechanizmu RLKS natomiast w kolejnej wersji programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów grantowych realizowanych w szczególności przez Lokalne Grupy Działania. Nie jest możliwa zmiana zapisów dot. priorytetu inwestycyjnego 9.9 we wnioskowanym zakresie. Działania w zakresie inwestycji infrastrukturalnych o wskazanym charakterze są przewidziane do realizacji w RPO w ramach PI 9.2. Jednocześnie planowana jest zmiana priorytetów inwestycyjnych, które będą właściwe do realizacji zadań o charakterze rewitalizacji społecznej – w kolejnej wersji RPO zaproponowany zostanie katalog właściwych PI. Głównym mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach
--	--	---	--	--	---

					subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
328	PI 9.2, beneficjenci, str. 213	Potencjalni beneficjenci: - dopisanie beneficjenta w postaci spółki prawa handlowego w postaci spółki z udziałem wyłącznym lub większościowym JST lub inne brzmienie -dopisanie beneficjenta w postaci: samorządowa osoba prawna	Podmiot ten może realizować zlecone zadania publiczne z zakresu działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych w obszarze: <i>Odnowa fizyczna obszarów wiejskich</i>	Gmina Gdów	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2., wśród katalogu beneficjentów wprowadzono kategorię: przedsiębiorcy, (rozumianych jako mikro, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa).
329	Priorytet inwestycyjny 9.2. Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów wiejskich i wiejskich. / Strona 213 / Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe	<u>Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe</u> 13. Przedsiębiorcy (MŚP i duże przedsiębiorstwa), w szczególności: a. przedsiębiorstwa uzdrowiskowe b. przedsiębiorcy – właściciele nieruchomości na obszarze rewitalizacji	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A. będąca dużym przedsiębiorcą zarządzającym podziemnym obiektem posiadającym nadany decyzją Ministra Zdrowia status podziemnego sanatorium uzdrowiskowego posiada unikalny potencjał do wdrożenia na rynku uzdrowiskowym oraz ochrony zdrowia innowacyjnych rozwiązań z zakresu leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji pulmonologicznej z wykorzystaniem	Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2., wśród katalogu beneficjentów wprowadzono kategorię: przedsiębiorcy, (rozumianych jako mikro, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa).

		c. przedsiębiorcy działający w partnerstwie/porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego	metod subterraneoterapii w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych. Unikatowy mikroklimat wielickiej kopalni charakteryzuje wysoka czystość bakteriologiczna, duża zawartość mikroelementów, stabilność temperatury i wilgotności powietrza, korzystna dla zdrowia ujemna jonizacja oraz brak alergenów (pyłku roślin, zarodników grzybów, alergenu roztoczy) Wyrobiska wielickiej kopalni charakteryzują się bardzo korzystną dla dobrego samopoczucia ujemną jonizacją oraz stabilnością temperatury, ciśnienia i wilgotności. Podziemne Uzdrowisko wraz z częścią naziemną posiada potrzeby z zakresu rewitalizacji fizycznej polegającej na odnowie ogólnodostępnej infrastruktury uzdrowskiej.		
330	Priorytet inwestycyjny 9.2. Terytorialny obszar realizacji	Wniosek o zmianę zapisu dotyczącego wykorzystania instrumentu rozwoju terytorialnego ZIT, jako zasady wyboru projektów do dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego nie tylko w zakresie rewitalizacji	Gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie Krakowa takie jak np. Wielka Wieś, Zielonki, Zabierzów, Mogilany mimo, że są w obszarach wiejskich mają bardziej charakter podmiejski. Nie stanowią jedynie zaplecza rekreacyjnego ale stają się swoistą sypialnią dla mieszkańców Krakowa. Od kilku lat,	Gmina Wielka Wieś	Uwaga nieuwzględniona Odnowa obszarów wiejskich nie jest uwzględniona w ramach interwencji objętej ZIT. Biorąc pod uwagę charakterystykę tej dziedziny, stosunkowo małe projekty o powtarzalnym charakterze, podobne

		obszarów miejskich, ale także w zakresie odnowy fizycznej obszarów wiejskich.	zgodnie z ogólnopolskimi trendami, zauważalny jest dynamiczny wzrost migracji mieszkańców Krakowa do gmin podmiejskich. W związku z tym pojawiająca się tendencja przejmowania przez gminy ościennie funkcji „dzielnic Krakowa”, a co za tym idzie również coraz więcej funkcji miejskich. Ponadto dla gmin ościennych-podmiejskich inwestycje w zakresie odnowy fizycznej obszarów wiejskich są kluczowe i planowane do realizacji w najbliższych latach.		w skali regionu, nie stanowi ona priorytetu w uzupełnieniu interwencji w ramach ZIT, jest natomiast zdecydowanie predestynowana do realizacji poprzez ścieżkę konkursową.
331	Priorytet: 9.2, str. 212	W tabeli „Wskaźniki rezultatu strategicznego” proponuje się rozważyć zastosowanie innego wskaźnika niż „saldo migracji”	Z racji, że na saldo migracji wpływa wiele czynników, nie do końca zależnych od przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach priorytetu, mogą wystąpić trudności w oszacowaniu jego prawidłowej wartości docelowej, a wynikającej z interwencji podjętej w ramach priorytetu 9.2.	Gmina Miasta Tarnowa	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osi priorytetowej ujęte zostały jedynie wybrane wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
332	Pi 9.2	Do grupy potencjalnych	Instytut Ceramiki i Materiałów	Instytut Ceramiki i	Uwaga zostanie uwzględniona w

		beneficjentów dodać jednostki naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki.	Budowlanych Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie złożył do Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Krakowa projekt, pt. „Rozbudowa kompleksu Centrum Szkła i Ceramiki Lipowa 3”. W skład Centrum Szkła i Ceramiki wchodzi: • galeria szkła i ceramiki Lipowa 3; • centrum wystawienniczo-muzealne - stała wystawa dotycząca historii i technologii szklarstwa (otwarcie – wiosna 2014); • workshop – pokazy ręcznego formowania szkła w piecu szklarskim (otwarcie – wiosna 2014); • ośrodek kształcenia studentów (m.in. Akademii Górniczo-Hutniczej i Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie), obejmujący prowadzenie zajęć dydaktycznych, laboratoryjnych i ćwierćprzemysłowych z zakresu produkcji szkła, ceramiki i materiałów budowlanych; • centrum innowacyjnych materiałów do odnowy i renowacji zabytków (opracowywanie receptur i produkcja). Planowana rozbudowa, polegająca	Materiałów Budowlanych Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie	projekcie MRPO Katalog beneficjentów (w ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2) uzupełniony zostanie o jednostki naukowe
--	--	--	--	---	--

			m.in. na przeprowadzeniu remontu elewacji, stanowiącej znaczącą dominantę ulicy Lipowej oraz powiększeniu przestrzeni wystawienniczej, ma prowadzić do uczynienia z Centrum istotnego ośrodka na kulturalno-edukacyjnej mapie Krakowa działającego na wielu różnych płaszczyznach. Z jednej strony rozbudowane Centrum, poprzez organizację wystaw czasowych, będzie przyciągało ludzi zainteresowanych współczesną sztuką szkła i ceramiki, z drugiej zaś, poprzez ofertę edukacyjną skierowaną do szkół i uczelni wyższych przyczyni się do propagowania nauk ścisłych, historii, historii sztuki, a także tradycyjnego, ginącego obecnie zawodu hutnika-szklarza. Istotny cel, który będzie mógł zostać zrealizowany dzięki projektowi, stanowi również nadanie nowej jakości estetycznej całej ulicy Lipowej. Ulica ta, mająca w przyszłości stać się aleją spacerową, musi prezentować wysoki poziom jeśli chodzi o estetykę budynków, równocześnie zachowując		
--	--	--	--	--	--

			przemysłowy charakter miejsca. Odnowienie elewacji obiektu przy ulicy Lipowej 3 wpłynie zdecydowanie korzystnie na odbiór całej ulicy, a wręcz, ze względu na nowoczesne zastosowanie szkła na fasadzie, może stanowić magnes przyciągający na Zabłocie mieszkańców Krakowa i turystów. Istotne jest również, że realizacja projektu spowoduje powstanie nowych miejsc pracy w Małopolsce. W opisanym zakresie działalność Instytutu Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddziału Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie, wpisuje się w: OŚ PRIORYTETOWĄ 11. REWITALIZACJA PRZESTRZENI REGIONALNEJ Rewitalizacji fizycznej obszarów miejskich - w szczególności poprzez realizację działań inwestycyjnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne tych obszarów.		
333	PI 9.9, str. 216	Rewitalizacja społeczna obszarów miejskich. Proponujemy nowe brzmienie	Rewitalizacja społeczna powinna obejmować również działania z zakresu animacji społeczno-kulturowej,	Małopolski Instytut Kultury	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO

		zdania: Działania w zakresie rewitalizacji społecznej mogą obejmować m. in: zindywidualizowane i kompleksowe programy mające na celu ułatwienie powrotu lub wejścia na rynek pracy, wsparcie edukacyjne (w szczególności dla dzieci, młodzieży, osób starszych, niepełnosprawnych), animację działań o charakterze integracyjnym i środowiskowym, animację społeczno-kulturową nastawioną na rozwój aktywnego uczestnictwa w kulturze, rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym umożliwiających powrót do pracy, inicjatywy na rzecz pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości. Podobnie na stronie 217, w zakresie rewitalizacji obszarów wiejskich	wykorzystującej kulturę jako obszar aktywizacji, integracji, rozwoju kluczowych kompetencji. Rewitalizowane obszary powinny być wspierane przy użyciu nowoczesnych narzędzi animacyjnych takich jak świetlice, medialaby (tzw. maker space), itp.		Zgłoszona uwaga zmierza do wprowadzenia zapisów, które uznaje się za zbyt szczegółowe w kontekście programu operacyjnego. Co do zakresu tematycznego uwaga będzie rozpatrywana, natomiast jednocześnie planowana jest zmiana priorytetów inwestycyjnych, które będą właściwe do realizacji zadań o charakterze rewitalizacji społecznej – w kolejnej wersji RPO zaproponowany zostanie katalog właściwych PI.
--	--	--	---	--	--

334	PI 9.9. str. 216	W działaniu dotyczącym rewitalizacji społecznej obszarów miejskich sugeruje się dopisać: „animacja działań/ projektów o charakterze kulturalnym i artystycznym, sprzyjających kształtowaniu kompetencji kulturalnych i psychospołecznych.”	Działania te w znaczący sposób wpływają na kształtowanie prawidłowych postaw prospołecznych oraz pomagają w nabyciu właściwych kompetencji prospołecznych., poprzez szerokie spektrum oddziaływania. Rewitalizacja oznacza „ożywianie” a nie tak nie sprzyja przywróceniu do życia jak działania kulturalne i artystyczne.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zgłoszona uwaga zmierza do wprowadzenia zapisów, które uznaje się za zbyt szczegółowe w kontekście programu operacyjnego. Jednocześnie planowana jest zmiana priorytetów inwestycyjnych, które będą właściwe do realizacji zadań o charakterze rewitalizacji społecznej – w kolejnej wersji RPO zaproponowany zostanie katalog właściwych PI.
335	Pi 9.9, str. 216	Zmiany będące następstwem wprowadzenia EFRR do priorytetu 9.9 tj. zakres działań i wskaźniki rezultatu nie tylko „miękkie”	Lokalne strategie rozwoju realizowane obecnie przez LGD w ramach PROW mają duże znaczenie dla rozwoju lokalnego. Biorąc pod uwagę, że LGD posiadają już wieloletnie doświadczenie w realizacji LSR w zakresie powstawania lokalnej infrastruktury, powinny brać również udział w realizacji infrastrukturalnej części LSR w programie MRPO 2014-2020	Gmina Gdów	Uwaga nieuwzględniona Nie jest możliwa zmiana zapisów dot. priorytetu inwestycyjnego 9.9 we wnioskowanym zakresie. Działania w zakresie inwestycji infrastrukturalnych o wskazanym charakterze są przewidziane do realizacji w RPO w ramach PI 9.2. Jednocześnie planowana jest zmiana priorytetów inwestycyjnych, które będą właściwe do realizacji zadań o charakterze rewitalizacji społecznej – w wersji RPO zaproponowany zostanie katalog

					właściwych PI.
336	Priorytet inwestycyjny 9.9, Str.217, akapit: - <i>Działania sprzyjające tworzeniu i rozwojowi kapitału ludzkiego.</i>	Priorytet inwestycyjny winien jednoznacznie umożliwiać interwencję we wsparcie edukacyjne dzieci i młodzieży (w wieku przedszkolnym, szkoły podstawowej i gimnazjalnej) polegające na budowie, rozbudowie i modernizacji infrastruktury edukacyjnej (przedszkole, szkoła i obiekty uzupełniające funkcje edukacyjne)	Uzasadnienie Formalne: 1. Na wprowadzenie proponowanej zmiany pozwalają zapisy „ Zasad realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce ” – dokumentu zatwierdzonego przez Minister Rozwoju Regionalnego w lipcu 2013 r., w którym na str.7 przytacza się możliwy zestaw kierunków interwencji do realizacji w ramach strategii ZIT, w którym wymienia się kierunek interwencji: „ Wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz poprawa dostępu i jakości usług publicznych w całym obszarze funkcjonalnym ”. W ramach tego kierunku interwencji, poprawa dostępu i jakości usług publicznych winna polegać m.in. na poprawie dostępu do podstawowych usług związanych m.in. z edukacją.	GMINA ZIELONKI	Uwaga nieuwzględniona PI 9.9 jest finansowany z EFS i nie jest możliwa realizacja w ramach tego PI inwestycji infrastrukturalnych. Jednocześnie planowana jest zmiana priorytetów inwestycyjnych, które będą właściwe do realizacji zadań o charakterze rewitalizacji społecznej – w kolejnej wersji RPO zaproponowany zostanie katalog właściwych PI.
337		Priorytet inwestycyjny winien jednoznacznie umożliwiać <u>gminom należącym do ZIT</u> , interwencję we wsparcie edukacyjne dzieci i młodzieży (w wieku przedszkolnym, szkoły podstawowej i gimnazjalnej) polegające na budowie, rozbudowie i modernizacji infrastruktury edukacyjnej (przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum)		STOWARZYSZENIE ROZWOJU GMINY ZIELONKI	

			2. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r. zakłada wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych. Zasobem gmin ZIT są ludzie. 3. Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 odnoszące się do miast i obszarów wiejskich, zakładają wykorzystywanie specyfiki terytorialnej i pogłębianie specjalizacji społeczno-gospodarczej. Specyfiką gmin ZIT są ludzie i położenie w obszarach o silnym potencjalne rekreacyjno-turystycznym. 4. Ostateczne ustalenia w zakresie doboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych do realizacji z wykorzystaniem instrumentu ZIT, zgodnie z ww. Zasadami mają być uzależnione od zakresu regionalnego programu operacyjnego. W związku z powyższym zasadne jest w zapisach MRPO, jednoznaczne stworzenie gminom ZIT możliwości realizowania interwencji inwestycyjnych w obszarze usług związanych z edukacją dzieci i		
--	--	--	---	--	--

			młodzieży. <i>Uzasadnienie Merytoryczne:</i> Gminy ZIT charakteryzują się podobnymi cechami rozwojowymi. Odnosząc się zatem do wszystkich gmin, uzasadnienie skupiamy na przykładzie gminy Zielonki. Gmina Zielonki charakteryzuje się wysokimi wynikami edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym potwierdzonymi ogólnopolskimi wynikami egzaminów zewnętrznych w stosunku do średniej w Polsce i w Małopolsce. Rodzice biorą ww. wyniki pod uwagę, wybierając miejsce osiedlenia w gminie Zielonki lub na obrzeżu Krakowa przy granicy z gminą Zielonki, z intencją posłania dzieci do przedszkoli i szkół w gminie Zielonki. Presja rodziców na przyjęcie do placówek oświatowych jest ogromna. Sprzyja temu niewystarczająca oferta edukacyjna gminy Kraków na obrzeżach miasta. W diagnozie MRPO na str.41 pkt.78 dotyczącej deficytu miejsc w przedszkolach na terenach wiejskich zapisano, że należy zapewnić,		
--	--	--	---	--	--

			aby miejsca powstawały tam, gdzie są deficyty. Zidentyfikowana w pkt.79 diagnozy malejąca liczba uczniów w małopolskich szkołach nie dotyczy gmin ZIT, w tym gminy Zielonki. Tutaj co roku liczba uczniów zwiększa się, co powoduje konieczność zapewnienia im odpowiedniej dostępności do godnych warunków kształcenia. Prognoza wieloletnia roku przewiduje wzrost liczby uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. Gminy ZIT, z gminą Zielonki, należą do obszarów o najwyższym wskaźniku zaludnienia i o największym dodatnim saldzie migracji w Małopolsce, a sama Małopolska jest drugim po Mazowszu regionem o dodatnim saldzie migracji (str. 46 pkt.90 diagnozy) i pierwszym w kraju regionem o najwyższym stopniu zaludnienia (pkt.94 diagnozy). Pkt 91 diagnozy wskazuje na spadek liczby i starzenie się społeczności miejskich, a równocześnie powstawanie problemów w strefach podmiejskich. Obszar ZIT podlega w ostatnich latach dynamicznym przemianom gospodarczym, społecznym i przestrzennym, stymulowanym przez		
--	--	--	---	--	--

			procesy inwestycyjne (pkt.94 diagnozy). Pkt 92 diagnozy wskazuje na konieczność równoważenia rozwoju miasta i obszarów wiejskich dla poprawy spójności wewnątrz regionalnej. Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych tych obszarów odpowiada na zdiagnozowaną tutaj konieczność m.in. rewitalizacji społecznej, która jest istotnym czynnikiem rozwoju na poziomie lokalnym, oddziałującym na atrakcyjność społeczno-gospodarczą tego rejonu. Obszary wiejskie wokół Krakowa to tereny wysoce niedoinwestowane przez poprzednie dziesięciolecia. W tym kontekście to obszary zdegradowane i przez to nienadążające za dynamicznym rozwojem centrum miasta, a także, jakością oferowanych współcześnie usług publicznych. Dopiero ostatnie 10-15 lat to czas eksplozji rozwoju, który pomimo swej dynamiki nadal pozostawia te obszary z wieloma deficytami. Pkt.96 diagnozy podkreśla – „Groźnym zjawiskiem staje się marginalizacja obszarów wiejskich z uwagi na niedostateczne wyposażenie w		
--	--	--	--	--	--

			infrastrukturę i braki w zakresie dostępu do usług publicznych, szczególnie widoczna z perspektywy pogłębiających się różnic w poziomie rozwoju między miastem a wsią.” Gminy ZIT zaludniane są osobami o wysokim potencjale rozwojowym i zawodowym, dużych aspiracjach i wolą aktywnego włączenia się w budowanie procesu rozwojowego. Pkt.100 diagnozy wskazuje właśnie na konieczność angażowania społeczności lokalnych w procesy rewitalizacji zmierzające do ożywienia społeczno – gospodarczego. Bez rozwoju edukacji na poziomie oczekiwanym przez te lokalne społeczności, procesy rewitalizacyjne tych obszarów nie powiodą się. Rewitalizacja obszarów wiejskich ZIT musi się odbywać na działaniach sprzyjających włączeniu społecznemu (pkt 100 str.49 diagnozy), co w przypadku gmin ZIT odpowiada zdiagnozowanym potrzebom rozwijania kapitału ludzkiego najmłodszych mieszkańców. Sprzyjają temu cele Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.		
--	--	--	--	--	--

			zakładające wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych. Zasobem gmin ZIT są ludzie i młode rodziny z dziećmi, którym należy zapewnić godne warunki do nauki i utrzymać wysoki poziom edukacyjny. Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 odnoszące się do miast i obszarów wiejskich, zakładają wykorzystywanie specyfiki terytorialnej i pogłębianie specjalizacji społeczno-gospodarczej. Specyfiką gmin ZIT są ludzie i położenie w obszarach o silnym potencjalne rekreacyjno-turystycznym. Cel tematyczny 10 MRPO (edukacja i uczenie się przez całe życie) (str.60) dąży do ograniczenia wskaźnika przerywanie nauki do 10 % oraz zwiększenia odsetka osób posiadających wyższe wykształcenie. Urzeczywistnienie tego celu tematycznego nie powiedzie się, jeżeli nie zadbamy o narybek. Dobrze wykształcony uczeń podstawówki i gimnazjum nie przerwie nauki i osiągnie wyższe wykształcenie. Musi mieć jednak zapewnione warunki kształcenia na wysokim poziomie infrastrukturalnym. Budowane obiekty edukacyjne będą	
--	--	--	--	--

			spełniały 4.3 priorytet inwestycyjny zakładający wysoką efektywność energetyczną i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Ponieważ, jak wspomniano wyżej następuje i jak badania wskazują następować nadal będzie, stały dopływ nowych mieszkańców zarówno do gmin podkrakowskich jak i do dzielnic na obrzeżach miasta, niesprostanie zapotrzebowaniu mieszkańców na wysoko jakościową ofertę edukacyjną spowoduje w sposób naturalny poszukiwanie tej oferty w centrum miasta. Efektem tego będzie stale rosnące zapotrzebowanie na edukacyjne usługi towarzyszące, brak ich rozwoju w miejscu zamieszkania dzieci, narastający ruch kołowy, zwiększone zapotrzebowanie na tabor komunikacji miejskiej, rosnąca emisja spalin, i szereg negatywnych niepotrzebnych zjawisk społecznych. Wszystkie wymienione deficyty będą wymagały interwencji, środków, działań zapobiegawczych, a efekt sprowadzi się wyłącznie do osłabienia ich wzrostu, ale nigdy ich nie zahamuje. Jedyną receptą jest uderzenie		
--	--	--	--	--	--

			w zarodku w przyczynę tych prognozowanych zjawisk i podjęcie szybkich interwencji inwestycyjnych niwelujących niedostatki w edukacyjnej infrastrukturze edukacyjnej. Wniosek jest spójny z intencjami i uzasadnionymi w dokumentach prognozami miasta Krakowa.		
2.12 POMOC TECHNICZNA					
338	Szkolenia	W ramach wsparcia technicznego proponujemy zaplanowanie środków przeznaczonych na szkolenia i konsultacje skierowane specjalnie do przedstawicieli organizacji pozarządowych. Dotacje dla NGO, w tym dla organizacji ekologicznych, powinny być udzielane w podobnym systemie jak dla przedsiębiorców w perspektywie finansowej 2007-13 poprzez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości (www.mcp.malopolska.pl). W tym celu należałoby powołać osobną jednostkę lub	-	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwag nieuwzględniona W ramach wsparcia z PT MRPO przewiduje się szeroko pojęte działania o charakterze informacyjnym i szkoleniowym. Z udziału w szkoleniach bądź konferencjach finansowanych w ramach PT MRPO nie będą wykluczone NGO – wręcz przeciwnie – należy się spodziewać, iż w ramach działań w których organizacje pozarządowe są potencjalnymi beneficjentami – będą one jedną z głównych grup docelowych szkoleń/ działań informacyjnych. Mechanizm dotacji dla NGO w ramach

		rozszerzyć działalność MCP.			PT MRPO nie jest możliwy do zrealizowania i nie był również realizowany w perspektywie 2007-2013 – zarówno w ramach IZ MRPO jak i MCP. Wsparcie takie jest niezgodne z zakresem i celem PT.
3. PLAN FINANSOWY					
339	Wysokość alokacji na oś I.	Proponujemy zwiększyć alokację na oś I, w szczególności w części dedykowanej przedsiębiorcom.	Wspieranie innowacyjnej gospodarki jest jednym z głównych celów przyjętej Strategii Rozwoju Województwa na lata 2013-2020. Alokacja na poziomie 10,5% wartości MRPO (w tym 6,6% w części dedykowanej przedsiębiorstwom) nie odpowiada wadze tego wyzwania dla regionu. Nawet po dodaniu do tego środków z osi III, które nie będą służyć samej innowacyjności a konkurencyjności w ogóle, mamy alokację 20,5% na rozwój regionalnej gospodarki. W liczbach bezwzględnych, 300 milionów € przeznaczonych na innowacje na okres 7 lat daje ok. 180 milionów PLN rocznie, co stanowi 0,16% PKB Małopolski z roku 2011.	Wojciech Przybylski, Krakowski Park Technologiczny	Uwaga nieuwzględniona Alokacja UE dla osi priorytetowej 1 została określona na podstawie analizy popytowej dotyczącej planowanych interwencji oraz wymogów związanych z zasadą koncentracji tematycznej w ramach programu, a w części także przy uwzględnieniu doświadczeń z realizacji podobnych w ramach MRPO 2007-2013. W kontekście szeregu ograniczeń związanych z konstruowaniem planu finansowego MRPO 2014-2020 wyodrębnioną dla osi 1 alokację uznaje się wystarczającą.

4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE

340	Str. 233 i dalsze	Należałoby zamieścić informację o zastosowaniu RLKS	Zgodnie z wcześniejszymi uwagami o potrzebie zastosowania mechanizmu i wytycznymi KE w zakresie zawartości programów operacyjnych	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona RPO nie zakłada uruchomienia mechanizmu RLKS. Głównym mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
341				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
342	Realizacja ZIT	Składam uwagę do projektu <i>Wstępnego Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 wersja 2.0</i> polegającą na wniosku o dokonanie analizy oraz przeprowadzenie konsultacji w sprawie ostatecznego obszaru ZIT, w tym kwestii włączenia Gminy Czernichów do obszaru Zintegrowanych Inwestycji	<i>Brak jest jakiegokolwiek merytorycznego uzasadnienia dotyczącego składu ZIT, jak dokumentów i analiz dotyczących podstaw:</i> a) usunięcia z obszaru ZIT Gminy Czernichów, b) pozostawienia w obszarze ZIT Gminy Biskupice (jedynej gminy nie przylegającej bezpośrednio do obszaru miasta Krakowa), c) dodania do składu ZIT Gminy Igołomia – Wawrzeńczyce, która	Szymon Łytek, Wójt Gminy Czernichów	Projekt nr 2 MRPO 2014-2020, w którym została zaproponowana delimitacja obszaru objętego ZIT, został poddany konsultacjom społecznym. Po przeprowadzonych konsultacjach nie planuje się wprowadzenia zmian w delimitacji ZIT.

		Terytorialnych.	<i>nie była objęta delimitacją MRR.</i>		
343	4.3 Ramy realizacji ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz szacunkowa alokacja z poszczególnych osi priorytetowych Str. 237	Wprowadzenie ZIT innych niż dla MOF Krakowa.	Ponownie zwracam uwagę na wprowadzenie mechanizmu zintegrowanych inwestycji terytorialnych, które obejmować będą inne niż krakowski, obszary funkcjonalne. Uwzględnienie uwagi da szansę realizacji przedsięwzięć oddziałujących na kilka sąsiadujących ze sobą gmin, zwłaszcza w sferze infrastruktury transportowej i polityki energetycznej przyjaznej środowisku.	Gmina Olkusz	Uwaga nieuwzględniona W ramach MRPO nie przewiduje się realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) na innym obszarze niż miejski obszar funkcjonalny Krakowa. W całym województwie realizowany będzie natomiast inny instrument rozwoju terytorialnego, tj. Subregionalny Program Rozwoju (SPR), który swoim zasięgiem obejmować będzie pięć subregionów zidentyfikowanych w Małopolsce, tj. Krakowski Obszar Metropolitalny, tarnowski, sądecki, podhalański, Małopolska Zachodnia.
344	4.4 Rozwój obszarów wiejskich	Odnosnie ujęcia kwestii obszarów wiejskich w projekcie RPO (str. 237, Rozdział 4. Zintegrowane podejście terytorialne. Podrozdział 4.4 Rozwój obszarów wiejskich) Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi postuluje lepsze opisanie/ lepsze	-	Maria Szemplińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Uwaga nieuwzględniona Charakterystyka i sposób przeprowadzenia interwencji planowanej do realizacji na obszarach wiejskich została przedstawiona w opisie osi priorytetowej 2.11 (s. 211-221)

		ukierunkowanie interwencji na obszary wiejskie. Przedstawiona w projekcie informacja ma charakter niewystarczający w kontekście zapisów Umowy Partnerstwa. (W projekcie RPO zapisano m.in. „interwencja mająca na celu rozwój obszarów wiejskich będzie prowadzona w ramach różnych osi priorytetowych”. W dalszej części rozdziału 4.4 informacja ta nie jest uszczegółowiona).			
345	4.5 Subregionalny Program Rozwoju,	Pragniemy podkreślić, że środki przeznaczone do zagospodarowania w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju, przypadające na Subregion Sądecki, są w naszej opinii zbyt małe; zwraca tutaj uwagę szczególnie przewidziane finansowanie w Osi priorytetowej 6. Dziedzictwo regionalne (zaledwie 25 mln euro) oraz Osi priorytetowej	-	Mirosław Wędrychowicz, Starosta Gorlicki	Uwaga nieuwzględniona Zasady podziału środków na poszczególne subregiony w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju nie zostały jeszcze opracowane. Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi

		7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego (jedynie 50 mln euro) – są to środki dalece niewystarczające w zestawieniu z potrzebami subregionu, wyrażonymi choćby w zgłoszonych propozycjach do Banku projektów Regionalnych. Dodatkowo należy podkreślić fakt, że dziedzictwo regionalne jest wyjątkowo mocną stroną powiatów subregionu, co zostało uwypuklone w samym wstępnym projekcie omawianego dokumentu.			wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. W związku z tym istnieje obiektywna trudność zwiększania alokacji w osiach nie objętych koncentracją tematyczną, kosztem osi (1-4) tą koncentracją objętych. Ponadto warto przypomnieć, iż 7 stycznia Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o lasach państwowych, zgodnie z którym 1,3 mld zł pozyskane od Lasów Państwowych zostanie przeznaczone na kontynuację w latach 2014-2015 Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (za stroną KPRM www.premier.gov.pl).
346	4.5 Subregionalny	W subregionie podhalańskim	-	Muzeum Tatrzańskie	Uwaga nieuwzględniona

	Program Rozwoju, str. 239	w skład forum nie weszła żadna instytucja kultury; w Małopolsce, gdzie turystyka jest ważną dziedziną rozwoju, a kultura – obok natury - jednym z filarów turystyki, brak przedstawicieli kultury w gremium opiniodawczo-doradczym jest niepokojący.		im Dra Tytus Chałubińskiego w Zakopanem	Projekt MRPO nie odnosi się do zasad naboru członków forów subregionalnych. Ponadto, w ramach forów zasiadają przedstawiciele jst, które są organami założycielskimi dla istotnej liczby instytucji kultury
347	4.5 Subregionalny Program Rozwoju, str. 239 Wykaz interwencji ukierunkowanych terytorialnie, planowanych do realizacji w ścieżce subregionalnej	Pominięto Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga nieuwzględniona Wykaz interwencji ukierunkowanych terytorialnie, planowanych do realizacji w ścieżce subregionalnej, jest wyspecyfikowany wg osi priorytetowych. Działania, które będą realizowane w ramach PI 6.4, obejmuje oś priorytetowa 6.
348	4.5 Subregionalny Program Rozwoju, str. 239	Oś priorytetowa 5 Ochrona środowiska naturalnego ; w zakresie inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej oraz utrzymania i rozbudowy systemów zaopatrzenia w wodę- 86 mln euro	Jak wynika z zapisów na str.16 Projektu RPO niezależnie od rozwoju sieci wodociągowych coraz częściej występuje zjawisko braku wody w szczególności na obszarach wiejskich. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, który prowadzi pomiary wód od 1871 r., tak niskich opadów jak w 2012r. nigdy	Powiat Nowosądecki	Uwaga jest zgodna z zapisami 2. projektu MRPO Projekt MRPO 2014-2020 przewiduje wsparcie przedmiotowych inwestycji

			jeszcze nie zanotował. Alarmująca sytuacja jest w Beskidach i na Podhalu, ale wody brakuje praktycznie w całym kraju, zwłaszcza na piaszczystych terenach. Koniecznym jest zabezpieczenie środków na budowę sieci wodociągowych oraz zbiorników wodnych aby zabezpieczyć wodę pitną dla mieszkańców Województwa Małopolskiego.		
349	4.5 Subregionalny Program Rozwoju, str. 239	Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne; w zakresie ochrony, udostępniania i promocji dziedzictwa naturalnego- 25 mln Euro	Po weryfikacji zapisów dla osi 6, Priorytet inwestycyjny 6.3 Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego - w opisie przedsięwzięć inwestycyjnych możliwych do realizacji w ramach przedmiotowego priorytetu zawarto tylko i wyłącznie przedsięwzięcia z zakresu dziedzictwa kulturalnego nie zaś naturalnego. Należy uzupełnić przedmioty wykaz przedsięwzięć o zagadnienia związane z wykorzystaniem środowiska naturalnego tj. np. rozwój szlaków turystycznych. Zabezpieczenie środków na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony, udostępniania i promocji dziedzictwa naturalnego na poziomie 25 mln Euro jest kwotą bardzo niską, nieadekwatną	Powiat Nowosądecki	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść

			do potrzeb danych Subregionów. Subregion Sądecki jako obszar typowo turystyczny nakierowany na rozwój usług turystycznych przy wykorzystaniu walorów zarówno naturalnych jak i kulturowych musi rozwijać infrastrukturę zw. z aktywnym spędzaniem wolnego czasu. Powiat Nowosądecki w partnerstwie z gminami oraz powiatami z obszaru subregionu zaplanował realizację kompleksowego projektu w zakresie budowy rowerowego szlaku wielofunkcyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Powiaty z Subregionu Sądeckiego wychodząc naprzeciw wyzwaniom - wykorzystując posiadane zasoby związane z różnorodnością kulturową, walorami przyrodniczymi, historycznymi i uzdrowiskowymi oraz analizując wzrost zapotrzebowania na aktywną turystykę podjęły wspólną inicjatywę dotyczącą stworzenia unikalnej oferty spędzania wolnego czasu poprzez budowę wielofunkcyjnego spójnego szlaku uzdrowiskowego łączącego powiaty Subregionu. Szacowana wartość tak dużej i kompleksowej inwestycji		54,5%. Wsparcie dla działań związanych z udostępnianiem zasobów przyrodniczych planowane jest w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4, który realizowany będzie subregionalnie, o alokacji 25 mln euro. Ponadto, 30 mln euro w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego jest planowane do wdrożenia z poziomem regionalnego.
--	--	--	--	--	---

			wyniesie min. 100 mln zł. Wartość ta pokazuje jak duże niedoszacowanie w budżecie dla Subregionów w tym zakresie wystąpiło. Wnioskujemy o co najmniej dwukrotne zwiększenie planowanych środków na tego typu przedsięwzięcia tj. do 50 mln Euro.		
350	4.5 Subregionalny Program Rozwoju, str. 239	Oś priorytetowa 7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno- gospodarczego; w zakresie dróg o znaczeniu regionalnym- 50 mln Euro	Zaproponowana kwota alokacji w zakresie inwestycji drogowych w obszarze 5 subregionów jest wartością stanowczo za niską w stosunku do potrzeb. Jak potwierdzają zapisy zawarte w Diagnozie sytuacji społeczno- gospodarczej (...) str. od 22-23 sieć dróg zarówno powiatowych jak i gminnych wymaga dużych działań modernizacyjnych. Subregion Sądecki jest obszarem marginalizowanym na tle całego Województwa Małopolskiego co widać m.in. z braku szybkiego połączeniu Nowego Sącza z Krakowem. Powiat Nowosądecki po uzgodnieniach z wszystkimi powiatami z Subregionu Sądeckiego planował realizację przedsięwzięcia drogowego mającego na celu wyprowadzenie ruchu z obszaru subregionu do dróg krajowych. Wartość przedmiotowej inwestycji szacowana	Powiat Nowosądecki	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa zgadza się z opinią, iż środki inwestycyjne na osie priorytetowe 5-11 są niewystarczające w stosunku do identyfikowanych w regionie potrzeb, jednak zgodnie z wytycznymi wynikającymi z rozporządzeń KE, zapisami Umowy Partnerstwa oraz stanowiskiem MIR dla wszystkich regionalnych programów operacyjnych – na cele tematyczne 1-4 (w MRPO 2014-2020 są one równoznaczne z osiami priorytetowymi 1-4) koncentracja środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego musi wynieść 54,5%. Ponadto warto przypomnieć, iż 7

			jest na poziomie ok. 240 mln zł. Zabezpieczenie na wszystkie subregiony kwoty 50 mln Euro nie pozwoli nawet na realizację przedsięwzięcia planowanego do realizacji w Subregionie Sądeckim. W zw. z powyższym wnioskuję się o zwiększenie alokacji na przedmiotowym zadaniu do min. 200 mln Euro.		stycznia Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o lasach państwowych, zgodnie z którym 1,3 mld zł pozyskane od Lasów Państwowych zostanie przeznaczone na kontynuację w latach 2014-2015 Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (za stroną KPRM www.premier.gov.pl).
351	4.5 Subregionalny Program Rozwoju, str. 239	Brak informacji na temat finansowania inwestycji kolejowych. Propozycja zmiany: Konieczność wskazania środków finansowych dedykowanych na infrastrukturę kolejową na obszarze regionu	Przedstawiony model finansowy w ramach <i>Subregionalnego Programu Rozwoju</i> wskazuje <u>jedynie alokację środków finansowych na inwestycje drogowe</u> . Równocześnie zintegrowane inwestycje terytorialne w dziedzinie transportu kolejowego, ograniczone są do miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa. Nie przewiduje się zatem finansowania inwestycji na pozostałym obszarze woj. Małopolskiego, które przyczyniłyby się do poprawy regionalnego transportu kolejowego. Brak zabezpieczenia w ramach RPO rewitalizacji linii kolejowych, przyczyni się do degradacji linii regionalnych w Małopolsce, co z kolei negatywnie wpłynie na: mobilność mieszkańców,	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie inwestycji związanych z transportem kolejowym realizowane będzie na obszarze całego województwa. Co do zasady, będzie ono wdrażane z poziomu regionalnego, za wyjątkiem Krakowa i jego obszaru funkcjonalnego, gdzie wdrażane będzie poprzez instrument zintegrowanych inwestycji terytorialnych (wyjątek ten nie dotyczy projektów dotyczących zakupu taboru kolejowego – poziom regionalny). Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko, iż wsparcie dla budowy/modernizacji sieci

			atrakcyjność inwestycyjną, dostępność transportową, środowisko naturalne poprzez zwiększenie roli transportu drogowego, co w konsekwencji spowoduje osłabienie potencjału wzrostu gospodarczego w Małopolsce.		kolejowych powinno być realizowane z poziomu krajowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i będzie w tym zakresie popierał starania o pozyskanie środków na realizację najważniejszych małopolskich inwestycji. W ramach MRPO przewiduje się wsparcie wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych.
5. ROZWIĄZANIA DEDYKOWANE OBSZAROM DOTKNIĘTYM ZJAWISKIEM UBÓSTWA, DYSKRYMINACJI LUB WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO					
352	Uwaga ogólna	Doceniając fakt wyodrębnienia w dokumencie rozdziałów poświęconych rozwiązaniom dedykowanym obszarom dotkniętym zjawiskiem ubóstwa, dyskryminacji lub wykluczenia społecznego, stwierdzamy niemożność zapoznania się i	-	Mirosław Wędrychowicz, Starosta Gorlicki	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Program zostanie uzupełniony o odpowiednie zapisy.

		oceny konkretnych zapisów ze względu na ich brak,			
7. SYSTEM INSTYTUCJONLANY					
353	Str. 244 i dalsze	W rozdziale tym należałoby opisać rolę i zadania LGD	LGD jest właściwie podmiotem wdrażającym (pośredniczącym) w RLKS	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W systemie nie przewiduje się powierzenia zadań na poziomie LGD w formie RLKS, natomiast w kolejnej wersji programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów grantowych realizowanych w szczególności przez Lokalne Grupy Działania. Głównym mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
354				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
355	7.1 Instytucje	Uwaga o charakterze ogólnym	System wdrażania powinien uwzględniać	Firma B-Consulting	Uwaga zostanie częściowo

	zaangażowane w realizację programu (str. 244 – 246)	dotycząca systemu wdrażania „W celu usprawnienia procesu wdrażania, IZ RPO przewiduje powierzenie części swoich kompetencji w tym zakresie Instytucji/Instytucjom Pośredniczącym II stopnia (Wdrażającej/-ym) utworzonym z uwzględnieniem obecnego potencjału administracyjnego, tj. przy wykorzystaniu struktur/jednostek funkcjonujących w latach 2007-2013 na poziomie regionalnym”.	zaangażowanie w zarządzanie EFS na poziomie regionalnym instytucji, które mają największe doświadczenia w regionach w realizacji polityki społecznej, gdyż realizują je zgodnie z przyjętym porządkiem prawnym. W województwie małopolskim jest to Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, dla którego środki EFS mogą, a raczej powinny stać się instrumentem realizacji regionalnych strategii i programów w obszarze włączenia społecznego i walki z ubóstwem (oraz rozwoju regionalnego). W kontekście polityki rynku pracy taką instytucją jest Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie.	Bartłomiej Gębarowski	uwzględniona w projekcie MRPO Przeprowadzona została szczegółowa analiza pod kątem optymalnego systemu zarządzania i wdrażania MRPO na lata 2014-2020. W ramach tych analiz, zarówno rola ROPS w obszarze wykluczenia społecznego jak i WUP w kontekście rynku pracy były analizowane. Nie jest na ten moment podjęta ostateczna decyzja w tej sprawie przez Zarząd Województwa Małopolskiego. Docelowy układ instytucjonalny zostanie opisany w końcowym projekcie Programu, który zostanie przekazany do negocjacji z Komisją Europejską.
356	7.1 Instytucje zaangażowane w realizację programu, (str. 244)	Proponuje się, aby Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie pełnił rolę Instytucji Pośredniczącej II stopnia (Instytucji Wdrażającej) dla następujących priorytetów inwestycyjnych: 4.1 Promowanie produkcji i	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Przeprowadzona została szczegółowa analiza pod kątem optymalnego systemu zarządzania i wdrażania MRPO na lata 2014-2020. W ramach tych analiz była analizowana rola WFOŚiGW w Krakowie, jako instytucji potencjalnie zajmującej się

		dystrybucji odnawialnych źródeł energii 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie OZE w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym 4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych – wyłącznie w zakresie dot. energetyki z pominięciem transportu. 4.7 Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na			wdrażaniem działań 4.1 – 4.3 oraz całej 5 osi priorytetowej . Nie jest na ten moment podjęta ostateczna decyzja w tej sprawie przez Zarząd Województwa Małopolskiego. Docelowy układ instytucjonalny zostanie opisany w końcowym projekcie Programu, który zostanie przekazany do negocjacji z Komisją Europejską.
--	--	---	--	--	---

		użytkowaną energię ciepłą. 5.2 Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi 6.1 Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze odpadów w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska 6.2 zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska. 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury.			
--	--	---	--	--	--

	Rozdział 7 W każdym przypadku zamiast słowa dopilnowuje proponuje się wprowadzić synonimy: dba, zapewnia lub gwarantuje.				
357	7.2 DZIAŁANIA ANGAŻUJĄCE PARTNERÓW W PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU ORAZ ROLA PARTNERÓW ZAANGAŻOWANYCH WE WDRAŻANIE, MONITOROWANIE, EWALUACJĘ PROGRAMU str. 252	Proponuje się w informacji o zaproszeniu partnerów do Grupy Roboczej używać liczby pojedynczej w stosunku do partnerów społeczno-gospodarczych i organizacji pozarządowych. Proponuje się także podanie informacji o niezaproszeniu przedstawicieli Lokalnych Grup Działania.	Zgodnie z przytoczoną Uchwałą Nr 397/13 (nie licząc MOT, bardzo zależnej od podmiotów publicznych i Małopolskiej Rady Pożytku Publicznego, reprezentowanej przez związek kościelny i której współprzewodniczy Marszałek Województwa). LGD stanowią ważną strukturę dla zastosowania środków UE, o czym świadczy propozycja mechanizmu RLKS w WRS oraz zaproszenie przedstawicieli LGD do prac podobnych ciał w innych	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby” Wacław Gregorczyk Radny SWM	Uwaga nieuwzględniona W składzie Grupy Roboczej ze strony partnerów społecznych znajdują się nie tylko przedstawiciel MOT i Małopolskiej Rady Pożytku Publicznego, ale do prac zaproszeni zostali także reprezentanci Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, OPZZ, NSZZ Solidarność. Jeżeli chodzi o Małopolską Radę Pożytku Publicznego wraz ze zmianą składu tego gremium (wynikającą z

			województwach		nowej kadencji) jej przedstawicielem w Grupie roboczej jest Pan Tomasz Otko z Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych. Ponadto wcześniejszy współprzewodniczący ks. Jacek Stryczek reprezentował w Radzie nie związek kościelny, ale Stowarzyszenie WIOSNA będące organizacją Pożytku Publicznego. Przedstawiciele Lokalnych Grup Działania zostali zaproszeni do prac nad Subregionalnym Programem Rozwoju (przedstawiciele LGD są członkami forów subregionalnych), na realizację którego wydzielono środki w ramach RPO.
359	7.2 DZIAŁANIA ANGAŻUJĄCE PARTNERÓW W PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU ORAZ ROLA PARTNERÓW ZAANGAŻOWANYCH WE WDRAŻANIE,	Treść w dokumencie: „Szczególna waga przykładana jest do tego, aby opinie i rekomendacje spływały od jak największej liczby zainteresowanych osób”, proponuje się dodać „i instytucji”.	Deklaracja kierowania się zasadą partnerstwa przy opracowywaniu projektu Regionalnego Programu Operacyjnego powinna znaleźć również odzwierciedlenie w informacji odnośnie współpracy strony samorządowej z podmiotami zaangażowanymi w rozwój regionalnej infrastruktury kolejowej.	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO

	MONITOROWANIE, EWALUACJĘ PROGRAMU str. 252				
360	Zielona Zamówienia Publiczne	Wszyscy beneficjenci MRPO powinni być zobligowani do dokonywania usług, dostaw i robót budowlanych, które stanowią przedmiot ich projektów, w oparciu o tzw. „zielone zamówienia publiczne- ZZZP”. Proponujemy wpisanie obowiązku stosowania ZZZP w projektach realizowanych w ramach MRPO, wprowadzenie regulaminu ZZZP jako elementu projektu podlegającego ocenie na etapie wyboru projektów. Wskazane jest wydanie wytycznych z zakresie stosowania ZZZP przez Zarząd Województwa.	„Zielone zamówienia publiczne” oznaczają politykę, w ramach której należy włączyć kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów i poszukują rozwiązań ograniczających negatywny wpływ tych produktów/usług, robót budowlanych na środowisko oraz uwzględniających cały cykl życia produktów, a poprzez to wpływających na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych. W praktyce oznacza to, iż beneficjenci MRPO dokonując wydatkowania środków w ramach realizacji projektów powinni zwracać uwagę czy np. zamawiane materiały biurowe i promocyjne zostały wyprodukowane z odpowiednich surowców (pochodzących z recyklingu, biodegradowalnych) oraz jakie będą koszty ich utylizacji albo czy wykorzystywane do budowy materiały pochodzą z recyklingu gruzu budowlanego. Także metody produkcji	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga nieuwzględniona Nie zamierza się nakładać dodatkowych wymogów z zakresu PZZP na beneficjentów. W obszarze związanym z działaniami przyjaznymi środowisku Program uzupełniony zostanie o zasadę horyzontalną dotyczącą wymogu stosowania rozwiązań energooszczędnych przy budowie nowych budynków użyteczności publicznej współfinansowanych ze środków Programu.

			są istotne, szczególnie jeśli nie naruszają równowagi ekologicznej i nie przyczyniają się do emisji szkodliwych zanieczyszczeń. Korzystniejsze z punktu widzenia zasad zrównoważonego rozwoju są oczywiście takie produkty, które łatwo nadają się do wtórnego wykorzystania lub recyklingu. Prowadzenie racjonalnych zakupów przyczynia się do oszczędzania materiałów i energii, redukcji powstających odpadów i zanieczyszczeń oraz promuje powszechnie zachowania pro-środowiskowe wśród innych podmiotów gospodarczych.		
8. SYSTEM KOORDYNACJI					
361	Str. 259	Propozycja uzupełnienia treści mechanizmów koordynacji dla osi priorytetowej 7. , wprowadzając następujące brzmienie: <u>„W ramach osi priorytetowej 7. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:</u> • <i>kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym</i>	Jest oczywiste, że pod pojęciem <i>transport</i> nie można rozumieć wyłącznie transportu drogowego. Stąd uwzględnienie inwestycji w infrastrukturę kolejową w planach na okres 2014-2020 jest zasadne i potrzebne, niezależnie od źródeł ich finansowania.	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy dotyczące osi 7 zostaną uzupełnione obszar związany z transportem kolejowym, przy czym koordynacja pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym w tym obszarze polegać będzie na tym, iż inwestycje w sieć kolejową realizowane będą z poziomu

		wsparcia inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej - uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową; • zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz regionalne i ponadregionalne programy operacyjne”.			krajowego, natomiast uzupełniając w ramach MRPO wspierane będą wyłącznie inwestycje z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych.
362	Str. 263	Proponuje się koniecznie uzupełnić opis możliwych obszarów komplementarności i synergii Osi priorytetowej 7. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	Słusznie przywołano „Dokument implementacyjny do strategii rozwoju transportu do 2020 r.(z perspektywą do 2030 r.)” jako jeden z Programów/inicjatyw, który będzie oddziaływać komplementarnie na RPO, jednakże nie znajduje uzasadnienia wprowadzone ograniczenie wyłącznie do projektów drogowych. Jest to	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO Zapisy dotyczące osi 7 zostaną uzupełnione obszar związany z transportem kolejowym, przy czym komplementarność pomiędzy poziomem krajowym i regionalnym w tym obszarze polegać będzie na tym,

		o inwestycje kolejowe, wprowadzając następujące brzmienie tego zapisu: „budowa spójnej sieci transportowej (inwestycje drogowe i kolejowe)”.	niezgodne z przywołanym DI, bowiem zawiera on również listę projektów kolejowych, z których niektóre będą realizowane również na terenie województwa małopolskiego.		iż inwestycje w sieć kolejową realizowane będą z poziomu krajowego, natomiast w ramach MRPO uzupełniająco wspierane będą wyłącznie inwestycje z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych.
9. WARUNKOWOŚĆ EX-ANTE					
363	Str. 268-269	W Wykazie warunków ex-ante obowiązujących program oraz ocena ich spełnienia (warunki tematyczne przypisane regionalnym władzom samorządowym) proponuję się przy omawianiu działania 7.2. Kolej - nie dyskwalifikować potrzeby inwestycji w regionalną infrastrukturę kolejową i w zapisie cyt.: „Przygotowywany przez Województwo Małopolskie Program strategiczny	Mając na uwadze zalecenia dotyczące zrównoważonego rozwoju transportu oraz możliwie szerokie ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko, istniejąca sieć linii kolejowych na obszarze województwa małopolskiego powinna być wykorzystywana jako ważny element spójnego systemu transportowego województwa, a z uwagi na jej niedostateczny stan techniczny, objęta programem inwestycyjnym także z poziomu regionalnego.	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Uwaga nieuwzględniona Zarząd Województwa Małopolskiego podtrzymuje stanowisko dotyczące wsparcia w ramach MRPO wyłącznie inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu (zwłaszcza z transportem prywatnym samochodowym) oraz inwestycji taborowych. Corocznie odnotowywane jest zmniejszające się zainteresowanie transportem kolejowym w regionie, stąd próba podjęcia działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności i

		<i>Transport i Komunikacja, nie będzie zawierał wymaganego podejścia do liniowych inwestycji kolejowych z uwagi na brak planowanego wsparcia dla tego typu inwestycji w RPO. W zakresie wsparcia dla transportu kolejowego przewiduje się wyłącznie wsparcie dla przedsięwzięć dotyczących zakupu taboru kolejowego oraz integracji różnych środków transportu z transportem kolejowym.” ,</i> lecz jednak uwzględnić możliwość wsparcia dla kolejowych inwestycji liniowych.			dostępności transportu kolejowego poprzez jego integrowanie z innymi środkami transportu oraz zapewnienie oczekiwanej przez mieszkańców poprawy jakości usług. Warunek wstępny do zwiększonego zainteresowania tym środkiem transportu to m.in. stworzenie niezbędnej infrastruktury (węzły przesiadkowe, parkingi park&ride), wspartej rozwiązaniami organizacyjnymi integrującymi różne formy/środki transportu. Dlatego też w tego typu przedsięwzięcia planuje się zaangażować Województwo Małopolskie w kolejnej perspektywie budżetowej UE - jako priorytet inwestycyjny na najbliższe lata wskazywane jest uruchomienie szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).
10. REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH					
364	Finansowanie projektów	Należy zmodyfikować zasady finansowania projektów poprzez dostosowanie wysokości wymaganego wkładu własnego do możliwości NGO, stworzenie	Problemy pojawiające się na poziomie finansowym związane są z koniecznością zagwarantowania środków na wkład własny, zabezpieczenia finansowego dotacji, a także prefinansowania wydatków. Długotrwałe procedury	Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Postulat dotyczy etapu realizacji programu i powinien mieć odzwierciedlenie w dokumentach

		mechanizmów umożliwiających wniesienie wkładu własnego, uzyskanego z innego programu/dotacji (np. dotacje WFOŚiGW), wprowadzenie możliwości finansowania zaliczkowego. Niezwykle istotne są działania promujące program, szkolenia dla potencjalnych beneficjentów.	rozliczania projektów wydłużają czas oczekiwania na refundację, co jest szczególnie uciążliwe dla mniejszych organizacji.		implementacyjnych (np. wytycznych dot. zasad finansowania lub Podręczniku dla beneficjentów MRPO 2014-2020). W dokumentach tych nie będą wprowadzane preferencje dla NGO jeżeli chodzi o wysokość dofinansowania, gdyż byłoby to niezgodne z zasadą równego traktowania beneficjentów. Nie przewiduje się natomiast trudności w zakresie umożliwienia montażu wkładu własnego z użyciem środków z dotacji.
365	Str. 273	Proponuje się dopisać: - <i>wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostało Lokalnym Grupom Działania</i>	Obsługa wnioskodawców przez LGD jest „spłaszczeniem struktury instytucjonalnej”	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO W systemie nie przewiduje się powierzenia zadań na poziomie LGD w formie RLKS, natomiast w kolejnej wersji programu w zakresie odnowy obszarów wiejskich przewiduje się umożliwienie wsparcia dla projektów grantowych realizowanych w szczególności przez Lokalne Grupy Działania Głównym mechanizmem, którego celem jest decentralizacja regionalnej
366				Wacław Gregorczyk Radny SWM	

					polityki rozwoju jest Subregionalny Program Rozwoju (SPR). Zapewnia on udział partnerów w ciałach współodpowiedzialnych za realizację SPR w subregionach, tj. forach subregionalnych. W skład forów wchodzi również przedstawiciele lokalnych grup działania.
367	Na stronie 275 w działaniach zmierzających do zmniejszenia obciążeń administracyjnych zaplanowano następujące działania w punkcie g na wczesnym etapie programu wsparcie przygotowania projektów strategicznych, kluczowych dla programu w związku z kosztochłonnością/czasochłonnością tych projektów (doradztwo oraz przygotowanie	Powiat Limanowski wnioskuje, aby wsparcie przygotowania projektów nie dotyczyło wyłącznie projektów o charakterze strategicznym/ kluczowym dla województwa, ale także dla projektów strategicznych/kluczowych z punktu widzenia rozwoju powiatów i subregionów.	Powiaty wymagają wsparcia gdyż nie dysponują funduszami na doradztwo i opracowanie kosztownej dokumentacji.	Powiat Limanowski	Uwaga nieuwzględniona Nie dotyczy treści MRPO na lata 2014-2020. Wsparcie w ramach działania 9.3 realizowane jest na podstawie zasad określonych w ramach Programu regionalnego na lata 2007-2013. Przy tej okazji należy zauważyć, iż zasada, o którą wnioskuje Powiat Limanowski jest realizowana, tj. przy wyborze projektów przyjęto założenie, iż w ramach wsparcia z działania 9.3 w każdym subregionie będą co najmniej 2 projekty.

	dokumentacji);				
11. ZASADY HORYZONTALNE					
368	Str.. 275	Nie ma opisu zastosowania horyzontalnej zasady partnerstwa	Z reguły ta zasada jest opisywana jako szczególnie ważna	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona Zasada partnerstwa została opisana w w podrozdziale 7.2.1 <i>Rola partnerów w procesach przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji programu.</i>
369				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
370	Str.. 275, 11.1 Zrównoważony rozwój	Należy opisać także inne osie programu i uzasadnić spełnienie zasady horyzontalnej. Zasada będzie realizowana m.in. poprzez zintegrowane działanie w sferach gospodarczych, społecznych i środowiska, jakie jest charakterystyczne dla mechanizmu RLKS	Zrównoważony rozwój to nie tylko kwestie ochrony środowiska, ale zrównoważony układ (współistnienie) gospodarki, spraw społecznych i ochrony środowiska	Krzysztof Kwatera/Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”	Uwaga nieuwzględniona Zasada zrównoważonego rozwoju będzie stosowana w odniesieniu do wszystkich osi priorytetowych, a w szczególności do osi: 4, 5, 6. Mechanizm RLKS nie będzie realizowany w programie.
371				Wacław Gregorczyk Radny SWM	
372	11.2 Równość szans i przeciwdziałanie dyskryminacji	Rekomendujemy wprowadzenie postulatu, iż na żadnym etapie wdrażania Programu Operacyjnego nie ma możliwości wpisywania nazw znaków towarowych produktów edukacyjnych.	Na rynku edukacyjnym istnieje wiele systemów certyfikacji kompetencji informatycznych, zgodnych z założeniami Europejskiej Ramy Kwalifikacji, posiadających sformalizowane procedury dot. procesu kształcenia i walidacji kwalifikacji.	Stowarzyszenie HUMANEO	Uwaga nieuwzględniona Sekcja dotycząca równości szans i przeciwdziałania dyskryminacji dotyczy osób z grup narażonych na dyskryminację i nierówne traktowanie, a nie instytucji czy

		Produkty edukacyjne definiowane będą poprzez parametryzację osiągniętych efektów kształcenia, walidacji kwalifikacji i mechanizmów zapewnienia jakości.	W tej sytuacji nieuzasadnionym jest honorowanie w projektach współfinansowanych ze środków publicznych tylko jednego systemu certyfikacji. Ponadto pozbawia to, Beneficjentów możliwości wyboru odpowiadającego im standardu, co przyczynia się do mniejszej efektywności i trafności zadań przewidzianych w ramach projektów. Przywołanie znaku towarowego sugeruje Beneficjentom wybór wskazanego produktu na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu, pozbawiając ich możliwości wyboru. Zapisy takie, formułowane przez instytucje publiczne, prowadzą do uprzywilejowanego traktowania jednego podmiotu i umacniania jego monopolistycznej pozycji na rynku, co jest niezgodne z polityką konkurencji Unii Europejskiej.		systemów dlatego zapisy nie mogą być rozszerzone o postulowane aspekty. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż w żadnym miejscu zapisy RPO nie wskazują na honorowanie w projektach jakiegось konkretnego systemu certyfikacji.
373	Odniesienie do gender	W związku z trwającymi konsultacjami społecznymi nad nowym Regionalnym Programem Operacyjnym,	-	Lista osób podpisanych pod pismem w załączniku nr 1.	Zapisy projektu RPO nie zawierają zapisów związanych z ideologią gender.

		który określi w naszym województwie sposób wydatkowania funduszy europejskich w latach 2014-2020, wnosimy zastrzeżenia, co do przekazywania środków na programy promujące ideologię gender. Ideologię tę uważamy za szkodliwą. Uznając, że płeć to przede wszystkim sztuczna konstrukcja społeczna, ideologia ta narzuca absurdalne modele wychowania, rodziny, szkoły. Zmusza więc dzieci począwszy od wieku przedszkolnego do szkodliwej seksualizacji, kruszy bariery wstydu i stosowności, a przede wszystkim indoktrynuje młodych ludzi, łamiąc prawa rodziców do opieki i wychowania własnych dzieci. Uzależnienie środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego jest nie tylko naganne samo w			Jednocześnie promowanie równych szans i niedyskryminacji oraz równości między kobietami i mężczyznami to zasady horyzontalne obowiązujące w każdym Programie Operacyjnym finansowanym ze środków UE, w szczególności w interwencjach finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy jednak pamiętać, że zasady mówią o przyczynianiu się do zwalczania wszelkich form dyskryminacji, w tym ze względu na pochodzenie etniczne lub rasowe, niepełnosprawność czy wiek oraz płeć. Każdy ze wskazanych ewentualnych powodów dyskryminacji będzie w RPO traktowany jako równoważny. Projekty realizowane w ramach RPO będą przyczyniać się między innymi do ułatwienia godzenia życia zawodowego i rodzinnego, włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem (w tym osób zagrożonych dyskryminacją), a w szczególności do zwiększania dostępności wszystkich usług,
--	--	--	--	--	---

		sobie, lecz gwałci zasady samej Unii Europejskiej zapisane w Traktacie Lizbońskim. Sprawy związane z wychowaniem i moralnością pozostawione być miały kompetencjom państw narodowym. Środki przeznaczone na Regionalne Programy Operacyjne powinny być przeznaczone na dobro mieszkańców regionów, a w żadnym razie nie na propagowanie podejrzanych koncepcji moralnych. To, jak dzieci i obywatele będą wychowywani zależy tylko i wyłącznie od nich samych, od przyjętych w Polsce obyczajów i od polskiego prawa. Zgłaszając powyższe zastrzeżenia wnosimy o stanowcze i odważne przeciwstawienie się bezprawnemu i oburzającemu szantażowi finansowemu, bo			towarów i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami.
--	--	---	--	--	---

		przecież do tego sprowadza się uzależnianie funduszy od zgody ludzi na bycie indoktrynowanymi			
374	Odniesienie do gender	Dotarła do mnie wiadomość, że Komisja Europejska (UE) ma udzielić pomocy finansowej polskim województwom na lata 2014-2020, ale uzależnia udzielenie tej pomocy od promowania w naszym społeczeństwie ideologii gender. Jak wiadomo ideologia ta nakazuje radykalnie zmienić normy i zachowania związane z płcią człowieka, zmusza do szkodliwej seksualizacji dziecka już od wielu przedszkolnego, łamie bariery wstydu i poszanowania ludzkiej godności, indoktrynuje młodych, łamiąc prawa rodziców do wychowania dzieci zgodnie z ich przekonaniami i moralnymi zasadami. Zgłaszając powyższe	-	Leopold Witek, Kraków	Zapisy projektu RPO nie zawierają zapisów związanych z ideologią gender. Jednocześnie promowanie równych szans i niedyskryminacji oraz równości między kobietami i mężczyznami to zasady horyzontalne obowiązujące w każdym Programie Operacyjnym finansowanym ze środków UE, w szczególności w interwencjach finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy jednak pamiętać, że zasady mówią o przyczynianiu się do zwalczania wszelkich form dyskryminacji, w tym ze względu na pochodzenie etniczne lub rasowe, niepełnosprawność czy wiek oraz płeć. Każdy ze wskazanych ewentualnych powodów dyskryminacji będzie w RPO traktowany jako równoważny. Projekty realizowane w ramach RPO

		zastrzeżenia wnoszę o stanowcze i odważne przeciwstawienie się bezprawnemu i oburzającemu szantażowi finansowemu zmuszającego nas do szkodliwego indoktrynowania młodego pokolenia Polaków.			będą przyczyniać się między innymi do ułatwienia godzenia życia zawodowego i rodzinnego, włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem (w tym osób zagrożonych dyskryminacją), a w szczególności do zwiększania dostępności wszystkich usług, towarów i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami.
375	Odniesienie do gender	W imieniu własnym i mojej rodziny zwracam się do Pana Marszałka z prośbą, która kieruję prosto z serca. Równocześnie domagam się, aby przy opracowywaniu Regionalnego Programu operacyjnego (lata 2014-2020) – w żadnym razie i pod żadnym pozorem nie uwzględniać i nie przeznaczać absolutnie żadnych środków finansowych na programy promocyjne dla ideologii gender. Zastopowanie wprowadzenia w życie społeczne, rodzinne, polityczne jest sprawą	-	Halina Walczak, Kraków	Zapisy projektu RPO nie zawierają zapisów związanych z ideologią gender. Jednocześnie promowanie równych szans i niedyskryminacji oraz równości między kobietami i mężczyznami to zasady horyzontalne obowiązujące w każdym Programie Operacyjnym finansowanym ze środków UE, w szczególności w interwencjach finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy jednak pamiętać, że zasady mówią o przyczynianiu się do zwalczania wszelkich form dyskryminacji, w tym ze względu na pochodzenie etniczne lub rasowe,

		oczywistą i niezmiernie ważną. Bardziej szczegółowe uzasadnienie wobec Pana jako osoby ochrzczonej i inteligentnej uważam za zbędne. Ogólne: grzeszne, opłakane skutki zarówno w bliższej i i bardzo odległej perspektywie.			niepełnosprawność czy wiek oraz płeć. Każdy ze wskazanych ewentualnych powodów dyskryminacji będzie w RPO traktowany jako równoważny. Projekty realizowane w ramach RPO będą przyczyniać się między innymi do ułatwienia godzenia życia zawodowego i rodzinnego, włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem (w tym osób zagrożonych dyskryminacją), a w szczególności do zwiększania dostępności wszystkich usług, towarów i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami.
376	Odniesienie do gender	W związku z trwającymi konsultacjami społecznymi nad nowym Regionalnym Programem Operacyjnym, który określi w naszym województwie sposób wydatkowania funduszy europejskich w latach 2014-2020, nie wnosimy zastrzeżeń, co do przekazywania środków na programy promujące	-	Tomasz Otrębski, prezes Fundacji im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie	Zapisy projektu RPO nie zawierają zapisów związanych z ideologią gender. Jednocześnie promowanie równych szans i niedyskryminacji oraz równości między kobietami i mężczyznami to zasady horyzontalne obowiązujące w każdym Programie Operacyjnym finansowanym ze środków UE, w szczególności w interwencjach finansowanych w ramach

		ideologię gender. Ideologię tę nie uważamy za szkodliwą. płęć to przede wszystkim nie konstrukcja społeczna i absurdalne modele wychowania, rodziny, szkoły. Nie zmusza dzieci począwszy od wieku przedszkolnego do szkodliwej seksualizacji, kruszy bariery wstydu i stosowności, a przede wszystkim indoktrynuje młodych ludzi, łamiąc prawa rodziców do opieki i wychowania własnych dzieci. Uzależnienie środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego nie gwałci zasady samej Unii Europejskiej zapisanej w Traktacie Lizbońskim. Sprawy związane z wychowaniem i moralnością pozostawione są kompetencjom państw narodowych. Środki			Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy jednak pamiętać, że zasady mówią o przyczynianiu się do zwalczania wszelkich form dyskryminacji, w tym ze względu na pochodzenie etniczne lub rasowe, niepełnosprawność czy wiek oraz płęć. Każdy ze wskazanych ewentualnych powodów dyskryminacji będzie w RPO traktowany jako równoważny. Projekty realizowane w ramach RPO będą przyczyniać się między innymi do ułatwienia godzenia życia zawodowego i rodzinnego, włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem (w tym osób zagrożonych dyskryminacją), a w szczególności do zwiększania dostępności wszystkich usług, towarów i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami.
--	--	--	--	--	--

		przeznaczone na Regionalne Programy Operacyjne powinny być przeznaczone na dobro mieszkańców regionów, a nie na propagowanie przyjętych w Polsce obyczajów. Zgłaszając powyższe zastrzeżenia wnosimy o stanowcze i odważne przeciwstawienie się oburzającemu krytykowaniu zasad gender.			
377	11.3 Równouprawnienie kobiet i mężczyzn	Wnioskujemy o uwzględnienie w znacznie szerszym zakresie działań na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn, niż przewiduje to konsultowany projekt.	Przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn w Europejskim Funduszu Społecznym wynika z zapisów Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obowiązkiem prawnym, wiążącym wszystkie instytucje, zaangażowane w realizację PO KL w Polsce. Uszczegółowia je „Plan działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2006-2010”, w którym wymienione jest sześć celów strategicznych. Projekt MR PO uwzględnia tylko cztery, pomijając tak ważne cele jak „Przeciwdziałanie przemocy ze względu na płeć” oraz	Dr Sławomira Walczewska Fundacja Kobieta eFKa	Uwaga nieuwzględniona Nie zmieniono zapisów RPO dotyczących działań na rzecz równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Jednocześnie, odnosząc się do poruszonej kwestii przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć, należy zwrócić uwagę, iż w ramach 9 osi priorytetowej przewidziana jest realizacja inicjatyw na rzecz zwiększenia dostępu i podniesienia jakości usług interwencji kryzysowej, a więc również m.in. wsparcia kobiet-

			„Równe uczestnictwo w podejmowaniu decyzji". W przeciwdziałaniu przemocy ze względu na płeć małopolskie, w szczególności krakowskie, organizacje pozarządowe przez dwie dekady zaznaczyły się na mapie Polski poprzez swoją innowacyjność. W Krakowie powstała koncepcja pierwszego w Polsce domu-schroniska dla ofiar przemocy, odpowiadająca europejskim standardom. Towarzystwo Interwencji Kryzysowej wypracowało ten koncept i realizowało go przez pewien czas. Z kolei Fundacja Kobieta eFKa uruchomiła pierwszy w Polsce południowej, a drugi na skalę całej Polski, telefon zaufania dla kobiet. Obie inicjatywy, i schronisko, i telefon, w znacznej większości zajmowały się kobietami-ofiarami przemocy domowej. Mimo upływu czasu problem przemocy wobec członków rodziny, w większości wobec kobiet i dzieci, jest poważnym problemem w Małopolsce i wymaga większego zaangażowania ze strony władz samorządu regionu, niż dotychczas.		ofiar przemocy domowej.
--	--	--	---	--	--------------------------------

12. ZAŁĄCZNIKI					
378	Załącznik 12.1 Lista dużych projektów	Uwzględnienie dużych projektów: „Kraków Nowa Huta Przyszłości” „Uruchomienie Krakowskiego centrum cyfrowej rejestracji wydarzeń” „Centralny system sprzedaży i dystrybucji biletów” „Budowa nowoczesnego systemu łączności radiowej” „Budowa zintegrowanego Centrum Bezpieczeństwa” „System opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi w KOM	Projekty mają znaczenie strategiczne dla rozwoju regionu, zarówno pod względem kulturowym jak i gospodarczym.	Janusz Moskwa Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej w projekcie programu 1 operacyjnego wskazywane są jedynie zw. projekty duże. Z uwagi na brak precyzyjnych danych dotyczących wartości przedmiotowych projektów – brak jest podstaw do kwalifikowania ich jako projekty duże zgodnie z definicją Komisji Europejskiej.
WYKAZ UŻYTYCH W PROGRAMIE SKRÓTÓW					
379	Str.281	Dodać OZE lub OŹE – odnawialne źródła energii	Powszechnie używany w dokumencie akronim nie wszystkim znany	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Skrót zostanie dodany do słowniczka w programie
380	Str.281	Dodać EE – Efektywność energetyczna	Powszechnie używany akronim, ilość wystąpień- przy ograniczonej pojemności dokumentu, ekonomika	Jan Twardowski, Szymon Liszka / Fundacja na Rzecz	Uwaga nieuwzględniona W programie nie jest używany ww.

				Efektywnego Wykorzystania Energii	skrót.
UWAGI OTRZYMANE W RAMACH OPINIOWANIA PRZEZ REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA					
	Diagnoza	Nie zwrócono uwagi na istotne i wielokrotnie sygnalizowane zagrożenie, jakim jest również zarastanie polan widokowych w parkach narodowych, parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu, spowodowane naturalną sukcesją roślin.		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona w przedmiotowym zakresie. Obecne zapisy PI 6.4, nie wykluczają wsparcia dla tego typu działań. Zawarty w projekcie programu opis służy zobrazowaniu typów interwencji jakie w szczególności planuje się objąć wsparciem w ramach PI 6.4. Szczegółowy zakres tych działań będzie przedmiotem dalszych analiz przy uwzględnieniu potrzeby demarkacji z programem krajowym.
	Diagnoza	W części odnoszącej się do stanu rzek i zagrożeń dla środowiska wodnego brakuje wskazania zagrożeń spowodowanych słabo kontrolowanym poborem żwiru z koryt rzecznych oraz często nadmiernym poborem wody z górskich potoków dla		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona w przedmiotowym zakresie.

		potrzeb inwestycji narciarskich (naśnieżanie)			
	Diagnoza	W kwestii stanu jakości wód podziemnych nie zwrócono uwagi na nadmierny wzrost liczby oczyszczalni przydomowych opartych na rozsączkowaniu ścieków, co stanowi poważne zagrożenie dla jakości wód w kontekście występowania w województwie Małopolskim słabo chronionych przed zanieczyszczeniami powierzchniowymi Głównych Zbiorników Wód Podziemnych oraz terenów górskich wraz z obszarami źródłiskowymi.		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Diagnoza zostanie uzupełniona w przedmiotowym zakresie.
	SWOT – słabe strony	a) Problemem jest nie tylko niewielka ilość gmin posiadających obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, lecz również słabe rozpoznanie walorów środowiska przyrodniczego gmin.		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga zostanie częściowo uwzględniona w projekcie MRPO a) Uzupełnione zostaną zapisy analizy SWOT w zakresie słabych stron o niewystarczające rozpoznanie walorów środowiska przyrodniczego gmin b) Uwaga nieuwzględniona, zbyt

		b) dodać do słabych stron, brak przyjaznych dla środowiska rozwiązań przeciwdziałających powodziom, które zwiększałyby bioróżnorodność wód i obszarów nadwodnych.			szczegółowy charakter uwagi. Dotyczy dwóch osi: osi 5 ze względu na obszar dot. działań przeciwpowodziowych i osi 6 ze względu na ochronę bioróżnorodności, w których w ramach analizy SWOT mieszczą się proponowane rozszerzenia.
	Priorytet Inwestycyjny 6.4	a) Nie uwzględniono wsparcia dla działań zmierzających do udzielenia pomocy zwierzętom objętym ochroną prawną na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska, które na skutek różnych zdarzeń losowych wymagają leczenia i rehabilitacji. b) Nie uwzględniono wsparcia dla działań mających na celu inwentaryzację przyrodniczą obszaru województwa.	a) Z uwagi na brak ośrodka rehabilitacji zwierząt w województwie małopolskim powstała konieczność transportu zwierząt do województwa śląskiego, stąd należy wskazać na potrzebę budowy i wyposażenia ośrodka rehabilitacji zwierząt w Małopolsce. b) Powinno to stanowić podstawę wszelkich działań, zarówno z zakresu planowania przestrzennego jako i ustalania warunków realizacji przedsięwzięć. Oceny rzeczywistych wartości siedlisk przyrodniczych na obszarze Małopolski są w chwili obecnej nieaktualne i niepełne, podczas gdy rozpoznanie tych walorów jest podstawą do zrównoważonego planowania przestrzennego, gwarantującego zachowanie najcenniejszych siedlisk, co jest, zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego,	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	a) Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Zawarty w projekcie programu opis służy zobrazowaniu typów działań jakie w szczególności planuje się objąć wsparciem w ramach PI 6.4. Szczegółowy zakres tych działań będzie przedmiotem dalszych analiz przy uwzględnieniu potrzeby demarkacji z programem krajowym. b) Uwaga uwzględniona Program zostanie uzupełniony w części dotyczącej PI 6.4 o projekty dotyczące sporządzenia inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gmin.

			zwiększaniem kapitału naturalnego Europy.		
	Priorytet Inwestycyjny 6.4	a) Objąć wsparciem działania związane z obszarami Natura 2000 i parkami narodowymi b) Rozszerzyć listę beneficjentów o : administrację rządową, parki narodowe, jednostki naukowe (jako potencjalni wykonawcy inwentaryzacji przyrodniczych)		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	a) Uwaga nieuwzględniona: Biorąc pod uwagę dokument <i>linia demarkacyjna</i>, na obecnym etapie prac przedsięwzięcia dotyczące: - <i>podniesienia standardu bazy technicznej i wyposażenia Parków Narodowych i obszarów Natura 2000. Opracowywanie planów/ programów ochrony dla ww. obszarów cennych przyrodniczo,</i> - <i>rozbudowa, modernizacja i doposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej (w Parkach Narodowych)</i> planowane jest do realizacji z poziomu krajowego (w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020). Uwaga zostanie uwzględniona w projekcie MRPO Katalog beneficjentów (w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4) uzupełniony zostanie o administrację rządową, parki narodowe, jednostki

					naukowe
	Ogólna	Niektóre zagadnienia nastawione na ochronę środowiska, jak ekoinnowacyjność, problematyka ochrony klimatu i adaptacja do skutków jego zmiany, czy idea „zielonych zamówień publicznych” nie zostały w przedłożonym dokumencie wypromowane w wystarczającym stopniu. Stąd, odnosząc się do wskazanych w dokumencie kierunkowych zasad wyboru projektów do dofinansowania należy zwrócić uwagę na kryterium jak ekoinnowacyjność, adaptacja do zmian klimatu, ochrona wód i powietrza oraz możliwość zastosowania ekologicznych kryteriów wyboru przedsięwzięć.		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga będzie rozpatrywana podczas prac nad Uszczegółowieniem MRPO Rozdział dotyczący kierunkowych zasad wyboru projektów ma charakter ogólny i prezentuje ścieżki wyboru projektów jakie mogą być potencjalnie zastosowane w danej osi. Proponowane w uwadze zapisy dotyczą kryteriów wyboru projektów, które będą przedmiotem prac na etapie Uszczegółowienia. Uwaga ma zbyt szczegółowy charakter w odniesieniu do zapisów projektu MRPO 2014-2020.
	Wskaźniki rezultatu strategicznego	Wskaźniki nie pozwalają na obiektywną ocenę potencjalnych skutków realizacji polityki	W tym podejściu do monitoringu zwraca uwagę słabo nakreślona polityka wyznaczania celów ekologicznych w sposób ilościowy oraz zbyt mała ilość i	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Z uwagi na potrzebę ograniczenia ilości wskaźników na poziomie programu – w osiach priorytetowych ujęte zostały jedynie wybrane

		proekologiczne, zawartej w osi 6, a także częściowo 4 i 7.	zakres przyjętych wskaźników. Stąd, mając na uwadze potencjalne skutki środowiskowe (zarówno pozytywne jak i negatywne) będące wynikiem realizacji MRPO 2014-2020 należy wziąć pod uwagę konieczność rozszerzenia listy zaproponowanych wskaźników monitoringowych. Należy w tym celu rozważyć zarówno propozycje wskaźników środowiskowych zawartych w Polityce Ekologicznej Państwa, jak i niektóre z propozycji zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko projektu MRPO 2014-2020.		wskaźniki, pozwalające na objęcie możliwie szerokiego zakresu planowanej interwencji. Jednak wszystkie wskaźniki w osi 5 zostaną ponownie zweryfikowane pod względem poprawności ich wyboru, przyjętych wartości oraz źródeł danych. Dodatkowe wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych typów projektów oraz zgodne z tzw. Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych, ujęte zostaną w uszczegółowieniu MRPO oraz w systemie informatycznym.
--	--	---	--	--	---

**Uwagi do prognozy oddziaływania na środowisko dla wstępnego projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego
na lata 2014-2020 (wersja 2.0) zgłoszone podczas konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko 22.11-26.12.2013**

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwagi	Uzasadnienie uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Propozycja stanowiska Zarządu Województwa Małopolskiego
1.	Prognoza oddziaływania na środowisko	Nie odniesiono się w sposób konstruktywny do zagadnień dotyczących regulacji cieków wodnych w kontekście ochrony środowiska oraz zwiększania bezpieczeństwa powodziowego, nie uwzględniono także zagrożeń wynikających z gospodarki kopalinami na terenach parków krajobrazowych i obszarów ochrony krajobrazowej.		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona Rozszerzone zostały zapisy Prognozy w zakresie: - <i>regulacji cieków wodnych i ochrony przeciwpowodziowej – rozdział 8.4</i> Ochrona przyrody, bioróżnorodność i Natura 2000, rośliny i zwierzęta - <i>gospodarki kopalinami – rozdział 5.6</i> Gleby, zasoby naturalne i tereny zdegradowane W rozdziale 5.2 Prognozy wprowadzono dodatkowe zapisy dotyczące wniosków wynikających z realizacji KPOŚK.
2.	Prognoza oddziaływania na środowisko	W prognozie nie odniesiono się do realizacji zadań w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, nie oceniono możliwości jego realizacji ani też skutków ewentualnego		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona W rozdziale 5.2 Prognozy wprowadzono dodatkowe zapisy dotyczące wniosków wynikających z realizacji KPOŚK oraz w rozdziale 8.3 <i>Oddziaływanie na wody</i>

		ograniczenia wielkości i zasięgu aglomeracji.			
3.	Prognoza oddziaływania na środowisko	Nie został poruszony problem zagrożenia dla środowiska i zasobów wodnych na terenie powiatu olkuskiego, ani nie uwzględniono zagadnienia zasolenia wód powierzchniowych (tj. rzeki Wisły) w wyniku działalności górniczej oraz możliwości ich ograniczenia.		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona W rozdziale 5.2 Prognozy wprowadzono dodatkowe fragmenty diagnozy w zakresie objętym przedmiotową uwagą dotyczące sytuacji oraz zagrożeń występujących na ww. obszarze.
4.	Prognoza oddziaływania na środowisko	Natomiast poważne zastrzeżenia budzi część prognozy dotycząca rozwiązań alternatywnych, która została opracowana w sposób niewystarczający i powierzchowny.	Z zapisów tego rozdziału można wnioskować, iż autorzy próbują się odnieść do konkretnych przedsięwzięć i inwestycji, które potencjalnie mogą być w przyszłości realizowane w oparciu o zapisy projektu MRPO 2014-2020. Tymczasem celem tej analizy, która stanowi podstawowy element prognozy jako dokumentu udostępnianego społeczeństwu w ramach strategicznej SOOS jest wskazanie możliwości przyjęcia innych ustaleń i zapisów dla dokumentu podstawowego, którym jest	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona Wprowadzone zostały poprawki do rozdziału 10 pn. <i>Rozwiązania alternatywne</i> w zakresie zweryfikowania i uzupełnienia analizy zgodnie z treścią uwagi.

			oceniany MRPO. Jego zadania przedłożona prognoza nie spełnia w stopniu wystarczającym i winna być w tym zakresie uzupełniona.		
5.	„Prognoza (...) str.3 spis treści oraz str. 28, s. 46	Było: 5.1: Powietrze atmosferyczne, w tym OZE i zrównoważony transport; Propozycja: Powietrze atmosferyczne, w tym wpływ OZE, poprawy EE i polityki zrównoważonego transportu	Zapis w pierwszej wersji niezrozumiały, mylący, nie uwzględniający, problematyki zasobooszczędności w EU, a zwłaszcza znaczenia EE- Efektywności Energetycznej konieczności i skutków jej poprawy. EE często jest określana jako alternatywne źródło energii, OZE gdyż nie jej poprawa nie obciąża środowiska, a przyczynia się do redukcji emisji, zasób jest powszechny	Jan Twardowski	Uwaga uwzględniona częściowo W zakresie działań naprawczych w rozdziale 5.1 dodane zostaną zapisy o konieczności inwestowania w zadania poprawiające efektywność energetyczną budynków. Uwaga nie zostanie uwzględniona w zakresie zmiany tytułu rozdziału oraz zmiany zapisów rozdziału 6. <i>Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</i>
6.	„Poprawa ...”Wykaz skrótów, str.4	Dodać EE – Efektywność energetyczna, lub PEE – poprawa Efektywności Energetycznej	Powszechnie używany akronim, ilość wystąpień- przy ograniczonej pojemności dokumentu, ekonomika	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona W dokumencie nie jest używany ww. skrót.

7	„Prognoza (...) str. 5 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	Było: Analiza stanu środowiska w województwie małopolskim wskazuje na konieczność podjęcia działań szczególnie w zakresie tych komponentów/obszarów gospodarki, w których problemy mają najwyższy priorytet tj. w zakresie powietrza atmosferycznego, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz zagrożeń naturalnych (powódź, susza i osuwiska). Ogólny stan środowiska jest dobry za wyjątkiem bardzo złego stanu sanitarnego powietrza i niewłaściwej gospodarki odpadami, a także gospodarki wodno-ściekowej. Propozycja: Ogólny stan środowiska jest dobry za wyjątkiem bardzo złego stanu sanitarnego powietrza i niewłaściwej gospodarki odpadami, a także gospodarki wodno-ściekowej. Analiza stanu środowiska w	Nieczysty, nieprecyzyjny i sprzeczny wewnętrznie zapis, zmiana szyku niezbędna, nie zmieniono sensu wypowiedzi, choć są wątpliwości.	Jan Twardowski	Uwaga uwzględniona Proponowany zapis nie wpłynie na zwiększenie czytelności przedmiotowego fragmentu prognozy.
---	---	--	---	-----------------------	---

		województwie małopolskim wskazuje na konieczność podjęcia działań szczególnie w zakresie tych wyżej wspomnianych komponentów/obszarów gospodarki, w których problemy mają najwyższy w tym również w celu ograniczenia zagrożeń naturalnych (powódź, susza i osuwiska).			
8	„„Proгноza (...) str. 5 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym oraz str. 106 Wnioski	Było: Biorąc pod uwagę główne ustalenia MRPO 2014-2020 należy zaznaczyć, że w kreowaniu wizji rozwoju województwa duży nacisk położono na zachowanie środowiska w dobrym stanie, szczególnie w obszarze energetycznym, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony powietrza, Propozycja: Biorąc pod uwagę główne ustalenia MRPO 2014-2020 należy	Brak definicji pojęcia „obszar energetyczny”, zmian podkreśla znaczenie zrównoważonej polityki energetycznej w tym poprawy EE i wykorzystania OZE (za Polityką energetyczną Polski do roku 2030).	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Proгноza jest opracowywana do projektu MRPO, w którym sektor energetyczny zajmuje ważną pozycję tak pod względem wspieranego zakresu rzeczowego jak i przyjętej alokacji. Dlatego też, zapis „obszar energetyczny” ma szerokie znaczenie i można je łatwo zdefiniować w oparciu o dokument operacyjny. Zapisy prognozy nie zostaną również rozszerzone o fragment: „uwzględnienie wpływu wybranych elementów zrównoważonej polityki

		zaznaczyć, że w kreowaniu wizji rozwoju województwa duży nacisk położono na zachowanie środowiska w dobrym stanie, szczególnie w obszarze gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony powietrza z uwzględnieniem wpływu wybranych elementów zrównoważonej polityki energetycznej (EE i OZE).			energetycznej (EE i OZE).”
9	„Prognoza (...) str. 7 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	Akapit 1, zdanie nr 1 – było: W celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na krajobraz konieczne jest lokalizowanie inwestycji Propozycja: W celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na krajobraz konieczne jest rozważenie wpierw, czy działania zasobooszczędne nie uczynią planowanej inwestycji zbędną, a następnie, jeśli jednak jest	Zwrócenie uwagi na rolę postępu technicznego, i konieczność weryfikacji zasadności wielu „dawno planowanych” inwestycji	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z prawidłową metodologią podejmowanie decyzji o realizacji inwestycji pierwszymi krokami są biznes plany lub studia wykonalności, które dają odpowiedź o celowości jej realizacji. Weryfikowane są również na tym etapie przyjmowane rozwiązania technologiczne, lokalizacyjne, ekonomiczne.

		niezbędna, to lokalizowanie jej...			
10	„„Proгноza (...) str. 7 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	Dodać do zdania nr 1 w akapicie2: „Rozważając..... technologiczne” Słowa „ <u>wykorzystując BAT.</u> ”	Podkreślenie, wskazanie dobrej praktyki, inwestycje mają długotrwały wpływ na środowisko. Zasada BAT to uwzględnia	Jan Twardowski	Uwaga uwzględniona W prognozie zostanie umieszczony proponowany zapis.
11	„„Proгноza (...) str. 7 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	Dodać do zdania nr 4 w akapicie 2: „Rzetelna..... planowania” Słowa „ zwłaszcza uwzględniającego zasady zrównoważonego rozwoju, zasobooszczędności w tym poprawę efektywności energetycznej. ”	Zasady Strategii Europa 2020	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Kontekst cytowanego z prognozy zdania dotyczy położenia nacisku na przeprowadzanie rzetelnych ocen oddziaływania na środowisko w celu uniknięcia negatywnego oddziaływania inwestycji. W ramach tych badań są przeprowadzane również oceny w zakresie wpływu na zrównoważony rozwój, wykorzystywanie zasobów. W związku z czym nie jest uzasadnione rozszerzanie obecnego zapisu.
12	„„Proгноza (...) str. 7 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	Akapit 2 ostatnie zdanie nr 5 było: Jednym z kluczowych narzędzi w prowadzeniu skutecznej polityki ekologicznej jest także sprawny system planowania	Plany gospodarki niskoemisyjnej zawierające działania realizujące cele energetyczne Unii powinny być integralną częścią nowotworzonych, bądź już istniejących planów zaopatrzenia	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Uwaga zbyt szczegółowa. Tego rodzaju wsparcie wynika z zapisów projektu nr 2 MRPO. Planowane są do realizacji działania

		przestrzennego i pokrycie całego województwa miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, uwzględniającymi potrzeby ochrony przyrody i krajobrazu., PROPOZYCJA: Jednym z kluczowych narzędzi w prowadzeniu skutecznej polityki ekologicznej jest także sprawny system planowania przestrzennego i zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz pokrycie całego województwa miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i strategicznymi założeniami gminnym planami zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, które uwzględnią potrzeby ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,	w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (lub założeń do tych planów), Plany te są istotnym dokumentem, który służy kreowaniu lokalnej polityki energetycznej. Opracowanie planów (założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe). przez gminy wynika z przepisów Prawa Energetycznego Z POLiŚ, UP oraz art19: Prawo energetyczne (1997), http://isap.sejm.gov.pl/DetailsSerwlet?id=WDU19970540348		stymulujące planowanie energetyczne w gminach, w ramach planów zaopatrzenia w ciepło, energię i gaz, planów niskoemisyjnych.
--	--	---	---	--	---

13	„„Proгноза (...) str. 7 1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	Akapit 2 dodać nowe ostatnie zdanie nr 6 było: Nowotworzone plany gospodarki niskoemisyjnej (PGN) winne być zintegrowane z gminnymi planami zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe i założeniami doń lub innymi dokumentami strategicznymi gmin związanymi z lokalnym bezpieczeństwem energetycznym takimi jak np. Miejskie Audyty Energetyczne.	Brak unormowania prawnego PGN może skutkować opracowaniami PGN na poziomie ZIT. powiatów itp. Procesy mogą się nadmiernie wydłużać, stąd akceptacja, dokumentów niższego rzędu. tj. założeń do planów. Za POIiŚ, Umowa Partnerstwa oraz art. 17,18,19: Prawo energetyczne (1997), http://isap.sejm.gov.pl/DetailsSerwlet?id=WDU19970540348	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z wstępnymi informacjami nt. planów gospodarki niskoemisyjnej wymaganymi w perspektywie 2014-2020 mogą to być różne dokumenty spełniające wymogi dla takich planów m.in. plany zaopatrzenia w ciepło... W związku z czym nie zostaną wprowadzone nowe zapisy, które mają charakter zawężający. Dodatkowo potencjalni beneficjenci mogą skorzystać ze wsparcia w obecnej perspektywie na opracowanie takich dokumentów w ramach NFOŚiGW.
14	„„Proгноза (...) str. 11 2.2.PRZEDMIOT PROGNOZY Oś priorytetowa 4	Akapit 1 zdanie nr 1 było: Celem głównym jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu PROPOZYCJA Celem głównym jest poprawa efektywności energetycznej stworzenie	Pierwotny opis celu wskazuje na sektorowe i EKSTENSYWNE podejście do polityki energetycznej co jest z sprzeczne z zasobooszczędną :Strategią Europa2020, Polityką energetyczną Polski do roku2030 Strategia BEiŚ (projekt z 25XI2013) oraz innym strategicznymi regionalnymi dokumentami (działanie 5.2 z	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Uwaga ma charakter zawężający, nie zostanie wprowadzona do prognozy. Dodatkowo uwaga odnosi się do fragmentu MRPO, który jest cytowany w prognozie, a nie do samych zapisów prognozy.

		warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu.	Projekt „Programu Strategicznego Ochrona Środowiska”) . Wprowadzenie EE na pierwsze miejsce przesuwą akcent w stronę rozwoju intensywnego i poprawia zachowaną proporcję. Znacząca poprawa EE może uczynić zbędne, niektóre inwestycje obciążające środowisko.		
15	„„Prognoza (...) str. 11 2.2.PRZEDMIOT PROGNOZY Oś priorytetowa 4, Cele szczegółowe	Było: zwiększenie efektywności energetycznej, poprzez ograniczenie strat oraz zużycia energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach, Winno być: zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, w szczególności poprzez ograniczenie ryzyka strat oraz racjonalizację zużycia energii, ciepła i wody	Jeśli to cytata za „Linia demarkacyjną”, to zdanie nie trafnie przetłumaczone z języka angielskiego, wprowadzające niedopuszczalny zamknięty katalog, i to jeszcze zasadniczo niewłaściwych działań. Jedynie w przedsiębiorstwach energetycznych na co dzień określone są straty, lecz podziałanie 5.2 ede wszystkim EE nie nic wspólnego z ograniczeniem zużycia per se przeciwnie można i należy zużywać więcej zasobów (w liczbach bezwzględnych) jeśli wytwarza się o wiele więcej energooszczędnych produktów,	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy nie zawężają działań, jakie będą mogły być podejmowane w ramach wdrażania osi 4 MRPO. Zapisy nie zostaną zmienione. Jest to uwaga do projektu MRPO a nie do prognozy.

			które zastępują te bardziej energochłonne.		
16	„Prognoza (...) str. 3 spis treści oraz str. 28	Było: 5.1: Powietrze atmosferyczne, w tym OZE i zrównoważony transport; Propozycja Powietrze atmosferyczne, w tym wpływ OZE, poprawy EE i polityki zrównoważonego transportu	Jw.	Jan Twardowski	Uwaga częściowo uwzględniona Nie została wprowadzona zmiana w tytule rozdziału, w związku z czym w spisie treści też nie nastąpi zmiana. Rozszerzone zostaną natomiast zapisy w treści rozdziału dotyczące konieczności podejmowania działań z zakresu efektywności energetycznej.
17	„Prognoza (...) str.30, pp5.1	Między sekcjami: Odnawialne źródła energii /// Zrównoważony transport dodać nową Poprawa efektywności energetycznej	Poprawa EE jest często nazywana uniwersalnym OZE, dotyczy również zrównoważonego transportu	Jan Twardowski	Uwaga częściowo uwzględniona Nie zostanie opracowany nowy zakres w przedmiotowym rozdziale 5.1 dotyczący efektywności energetycznej. Natomiast zostaną rozszerzone zapisy w zakresie działań naprawczych w rozdziale poprzez dodanie fragmentu dotyczącego konieczności inwestowania w zadania poprawiające efektywność energetyczną w oparciu o uwagę poniżej.
18	„Prognoza (...) str.30, pp5.1, treść nowej sekcji Poprawa efektywności	Efektywności energetycznej (EE) przypada niezmiennie istotna rola Większa efektywność energetyczna	za 1 CoM(2006) 545 final z dnia 19 października 2006 r. Plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii: sposoby	Jan Twardowski	Uwaga częściowo uwzględniona W oparciu o proponowany zapis zostaną rozszerzone zapisy rozdziału

	energetycznej-akapit1	oznacza zużywanie mniejszej ilości energii w celu uzyskania równoważnego poziomu działalności gospodarczej lub usługi. Działania na rzecz efektywności energetycznej oferują wciąż niewykorzystane możliwości ograniczenia zużycia energii, złagodzenia negatywnych skutków działalności człowieka oraz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego. Zwłaszcza w Krakowie eliminacja niskoefektywnych palenisk domowych na rzecz bardziej sprawnych, niskoemisyjnych albo na rzecz ogrzewania ciepłem sieciowym przyczynia się do poprawy jakości powietrza.	wykorzystania potencjału , Dyrektywa 2012/27/UE -EED http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=d&lng1=en,pl&lang=&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=691377:cs&page=0		5.1.
19	„Prognoza (...) str.30, pp5.1 treść nowej sekcji Poprawa efektywności energetycznej-akapit2	Poprawa EE ma charakter horyzontalny. Poprawa EE jest najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia emisyjności	Za Projektem Umowy Partnerstwa, ustawą o EE, Dyrektywami 2006/32/WE, 2012/27/UE, „Białe Certyfikaty BC- świadectw poprawy (...)	Jan Twardowski	Uwaga częściowo uwzględniona W oparciu o proponowany zapis zostaną rozszerzone zapisy rozdziału 5.1.

		gospodarki. Potencjał działań z zakresu efektywności energetycznej jest znaczący nie tylko dla obniżenia emisji CO₂, pyłów oraz innych szkodliwych substancji w tym benzo(a)piranu, tlenków siarki i azotu ale także zwiększenia konkurencyjności gospodarki. Fakt ten znalazł odzwierciedlenie w podstawowych dokumentach strategicznych na poziomie unijnym, krajowym BEIŚ i regionalnym (działanie 5.2 z Projekt „Programu Strategicznego Ochrona Środowiska”. Innymi strategicznymi dokumentami są trzyletnie KPDEE (Krajowe Plany działań dotyczące EE), a ważnym aktem prawnym ustawa 15 kwietnia 2011 roku o efektywności energetycznej wprowadzająca system finansowania EE poprzez świadectwa efektywności energetycznej (Białe	opisane w ustawie: Ustawa o EE (2011), http://isap.sejm.gov.pl/DetailsSerwlet?id=WDU20110940551 2.KPDEE http://www.mg.gov.pl/Bezpieczenstwo+gospodarcze/Energetyka/Efektywnosc+energetyczna/KPDEE Dyrektywa 2006/32/WE - ESD http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=pl&lng1=pl,en&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=425611:cs		
--	--	--	--	--	--

		certyfikaty).			
20	„Prognoza (...) str.30, pp5.1, treść nowej sekcji Poprawa efektywności energetycznej-akapit3	Nawet stosunkowo niewielka, lecz powszechna poprawa EE daje znaczące dla gospodarki Małopolski wyniki- np. powszechna redukcja o zużycia energii elektrycznej o 1% w Małopolsce to dałaby ok. 120GWh oszczędności to niemal 1/3 produkcji wszystkich hydroelektrowni w regionie przy okazji zwiększając bezpieczeństwo energetyczne województwa. Istotna poprawa efektywności energetycznej w regionie może odciążyć sieci, które nie są przystosowane do aktualnie występujących obciążeń i generują znaczne straty przesyłowe. Wzrost efektywności energetycznej pozwoli na przyłączanie do sieci dodatkowych urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych W Małopolsce podobnie jak i w	Z wyników 1-go przetargu na BC, Wzrostowi efektywności energetycznej nie stanie na przeszkodzie stan niektórych odcinków sieci, na których występuje brak możliwości przyłączenia do sieci urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, jednak wygenerowane oszczędności wyrażane w symbolicznych „Negawtgodzinach”, mogą być uznane za tożsame z MWh generowanymi przez OZE	Jan Twardowski	Uwaga częściowo uwzględniona W oparciu o proponowany zapis zostaną rozszerzone zapisy rozdziału 5.1.

		całym kraju, występuje znaczny niewykorzystany potencjał EE, równocześnie, mimo ustawowego obowiązku, brak jest powszechnie dostępnych informacji o środkach poprawy efektywności energetycznej podejmowanych przez rozbudowany sektor publiczny, informacje z URE wskazują na niski poziom zainteresowania świadectwami efektywności energetycznej, mierzony ilością wystąpień o nie w roku 2013. Tymczasem „Białe certyfikaty” mogłyby odegrać znaczącą rolę w rozwoju usług energetycznych i poprawie EE w regionie.			
21	„Prognoza (...) str.30, pp5.1, treść nowej sekcji Poprawa efektywności energetycznej-akapit4	Podsumowując, należy stwierdzić, że Małopolska posiada duży potencjał wymiernej poprawy efektywności energetycznej,	za BEiŚ, 2013 XII BEiŚv4 (projekt) z 25 listopada 2013 r http://bip.mg.gov.pl/node/19680 jest Umową Partnerstwa, wskazanie najlepszych	Jan Twardowski	Uwaga częściowo uwzględniona W oparciu o proponowany zapis zostaną rozszerzone zapisy rozdziału 5.1.

		którego realizacja może znacząco przyczynić się do poprawy jakości życia jej mieszkańców, zwłaszcza w regionach miejskich. Jego wykorzystanie zapewni promowanie działań służących poprawie EE (termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, energooszczędne urządzenia i instalacje wykorzystywane w procesach przemysłowych, odzysk energii w procesach przemysłowych oraz ograniczanie strat sieciowych), wykorzystanie OZE, wymierność wykorzystanie mechanizmu usług energetycznych w tym umów o efekt energetyczny. EE zwiększa bezpieczeństwo energetyczne podobnie jak: wykorzystanie możliwości zagospodarowania odpadów na cele energetyczne, rozwój	doświadczeń, pojęcia za Dyrektywą 2012/27/ue "usługa energetyczna" oznacza fizyczną korzyść, udogodnienie lub pożytek pochodzące z połączenia zużycia energii z wykorzystywaniem technologii energooszczędnych lub z działań, które mogą obejmować czynności, utrzymanie i kontrolę niezbędne do świadczenia danej usługi, która jest świadczona na podstawie umowy i która w normalnych okolicznościach prowadzi do sprawdzalnej i wymiernej lub możliwej do oszacowania poprawy efektywności		
--	--	--	---	--	--

		energetyki.			
22	„Prognoza (...) str.31, pp5.1, określenie „problemu”	Było: w województwie małopolskim największe problemy dotyczą przekroczeń dopuszczalnych i docelowych norm jakości powietrza dla pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu, przekroczenia te spowodowane są głównie emisją powierzchniową tj. z indywidualnych gospodarstw. Propozycja: w województwie małopolskim największe problemy dotyczą przekroczeń dopuszczalnych i docelowych norm jakości powietrza dla pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu, źródłem jest głównie emisja powierzchniowa – zwłaszcza liczne paleniska domowe wykorzystujące paliwa o niskiej jakości	Sprostowanie niezręcznego ujęcia, emisja powierzchniowa dotyczy sposobu, gęstości rozkładu źródeł emisji zanieczyszczeń, nie jest związana z celem zużycia paliwa, a takie wrażenie pozostaje po lekturze, podobne błąd jak intuicyjne kojarzenie niskiej emisji z gospodarką niskoemisyjną (low carbon economy)	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Zapisy w projekcie MRPO, a tym samym i w Prognozie w zakresie jakości powietrza wynikają z opracowanego Programu Ochrony Powietrza w województwie małopolskim również przyjęte określenia i definicje. W odniesieniu do pyłu PM10 i pyłu PM2,5 zanieczyszczenie to pochodzi ze źródeł powierzchniowych, głównie z sektora komunalno-bytowego, są to głównie indywidualne źródła. Zmiany w tym fragmencie nie zostaną wprowadzone
23	„Prognoza (...) str.31, pp5.1, po określenie	Było : Działaniem wspomagającym w zakresie	Za Projektem Umowy Partnerstwa, Poprawa EE jest	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Uwaga niezasadna. Na tym etapie prac

	„problemu”, ostatnie dwa zdania:	programów ograniczania niskiej emisji jest wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w celu ograniczania kosztów energii ze źródeł konwencjonalnych. Działanie to powinno być powiązanie ze zmianą systemu grzewczego z węglowego na inne ekologiczne paliwa takie jak gaz czy olej. Propozycja Działaniem wspomagającym w zakresie programów ograniczania niskiej emisji poza poprawą EE jest ekonomicznie uzasadnione wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Działanie to powinno być powiązanie ze zmianą systemu grzewczego z węglowego na inne bardziej ekologiczne paliwa takie jak gaz czy olej.	najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia emisyjności gospodarki .. By działania były zrównoważone i trwałe niezbędne jest ekonomiczne uzasadnienie. Należy rozwijać ciągniony lub pełen rachunek kosztów uwzględniające np. koszty/ straty ponoszone ze względu na wyższą umieralność, zachorowalność w środowiskach bardziej zanieczyszczonych. Analizy typu LCA/LCC uwzględniające pełne koszty „życia produktu” i elementy środowiskowe winny wskazywać nowe optymalne decyzje, wcale nie „najtańsze” rozumiane jako pierwszy wydatek, prosty nakład inwestycyjny. Zdanie ostatnie wodór jest paliwem obiektywnie ekologicznym, pozostałe kopalne są bardziej Eko niż węgiel, ale do wodoru daleka droga...		nie zostaną wprowadzone opisy związane z oceną ekologiczną przedsięwzięć. Jest to etap Uszczegółowienia i prac nad kryteriami.
--	---	---	--	--	---

24	„Prognoza (...) str. 46 p 6. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU (...),	Było: Powietrze atmosferyczne, w tym OZE i zrównoważony transport; Propozycja Powietrze atmosferyczne, w tym wpływ OZE, poprawy EE i polityki zrównoważonego transportu	Jw. Uzasadnienie jak do spisu treści	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Tytuł rozdziału nie zostanie zmieniony
25	Prognoza (...) str. 46 p6. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU (...),	Koniec 2 akapitu sekcji "Powietrze (...)" było: Zakłady przemysłowe powinny przestrzegać zapisów wydanych decyzji z zakresu powietrza atmosferycznego i stosować najlepsze dostępne technologie, ograniczające emisje substancji zanieczyszczających Propozycja: Zakłady przemysłowe powinny przestrzegać zapisów wydanych decyzji z zakresu powietrza atmosferycznego, stosować najlepsze dostępne technologie, ograniczające emisje substancji zanieczyszczających,	Dobra praktyka np. w Danii, wzorcowe rozwiązania promowane w ww. dyrektywach unijnych.	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Uwaga zbyt szczegółowa. W celu uzyskania podstawowych standardów jakości środowiska powinny być przestrzegane przez podmioty mające wpływ na stan środowiska zasady wynikające z aktów prawnych. Istotnym jest aby osiągnąć przynajmniej ten etap wywiązywania się z decyzji środowiskowych, co równocześnie skutkowałoby zmniejszeniem zasobochłonności przemysłu, nawet bez stosowania dodatkowych „dobrowolnych” działań.

		realizować programy, dobrowolnie podejmowane zobowiązania w zakresie poprawy efektywności energetycznej.			
26	Prognoza (...) str. 49 p7. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji MRPO	Dodać ppkt:- nieefektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, z powodu niedostatecznej poprawy EE	Poprawa EE działa co najmniej tak jak OZE	Jan Twardowski	Uwaga uwzględniona Zapisy prognozy zostaną rozszerzone o zaproponowane w uwadze
27	Prognoza (...) str. 101 p10. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE MRPO (..)	OŚ 4 REGIONALNA POLITYKA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU Dodać zdanie0 poprzedzające. Poprawa efektywności energetycznej winna być uwzględniana w podejmowanych działaniach i promowana co najmniej jak OZE.	Poprawa EE działa co najmniej tak jak OZE, jest uniwersalna i trudno wskazać jej negatywne oddziaływanie.	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona W cytowanym fragmencie do którego jest wniesiona uwaga autorzy prognozy wykazywali, iż rozwój OZE może mieć znaczące negatywne oddziaływanie oraz jakie działania mają być podjęte aby temu zapobiec. W związku z tym uzasadnienie uwagi, iż efektywność energetyczna, podobnie jak OZE raczej nie ma oddziaływania negatywnego jest błędne. Proponowany zapis nie dotyczy kontekstu tego rozdziału.
28	„„Prognoza (...) str. 106 Wnioski i rekomendacje	Było: Biorąc pod uwagę główne ustalenia MRPO 2014-2020 należy zaznaczyć,	Brak definicji pojęcia „obszar energetyczny”, zmian podkreśla znaczenie zrównoważonej polityki	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona Prognoza jest opracowywana do

	pp5.	że w kreowaniu wizji rozwoju województwa duży nacisk położono na zachowanie środowiska w dobrym stanie, szczególnie w obszarze energetycznym, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony powietrza, Propozycja: Biorąc pod uwagę główne ustalenia MRPO 2014-2020 należy zaznaczyć, że w kreowaniu wizji rozwoju województwa duży nacisk położono na zachowanie środowiska w dobrym stanie, szczególnie w obszarze gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony powietrza z uwzględnieniem wpływu wybranych elementów zrównoważonej polityki energetycznej (EE i OZE).	energetycznej w tym poprawy EE i wykorzystania OZE (Za Polityką energetyczną Polski do roku 2030.		projektu MRPO, w którym sektor energetyczny zajmuje ważną pozycję tak pod względem wspieranego zakresu rzeczowego jak i przyjętej alokacji. Dlatego też, zapis „obszar energetyczny” można łatwo zdefiniować w oparciu o dokument operacyjny. Dodatkowo nie jest zasadne rozszerzanie zapisów prognozy o „uwzględnienie wpływu wybranych elementów zrównoważonej polityki energetycznej (EE i OZE).”
29	Prognoza (...) str. 111 p13. LITERATURA I MATERIAŁY	Dodać oczywiście: Ustawę Prawo energetyczne (1997),	Ustawowe definicje OZE, EE, i główny dokument strategiczny RP	Jan Twardowski	Uwaga nieuwzględniona

	ŹRÓDŁOWE	http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970540348 Ustawa o Efektywności Energetycznej (2011), http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110940551 Strategia BEiŚv4 (projekt) http://bip.mg.gov.pl/node/19680 jest to projekt z 25 listopada 2013	dot. Bezpieczeństwa energetycznego i ŚRODOWISKA		Nie została w treści zacytowana ustawa jak również jej fragmenty.